

“İnsan odaklı bir dünya düzeni için çalışıyoruz”

Bu ay, kapak konumuzda değişen dünya düzenini ele aldık. Şüphesiz ki her şeyde olduğu gibi dünyada da düzenler, sistemler, teknolojiler, insanlar değişiyor. 20. yüzyılda kendine yer edinen değerlerin ve sistemlerin sonuna geliyoruz gibi... Geçtiğimiz yüzyılda tüm dünyada dayatılan liberalizmin makyajı dökülüyor. Yaşadığımız yüzyılda ve geleceğe dair yeni şeyler söylemek durumundayız. Türkiye, bu değişen dünyanın neresinde duracak? Yıllarca yürüttüğü ensar olma politikasını dünyaya da dikte edebilecek mi? Bu ve benzeri daha birçok soruyu, değişen küresel sistemde yıllardır görevini başarıyla yürüten Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na yönelttik. Cevaplar oldukça doyurucu... ▶ 42

ÖZEL
RÖPORTAJ

Açık Medeniyet “Dergilik”te...

Gazetemizi bundan böyle Turkcell'in Dergilik uygulamasından takip edebilirsiniz... Hem de tüm geçmiş sayılarıyla birlikte...

açık medeniyet

Bildiğiniz dünya düzenini unutun!

Hakkı Öcal
Haydut devletler

▶ 3

Erik Ringmar
International order

▶ 17

Kerem Kınık
İnsanı güçlendirmek

▶ 34

Türk Savunma Sanayinin gururu İHA ve SİHA'lar

İnsansız Hava Araçları (İHA) ve Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA) hakkında yapılan çalışmalara değinen Selçuk Bayraktar, havacılık alanının gelişmesinde Müslüman bilim adamlarının yaptığı buluşların önemine değindi. Bayraktar; cebir ve optik alanında yapılan buluşlar, Hezarfen Ahmet Çelebi'nin kanatla uçuş deneyimi ve ilk gözlemevinin Müslümanlar tarafından yapılmasının çok önemli olduğunu aktardı. ▶ 10

Idlib province: Innocent lives under attack

Syria's Idlib province is the last stronghold for the opposition forces who are trying to rescue themselves from the inhumane policies of the Assad regime. As Russia backed regime forces escalated their offensive to those areas already torn by the 8 years of war, innocent civilians are the ones who are suffering. ▶ 20

خطيبة خاشقجي:
الكونغرس الأمريكي خجل
من موقف ترامب حيال
الجريمة

▶ 73

Gazetemizle birlikte Açık Kitap eki ve Hasan Aycın çizgi posterini hediye...

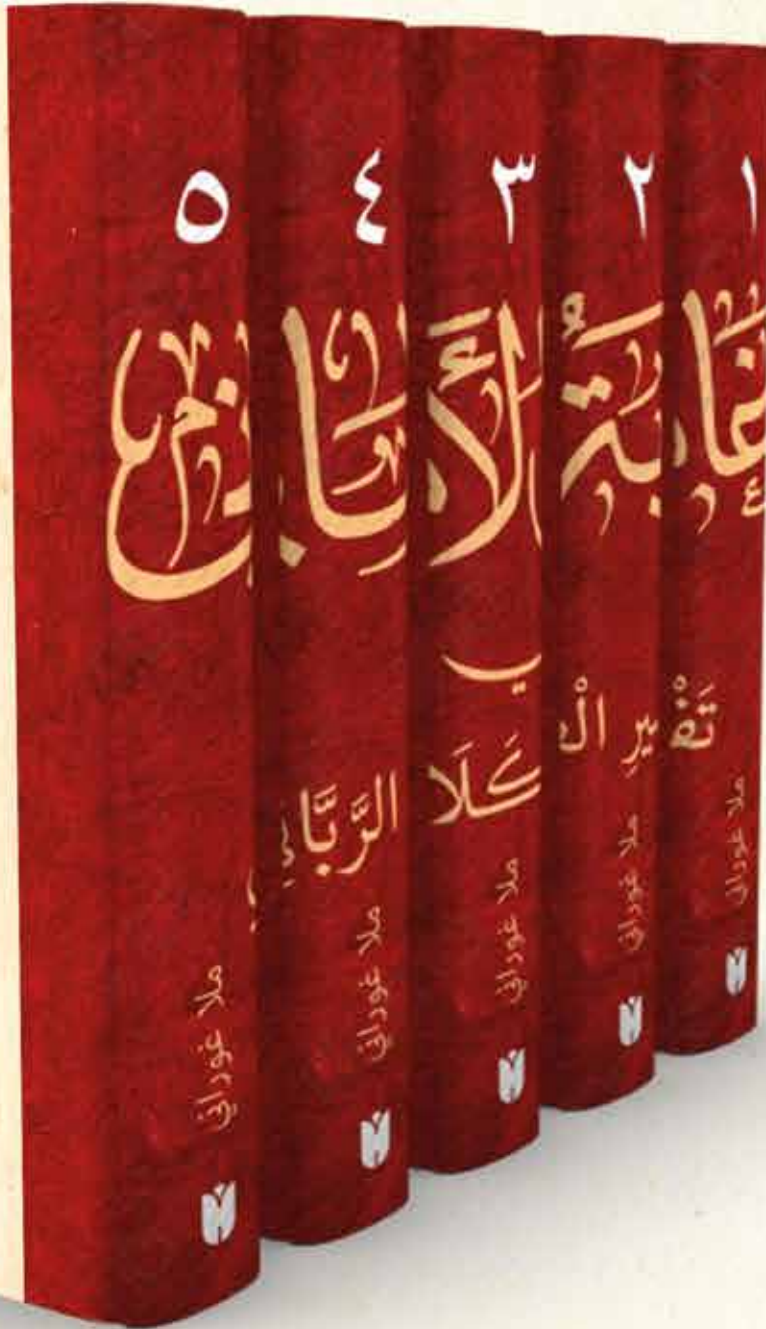
تَفْسِيرُ الْمَلَأِ كُورَانِي

فِي تَفْسِيرِ الْكَلَامِ الرَّبَّانِيِّ

شيخ السلطان محمد الفاتح
أحمد بن إسماعيل بن عثمان بن أحمد بن رشيد بن إبراهيم الكوراني
(ت. ٨٩٣هـ / ١٤٨٧م)

تحقيق:

الأستاذ الدكتور بهاء الدين دارثما

إن الملائكة كوراني يفسر القرآن الكريم كما في بقية كتب التفسير المعروفة، فهو يفسر القرآن بالقرآن وبالسنة وبآراء الصحابة والتابعين. ويذكر أسباب النزول وأخبار بني إسرائيل ويسرد القصص. وكذلك يمر على ذكر آيات النسخ والنسوخ، ويعمل على إيضاح الكلمات. ويستشهد بالشعر، ويدرس الآيات من حيث نحوها وصفها. ويعرج على بيان فصاحة القرآن وبلاغتها. كما يتطرق إلى المسائل الكلامية. ويتناول الآيات الفقهية. فهذه النقاط، توضح أوجه التشابه في كتب التفسير الأخرى. هذا يعني أن تفسير الملائكة كوراني يحمل نفس المزايا التي لدى بقية كتب التفسير. فإن ثمة عدة نقاط في تفسير الملائكة كوراني تميزه عن التفاسير الأخرى ومنها:

١. الجانب الأكثر وضوحاً وتميزاً لدى تفسير الملائكة كوراني هي المعلومات التي أوردتها عن القراءات وكذلك آراؤه التي سردتها وأوضحها في هذا الشأن. فإن خواص التفسير من حيث القراءات باختصار على النحو الآتي: يقوم بذكر أغلب وجوه القراءات وأسماء أئمتها ورواتها. كما كان يفضل بعض وجوه القراءات على غيرها وفوق ذلك كان يوضح الأسباب والدلائل التي قادت لتفضيل تلك القراءات. وبناء على القراءات فإن الملائكة كوراني كان يشير إلى التغييرات إذا وقعت على جذر الكلمة أو تغير معناها أو إعرابها.

٢. وإن من أهم خصائص هذا التفسير انتقاده من الناحية العلمية لكل من جار الله الزمخشري خصوصاً ومن ثم القاضي البيضاوي. فهو إلى جانب استفادته منهما فقد قام بانتقادهما بشكل جاد. فلم يبق بانتقاد الزمخشري من الناحية العقديّة وحسب، وإنما انتقده في كثير من المواضيع. فهو - الملائكة كوراني - إن لم يكن الوحيد فهو من أهم المفسرين الذين تجرأوا على انتقاد الزمخشري في كثير من المواضيع إن لم يكن في معظمها. فإنه يمكننا القول بأنه لا يوجد مفسر للقرآن الكريم قام بانتقاد الزمخشري مثل الملائكة كوراني.

٢٧١٨ صفحة * ٢٤ X ١٦,٥ * ٥ مجلدات * مجلد كرتوناج

جامعة ابن خلدون

للنشر

الاستقلال الفكري

نقل بيبا

Haydut devletler

HAKKI ÖCAL *

“Rogue State” terimini ilk kullanan Başkan Reagan olmuştu. Verdiği örnek, 3. Reich (1933-1945 arasında Hitler’in başkanlığındaki Alman devleti) idi ama Clinton’ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Anthony Lake, ABD’nin bu kavramı istediği gibi kullanacağını; Kuzey Kore, Küba, Kaddafi yönetimindeki Libya, Baas yönetimindeki Irak için “Haydut Devlet” diye yaftalayarak göstermişti.

Kadere bakın ki, ABD’li araştırmacı-yazar William Blum, 2005 yılında “Dünyanın tek süper gücünü anlama rehberi” adını verdiği kitaba üst başlık olarak “Rogue State”i seçti.

Kitabı değerlendirenlerin vurguladıkları hususlar şunlar: “ABD’nin küresel müdahaleciliği,” “Resmî yalanlara ve propagandaya karşı ilaç,” “Amerika daima haklıdır’ diyenleri susturan bir araştırma”, “Amerika’nın başkalarına uyguladığı kriterleri, Amerika’ya uyguluyor.”

Kitabı öven çok; bilgi alanının genişliğinden etkilenmemek mümkün değil. Siyasal bilim ve uluslararası ilişkiler öğrencilerinin okuması şart. Ancak, görünen o ki, Trump yönetiminden sonra kitabın güncellenmesi hatta yeniden yazılması gerekecek.

Şurası muhakkak: Her ulusun çıkarları vardır ve bu çıkarların takibi, hiçbir zaman haksızlık sayılmaz. Bir ulusun çıkarlarının tümünün, başka bir ulusla yüzde yüz uyuşması, örtüşmesi de asla beklenemez. Tam tersine, tarih bize, ulusal çıkarların çatışma hâlinde olmasının daha yaygın olduğunu öğretiyor.

Ancak bugüne kadar ulusal çıkarların gerçekleştirilmesi için, en saldırgan zamanında Sovyetler Birliğinin bile riayet ettiği uluslararası konvansiyonlar, devletler hukuku, ittifak-ıçî davranış kuralları vardı. Bu konvansiyonlar; hukuk ve kurallar, dünyanın en erken, en köklü demokrasileri oldukları iddiasındaki Batı medeniyetinin geliştirdiği kültürler arasında idi. Bunlar okullarda ders olarak okutulurdu; diplomatlar bu kültürleri kendilerine hayat tarzı yapar, ülkelerinin siyasal alanına sokmaya çalışırlardı.

Şimdi bunların hepsi bir bir siliniyor ve yerini, dereden kendinden aşağıda su içen kuzuğu, “Sen benim suyumu kirlettin!” diyen kurdun nezaketi ve ahlaki alıyor. Bunu yapanların başında Birleşmiş Milletlerin Güvenlik Konseyi’nin beş üyesinden bazıları geliyor. Kendileri de biliyorlar dünyanın beşten büyük olduğunu. Ama geri kalan 188 üyenin bir araya gelmesini, ortak eylem planı yapmasını önlemek için gereken düzen sağlanmış bulunuyor.

William Blum, ABD’nin dünyanın tek süper gücü olarak, bu düzeni nasıl bir haydutlukla sağladığının belgelerini sunuyor. ABD Silahlı Kuvvetleri ve Merkezi İstihbarat Örgütü CIA’in suikast el kitaplarından, sahra talimatnamelerine örnekler veriyor. Daha sonra demokrasi için ulusal vakıflar, telefon dinleme, başka ülkelerin liderlerine ve kanaat önderlerine servet, uyuşturucu madde ve fuhuş imkânı sağlamaya kadar bir dizi işler yer alıyor. Bunlar bile belirli bir protokol gözetilen; gizli-saklı işler iken, günümüzde ulusları inandıracak, iyi kalpli ve adalet duygusuna sahip insanları hiç olmazsa bir süreliğine ikna edecek, çoğu fabrikasyon bir iki mazereti ileri sürülerek ülke işgallerine, ülkeleri çökertecek ekonomik savaşlara kadar bir yığın haydutluk, gözü kapalı icra ediliyor.

Bu sayımızda bir yeni dünyayı anlama rehberini sunmuş oluyoruz. Sonra demediniz, demeyin.

* İbn Haldun Üniversitesi Rektör Danışmanı ve Medya ve İletişim Bölümü.

IDEF 2019 kapılarını açtı

Recep Tayyip Erdoğan

Cumhurbaşkanlığı himayesinde gerçekleştirilen ve dünyanın en büyük savunma sanayisi buluşmalarından olan IDEF, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın katıldığı törenle kapılarını açtı.

Savunma ve güvenlik alanlarında önemli bir tanıtım, pazarlama ve iş birliği platformu hâline gelen IDEF, TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezinde bu yıl 14. kez Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanı İsmail Demir ve yabancı temsilcilerin de katıldığı törenle kapılarını açtı.

Zırhlı muharebe araçları, insansız kara araçları, roketler, güdümlü füzelerin aralarında bulunduğu birçok ürünün yer aldığı fuar, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayelerinde, Milli Savunma Bakanlığı ev sahipliğinde, Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı yönetim ve sorumluluğunda, TÜYAP Tüm Fuarçılık Yapım AŞ organizatörlüğünde gerçekleşti.

Binden fazla firma katıldı

Fuara bu yıl 576’sı yabancı, 485’ü Türk olmak üzere toplam bin 61 firma katıldı. Türk firmalarının 250’si KOBİ’lerden oluştu. Dünyanın farklı coğrafyalarından 68 ülkeden 550 kişiden oluşan 150 heyetin katılım sağladığı fuarda, heyetler arasında 68 üst düzey yetkili yer aldı.

Yeni ürünler ilk kez sergilendi

IDEF, katılımcı firma açısından dünyanın en büyük ilk dört savunma sanayisi fuarı arasında yer alıyor. IDEF’te önceki yıllarda olduğu gibi Türk savunma sanayisi tarafında geliştirilen birçok ürün ilk kez sergilendi. Daha önce geliştirilen çeşitli ürünlerin de yeni versiyonları fuarda tanıtıldı.

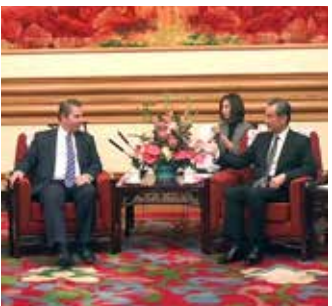
Fuarda; zırhlı muharebe araçları, taktik zırhlı araçlar, insansız kara araçları, roketler, güdümlü füzeler, piyade silahları, askerî simülasyonlar ve patlayıcı madde imha ekipmanlarının aralarında bulunduğu birçok ürün yer alıyor.

Çin’den Türkiye ile “stratejik iş birliğini artırma” vurgusu

Dışişleri Bakan Yardımcısı Sedat Önal, Çin ziyareti çerçevesinde başkent Pekin’de bulunan Congnanhay Devlet Konukevinde Çin Devlet Müşaviri ve Dışişleri Bakanı Wang tarafından kabul edildi. Görüşmenin basına açık kısmında Wang, iki ülkenin geniş ortak çıkarları paylaştıklarına dikkati çekerek, “Türkiye ve Çin yükselen piyasalar ve gelişmekte olan önemli ülkeler. Mevcut uluslararası

şartlarda Türkiye ve Çin’in stratejik koordinasyon, iş birliği ve konsensüsü artırması önemli.” ifadelerini kullandı. Wang ayrıca, Önal’ın Çin ziyaretinin ikili ilişkilerinin siyasî boyutları açısından değerli olduğunu belirtti. Önal da, Çin temaslarının verimli geçtiğini ifade ederek, Bakan Wang’ı Ağustos ayında Türkiye’de yapılacak Büyükelçiler Konferansı programına davet etti.

ğer önemli uluslararası aktörleri de benzer bir yaklaşıma yönelmeye itmektedir. ABD ile AB arasında; NATO müttefiklerinin kendi arasında; ABD ile Çin arasında; AB ile Rusya arasında ve uluslararası kurum ve kuruluşların içerisinde daha önce hiç olmadığı kadar rekabet ve farklılaşmalar ön plana çıkmaktadır. Bu ayrışmalar, şüphesiz yeni sorun alanlarının oluşmasına zemin sağlayacağı gibi uluslararası sorunların çözülmesine de olumsuz etki edecektir.

Bütün kazanımlarına rağmen mevcut uluslararası düzen son yıllarda insanlığın ekonomik, siyasî, toplumsal beklentilerini karşılama ve sorunlarını çözme noktasında önemli hayal kırıklıklarına da neden olmaktadır. Mevcut düzenin tamamen çöktüğü değil kademeli olarak yeni bir düzene evrildiği süreci tecrübe etmekteyiz. Bu yeni oluşumun ana unsurlarını anlamak uluslararası sistemin geleceğine dair daha doğru projeksiyonlar yapmamızı sağlayacaktır.

Liberal dünya düzeninin sınırları

İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki dönemde başta ABD olmak üzere kendi güç projeksiyonu açısından çok avantajlı olan güçler, ortamı kendi çıkarları doğrultusunda daha uzun süre sürdürebilmek için belirli normlar ve kurumlar oluşturmuşlardır. Bu kurumların başında BM gelmektedir. Uluslararası finansal mimari ise Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) gibi kurumlarla denetlenip düzenlenmeye çalışılmıştır. Bu kurum ve oluşturulan normlar, uzun süre dünya siyasetini daha öngörülebilir bir çerçevede oluşturabilmiştir. Bu sorunlar daha geniş kapsamlı küresel savaşlara dönüşmeden önlenilebilmiştir. Soğuk Savaş döneminde bu kurumların işleyişinde çeşitli aksamalar olsa da dünya, bloklar arası sıcak savaşa sürüklenmemiştir. Soğuk Savaş sonrasında, ABD'nin tek süper güç olarak tek kutuplu dünya yaklaşımına dönse de bu dönem çok uzun süre devam etmedi. ABD, bu yaklaşımı uluslararası kurumları kullanarak ve Avrupalı diğer aktörlerin desteği ile sürdürdü. Rusya ise Sovyetler Birliğinin yıkılmasından sonra yaşadığı travmatik dönüşüm nedeni ile liberal dünya düzeni yaklaşımının ve Batılı aktörlerin kendi "arka bahçesinde" alan kazanmalarına engel olamadı. Çin ise bu sistemin oluşturduğu görece istikrar ortamından istifade ederek kendi ekonomik kalkınmasına odaklanmayı tercih etti. Avrupa, ABD'nin oluşturduğu güvenlik şemsiyesi altında iktisadî, siyasî ve kültürel birlikteliğini AB projesi ile hayata geçirdi. Özellikle Soğuk Savaş parantezinin kapanmasının ardından bu istikrar ortamı, uzun yıllar hemen tüm önemli aktörün işine yaradı. ABD ve Batı ekseninin hâkim konumda olduğu ve dünya siyasetinin liberal kurum ve normlar ekseninde yönlendirildiği "liberal dünya düzeninin" sınırlarına dayandı.

Soğuk Savaş döneminde uluslararası kurumların işleyişinde çeşitli aksamalar olsa da dünya, bloklar arası sıcak savaşa sürüklenmemiştir.

ABD ve Batı, bu kurum ve hemen her konuda oluşturulan düzenleyici normların diğer uluslararası aktörlerce tanınması karşılığında kendi güçlerini doğrudan kullanmaktan vazgeçerek kendi liberal düzenlerini bu kurumlar üzerinden işletmeye çalışmışlardır. Günümüzde ise ABD'nin siyasî, askerî ve iktisadî alanda gücünü kısıtlamak yerine bu gücü daha doğrudan ve filtresiz bir şekilde kullanma noktasına gelinmiştir. ABD Başkanı Donald Trump'ın, "Önce Amerika!" stratejisi olarak dile getirdiği bu yaklaşım, ABD'nin kolektif çıkarlardan çok kendi çıkarlarına odaklanmasına neden olmuştur. ABD, daha önceleri uluslararası sistemden rıza üretmeye yarayan değer ve kurumları göz ardı etmeye başlamıştır.

ABD Başkanı George W. Bush döneminde 11 Eylül saldırıları, Irak ve Afganistan'ın işgali sonrasında kısmen zayıflayan liberal dünya düzeni yaklaşımının alternatifi bir perspektif ortaya konulmadı. Barack Obama başkanlığındaki ABD ise, liberal dünya düzeninin temel parametrelerine bağlı kalmayı tercih etti. Özellikle Obama yönetiminin ilk döneminde liberal düzenin hâkimiyetini sürdürmesi konusunda önemli adımlar atıldı. Bu dönemde dünya genelinde demokratikleşme, açık ekonominin desteklenmesi, uluslararası kurum ve normların işletilmesine yönelik hassasiyet gösterildi. Obama yönetiminde Suriye, Yemen, Myanmar'da meydana gelen insanî krizlere verilen/verilemeyen tepkiler ve Arap Baharının diktatörler eli ile farklı bir mecraya evrilmesinin önüne geçilememesi, liberal düzene olan inancın hepten tükenmesine neden olmuştur. Liberal dün-

ya düzenin diğer önemli ayağını oluşturan AB ise 2008 dünya ekonomik krizinin ardından kendi iç sorunlarına odaklanmak zorunda kalmıştır. *Britanya'nın Brexit kararı ve Avrupa'da artan aşırı sağ ve sol siyasî akımlar, Avrupa'nın kendi içindeki sorunlarla boğuşmasına neden oldu ve Avrupa bu süreçte oyun dışı kaldı.*

Britanya'nın Brexit kararı ve Avrupa'da artan aşırı sağ ve sol siyasî akımlar, Avrupa'nın kendi içindeki sorunlarla boğuşmasına neden oldu ve Avrupa bu süreçte oyun dışı kaldı.

Batı tarafından oluşturulan ve muhafaza edilmeye çalışılan mevcut liberal düzen artık Çin, Hindistan, Brezilya, Rusya gibi diğer aktörlerin de fazlaca işine yaramaktaydı. ABD ve Batılı ülkeler her ne kadar mevcut sistemden en fazla istifade etmeye devam eden aktörler olsalar da bu sistem aynı zamanda Çin'in yükselişine ve uluslararası sistemdeki diğer aktörlerin görece istifadesine dayanak sağlamaktadır. Böylesi bir sistemi sürdürmenin maliyeti ise ağırlıklı olarak Batılı ülkelerin sorumluluğundadır. Özellikle ABD, artık bu maliyeti tek başına yüklenmek istememektedir. Bunun da ötesinde bu görece istikrar durumundan diğer aktörlerin kendinden daha fazla istifade ettiğinin farkına varmıştır. *ABD Başkanı Donald Trump'ın, "Önce Amerika!" sloganı ile iktidara yürümesi ve ABD'yi kısıtlayan liberal uluslararası düzene savaş açması liberal dünya düzeninin zayıflama-*

Donald Trump

ABD Başkanı Donald Trump'ın, "Önce Amerika!" sloganı ile iktidara yürümesi ve ABD'yi kısıtlayan liberal uluslararası düzene savaş açması liberal dünya düzeninin zayıflamasına ivme kazandırdı.

”

Uluslararası ilişkilere ve dünya siyasetine kötümser yaklaşıma sahip olanlar, mevcut dönüşümün kaçınılmaz olarak sistemik bir savaşa neden olacağı tahmininde bulunmaktadır. Böylesi bir sistemik savaşın, yeni bir dünya düzeninin oluşmasının önünü açacağı öngörülmektedir.

sına ivme kazandırdı. ABD, artık uluslararası sistemi destekleyen değil kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışan bir aktör konumundadır. Üstelik ABD Başkanı Donald Trump, bu durumu iftiharla savunmaktadır.

Uluslararası sistemdeki dönüşümün şifreleri

Uluslararası ilişkilere ve dünya siyasetine kötümser yaklaşıma sahip olanlar, mevcut dönüşümün kaçınılmaz olarak sistemik bir savaşa neden olacağı tahmininde bulunmaktadır. Böylesi bir sistemik savaşın, yeni bir dünya düzeninin oluşmasının önünü açacağı öngörülmektedir. ABD liderliğindeki Batı'nın ise bu denklemde son iki yüz yıldır olduğu gibi temel belirleyici rolünün daha fazla meydan okumalarla karşılaşacağı tartışılmakta. ABD'nin uluslararası sistemdeki hegemonyasına, er ya da geç Çin tarafından meydan okunacağı bu çerçevede ön plana çıkan bir husustur. Daha iyimser yaklaşıma sahip olanlar ise uluslararası aktörlerin daha önceki kriz ve savaşlardan ders aldıkları ve benzer felaketlerin yaşanmayacağını iddia etmektedirler.

Dünya siyasetindeki mevcut durumu iki savaş arasındaki (Birinci Dünya Savaşı ile İkinci Dünya Savaşı) istikrarsız döneme benzeten teorisyenler de bulunmaktadır. Gerek Batı'da yükselen aşırı sağ ve popülist akımlar ve uluslararası iş birliğindeki kayda değer azalma; gerekse liberal norm ve kurumların hızla yıpranmasının bu dönemle benzerlikler gösterdiği dile getirilmektedir. Bu yaklaşımı dile getiren analistler bu şekilde bir seyir devam ederse dünyanın derin bir siyasi krize sürüklenebileceği yorumunda bulunmaktadır. 1929 Büyük Buhranı gibi küresel bir ekonomik krizin ise sistemik bir savaşın ve siyasi krizin tetikleyicisi olabileceği konuşulmaktadır. Tüm bu analogiler şüphesiz 20. yüzyılın gerçekliği ile daha uyumlu yorumlardır. Ancak geçmiş yüzyılın tecrübeleri geleceğe dair de bazı ön-

görülerde bulunmamıza imkân sağlamaktadır. Soğuk Savaşın bitişi bir savaş veya toplumsal ayaklanma silsilesi neticesinde olmamıştır ancak sonuçları itibarı ile yapısal bir dönüşüme işaret etmiştir. Dünya siyasetindeki hegemonik rolü sorgulanan ABD'ye er ya da geç Çin tarafından meydan okunulacaktır ancak bu meydan okuma askerî olmak zorunda değildir. İki aktörün çıkarlarının kesiştiği noktalar potansiyel gerilim hatları olacaktır. *Bugün için ABD ile Çin arasında ticaret savaşlarından başlayan rekabet tam olarak yönetilemezse daha kapsamlı bir hâle gelecektir.* Rusya ve Avrupa da bu gerilimin tarafları olacaktır, bu iki aktörün müstakil bir çizgi mi izleyeceği yoksa bu rekabette bir taraf mı seçeceği önümüzdeki dönemin jeopolitik rekabet hatlarını şekillendirecektir.

Yeni dönemin yönü ve temel parametreleri

Mevcut dünya düzeninin değişimi birçok yorumda olumsuz bir gelişme olarak algılanmaktadır. Bu olumsuzluğun nedeni alıştığımız düzenin başarısı ve öngörülebilirliğinden ziyade, bundan sonraki düzenin muğlaklığı ve bu düzene geçiş esnasında yaşanacak olan türbülansın duyulan kaygıyla ilgilidir. Dünya siyasetindeki yapısal dönüşümler çoğunlukla geniş kapsamlı çatışmalar veya hegemonik aktörlerin dramatik güç kayıpları sonrasında gerçekleşmektedir. Gelecekle ilgili öngörüler karamsarlık tablosu içermesine karşın mevcut durumun ve düzenin artık dünya açısından barış, huzur, refah ve öngörülebilirlik sağlamamaktadır. Yaşamakta olduğumuz siyasi ve iktisadi krizler mevcut sistemin aksaklıkları ile doğrudan ilgilidir. Bu yönü ile değişim, doğru istikamette gerçekleşirse alışılmışın dışında olsa da daha barışçıl ve istikrarlı bir ortam üretebilir.

”

Popülist liderlerin ve aşırı sağ ve aşırı sol siyasî parti ve hareketlerin yükselişine ve ana akım partilerin görece etkinliklerini yitirdikleri bir sürece tanıklık etmekteyiz.

Popülist liderlerin ve aşırı sağ ve aşırı sol siyasî parti ve hareketlerin yükselişine ve ana akım partilerin görece etkinliklerini yitirdikleri bir sürece tanıklık etmekteyiz. Bu süreç başta Avrupa olmak üzere dünyanın birçok demokrasisinde eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Çok uluslu şirketlere, uluslararası medya ve sivil toplum kuruluşlarına karşı olan, aşırı milliyetçi söylemleri benimseyen, kültürel ve

siyasî açıdan “öteki” olarak ifade edilebilecek kesimlere karşı daha mesafeli hatta düşmanca yaklaşımları olan ve uluslararası örgüt ve kurumlara karşı daha mesafeli bakış açısı olan lider ve partilerin yükselişe geçtiğini tecrübe etmekteyiz. Bu liderler ana akım ılımlı sağ ve ılımlı sol siyasî partilerin alanını daraltarak siyaseti daha aşırı uçlara taşıdığı birçok ülkede tecrübe edilmektedir. Bütün bu gelişmeler küreselleşmenin siyasî, kültürel ve ekonomik boyutlarına ket vurması çok muhtemeldir. *Diğer bir boyut ise göçmen karşıtlığı, İslamofobi, neo-Nazizm, beyaz milliyetçiliği ve etno-dinsel gerilimler önümüzdeki dönemin temel gerilim parametreleri olacaktır.* Bu ideolojilerin ürettiği terör dalgası ile mücadele ise dünya açısından öncelikli bir konu olacaktır. Bu konuda henüz yeterli bir orta zeminin oluşmadığı gerçeğini ortaya koymak durumundayız.

Uluslararası kurum, kural ve ortak değerlerin ihlal edilmesi ve özellikle bu ihlalin bizzat sistemin kurucusu olan ABD ve Avrupalı devletler tarafından yapıyor oluşu kayda değer bir gelişme ve önemli bir trenddir. Gücün mutlak ve filtersiz formları daha aktif bir şekilde hayata geçirilecektir. Ortaya çıkan yeni güç rekabeti, bölgesel ortamlarda yeni ittifakların oluşmasına neden olacaktır. Bütün bu gelişmeler çok kutuplu bir dünya düzeninin oluştuğunun habercisidir. Çok kutuplu düzen, bölgesel sorunlarda daha esnek ve değişken rekabet alanları oluşmasını sağlayacaktır. Yeni dönemde değişken ittifaklara hazırlıklı olmak gerekmektedir. Örneğin Türkiye, NATO üyesi olmasına rağmen Doğu Akdeniz güç rekabetinde müttefikleri tarafından sınırlandırılmaktadır. NATO müttefiki ülkeler Libya krizinde ve İran konularında farklı pozisyonlarda yer almaktadırlar. Özetle alışıldık ittifakların sonuna geldik ve bundan sonraki dönemde daha esnek ve değişken diplomasiye hazırlıklı olan ve bu kapasiteye sahip ülkeler avantajlı konuma geçecektir. Konu bazlı ittifaklar ve ayrışmalar yakın dönemde birbirleri ile fazla ilişkisi olmayan aktörleri yan yana veya karşı karşıya getirebilir.

Dünya sermaye akışı; Avrupa ve ABD'den, Uzak Asya'ya kademeli olarak kaymaktadır. Bu finansal kayış, Çin'in ekonomik gücünü siyasette de daha aktif bir şekilde hissettirmesinin ardından ivme kazanacaktır. Çin'in alternatif bir finansal sistem oluşturma konusunda adımlar attığı bilinmektedir. “Asya Altyapı ve Kalkınma Bankası”, bu konuda yapılmış önemli bir girişimdir. Öte yandan Rusya'nın merkezî konumda olduğu “Avrasya Ekonomik Birliği” de alternatif bir oluşum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi oluşumlar küresel finansal mimariyi tamamen değiştirecek gelişmeler olarak ele alınmasa bile değişimin yönüne dair fikir vermektedir. ABD ve Londra merkezli dünya finansal sistemi, önümüzdeki dönemde daha dağınık ve çok merkezli hâle gelebilir. Ekonomik gücün dağılması, siyasî ve askerî gücün de benzer bir şekilde dağılması ile neticelenecektir. Bu parçalanma trendi bölgesel yapıların oluşmasının önünü açacaktır. Küresel finans ve ticaret duvarlarının kademeli olarak oluşturulmasının ardından küreselleşme trendinin tam karşısı yeni bir dalga ile karşı karşıya kalabiliriz.

”

Dünya sermaye akışı; Avrupa ve ABD'den, Uzak Asya'ya kademeli olarak kaymaktadır.

Batı, kendi içerisinde ciddi ayrışmalar ve çıkar çatışmaları yaşamakta ve bu ayrışmaların önümüzdeki dönemde daha da derinleşmesi beklenmektedir. Transatlantik bağlar yani ABD ve Avrupalı devletler arasındaki iş birlikleri ve eş güdümlü, mevcut liberal sistemin muhafaza edilebilmesi açısından önemli idi. Bu ortaklık ve paydaşlıklar artık bir yol ayrımına gitmekte. ABD ile Avrupa'nın çıkarları birçok alanda farklılaşmakta. Avrupa'nın da kendi içerisindeki çıkarlarında da farklılaşmalar artmakta. Britanya'nın Brexit ile AB'den ayrılmasının ardından yaşanan sürecin benzerinin diğer Avrupalı ülkelerde de gerçekleşme ihtimali mevcuttur. Ortak çıkar, ortak kader ve ortak tehdit algısı hızla ortadan kalkmaktadır ve bu sebeplerle AB'yi daha etkin bir aktör olarak bir arada tutmak daha zor hâle gelecektir. Avrupa'da bazı ülkelerin tehdit ve risk olarak gördüğü Rusya, Çin gibi küresel aktörler diğer bazı aktörler tarafından siyasî ve ekonomik imkân olarak görülmektedir. Bu algı ve çıkar farklılaşması Avrupa'yı ve Batı'yı ortak bir siyasî ve iktisadî program çerçevesinde bir arada tutmayı zorlaştıracaktır.

Hindistan, Çin, Endonezya ve Vietnam gibi Asyalı aktörler, dünya ekonomisindeki yerlerini hızlı bir şekilde güçlendireceklerdir. *Asyalı aktörler bir yandan kendi aralarında rekabet etmeye devam ederken diğer yandan daha farklı iş birlik-*

”

Küresel finans ve ticaret duvarlarının kademeli olarak oluşturulmasının ardından küreselleşme trendinin tam karşısı yeni bir dalga ile karşı karşıya kalabiliriz.

lerine gideceklerdir. Çin'in bölgesel hegemonyasının dengelenebilmesi için yeni bölgesel ittifaklar oluşabilir. Bu ittifak girişimleri ve rekabet ortamı, dünya siyasetinin ana odağını Uzak Doğu'ya kaydırması muhtemeldir. ABD ve Rusya ise Doğu Asya'daki siyasî ittifaklarını güçlendirme çabası içerisinde olacaklardır.

90'lı yıllarda Doğu Avrupa'da başlayan ve 2010'da Arap Ayaklanmaları ile Kuzey Afrika ve Orta Doğu bölgesine kayan *demokratikleşme dalgasının önümüzdeki dö-*

Batı'da, Fransa'da ortaya çıkan sarı yeleklilerin eylemlerine benzer ayaklanmaların yaygınlaşması pek muhtemeldir.

”

nemde tersine bir seyir içinde olacağı öngörülebilir. Halkların demokratik taleplerinde artışlar olmasına karşın, siyasî rejimlerin ve elitlerin bu taleplere karşı daha korumacı bir tavır sergilediği dönemdeyiz. “Güçlü lider”, güvenliğin ve istikrarın özgürlük ve değişime galebe çalacağı bir dönemdeyiz. İstikrar söylemini ön plana çıkaran liderler, önümüzdeki dönemde daha fazla meşruiyet kazanacaktır.

Batı’da, Fransa’da ortaya çıkan sarı yeleklilerin eylemlerine benzer ayaklanmaların yaygınlaşması pek muhtemeldir. Dünyada gelir adaletsizliklerinin arttığı ve yapay zekâ ve yeni endüstriyel düzen ile birlikte işsizlik ve ekonomik adaletsizliklerin artması beklenmektedir. Bu süreç, sağlıklı bir şekilde yönetilemezse 19. yüzyıldakine benzer toplumsal ayaklanmaların çıkması çok muhtemeldir. *Toplumsal bağlan ve toplumsal direnci yüksek olmayan siyasî yapılar, bu süreçte istikrarsızlıklara neden olacaktır.* Önümüzdeki dönemde toplumsal kırılmalıklar da güvenlik sorunu olarak daha fazla önem kazanacaktır. Bu kırılmalıklarla başa çıkabilen aktörler daha avantajlı olacaklardır.

İletişim çağına geçmenin birçok alanda etkilerini hissettiğimiz gibi uluslararası ilişkilerdeki etkileri de kalıcı olacak. Dijital mecra; artık diplomasiyi yapıldığı, fikirler ve insanların etkileştiği propaganda ve saldırıların yürütüldüğü temel bir mecraya dönüşmüş durumda. Geleceğin diplomasisinde; alışıldık diplomatların yerini tişörtle çalışan, küresel içerik üreten ve iletişim mücadelesini sürdüren aktörler yer alacak. Gerçeklik algısının sorgulandığı bu dönemde yalan haber ve manipülasyonlar hemen hemen tüm gelecek projeksiyonunda ilk beş küresel tehdit listesinde yer alıyor. Ülkelerin kritik altyapılarının, siber saldırılara karşı korunması da önemli güvenlik konularının başında gelecektir. Bazı ülkeler hava, kara, deniz ve jandarma komutanlıklarının yanı sıra siber ordu kurmakta. Uzay ordusu kurma çalışmalarında olan ülkeler de bulunmakta. Uzay ve siber ortamlar yeni dönemin rekabet alanlarının başında kalacak.

Geleceğin diplomasisinde; alışıldık diplomatların yerini tişörtle çalışan, küresel içerik üreten ve iletişim mücadelesini sürdüren aktörler yer alacak.

Vestfalya Düzeni olarak algılanan ulus devlet eksenli yapılanma, uzun yıllar Batı dışı ortamlara doğru da kademeli olarak genişledi. Ulus devlet modelinin, dünyanın bütününde hâkim siyasî yapılanması olduğu öngörülmekteydi. Bugün için dünyada kırılmalı devletler, başarısız devletler, güçlü devletler, küçük devletler, BM tarafından tanınmamış defakto devletler, tam devlet niteliği kazanmamış birliklikler, AB gibi bölgesel organizasyonlar gibi kategorik olarak birbirine benzemeyen aktörler bulunmaktadır. Bütün bu aktörleri bir arada düşündüğümüzde türdeş olmayan bu aktörlerin aynı kavramsal ve mantıksal çerçevede hareket etmeleri beklemek mümkün değildir. Dünya siyasetinin, bütün bu aktörlerin öncelikleri ve özelliklerini yansıtacak yeni bir kavramsal set ile alınması elzemdir. *Vestfalya eksenin, oluşan kavramsal çerçevenin alternatifi olan daha kapsayıcı ve yerel gerçekliği ifade edebilecek kavramsallaştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.* Bu ihtiyaç ise uluslararası ilişkiler eğitimi ve araştırmalarında yerel bilginin önemini daha fazla ön plana çıkaracaktır.

Bazı ülkeler hava, kara, deniz ve jandarma komutanlıklarının yanı sıra siber ordu kurmakta. Uzay ordusu kurma çalışmalarında olan ülkeler de bulunmakta. Uzay ve siber ortamlar yeni dönemin rekabet alanlarının başında kalacak.

Dünya siyasetinin geleceğine dair net ve öngörülebilir bir tablo çizmek oldukça güçtür. Bütün bu değişimi bir arada düşündüğümüzde alıştığımız dünya düzeni yaklaşımının artık dünyanın temel sorunlarını çözme noktasından büyük kısıtlarla karşı karşıya olduğu görülmektedir. Yeni dönemin dinamiklerini anlayabilmek için yeni bir kavramsal set ve analitik çerçevelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bugün için küresel siyasetin dönüşümünden dolayı duyulan kaygının bir kaynağı değişimin getireceği belirsizliğin yanı sıra yeni dönemi anlamamızı sağlayacak kavramsal çerçevelerin de bulunmaması ile ilgilidir. Bu durum hem teorisyenler hem de uluslararası siyasetin uygulayıcıları açısından önemli bir meydan okumadır.

* İbn Haldun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı.

Amerikan Barışı'nın sonu mu?

ALİ ASLAN *

A BD'nin Pax Americana (Amerikan Barışı) arayışları çerçevesinde yönetimi kurumsallaştırma ve şiddeti sınırlandırma çabalarına rağmen, güce ve şiddete başvurma durumu her zaman gündemde oldu. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ve Soğuk Savaş döneminde çevreleme politikası çerçevesinde gerçekleşen Kore, Vietnam ve Afganistan savaşları, 1990'lara damgasını vuran etnik ve bölgesel çatışmalarda bu durumun izlerine rastlanabilir. Elbette her düzen arayışı, rıza kadar güç kullanımı opsiyonunu da masada tutar. Özellikle iktidarı gizleyen kurumlar aracılığıyla rızanın sağlanmadığı yani hegemonyanın zayıfladığı noktada güç ve şiddet kullanımı kaçınılmaz hâle gelir. Ancak düzenin sağlıklı işlediğinin göstergesi güç ve şiddet kullanımının istisna olmasıdır. Güç ve şiddet kullanımı sıklaşır ve giderek norm hâline gelirse düzen krizde demektir. Şiddetin sıradanlaşması ve aktörler arasında tek iletişim aracı hâline gelmesi düzenin krizini derinleştirir.

Karşı-hegemonik gücün ya da birden fazla

gücün oluşturduğu bloğun direkt olarak düzeni değiştirmeye yönelik bir hamlesinin gelmesi ise düzen için hayati kırılma anını oluşturur. Modern uluslararası sistemde sırasıyla İspanya (16. yüzyıl), Hollanda (17. yüzyıl), Fransa (18. yüzyıl), İngiltere (19. yüzyıl) ve ABD (20. yüzyıl) hegemonik güç oldular ve karşı-hegemonik güç ve güçler bloğunun meydan okumasıyla karşılaştılar. İspanya Hollanda'ya, Hollanda Fransa'ya, Fransa İngiltere'ye ve İngiltere de ABD'ye hegemonik pozisyonu vermek zorunda kaldı. Günümüz uluslararası düzeni hâlen ABD hegemonyası altında şekillenmektedir. ABD hegemonyasının "derin" bir krizde olduğunu yani karşı-hegemonik bir güç ya da güç bloğunun açık bir meydan okumasıyla karşı karşıya olduğunu söylemek bulunduğumuz noktada çok net değil.

Lakin Çin ve Rusya'nın giderek ABD ile ekonomik ve askerî anlamda arayı kapaması ve liberal demokrat Batı bloğunun derinleşen siyasî-toplumsal ve ekonomik sorunları hegemonya değişimi noktasına doğru yol aldığımızı göstermektedir. Günümüzde Çin, ABD ile askerî anlamda karşı karşıya gelmekten kaçınarak gücünü artırma siyaseti izlerken, Rusya ise Batı ile askerî anlamda -direkt olarak olmasa bile- çatışarak güçlenme yoluna gitmektedir. Rusya, ABD'nin George W. Bush döneminde aşırı güç ve şiddet kullanarak istikrarsızlaştırdığı ve Barack H. Obama döneminde çekilme siyasetiyle güç boşluğu oluşturduğu bölgelere yönelerek nüfuz alanını genişletmiştir. Gürcistan, Ukrayna ve Suriye krizleri buna birer örnek teşkil etmektedir. Bu durum, agresif bir dış politika izleyen Donald Trump döneminde de değişmeden devam etmiştir.

ABD'nin bu pasifizmi karşısında Çin ve Rusya'nın güçlenmesi, uluslararası alanı sarp sarmalayan liberal demokratik kurumsal yönetim yapısını sarsmaktadır. BM Güvenlik Konseyinde bu ikili her geçen gün daha fazla etkili hâle gelmektedir. Ayrıca, Çin ve Rusya'nın siyasî ve ekonomik modelleri de Batı'nın ulusal düzeyde kendine has liberal demokratik değer ve kurumlarını sorguya açmaktadır. Muhafazakâr-milliyetçi Batılı siyasiler liberal demokratik kurumların Batı'yı Çin ve Rusya karşısında zafiyete düşürdüğünü dile getirerek yani bizzat Batı'yı Batı yapan değerleri ve kurumları eleştirerek ülke içindeki siyasî konumlarını güçlendirmekte ve her geçen gün siyasal sistemde etkilerini artırmaktadırlar. Böylece, birçok Batılı ülkede aşırı sağ popülist siyasî hareketler, ulusal düzeyde göçmen krizi gibi kimlik bazlı sorunlar ile işsizlik gibi ekonomik konuları da birbiriyle ilişkilendirip buna ekleyerek Batı'daki liberal demokratik siyasî merkezi daha da zayıflatmaktadır.

Böylece Batı hegemonyasını mümkün kılan liberal demokratik söylem uluslararası alanda değersizleşmekte ve oluşan söylem boşluğu da güç ve güvenliği merkeze alan realist siyaset tarafından doldurulmaktadır. Tüm bunların uluslararası düzene yansımaları ise şiddetin sıradanlaşması, belirsizliklerin tetiklediği güvenlik sorunlarına realist bir siyaset ile cevap veren yerli siyasî aktörlerin Batı dışında da ön plana çıkmasıdır.

* İbn Haldun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.

Google's Android ban for Huawei proves the world needs a strong alternative

The smartphone industry has been dominated by two operating systems since 2011: Google's Android and Apple's iOS.

Apple's proprietary iOS is unavailable to other smartphone manufacturers, leaving Android as the only viable option for companies.

More than 24,000 unique devices from 1,300 brands and a total of 2.5 billion active devices rely on Android.

The company that serves as the backbone of the world's smartphones would have to be reliable, one would think. But the Trump administration's recent move to blacklist Chinese telecom giant Huawei, which grew from a smartphone market share of 11.8% to 19% within just a year, has led Google to abruptly suspend business with the company, raising questions about its reliability.

As a result, Huawei's future devices will no longer get the latest Android updates and will lose access to vital apps and services like Gmail and Android's app store Google Play. Google will also stop offering technical support to Huawei. The only option for Huawei to keep using Android for its future smartphones is to use the more limited open source version of the operating system, the Android Open Source Project (AOSP) version.

Huawei could be added to US's blacklist

For devices that miss out on Android updates, new apps will likely not work in the coming years, and more importantly, the operating system will not get the latest security patches, which will make the phones vulnerable to potential cyber attacks. That will likely force Huawei, and potentially other Chinese smartphone manufacturers who could be added to Washington's blacklist, to come up with alternatives. In fact, Huawei's CEO Richard Yu told the German daily Die Welt in a recent interview

Donald Trump

Xi Jinping

that the company has a back-up operating system in case it's blocked from using Android. The decision of Alphabet, Google's parent company, to comply with President Donald Trump's order as a result of the ongoing trade war with China is concerning. Washington has weaponized Google by blacklisting Huawei, eventually forcing Google to suspend business with the Chinese company. This means that any other U.S. tech giant might be weaponized in a similar manner whenever pressured by Washington.

The Trump administration has demonstrated that it's ready to hit Chinese companies by weaponizing tech giants, and there's no guarantee that it won't do the same to other countries' companies if it decides to enter other trade wars.

Türk Savunma Sanayinin gururu İHA ve SİHA'lar

Recep Tayyip Erdoğan

T3 Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Selçuk Bayraktar, "Türkiye, İHA ve SİHA'ların silahlı kuvvetlerde kullanımı anlamında ilk 3'tedir, teknolojik gelişmişlik anlamında ise ilk 4-5'tedir." dedi.

İnsansız Hava Araçları (İHA) ve Silahlı İnsansız Hava Araçları (SİHA) hakkında yapılan çalışmalara değinen Bayraktar, havacılık alanının gelişmesinde Müslüman bilim adamlarının yaptığı buluşların önemine değindi. Bayraktar; cebir ve optik alanında yapılan buluşlar, Hezarfen Ahmet Çelebi'nin kanatla uçuş deneyimi ve ilk gözlemevinin Müslümanlar tarafından yapılmasının çok önemli olduğunu aktardı.

Bayraktar, bugünün havacılığının ilk ortaya çıktığı 1900'lü yılların başında Osmanlı Devletinin buna çok merak saldığine işaret ederek, hem Nuri Demirağ hem de Vecihi Hürkuş tarafından yapılan çalışmaların geliştirilemediğini belirtti.

"F-35, üretilecek en son insanlı savaş uçağı"

Bayraktar, Demirağ ve Hürkuş'un büyük kahramanlık göstererek yaptığı uçakların 1950'lerde yok edildiğini anlattı. Bayraktar, konuşmasına şöyle devam etti:

"Bunların yerine bir modele montaj sanayine döndüğü görülüyor. Biz buna müsaade etmeseydik bunlar yapılamazdı. Bunlarla bir şekilde hesaplaşmalıyız. Biz, bütün dünyayı aydınlatmışız bir taraftan ama bunu da yapmışız. Tabii biz o dönemdeki bu ivmeyi yakalamışken devam ettirecek olsak, dünyada Türkiye ilk 3 uzay gücünden biri olacaktı. Bugün SİHA ve İHA'nın da üzerinde Mars'ta uydumuz var mı, aracımız var mı onu konuşuyor olacaktık. Türkiye'nin ABD'den aldığı F-35 uçaklar, üretilecek en son insanlı savaş uçağı. Bundan

sonra hepsi insansız olacak. 5 jenerasyon jet yapılmış. 1900'lerden itibaren insanoğlu, 100 sene boyunca bütün birikimi ile en son bunu yapmış."

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) envanterine giren ilk yerli uçağın İHA'lar olduğuna dikkat çeken Bayraktar, "2007'de TSK'nın envanterine, Türk milletinin yaptığı uçak kullanıma girdi. Bu, ilk ve önemli bir kırılma noktası. Nuri Demirağlara, Vecihi Hürkuşlara nasip olmadı. 2008'de aktif bir şekilde kullanıldı. 2 metrelik uçaklar çok başarılı oldu. 2009'da 9 metrelik uçağı yaptık. Biz; 2009'da 9 metrelik İHA'ları kullanırken, Amerika'nın ve İsrail'in İHA'ları kendileri inip kalkmıyordu. 2014'te terörle mücadelede ciddi önem kazanan SİHA'ların temeli atıldı ve envantere girdi. 2015'te milli mühimmatları yaptık." ifadelerini kullandı.

"Türkiye'ye terörle mücadele için SİHA satılmıyordu"

Bayraktar, Türkiye'nin daha önce dışarıdan İHA ya da SİHA almak istediğini ancak alamadığını hatırlattı.

Selçuk Bayraktar

Bayraktar konuşmasının devamında, "Türkiye'ye bir türlü SİHA verilmiyordu. Savaşmak için değil terörle mücadelede kullanmak için istiyorduk ama buna rağmen verilmiyordu. Savaş uçağı alabiliyorsunuz ama SİHA verilmiyor. Niye diye sormak lazım. Çünkü terörle mücadelenin bir anlamda bitmesi istenmiyor. Çünkü çok kritik, çok stratejik bir oyun değiştirici." dedi.

Selçuk Bayraktar, dünyada uçağı ilk silah takıp kullanan ülkenin İran olduğunu ve şu anda bu teknolojiyi İsrail ve Amerika ile birkaç ülkenin yaptığını belirtti ve devam etti: "Rusya, neredeyse hiç o alanda yok. Amerika buna çok büyük kaynak aktarıyor. Mesela Çin, hiç ortada yoktu ama Çin; her şeye çok büyük giriyor, epey yol aldı. Türkiye; İHA ve SİHA'ların silahlı kuvvetlerde kullanımı anlamında ilk 3'tedir, teknolojik gelişmişlik anlamında ilk 4-5'tedir. TSK, dünyada en fazla yoğun operasyon yapan ordulardan biri."

"Sonraki hedefimiz de insansız savaş uçağı"

Bayraktar, şu anda TSK'nın envanterinde 52, Emniyet Genel Müdürlüğü envanterinde ise 6 SİHA olduğunu söyledi ve "Şu anda 2 farklı ülkeye satacağız. Bu sayıyı 4'e kadar çıkartacağız. Azerbaycan ile de görüşmeler devam ediyor. Türkiye'nin yurt dışına sattığı ilk uçak, milli İHA'larda ama şimdi büyükler de yakında teslim edilecek. Onlar; üretim hattında, çıkmak üzere. Şu ana kadar da 70 bin saatin üzerinde uçuş yaptı. Biz konuşurken 15-20 tanesi havada. İnşallah sonraki hedefimiz de insansız savaş uçağı. Tabii uzun sürecek program bunlar. Bir anlamda gelecekte yapılacak bütün savaş uçakları insansız olacak. Ses hızına yakın ya da üzerinde kabiliyetlere sahip bir uçak olacak. Onun da 2023'den önce semalarımızda uçuşuna başlayacağız." cümleleriyle konuşmasına son verdi.

İngiltere Brexit için ikinci başbakanı kurban verdi

İngiltere Başbakanı Theresa May, Brexit referandumunun ardından istifa eden David Cameron'dan sonra Brexit sürecinin kurbanı olan ikinci başbakan oldu.

Başbakan Theresa May'in 7 Haziran'da partisinin liderliğini bırakacağını açıklamasının ardından, gözler başbakan olarak Brexit sürecine bundan sonra yön verecek yeni lider adaylarına çevrildi.

Parti, yeni liderini belirleyene kadar başbakanlık görevini bir süre daha sürdüreceğini belirten May, İngiltere'de Brexit'in kurbanı olan ikinci başbakan olarak tarihe geçti.

2016'da yapılan AB referandumunda Brexit kararının alınmasının ardından, ülkenin AB üyesi kalması için kampanya yürüten dönemin başbakanı David Cameron da istifa etmişti.

Cameron'ın istifası sonrasında başlayan liderlik yarışını, partinin parlamento grubunun ezici çoğunluğunun desteğini alan o günün İçişleri Bakanı May kazanmıştı. Ancak May'in 3 yıla yaklaşan başbakanlığında karnesi kırıklarla doldu.

Brexit sürecini daha güçlü bir hükümetle yönetmek isteyen May, ülkeyi 2017 yılında erken genel seçime götürdü. Ancak May seçimde sergilediği kötü performansla partisinin milletvekili sayısını 330'dan 317'ye düşürerek hükümet kurma çoğunluğunu kaybetti.

Kaderini Kuzey İrlanda belirledi

Kuzey İrlanda'nın İngiltere ile birlik yanlısı ve katı Brexitçi Demokratik Birlik Partisinin (DUP) dışarıdan desteğiyle azınlık hükümeti kurabilen May'in sonunu hazırlayan da Kuzey İrlanda problemi oldu.

AB ile 2 yıl boyunca yürüttüğü müzakerelerin sonuna vardığı Brexit anlaşması, Kuzey İrlanda ile ilgili "tedbir maddesi" nedeniyle parlamentonun alt kanadı Avam Kamarasında 3 kez reddedildi.

Anlaşmada tepki çeken madde, AB üyesi İrlanda Cumhuriyeti ile İngiltere'ye bağlı Kuzey İrlanda arasında Brexit sonrasında fizikî sınır girmesini önlemeyi amaçlıyordu. Maddeye göre, İngiltere ile AB kapsamlı bir ticaret anlaşması imzalayana kadar ülkenin bütünü Gümrük Birliği içinde kalacak ancak Kuzey İrlanda ilave AB kurallarına da tabi olacaktı.

Bu maddenin Kuzey İrlanda'yı zamanla İngiltere'den koparacağını savunan Muhafazakâr Partili katı Brexitçiler ile DUP, May'in anlaşmasının Avam Kamarası onayı almasını önleyen en önemli aktörler oldu.

Brexit'i ertelemek zorunda kaldı

Brexit anlaşmasını Avam Kamarasından geçiremeyen May, 29 Mart'ta gerçekleşmesi gereken Brexit'i 31 Ekim'e ertelemek zorunda kaldı. Ancak bu da May'in sonunu hızlandırmaktan başka bir işe yaramadı.

May'e son darbe, Brexit anlaşmasını 4. kez parlamento'ya sunacağını açıklamasının ardından geldi. Anlaşmaya daha önce ret oyu veren bazı milletvekillerinin desteğini alabilmek için parlamentoda yeni Brexit referandumunun oylanmasını sağlayacağını vaat etmesi, katı Brexitçileri harekete geçirdi.

Önceki akşam hükümetin parlamentodan sorumlu bakanı Andrea Leadsom'ın Brexit konusunda May'e güvenini yitirdiğini açıklayarak istifasını vermesiyle, İngiliz başbakanın üzerindeki baskı son raddeye ulaştı.

En güçlü aday Boris Johnson

İngiliz iktidar partisinin yeni lideri olmak için adaylar da lobi çalışmalarına başladı. Muhafazakâr Parti kurallarına göre lider adayları öncelikle milletvekillerinin yapacağı oylamada ikiye indiriliyor. Son iki adaydan biri partinin yaklaşık 125 bin üyesinin oylarıyla lider seçiliyor.

Dışişleri Eski Bakanı Boris Johnson, May'in boşaltacağı koltuk için en güçlü aday olarak görünüyor. Ülkenin AB'den ayrılması için yürütülen kampanyanın da liderleri arasında yer alan Johnson, Temmuz ayında May'in Brexit politikasını eleştirerek istifa etmişti.

Ülkenin AB'den gerekirse anlaşmasız bir şekilde ayrılmasını savunan Johnson'a en büyük desteği parti tabanı veriyor. Milletvekilleri arasında bugüne kadar yeterli desteği sağlayamayan Johnson'ın, partinin oyunun anketlerde dramatik oranda düşmesi nedeniyle bu engeli de aşabileceği belirtiliyor.

Aşırı sağcı Nigel Farage'ın kurduğu Brexit Partisinin anketlerde gördüğü rağbet de Johnson'ın şansını artırıyor. Johnson, Muhafazakâr Partinin seçmen tabanını ele geçiren Farage'a karşı partiyi savunabilecek en güçlü isim olarak görülüyor.

2019'da dünyada yakından takip edilecek 10 bölge

Merkezi Brüksel'de bulunan sivil toplum örgütü "Uluslararası Kriz Grubu", dünyada 2019 yılında takip edilmesi gereken 10 bölge ve buralarda beklenen ihtilafları derledi.

Birleşmiş Milletler (BM) gibi ortak eylem araçlarının işlemez hâle geldiğinin altı çizilen raporda, "Uluslararası Ceza Mahkemesi dâhil hesap verilebilirliği sağlayan kurumlar göz ardı ediliyor ve küçümseniyor." ifadelerine yer verildi.

Raporda; 2019'da Yemen, Afganistan, ABD-Çin gerginliği, İran'a karşı Suudi Arabistan-ABD-İsrail eksenini, Suriye, Nijerya, Güney Sudan, Kamerun, Ukrayna ve Venezuela gibi ihtilaflı konular ve bölgeler, uluslararası alanda takip edilmesi gereken başlıklar şeklinde sıralandı.

Yemen

Yemen'in 2018'de uluslararası hukuksuzluğun odak noktası hâline geldiği vurgulanan raporda, Yemen'deki krizin 2019 yılında daha da kötüleşebileceği ve 16 milyon Yemenlinin kıtlık tehdidi altında olduğu kaydedildi. Yardımların geldiği Hudeyde Limanının kontrolü için Husiler ile Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) destekli Yemenli militanlar arasındaki çatışmalara yer verildi. Hudeyde'de çatışmaların sonlandırılması için taraflar arasında kararlaştırılan "Stockholm Anlaşması" hatırlatıldı.

Suriye

Suriye'ye ilişkin 2018'dekine benzer bir durum öngörülen raporda, Rusya ve İran'dan destek alan Esed rejiminin muhaliflere karşı güçleneceği öngörüsü yer aldı.

Raporda; DEAŞ'a karşı yürütülen mücadelenin sona yaklaşacağı belirtilerek, terör örgütü PKK/YPG işgali altındaki bölgede Türkiye'nin operasyonunun beklendiği kaydedildi. Suriye'de taraflar arasında bir uzlaşımın, Esed rejimi ve PKK/YPG arasında yapılacak anlaşmayla sağlanabileceği belirtilerek,

Merkezi Brüksel'de bulunan sivil toplum örgütü "Uluslararası Kriz Grubu", dünyada 2019 yılında takip edilmesi gereken 10 bölge ve buralarda beklenen ihtilafları derledi.

aksi hâlde DEAŞ'ın yeniden canlanabilme ihtimaline vurgu yapıldı.

Afganistan

Afganistan'ın 2018'de dünyada çatışmalar nedeniyle en fazla ölümün görüldüğü ülke olduğunun altı çizilerek, geçen yıl içinde 40 bin savaştığı ve sivilin öldüğü belirtildi. Afganistan'da ABD müdahalesinin ardından en fazla kaybın 2018'de yaşandığı ifade edildi. Taliban militanlarının ülkenin hemen hemen yarısını kontrol ettiği ifade edilerek; ana yollardaki ulaşımı kapattığı, şehirleri ve kasabaları kuşattığı bilgisine yer verildi.

ABD birliklerinin yarısının Afganistan'dan ayrılmasının etkisi değerlendirilen raporda, bu yöndeki olası kararın mevcut belirsizliği artırdığı ifade edildi.

ABD-Çin gerginliği

ABD ve Çin arasındaki gerginlik için "silahsız bir ticaret savaşı" ifadelerine yer verilen raporda, Washington ve Pekin arasındaki restleşmenin karşılıklı açıklamalarla yükseldiğine dikkat çekildi.

Yıllardır terörün en üst sırada yer aldığı ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisinde, 2018'de en üst sırada Rusya ve Çin'in bulunduğu vurgu yapıldı.

Washington ve Pekin arasındaki bir uzlaşımın, gerginliği azaltacağı belirtilen raporda, aksi hâlde jeopolitik ve ekonomik rekabetin bir kırılma noktasına doğru gittiği bilgisine yer verildi.

İran'a karşı Suudi Arabistan, ABD ve İsrail ittifakı

İran'a karşı Suudi Arabistan, ABD ve İsrail'in ortak tehdit algılamasına işaret edilen raporda, Suudi Arabistan ve İsrail'in bölge ülkelerinde İran'a karşı operasyonlar yürütme sinyalleri verdiği kaydedildi.

ABD'nin nükleer anlaşmadan çekilerek ve ekonomik yaptırımlar uygulayarak, Suudi Arabistan ve İsrail'in yanında İran'ın bölgesel gücünü kırmayı amaçladığı ifade edildi. İran'ın bu çatışmalara karşı hazırlık yaptığı belirtilerek, Tahran yönetiminin Suriye'deki çıkarlarının tehlikeye düşmesinden endişe duyduğu belirtildi.

Nijerya

Nijerya'da siyasî istikrarsızlığın çatışmaya dönüşme riskine işaret edilen raporda, 2019'un Şubat ayında yapılan seçimlerde mevcut Cumhurbaşkanı Muhammadu Buhari ile eski yardımcısı Atiku Abubakar arasında çetin bir yarış geçti. Neticede mevcut Cumhurbaşkanı Muhammadu Buhari seçimi kazanmayı başardı. Fakat yeni dönemde de yerel güçlerle federal hükümet arasındaki çatışmaların alevlenme ihtimaline dikkat çekildi.

Güney Sudan

Güney Sudan'da 5 yıl önce patlak veren iç savaşın ardından 400 bin kişinin öldüğü belirtilen raporda, Cumhurbaşkanı Salva Kiir Mayardit ile rakibi Riek Machar arasında 2015'te bir ateşkes anlaşması imzalandığı hatırlatıldı. Bu anlaşmanın 2016'da sekteye uğradığı ifade edilen rapora göre, 2022'de yapılacak seçimlere kadar Kiir ve Machar arasındaki çekişmenin devam edeceği öngörüsünde bulunuldu.

Kamerun

Raporda, Kamerun'un İngilizce konuşulan bölgelerindeki iç savaş tehlikesine yer verilerek, bölgede 2016'da başlayan Fransız eğitim ve hukuk sistemine yönelik protestoların artarak devam ettiği belirtildi. Ayrılıkçı bir hareket hâlini alan Kamerun'daki olayların, eğer kapsamlı bir uzlaşma sağlanamazsa, büyük çapta ve istikrarsızlığa yol açan bir çatışmaya dönüşeceği ifade edildi.

Ukrayna

Raporda, Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhakının ardından başlayan savaşın Ukrayna'da sonunun görünmediği ifade edildi. Ukrayna'nın doğusundaki Donbass bölgesinde, Rusya yanlısı ayrılıkçıların desteğiyle olayların şiddetlendiği belirtilen raporda, Rusya ve Batı ülkeleri arasında jeopolitik bir ihtilafa dönüştüğü kaydedildi.

Venezuela

Raporda; Venezuela'nın zengin petrol yataklarının önceleri komşularını kışkırtırken, ekonomik sorunların toplumsal etkisiyle Venezuela halkının komşu ülkelere göç ettiği belirtildi. ABD ve Avrupa'nın hedefinde olan Maduro ve hükümetine yönelik yaptırımların Venezuela'nın komşularıyla ilişkilerine ve halkına zarar verebileceği vurgulandı.

Italy's proposed anti-immigration decree violates international laws

UN human rights investigators have told Italy that a proposed decree formalizing the closure of Italian ports to aid groups that rescue migrants at sea violates international law.

In a letter to Italy's government, the investigators said the decree appears to be "yet another political attempt to criminalize search and rescue operations" that "further intensifies the climate of hostility and xenophobia against migrants."

Interior Minister Matteo Salvini, a hard-line populist, has proposed the decree ahead of the European Parliament elections, where nationalist, anti-migrant parties are hoping to make strong gains. Salvini's directives, issued in March and April, instructed police to stop Mediterranean's Mare Jonio and other NGO vessels from entering Italian territorial waters.

Investigators also expressed "grave concerns" about a draft security decree introducing sanctions of 3,500-5,500 euros (3,900-6150 dollars) for each migrant picked up by NGOs.

The letter from the U.N. High Commissioner for Human Rights says the measures would violate migrants' human rights, which are enshrined in U.N. conventions. It said Italy is obliged to rescue migrants in distress and cannot impede others from doing so.

They also recall that Libya is not a safe place for the return of migrants, and criticize one of Salvini's decrees for suggesting that "potential terrorists" may hide among sea migrants.

The experts' requests are non-binding.

Matteo Salvini

السعودية تطالب مجلس الأمن بـ"لجم" سلوك إيران "المدمر" للمنطقة

وتشهد منطقة الخليج العربي توترا متصاعدا من قبل الولايات المتحدة

ودول خليجية من جهة وإيران من جهة أخرى جراء تخلي طهران عن بعض التزاماتها في البرنامج النووي (المبرم في 2015) إثر انسحاب واشنطن منه وكذلك اتهام سعودي لها باستهداف منشآت نفطية عبر جماعة الحوثيين اليمنية. وفي مايو/ أيار الجاري، أعلن البنتاغون إرسال حاملات الطائرات "أبراهام لنكولن"، وطائرات قاذفة إلى الشرق الأوسط، بزعم وجود معلومات استخباراتية حول استعدادات محتملة من قبل إيران لتنفيذ هجمات ضد القوات أو المصالح الأمريكية.

طلبت السعودية، مجلس الأمن الدولي، بـ"لجم" سلوك إيران "المدمر" في المنطقة. جاء ذلك في رسالة بعثتها المملكة إلى مجلس الأمن الدولي التابع للأمم المتحدة، وفق ما أوردته فضائية "العربية" السعودية. وفندت الرياض "تصرفات إيران في المنطقة وطلبت بلجم سلوكها المدمر".

كما أكدت استمرار النظام الإيراني في التعدي على السلام والأمن الدوليين، وعلى استقرار وإمدادات أسواق النفط في العالم. وناشدت السعودية، مجلس الأمن والمجتمع الدولي بتحمل مسؤولياته من خلال اتخاذ موقف ثابت ضد النظام الإيراني. وشددت على أنها ستتخذ جميع الإجراءات الضرورية لمنع نشوب الحرب، حسب المصدر ذاته.

وفي الـ12 من الشهر ذاته، تعرضت 4 سفن تجارية بينها ناقلتا نفط سعوديتان لهجمات، قبالة ساحل الفجيرة الإماراتي البحري، ولم تعلن أية جهة مسؤوليتها عن الهجمات. وبعدها بيومين، قالت السعودية إن طائرات مسيرة مسلحة هاجمت محطات لضخ النفط بمحافظة عفيف والودامي بمنطقة الرياض. فيما أعلن الحوثيون مسؤوليتهم عن الهجمات التي استهدفت المحطتين؛ ردا على ما اعتبرته تدخلات سعودية باليمن، والذي تلاه دعوة سعودية للقادة العرب لحضور قميتين بنهاية مايو؛ لمناقشة التهديدات التي تواجه المنطقة.

Kuzey Kore yeni yaklaşım bekliyor

Kuzey Kore, ABD'nin yeni bir yaklaşım benimsemediği müddetçe nükleer görüşmelerin devam etmeyeceğini duyurdu.

Kuzey Kore'nin resmî haber ajansı KCNA'nın haberine göre, Kuzey Kore Dışişleri Bakanlığı sözcülüğü, ABD'nin, Başkan Donald Trump ile Kuzey Kore Lideri Kim Jong-un arasındaki zirveden sonuç çıkmamasından Kuzey Kore'nin sorumlu olduğu gibi bir izlenim vermeye çalıştığını kaydetti.

Açıklamada, ABD'nin ancak yeni bir planla gelmesi durumunda Kuzey Kore ve ABD arasındaki görüşmelerin yeniden başlayabileceğini ifade etti.

Trump-Kim zirvesinden sonuç çıkmamıştı

ABD Başkanı Donald Trump ile Kuzey Kore Lideri Kim Jong-un arasında Vietnam'ın başkenti Hanoi'de 27-28 Şubat'ta düzenlenen zirvede, bazı ilerlemelerin kaydedildiği ancak bir anlaşma imzalamayı gerektirecek noktaya varılmadığı belirtilmişti.

Trump, Kim ile görüşmesine ilişkin, "Onlar yaptırımların tamamen kaldırılmasını istedi. Biz ise bunu yapmaya niyetli değildik. Bu nedenle anlaşamadık." açıklaması yapmıştı. Kuzey Kore Dışişleri Bakanı Ri Yong-ho ise zirvede yaptırımların kısmen kaldırılmasını talep ettiklerini söylemişti.

Kim Jong-un

Donald Trump

Libya'da Hafter cephesi ateşkese neden sıcak bakıyor?

Libya'nın doğusundaki silahlı güçlerin lideri Halife Hafter'in başkent Trablus'u ele geçirmek amacıyla başlattığı harekâtın üzerinden 1,5 ay geçmesine rağmen operasyon hâlâ amacına ulaşamadı.

Hafter, Trablus'u ele geçirmek amacıyla yaklaşık 45 gün önce bir operasyon başlattı. Operasyonu hızlı ve kararlı bir şekilde tamamlayacağı vaadinde bulunan Hafter, Trablus'un çevresindeki bazı mahalleleri kazanmasına rağmen başkent merkezini ele geçirmede başarısız oldu. Artan can kayıpları ve çatışmaların yol açtığı hasar nedeniyle Libya'ya yönelik dünyadan ateşkes çağrılarını da giderek yoğunlaştı.

Libya'nın doğusunda Hafter'in en yakın siyasi müttefiklerinden Abdullah es-Seni, ABD merkezli el-Hurra televizyonuna verdiği röportajda, "Müzakereleri memnuniyetle karşılarsanız ancak ön şart olmaması koşuluyla. (Hafter'e bağlı) ordunun, eski yerine çekilmesini istemek, işte bu imkânsız ancak hayal ürünü." diye konuştu.

Hafter'in siyasi müttefikini, "Müzakereleri memnuniyetle karşılarsanız." açıklaması yapmaya iten nedenleri, "Trablus'un merkezini ele geçirmedeki başarısızlık, halk desteğini yitirme, güneydeki saldırılar ve uluslararası desteğin azalması" şeklinde sıralamak mümkün.

Trablus merkezini ele geçirmedeki başarısızlık

Hafter, Libya içinde başından beri, "Eğer ki ilerlemezsen, gerilemeye başlarsın!" yönündeki taktiği uygulamasıyla tanındı. Ancak, Libya'nın başkentine yönelik operasyonunda, kontrolündeki birlikler, Trablus'un merkezine ilerlemede başarısız oldu.

Başkenti savunan uluslararası meşruiyete sahip Ulusal Mutabakat Hükümetine (UMH) bağlı silahlı kuvvetler, Hafter'e bağlı birlikleri başkent güneyinde durdurmayı başardı.

Hafter'in daha önce Libya'da hızla toprak kazanmasını sağlayan en önemli etkenlerden biri ülke içindeki silahlı mücadelesinde hava

üstünlüğünü elinde bulundurmasıydı. Ancak bu sefer UMH'ye ait savaş uçaklarının Hafter birliklerinin özellikle ikmal hatlarına düzenledikleri hava saldırıları Trablus operasyonunun seyrinde kritik rol oynadı.

UMH Sözcüsü Muhanned el-Yunus, UMH'nin savaş uçakları aracılığıyla bir avantaj elde ettiğini ve artık Trablus operasyonunun Hafter için bir yıpranma savaşına dönüştüğünü belirtti. Hafter'in birliklerine kurşunlarını idareli kullanmaları talimatı verdiğini aktaran Yunus, UMH'ye ait savaş uçaklarının Hafter birliklerinin ikmal hatlarını vurmasının bu talimatta etkili olduğunu vurguladı.

Hafter'in halk desteği azalıyor

Hafter'e bağlı güçler başkente yönelik operasyonun ilk günlerinde Trablus çevresinde hızlı bir ilerleme gösterdi ve birbiri ardına bazı bölgeleri ele geçirmeye başladı.

Öyle ki Hafter'e yakın basın yayın organlarında Trablus'a halk kutlamaları eşliğinde girileceği yönünde haberler gecikmedi.

Başkentte bulunan bazı silahlı gruplar Savani ve Kübri gibi mahalleler Hafter güçlerinin eline geçerken, Trablus cephesindeki uyuyan hücre olarak tanımlanan Terhune 7. Tugayı da benzer şekilde Hafter saflarına katıldı.

Ancak Hafter birliklerinin ilerleyişi sırasında sivil nüfusun yoğun olarak bulunduğu Ebu Salim Mahallesini hedef gözetmeden top atışına tutması sivil can kayıplarını artırdı. Söz konusu saldırıların ardından, başkent merkezinde, Hafter'in ilerleyişine karşı sokak gösterileri başladı.

Benzer şekilde Trablus'un 200 km doğusundaki Mısrata ve 100 km batısındaki Zuvara kentlerinde de Hafter'in operasyonuna karşı yürüyüşler düzenlendi.

Trablus ve Fizan cephesi arasında kalan Hafter

Hafter, sadece Trablus ve çevresinde değil aynı zamanda ülkenin güneybatısındaki Fizan bölgesinde de zor zamanlar geçirmeye başladı. Başkente ilerlemeden önce 2019 yılı başında ülkenin petrol zengini güney bölgelerine operasyon başlatan Hafter, bu bölgelerde kontrolü ele geçirmişti.

Ancak Hafter birlikleri burada UMH'ye bağlı Ali Kenna liderliğindeki Güneyi Koruma Birliklerinin yanı sıra Çadlı muhaliflerin de destek verdiği Tebu kabilesine bağlı silahlı grupların ortak direnişiyle karşılaştı.

Bunun yanı sıra, çöl coğrafyasında varlığını sürdüren DEAŞ militanları da Hafter güçlerine bombalı ve silahlı saldırılar düzenledi.

Hafter'in, birliklerinin büyük çoğunluğunu Trablus çevresinde tutma ısrarı, güneydeki hâkimiyetini ve petrol kuyularındaki kontrolünü de zayıflattı. Ancak Hafter'in birliklerini Trablus'tan güneye destek için çekmesi durumunda başkent cephesinin düşme olasılığı var.

Dolayısıyla Hafter'in güneydeki düşmanlarının saldırısını püskürtebilmesi için Trablus'ta bir an önce zafer kazanması şart.

Hafter'in kontrolündeki birliklerle 1,7 milyon km2 büyüklüğündeki Libya'nın hem doğu hem güneyini kontrol etmeye çalışırken Trablus'u ele geçirme çabası, askerî anlamda kendisini zor bir duruma soktu.

4. All Azimuth Çalıştayı Süleymaniye’de gerçekleşti

Bu nedenle Hafter’in Trablus’ta ele geçirdiği bölgeler hâlâ kontrolünderken bir ateşkese giderek, güçsüz kalan birliklerini takviye etmesi çıkarlarına daha uygun.

Uluslararası desteğin azalması

Hafter, Trablus’a yönelik operasyon başlattığını duyurduğunda Avrupa’daki birçok aktör “bekle ve gör” pozisyonu aldı.

Ancak Hafter’in operasyonu, vadettiği hızlı ve kesin zaferi sağlayamadı, üstüne üstelik can kaybı da giderek arttı. Bunun üzerine Hafter’e olan destek de azalmaya başladı. Uluslararası Af Örgütü, yakın zamanda yayımladığı raporda, Hafter güçlerinin düzenlediği bazı saldırıların hukukun dışına taşıdığını hatta bazılarının “savaş suçları sayılabileceğini” belirtti.

Öte yandan Hafter’e Avrupa’da diplomatik destek sağlayan Fransa, Avrupa Birliği’nin, “Hafter saldırılarının uluslararası güvenliğe bir tehdit olduğu” yönündeki açıklamasını engelleyemedi.

Hafter’in en yakın askerî destekçilerinden Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) de Trablus operasyonundan kendini sıyırmaya çalışan bir açıklama yaptı. BAE Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Enver Gargaş, Hafter’in Trablus operasyonunu, “Abu Dabi ile istişare etmediğini” duyurdu.

ABD Başkanı Donald Trump, Trablus operasyonunun başladığı sıralarda, 15 Nisan’da Hafter ile telefonda görüşmüştü. Beyaz Saray’dan bu dönemde yapılan açıklamada, “Başkan Donald Trump, devam eden terörle mücadele çabalarını ve Libya’da barış ve istikrarı temin etme gerekliliğini ele almak üzere Mareşal Halife Hafter ile görüştü.” ifadeleri kullanılmıştı.

Ancak farklı partilerden bir grup ABD kongresi üyesi, “ABD vatandaşı Halife Hafter’in işlediği savaş suçlarının araştırılması” için Adalet Bakanı William Barr ve FBI Direktörü Christopher A. Wray’e bir mektup gönderdi. Mektupta, “Bir ABD vatandaşı, doğrudan Washington yönetiminin BM liderliğindeki ara buluculuk çabalarına ve uluslararası meşruiyete sahip (UMH) hükümetine desteği dâhil ABD’nin Libya politikasını zayıflatıyor. Aynı zamanda Hafter’e bağlı güçlerin savaş suçları işlediği, askerî operasyonları sırasında gereğinin dışında vahşet ve acıya yol açtığı iddia ediliyor.” ifadeleri yer aldı.

Libya’daki çatışmalar

General Halife Hafter, başkent Trablus’u ele geçirmek için 4 Nisan’da saldırı emri vermiş, bunun üzerine UMH birlikleri de Burkan el-Gadab operasyonunu başlatmıştı.

Libya’da uluslararası tanınırlığa sahip UMH birlikleri ile Hafter’e bağlı güçler arasındaki çatışmalar yaklaşık 1,5 aydır devam ediyor.

Dünya Sağlık Örgütü’nün son açıkladığı bilgilere göre, Trablus ve çevresindeki çatışmalarda hayatını kaybedenlerin sayısı 400’ü geçti.

İbn Haldun Üniversitesi, 17-18 Mayıs 2019 tarihleri arasında gerçekleşen “4. All Azimuth Çalıştayı”na ev sahipliği yaptı. Bilkent Üniversitesi ile ortaklaşa düzenlenen, üç panel ve bir yuvarlak masa tartışmasından oluşan çalıştaya; Türkiye, Mısır, İsveç, Hindistan, Arjantin, İngiltere gibi pek çok farklı ülkeden alanında yetkin bilim insanları katıldı.

Batı dışı dünyada ana akım, uluslararası ilişkiler teorileri haricinde saygın akademisyenlerce kabul edilmiş yaklaşımların ağırlıklı olarak ele alındığı çalıştay, “Dialogue in Core Periphery IR” başlığıyla İbn Haldun Üniversitesinin Süleymaniye yerleşkesinde gerçekleşti.

Bilkent Üniversitesi İhsan Doğramacı Barış Vakfı Dış Politika ve Barış Araştırmaları Merkezi (CFPPR) ile İbn Haldun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü iş birliğiyle düzenlenen çalıştayda açılış konuşmalarını, İbn Haldun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Recep Şentürk, Prof. Dr. Ersel Aydın ve Prof. Dr. Ali Karaosmanoğlu yaptı.

“Dış Politika ve Barış Araştırmaları Merkezi”nin düzenlediği All Azimuth Çalıştayı, merkezin

yayımladığı dergi ile aynı adı ve amacı taşıyor. Çalıştay, yerel kaynaklardan beslenen, kuramsal ve felsefi yaklaşımlar öne süren çalışmalarını teşvik etmeyi, bu anlamda, “çevre” ve “merkez” arasındaki diyaloga katkıda bulunmayı ve ikisi arasındaki geleneksel, kuramsal, yöntemsel, coğrafi, akademik ve kültürel sınırların ötesine geçmeyi hedefliyor.

Çalıştayın amacı; dünyanın dört bir yanından gelen akademisyenler, merkez ve çevre arasındaki eşitsizlikleri tanımlayan yapısal faktörler ile bu faktörlerin, uluslararası ilişkiler disiplini ve bilgi üretimi üzerindeki etkilerine odaklanarak, bir çözüm olarak öngörülen merkez ve çevre arasındaki “diyalog/etkileşim”i anlamak olarak belirlendi.

Çalıştay boyunca akademisyenler şu konulara odaklandı: “Diyalog /etkileşimi tanımlama ve açıklama”, “Diyalog/etkileşimi sınırlayan faktörler: Araştırma faktörleri, Pedagojik faktörler, Mesleki faktörler” ve “Sonraki adımlar: Uluslararası ilişkiler disiplini merkez ile çevre arasında uyumsuzlukların üstesinden gelme stratejileri”.

استمرار الاحتجاجات المطالبة بتسليم السلطة للمدنيين

وأخفق المجلس و"قوى إعلان الحرية والتغيير"، قادة الحراك الشعبي، فجر الثلاثاء، في التوصل إلى اتفاق نهائي بشأن أجهزة السلطة خلال الفترة الانتقالية، ولاسيما نسب التمثيل في المجلس السيادي ورئاسته. ومنذ 6 أبريل/ نيسان الماضي، يعتصم آلاف السودانيين أمام مقر قيادة الجيش في الخرطوم، للضغط على المجلس العسكري لتسريع عملية تسليم السلطة، في ظل مخاوف من اتفاف الجيش على مطالب التغيير، كما حدث في دول أخرى، بحسب محتجين. وعزلت قيادة الجيش في 11 أبريل، عمر البشير، من الرئاسة، بعد 30 عاما في الحكم، تحت وطأة احتجاجات شعبية بدأت أواخر العام الماضي، تنديدا بتبردي الأوضاع الاقتصادية.

استمرت الاحتجاجات التي ينظمها موظفو جهات حكومية وخاصة بالعاصمة السودانية الخرطوم، الخميس؛ لمطالبة المجلس العسكري الانتقالي بتسليم السلطة إلى المدنيين. وقال شهود عيان، للأناضول، إن موظفين بالبنك المركزي والهيئة العامة للكهرباء، وأطباء بمستشفى الأسنان، نفذوا وقفات احتجاجية، للمطالبة بتسليم السلطة إلى حكومة مدنية.

Siyasetin temeli olarak işlevsel akıl

RIZA TEVFİK KALYONCU *

Filiyatı yönüyle akıl, nazarı (teorik) ve amelî (işlevsel) olarak iki kısma ayrılır. Nazarı kısım, salt bilme yönüyle akla tekabül eder. İşlevsel kısım ise yapmanın ilkesini oluşturur. Yapmakla bilmek aklın en temel iki faaliyeti olarak tasvir edilebilir. Peki, yapmak ve bilmek ne anlama gelmektedir? Aklın bu iki faaliyetinin dört başı mamur bir tanımını yapmak mümkün müdür? Bu noktada ikinci bir soru da yapmanın ve bilmenin birbirlerine karşı olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir. Diğer bir deyişle, yapma gücü bilme gücüyle birlikte artar mı? Çok bilen insan, çok doğru yapan insan mıdır?

Her iki eylemde de doğruluk ve yanlışlık bir ayrım noktasıdır. Bilme eyleminin doğru sonuç veren kısmı olduğu gibi yanlış sonuç veren bir kısmı da vardır. Akıl yürütme şekillerini düşünürsek, burhanî (kesin sonuç veren), cedelî (kesine yakın sonuç veren), hatabî (ikna eden) ve safsata epistemik değerine göre aklın kullanım tarzlarının ayrılmasıdır. Yukarıda değindiğimiz sorulara sırasıyla dönecek olursak; bilmek, kesinliği yani burhanî bilgiyi, hiçbir zaman değişmeyecek zihinsel bir sureti aramaktır. Fakat aklın dış dünya ile kurduğu bilişsel ilişkinin bu şekilde gerçekleşmesi nadiren mümkün olur. Bu nedenle, safsata haricindeki diğer akıl yürütme türleri sonucunda ulaşılan bilgiler de kendi içlerinde değere sahiptir. Klasik bilim tasnifi açısından bakıldığında siyaset ilminde, kesin bilgi amaçlanmaz. Çünkü siyasetin konusu, toplumsal varlık alanıdır ve bu alan sürekli olarak değişime

konu olur. Aristoteles'le birlikte geçerlilik kazanan epistemolojiye göre ise değişen bilginin, zorunlu olarak meydana gelemez. O hâlde "yapma" konusunda bilgi elde etmek mümkün değil midir?

İşlevsel aklın, nazarı akılla ilişkisi bu problem bağlamında daha net görülebilir. Zira işlevsel akıl, işleyişi itibarıyla sürekli olarak nazarı akıl tarafından denetlenir. Çünkü eylemin değeri konusu bir hüküm gerektirir. Doğruluk, yanlışlık, güzellik ve çirkinlik, günah, sevap gibi hükümler her ne kadar işlevsel akılda ortaya çıksa da, nazarı bir boyuta haizdirler. Dolayısıyla eylem alanının değişen bir mahiyete sahip olması, bu alan hakkında geçerli bilgi edinilmesini imkânsız hâle getirmez.

Bu çerçevede siyaset ilmi nerede durmaktadır? Evvelemirde, siyaset bir eylem olayıdır ve bu bakımdan ahlak ile ortaklık içerisindedir. Fakat siyasette bahsedilen ferdi olmaktan ziyade, toplumu bağlayan bir eylemdir. Siyasî eylem, ahlaki eylem oranla daha fazla teorik aklın konusudur çünkü bu eylemin sonuçları ve etkileri bireyi değil toplumu bağlar.

Diğer bir önemli ayrım da siyaset ilmi ile siyaset eylemi arasında yapılabilir. Siyaset ilmi de iki bakımdan değerlendirilebilir. Birincisi, teorik boyutuyla siyaset ilmi. Burada nazarı aklın konusu olan ve siyasetin formlarının incelendiği siyaset ilminden bahsedilebilir. İkinci ise pratik siyaset ilmi, burada da zaman ve zemine göre değişen siyasal olgu ve olayları konu edinen siyaset ilminden bahsedebiliriz. Bu iki kısımdan ayrı olarak, siyasal olgunun gerçekliği ve kendi doğasını da göz önünde tutabiliriz. Siyasal aktörler tarafından varlığa getirilen bu gerçeklik alanı, İbn Haldun'un umran ilminde mevzubahis edildiği alan olarak tasvir edilebilir. Dolayısıyla, nazarı ve salt işlevsel olması bakımından siyasal alana dair bilgi ile meydana getirilmesi bakımından siyasal varlık alanı arasında bir ayrım yapmak mümkün olabilir.

* İbn Haldun Üniversitesi Felsefe Bölümü.

“Yaz Bilim Akademisi” uluslararası öğrencileri ağırlayacak

Yunus Emre Enstitüsü tarafından T.C. Cumhurbaşkanlığı himayelerinde hayata geçirilen Türkiye Akademik ve Bilimsel İş Birliği Projesi (TABIP) kapsamında TABIP Yaz Bilim Akademisi düzenleniyor.

TABIP Yaz Bilim Akademisi, dünyanın her yerinden doğa bilimleri ve uygulamalı bilimler ile ilgilenen lisans ve lisansüstü öğrencileri Türkiye'de bir araya getiriyor.

Bilim ve teknoloji dünyasına ilk bakış açısı kazandırılmasının yanı sıra Türkiye'nin tanıtılması amacıyla hayata geçirilen bilim akademisi ile uluslararası öğrencileri, prestijli Türk şirketleriyle bir araya getirerek, bilim ve bilginin küreselleşmesine katkı sağlıyor. Program kapsamında şirketler; dünyanın her yerinden yeni yetenekler keşfetme fırsatı bulurken, öğrenciler de eğitimlere katılma ve Türkiye'nin önde gelen firmalarını tanıma şansına sahip oluyor.

Dünyanın her yerinden başvuruların alındığı Yaz Bilim Akademisi kapsamında hazırlanan program, özellikle doğa bilimleri ve uygulamalı bilimlerle ilgilenen 20 öğrenci için 3-4 haftalık teorik ve pratik eğitimler içeriyor.

AÇIK MEDENİYET GAZETESİ

YIL: 2 SAYI: 14 HAZİRAN 2019 FİYATI 5 TL ISSN 2602-2699

açık medeniyet

Fikri Bağımsızlık | Intellectual Independence | الاستقلال الفكري
Açık Medeniyet Gazetesi, İbn Haldun Üniversitesinin aylık yayımıdır.

İBN HALDUN ÜNİVERSİTESİ
ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Prof. Dr. Recep Şentürk

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Hakkı Öcal

YAYIN KOORDİNATÖRÜ VE
SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Muhammed Akaydın

YAYIN KURULU
Recep Şentürk
Fahrettin Altun
Faruk Yaşlıçimen
Hakkı Öcal
Halil Berktaş
H. Hümeysra Şahin
İsmail Erkam Tüzgen
Muhammed Akaydın
Talha Köse

EDİTÖRLER
Gökhan Gökçe
Muhammet Furkan Alpat

YARDIMCI EDİTÖR
Hilâl Purde

FOTOĞRAF EDİTÖRÜ
Tevhid Yeni

KREATİF DİREKTÖR
Ali Vefa
REKLAM
0531 618 16 23

TASARIM
Design Monsters
Ahmet Altay

www.acikmedeniyet.com

f acikmedeniyet @acikmedeniyet
acikmedeniyet

İBN HALDUN
ÜNİVERSİTESİ

İletişim: İbn Haldun Üniversitesi, Ulubatlı Hasan Cad. No: 2 Başakşehir 34494 İstanbul | Basın Müşavirliği: 0531 618 16 23 acikmedeniyet@ihu.edu.tr
Basım: Kültür Sanat Basımevi, Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi ZB-11 Topkapı, İstanbul Telefon: 0212 674 00 21-29-46 Faks: 0212 674 00 61 www.kulturbasim.com
Yayınlanan tüm yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı İbn Haldun Üniversitesine aittir. İzin alınıp kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Yayınlanan yazıların dil, bilimsel içerik ve hukukî sorumluluğu yazarlarına aittir.

International order

ERIK RINGMAR *

For international relations, as it is taught at the university, the problem of the international order is the main concern. The world is made up of independent states which all pursue their interests in their own fashion, and as result insecurity, threats of war, and actual cases of warfare are common. In international politics, all states are looking after themselves and no one is looking after the system of states. One main aim of the study of

international relations is to find ways of dealing with this predicament. We need a way to assure order. There are many suggestions on how order can be achieved. The most obvious solution might be to disarm. If everyone promised everyone else never to go to war, there will be no more wars. The problem is only, critics point out, that we cannot trust others to deliver on their promises. What if they secretly are hiding some weapons that they use to attack us? Those who believe in universal peace are too idealistic, critics say; we need to be far more realistic about our prospects.

Perhaps, though, a measure of order can be achieved by means of balances of power. If one state, or alliance of states, has about as many weapons and another state or alliance of states, it is very unlikely that any of them will dare to attack. During the so-called "Cold War" between the United States and the Soviet Union, this was how international order was achieved. The two super-powers armed themselves with a sufficient number of nuclear weapons to destroy the world many

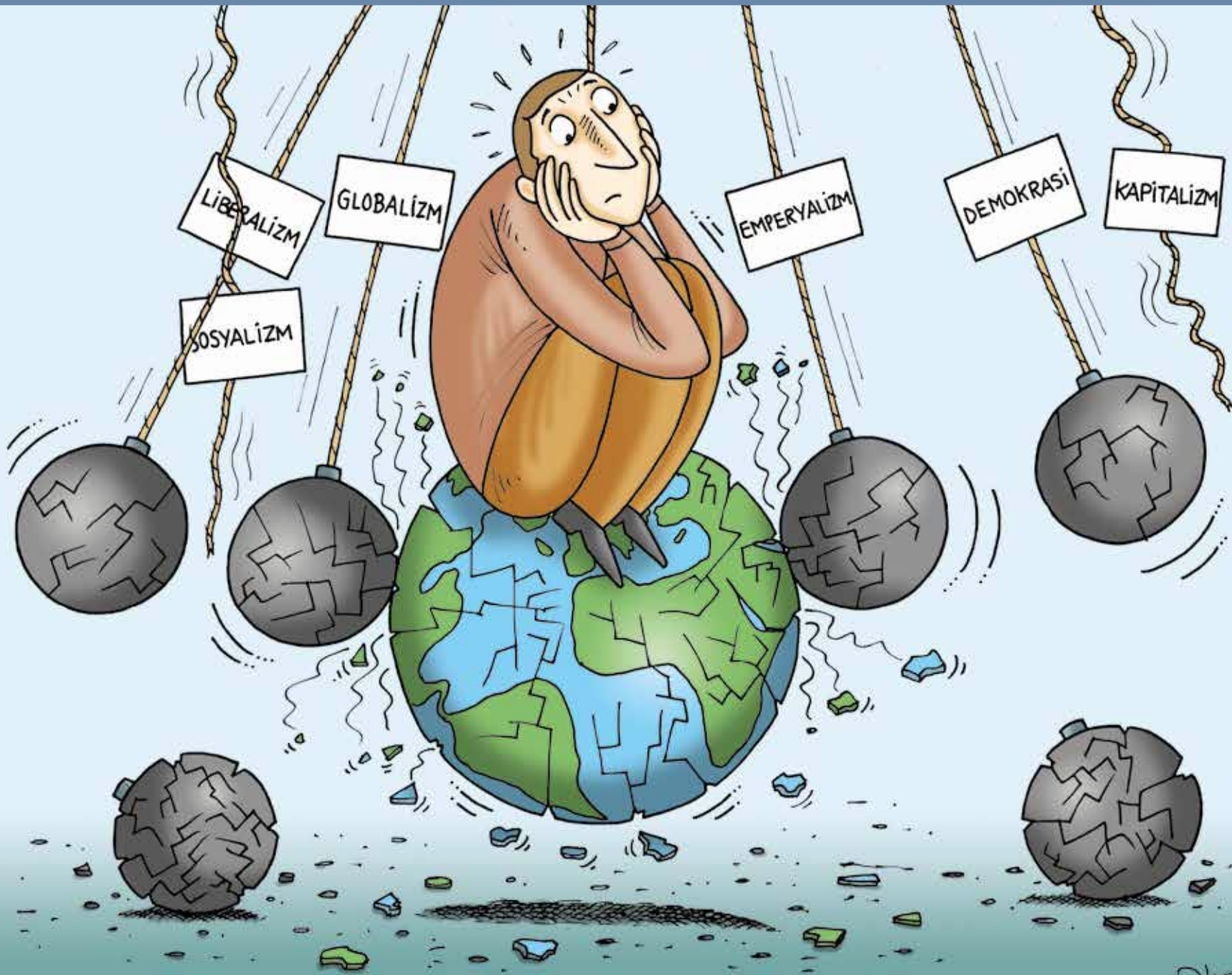
times over. Yet to base an international order on the threat of nuclear annihilation has obvious risks. What if the two parties misunderstand each other? What if they mistakenly believe they are being attacked and decide to launch a preemptive strike?

For that reason, we might decide to put our trust in international institutions. Whenever human beings interact with each other for a sufficiently extended period of time, a certain pattern emerges. Human beings do things in habitual and predictable ways. This is true for states too. International politics is a society of sorts and like all societies, it is governed by social rules. International law can be based on such rule-governed behavior and law too can be the basis for the international order. The problem is only that this law is fragile and states can ignore it if they so choose. This is why the problem of international order remains the main concern of the study of international relations.

* *Ibn Haldun University Political Science and International Relations Department.*

ÇİZGİ

Ahmet Altay

Altay/05.19

Savaş kavramının dönüşümü ve ordular

VEYSEL KURT *

Ordular bir ülkenin güvenliğinin temel taşıdır ve düşmana karşı koymak için kullanılan en önemli aktördür. Orduların nasıl yapılandırılacağı; ülkelerin coğrafi konumu, dış tehdit derecesi ve savaş unsurlarına göre değişim göstermektedir. Dolayısıyla orduların sahip olması gereken özellikler (sayısal ve niteliksel özellikleri) sabit değildir.

Geleneksel savaş türünün ünlü teorisyeni Carl von Clausewitz, savaşı, "siyasetin başka araçlarla yürütülmesi" ifadeleri ile tanımlarken iki temel varsayımı aynı anda dile getirmektedir. Birinci varsayım, savaşı siyasetin dışında görmemesi; ikincisi ise bununla bağlantılı olarak iki taraf arasındaki mücadelenin her an devam ettiğidir. Clausewitz, halk ve hükümeti de ordu kadar savaşın bir unsuru olarak değerlendirse de savaşın en önemli aktörlerinin ordular olması doğal hâle gelmektedir.

Yine de bu tanım bize savaşın "kuvvet kullanma eylemi" olarak, ancak silahlı çatışma dönemlerini

ifade ettiği açıktır. Savaşa dair bu yaklaşımın yüzyıllar boyunca geçerli olduğunu ifade etmek mümkündür. Clausewitz'in, "kesin bir zafer kazanmak için karşılıklı daha fazla şiddet kullanılarak uç noktalara gidildiği" şeklinde kullandığı "mutlak savaş" kavramı da karşılıklı çatışmanın kontrolsüz kullanımına işaret eder. Daha geniş bir tanım olan topyekûn savaş ise kesin zafer için "ülkenin bütün kaynaklarının seferber edilmesi" anlamında kullanılmaktadır. Bu tanım, savaşın araçlarının yalnızca silahlardan ya da askerî unsurlardan ibaret olmadığına işaret etmektedir. Dahası asker ile sivil arasındaki ayrımı da muğlaklaştırmaktadır. Bu geleneksel yaklaşım, orduların savaşın tek aktörü olarak değerlendirmese de en önemli unsurlar olarak değerlendirdiği açıktır.

İster terminolojik anlamları ile ister en genel ve yaygın kullanımları ile düşünelim, yirmi birinci yüzyıla girerken savaş ve barış kelimelerinin içeriğinin fazlasıyla dönüştüğünü iddia etmek mümkün.

Bu anlamda değişen tek şey savaşın araçları değildir. Savaşın yalnızca geleneksel araçlarla (ateşli silah) gerçekleşmediği gerçeği de günümüz savaş kavramını anlamaya yetmemektedir. Örneğin siber bir saldırı ile düşman devletin ordusu yıkıma uğratılabilir. Ancak bu durumda "çatışma" yine iki ordu arasındadır ve hedef yine düşman ordusudur.

Bu gerçek bile tek başına savaş ve barış şartları ya da zamanlarının değiştiğine işaret etmektedir. Açmak gerekirse geleneksel kullanımı ile "savaş zamanı" ile

"barış zamanı" ifadelerinin işaret ettiği anlamların muğlaklaştığını söylemek abartı olmayacaktır. Dolayısıyla günümüzde her bir devlet hemen her an "bir tür savaş" durumunu yaşamaktadır. Bir başka deyişle devletler sürekli bir saldırı ya da savunma hâlinindedirler.

Geleneksel savaş ve çatışmadaki bu değişim, orduların sahip olması gereken özellikler ile kullanıldıkları alanların da farklılaşmasına yol açmıştır. Burada en yalın ve somut gerçek savaşın yalnızca iki devletin ordusu arasında cereyan etmediği gerçeğidir. Bu bağlamda birer savaş türü olarak "vekâlet savaşları", "asimetrik savaş", "siber savaş" ya da "hibrid savaş" terimleri de dönüşen şartlara göre ortaya çıkan çatışma türlerini ifade etmektedir.

Teröre karşı verilen savaşlar, devlet dışı aktörlerin kullanımı, bir başka devlete müdahale amaçlarındaki çeşitlenme (örneğin rejim değişimi) orduların nasıl kullanılacağını da belirlemektedir.

Geleneksel savaş formunun ömrünü tamamlaması, teknolojik değişimler ve siyasî çıkar tanımına rağmen devletler için değişmeyen en önemli gerçek ordulara yapılan yatırımdır. Bir başka deyişle bütün siyasî, ekonomik ve teknolojik dönüşümlere rağmen ordu, devletlerin güvenliği için temel kurum olmaya devam etmektedir. Bu gerçeğin değişmesi de mümkün görünmemektedir.

* İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

"Dünya barışı için Filistin sorununun çözümü şart"

Malezya Başbakanı Mahathir Muhammed, "Eğer dünya barışı için bir fırsat olacaksa Filistin sorununun çözümü şarttır." dedi.

Malezya'nın idari başkenti Putrajaya'da Filistinlilere iftar veren Başbakan Mahathir, Filistin-İsrail sorununa ve Malezya'nın İsrail'in işgalci politikalarına karşı tavrına dair değerlendirmede bulundu. Ülkesinin Filistin davasına bağlılığının süreceğini ve Malezya'nın her zaman Filistinlilerin yanında saf tutacağını belirten Mahathir, "İsrail rejiminin baskı ve adaletsizliği sürdüğü müddetçe bu konuda sessiz kalmayacağız." şeklinde konuştu.

Mahathir, dünya genelinde İsrail'in protesto edildiği birçok faaliyette Malezya'nın yer aldığını ifade ederek, "Malezyalılar, Gazze'deki işgali kırmak için deniz ve kara konvoyları da dâhil olmak üzere birçok protestoya katıldı ve Filistinlilerin acısını uluslararası camiaya hatırlattı." dedi.

"Terörün ana sebebi İsrail'in saldırıları" İsrail'in Filistin'e yönelik saldırılarının Orta Doğu'da terörizmin ana sebebi olduğunun altını çizen Mahathir, "Terör ve militanlık, İsrail'in uyguladığı devlet terörünün doğrudan sonucudur. Bu mesele, güçlü Batılı devletler tarafından göz ardı edilmektedir." ifadesini kullandı.

Mahathir, Filistin sorununun dünya ve insanlık için önemine dair şunları söyledi: "Bunu daha önce de çoğu kez söyledim. Eğer dünya barışı için bir fırsat olacaksa Filistin sorununun çözümü şarttır. Bu sorunu çözmek için uluslararası camiaya, yerinden edilen Filistinlilerin derdine çare bulmalı, İsraililerin kanunsuzca ellerinden aldığı toprakların iade edilmesini sağlamalıdır. Soykırımcı İsrail ordusunun Filistin'deki işgalleri sonlandırılmalı ve Filistinlilerin ana vatanlarına dönmeleri temin edilmelidir."

Uluslararası bölgesel düzen inşası neden zor?

ABDULLAH ENES TÜZGEN *

Bir ilmî disiplin olarak uluslararası ilişkiler ile uğraşanların ve daha genelde uluslararası siyaseti takip eden araştırmacıların kafalarındaki temel sorulardan biri uluslararası düzenin nasıl sağlanabileceği meselesidir. Bu sorunun önemli bir ayağını da coğrafi ve kültürel olarak birbirine yakınlık göstermesi sebebiyle diğer ülke ve coğrafyalara nazaran daha yakın ilişki içerisinde olan, dolayısıyla bir "bölgesel sistem" oluşturan havzalarda "bölgesel düzen" meselesi oluşturur. Bir bölgesel düzenin inşası, farklı aktörlerin tesir kapasitesi sebebiyle ulaşılabilecek çok kolay bir hedef değildir. Bu aktör gruplarını temelde üç kategori olarak inceleyebiliriz: Yerel, bölgesel ve küresel aktörler.

Üç analiz düzeyi: Yerel, bölgesel ve küresel aktörler

Tartışmalı bir meselenin veya üzerine ihtilaf olagelen bir problemin çözümü suretiyle inşa edilebilecek bölgesel düzenlerde etki faktörü olan

ilk grup yerel aktörlerdir. Ulus-altı düzeydeki örgütler, kabileler, etnik veya mezhepsel gruplar gibi aktörlerin yanı sıra küçük veya nispeten zayıf devletlerin oluşturduğu bu kategoride, uluslararası ihtilafın tarafı olan aktörlerin ortak bir uzlaşma zemininde buluşması kalıcı bir düzen tesisi için zorunludur. Çoğu zaman tarihi kökenlere sahip tartışmaların tarafları olan bu aktörlerin kalıcı bir barış tesisine katkı sunmaları genelde dışardan bakan gözlemcilerin tahmininden daha zordur. Her ne kadar uluslararası analizlerde, sahip oldukları maddî gücün kısıtlı olması sebebiyle, çok fazla ihtimam gösterilmese de bu aktörler, mevzubahis coğrafyanın hakiki sahipleri olduklarından kalıcı düzenlerin vazgeçilmez unsurlarıdır. Irak ve Suriye'deki etnik/mezhepsel çatışmanın tarafları bir örnek olarak zikredilebilir.

İkinci grup aktör ise bölgesel güçlerdir. Bir ihtilafın tarafı olan iki etnik veya mezhepsel grup ne kadar kendi içinde uzlaşmaya mütemayil olursa olsun, ortaya çıkacak uzlaşmanın bölgesel güç dengelerine etkileri olabileceğinden bölgesel güçler de böyle bir uzlaşmanın şartlarını belirlemek için sürece müdahil olup neticeyi olabildiğince kendi lehlerine çevirmek isterler. Avrupa için Fransa ve Almanya; Orta Doğu için İran ve Suudi Arabistan gibi devletler bu kategoride değerlendirilebilir.

Bir bölgesel düzen inşasının mümkün olabilmesi için hesaba katılması gereken üçüncü aktör grubu ise küresel aktörlerdir. Bölgesel ihtilaflar çoğu zaman küresel rekabet içerisindeki güçlerin mücadele sahası olduğundan bölgesel düzen inşası

da küresel aktörlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde potansiyel etkiye sahip teşebbüslerdir. Bu sebeple yerel veya bölgesel aktörlerin varabilecekleri bir uzlaşma, nihai kerte küresel aktörlerin de onayından geçmek durumundadır. Mevcut konjonktürde ABD, Rusya ve Çin küresel güçler olarak birçok bölgesel ihtilafın tarafıdır.

Problem çözebilecek iki faktör: Uzun vadeli yatırım ve diplomatik kabiliyet

Menfaatleri çatışan, öncelikleri değişen bu kadar sayıda aktörün olduğu çok oyunculu bir satranç tahtasında kalıcı bir düzenin inşası tahmin edilebileceği üzere zorlu bir hedeftir. Bu noktada hedefe ulaşabilmekteki başarı, tek başına maddî güce dayalı olamayacaktır. Çünkü mevcut ittifakların oluşturduğu güçler dengesi zaten hâlihazırda tabloyu karşımıza çıkarmıştır. Bu tabloyu değiştirebilmede iki önemli faktör ise güç dengesini etkileyebilecek uzun vadeli yatırımlar ve diplomatik kabiliyettir. Eğitim, kültür, sanayi, ekonomi vb. alanlara yapılacak uzun vadeli yatırımlar bir ülkenin düzen inşası kabiliyetine müspet tesir edebileceği gibi, diplomatik maharet ile bir ülkenin ortaya koyduğu çıkar ve tehdit tanımlarını diğer aktörlerin de paylaştığı tanımlar hâline sokabilmek benzer şekilde düzen inşasını kolaylaştıran mühim bir faktör olarak karşımızda durmaktadır.

* İbn Haldun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.

UN: Idlib may see century's worst humanitarian tragedy

The United Nations said the potential of a full-scale battle in Syria's Idlib province could result in the worst humanitarian catastrophe of the 21st century.

Mark Lowcock, the UN's under-secretary-general and emergency relief coordinator, said any operation with full military force "will unleash a humanitarian nightmare unlike any we have seen in Syria."

Some 1.5 million people currently reside in Idlib, roughly half are displaced from other parts of the country.

Turkey and Russia agreed on last September to turn Idlib into a de-escalation zone in which acts of aggression would be expressly prohibited.

The Bashar al-Assad regime, however, has consistently broken the terms of the cease-fire, launching frequent attacks inside the de-escalation zone.

In recent weeks, the regime and its ally, Russia, have intensified attacks against the last major rebel enclave. The offensive threatens to unleash a major humanitarian catastrophe with 180,000 civilians forced to flee their homes in the last weeks.

One-hundred and eighty people have been killed in that time and 80,000 people have resorted to sheltering in open fields or under trees, according to Lowcock.

"Despite our warnings, our worst fears are now coming true," Lowcock told the UN Security Council.

Syria has only just begun to emerge from a devastating conflict that began in early 2011 when the Assad regime cracked down on demonstrators with unexpected severity.

Bombing hospitals

Lowcock also said hospitals were being subjected to attacks, with the World Health Organization

reporting 20 attacks on 18 facilities in almost two months.

Due to these attacks, 49 facilities have suspended activities. Some hospitals have closed in fear of also being subject to bombing or other forms of fighting.

"Between them, they provided an average each month of at least 171,000 medical outpatient consultations and 2,760 major surgical operations," Lowcock said.

The UN Security Council adopted a resolution in 2016, which condemned any attack against medical facilities in a conflict area. Some Council members considered such attacks to be constituted as war crimes.

Idlib province: Innocent lives under attack

News-Feature: Gökhan Gökçe

Syria's Idlib province is the last stronghold for the opposition forces who are trying to rescue themselves from the inhumane policies of the Assad regime. As Russia backed regime forces escalated their offensive to those areas already torn by the 8 years of war, innocent civilians are the ones who are suffering.

Visiting the Idlib area with a couple of journalists to observe what those civilians, including children, women and older men with disabilities were the most poignant experience of my 26 years long journalism.

Driving through cities, towns, and villages it was clear that the civilians, mostly children had survived the war, at least for now. It seemed as if there was not a wall or road untouched by the effects of explosions and gunfire. Even in neighborhoods filled with life, it is hard to find buildings that are not completely destroyed, they were reduced to a pile of rubble.

The territories like Afrin, Azaz and Jerablus in the northern part of the country controlled by Turkey-backed Syrian opposition forces are slowly but surely enjoying a restive safety and security. People in those territories are at peace with the Turkish presence but are concerned that it won't last forever.

But Idlib province is totally different in terms of security, infrastructure and living conditions for those internally displaced persons (IDPs). Civilians in the Idlib area are flocking to the Turkish border because they are no longer safe from regime attacks backed by Russia in southern Idlib and northern Hama. Thousands of people are packing what belongings they can, along with their families, and taking their cars and trucks north. Wherever they can find a place to stop for a rest or even to pitch a tent, they are not passing up the chance.

At Deir Ballout - Atmeh checkpoint in Jinderes, west of Afrin, we met people on a recent Monday morning who were visibly exhausted. Speaking to them was difficult because they were frustrated at how hard it was to cross into Turkey-backed opposition territories. Abu Ahmad, who had his children packed into a pickup truck with some personal belongings, was desperate to take his family to Afrin. *"I have nothing left and I need to go somewhere where my children are safe and I can try to build my life from scratch. I don't care if I have to live under the trees. I just want to get as far away from the shelling as possible,"* he said.

To understand why people are fleeing, how they are getting to the north, and what they're doing when they get there, we decided to visit Idlib province and go down to the south as far as we can.

As we entered Bab al Hawa and the Atmeh Camp from Cilvegözü Border Crossing in Turkey, it felt like entering a busy cosmopolitan city. Trucks carrying products for sale and cars zooming around to and from the border.

However, this part of Syria stands out from other places in the north because everywhere you look you find people living under trees and in tents.

Northern Idlib has become a destination of choice for the 3.7 million people living in the province. Especially after the regime and Russia started their escalation on southern Idlib and northern Hama provinces.

That escalation had been going on for 10 days by the time we arrived. By then tens of thousands of people had already arrived. To see them we had to drive through the Atmeh refugee camp.

Driving toward it was overwhelming - it seemed like it did not end. Every hill you ascend, you see another hilltop covered in tents and makeshift shelters. As you get closer, the air starts to get thicker due to the dust kicked up by more than one million people living in the camp. A single main road is the only way into the camp. A one-way road with two way traffic.

Each family had taken a tree and spread a blanket on the ground to sit on. Some did not have blankets and sat under their tree in the dirt. Some families looked more distraught than others. The children were mostly barefoot and looked as if they had not changed their clothes or bathed in days. Everyone we spoke with had already spent more than several nights in the open.

This scene was repeated at the next olive grove we stopped at. However, the next one had over 250 families living without shelter under the trees. And the number of children was significantly more. Dozens if not hundreds of children as far as the eye could see. The dense trees blocked our view but everyone we spoke with told us if you go deeper into the olive grove, you would find more people and even more desperation.

Regime and Russian attacks on Idlib have been focused on areas in the south of the province and

the offensive aims to take control of the M4-M5 highway system. These are major commercial routes that both the opposition and the regime would like to control.

Getting there was a long drive but it seemed that time slowed down in Saraqib, which is located southeast of Idlib. It has been turned into a ghost town due to years of regime attacks. Not a single building was left untouched. And the few people that we saw in Saraqib walked as if they were dragging heavyweights behind them. We stopped at a point which was continuously attacked by the regime air force. Few people with bodgy motorbikes started to wander around us, trying to understand who we were. At least that is how we felt. But our fixer, an activist and a journalist from Syria told us that we need to leave because it is hard to predict who is watching us. *"It could be Muhabbarath, CIA, SVR or Daesh,"* he said. Those are the intelligence services of Syria, USA, Russia and a terror group.

Realizing that there are too many intelligence activities in a ghost town called Saraqib, the obvious journalistic question came to our minds; *"What is going on further down south?"* We decided to find out. Next day we were on our way south of Idlib province to visit a hospital hit by regime forces during the recent escalation. It took us almost two hours to drive around Atmeh refugee camp through Kafraya and Foua, then Idlib City, Saraqib, Maarat al Numan and we finally reached Kafranbel Surgical Hospital, which is located about a hundred kilometers away from the Turkish border.

It was completely in ruins. Once a cultural center before the war, it was turned into a hospital by the local activists and doctors to help civilians targeted by the regime attacks. But what's left of it now is twisted metal, rubble, dust-covered supplies and broken equipment. The roars of the fighter jets that were flying over our heads, gave the clear sign for the cause of this rubble.

"They have spotted you" our fixer went with an anxious voice, after hearing a warning in Arabic from his walky-talky. *"We need to get out,"* he said. As we moved to the basement we heard the first blast. A place very near to the hospital was once again hit by regime air attack. We got in the car and followed our fixer, who is also a local activist and a journalist. His pain and agony were very visible in his face because he thought it was his house that's been hit. We speeded through the narrow streets of Kafranbel towards the plume of smoke that climbed up into the clear blue sky.

We arrived at the corner of a civilian neighborhood about 100 meters away from the initial bombardment only to find many more people than we thought still living in their homes. Some were standing outside their doors looking up towards the sky waiting for the second attack. Because the regime uses a double tap strategy in aerial attacks to ensure maximum damage.

As the sound of jets grew more intense, some people started making a mad dash for safety. Suddenly the jet sounded like it was just above our heads and a piercing explosion filled the air.

The vibrations of that explosion filled our lungs as if we had taken a blow to the chest leaving us breathless. The next thing we should do, with a reflex of journalism, was to explain to the camera where we were and what was happening as a woman in her black veil ran furiously in the other direction carrying her infant. Then two brothers wearing the exact same clothes, the older one with his arm around the younger one, came running towards us from the scene of the attack. The fear in their eyes was crisp and fresh like the morning dew on the leaves of olive trees after a chilly spring night.

We got back in the car and drove towards the scene of the attack. A White Helmets Civil Defense center was engulfed in flames and a chaotic rescue scene was playing out before our weary eyes. It was as if we have been watching a video from social media about regime attacks on civilian neighborhoods. But it was the real thing! It was totally different than watching a video on Twitter. Being a war

correspondent and reporting from the various conflict zones like Bosnia, Kosovo and Northern Iraq and even very familiar with the coldness of a pistol barrel against my chest in Mitrovica Kosovo, it was very real to understand the fear, agony and sorrow of those innocent civilians in this particular place. Yes, we've survived this attack and fortunately, no civilians were injured. But I couldn't stop the questions simultaneously coming to my mind; *"We will be heading back to Turkey where it's safe to meet our family and friends. But those innocent civilians, unfortunately, will continue to live in Kafranbel, hoping their homes, family, and friend would not be targeted next time."*

This brutal assault was meant to instill fear and panic in the hearts and minds of civilians who just wanted to live their lives in peace with freedom, dignity and honor. Instead, they are being targeted by a leader, who once called his own citizens as rats and terrorists. How long will this last? Unfortunately, no one knows.

Becoming global: International relations from a sociological approach

HEBA RAOUF *

Why should average citizens become interested in IR? Its topics seemed far away, a matter of showing solidarity with distant people who share the same faith or ideology if they are subject to discrimination.

Yet in the last few decades so many changes took place on the global scene, but also in the academia:

First, there was more awareness of the complexity of issues and interconnectedness of effects. Development studies and environmental issues highlighted this very clearly. The North and South, and the East and West share common interests as well as common threats. People in the most remote village in India will be affected by global warming or lack of fair trade globally as much

as a coastal town in Bolivia Latin America. The Western progress model is not suitable for either location, and peasants East and West need fair trade conditions and a voice protesting international trade organizations.

More and more activism is taking place in the two areas and younger generations are engaged by traveling and attending events, but also occupying streets in front of international organizations headquarters and annual events.

In this regard the internet also allowed people across the globe to share experiences and exchange knowledge, as well as become updates about laws – sometimes in their own country–that they were never informed about nor consulted while they were drafted.

This rising phenomenon became an area of study called 'global civil society', a new level of analyzing the global scene and the international affairs more concerned with flows of ideas and networks of support, activism, and advocacy. More and more people realize that anti-war movements and occupy movements can take place in different places due to common goals, and that this also can affect state policies and international relations.

A second issue that also started attracting attention is global finance. Global Economy used to focus

on macro levels. Capitalist global finance and investment have an impact on peoples' lives in a way that is far more tangible. The clearest example is urban planning and foreign investment in city re-gentrification and construction. "Who owns the city" and the dynamics in global cities, policies of exclusion and inclusion, housing rights and the right to the city and immigration and citizenship are but some examples of issues directly linked to the basic rights and quality of life of millions. The war here is very relevant, and ethics of hospitality and human rights a matter of high importance for millions of people.

Not only academia is giving these issues more attention, changing the syllabi of IR to include more of topics for research and study, but civil society also finds itself in need of understanding IR theories and methods to be able to perform their roles.

There are many other examples that can be highlighted, including new approaches to world affairs in an age of Post-Westphalian politics, but what should be stressed is that no scholar, activist or engaged citizen can afford to neglect the international relations on all levels in understanding his reality and foreseeing his/her future.

* *Ibn Haldun University Political Science and International Relations Department.*

ABD'de Kongre üyesi İlhan Omar'a destek artıyor

İlhan Omar

Neturei Karta International tarafından New York'un ünlü Times Meydanında düzenlenen gösteriye Siyonizm karşıtı Ortodoks Yahudilerin yanı sıra Hristiyan ve Müslümanlar katıldı.

Göstericiler, "İsrail eleştirisi, antisemitizm değildir.", "Daha adil bir dünya için teşekkürler Omar", "İslamofobiye sıfır tolerans" yazılı döviz ve pankartlar taşıdı, siyonizm karşıtı slogan attı. Protestoda bazı Ortodoks Yahudiler parçalanmış İsrail bayrağını yakmaya çalıştı.

Gösteride konuşan Haham Dovid Feldman, Kongre üyesi İlhan Omar'ın İsrail lobisi hakkında gerçekleri konuştuğunu belirterek, "Siyonizm karşıtı olmak ve İsrail ile onun ABD'deki destekçilerini eleştirmek antisemitizm değildir." dedi.

Feldman, "İnsanları antisemitik olarak yaftalamak İsrail'in işgal ve baskılarını meşrulaştırmaz. Bugün İsrail rejimi altında Filistinliler gibi biz Ortodoks Yahudileri de acı çekiyoruz. Ve birçok Amerikalıyla birlikte, Siyonistler tarafından korkutulmayacak İlhan Omar gibi siyasileri bekliyoruz." ifadelerini kullandı.

Feldman, Omar'a yönelik provokasyon ve saldırıları şiddetle kınadıklarını vurgulayarak bunların Amerikalı Yahudilerin sesi ve görüşünü temsil etmediğinin altını çizdi. Caddenin karşı tarafına toplanan İsrail yanlısı grupla zaman zaman sataşmaların yaşandığı gösteri, olaysız şekilde sona erdi.

İlhan Omar'ın, Amerika İslam İlişkileri Konseyinin (CAIR) kuruluşu nedeniyle düzenlenen bir

etkinlikte yaptığı konuşmasındaki, "CAIR, 11 Eylül sonrasında kuruldu. Çünkü onlar birileri bir şeyler yaptığı için bizim de sivil özgürlüklere erişimimizin engelleneceğini fark ettiler." açıklaması yapmış, bu açıklama başta ABD Başkanı Trump olmak üzere, özellikle Amerikan basınında hedef gösterilmişti.

Omar'ın "birileri bir şeyler yaptı" ifadesi ile 11 Eylül saldırılarını kastettiğini iddia eden New York Post gazetesi, ikiz kulelerin vurulma anının fotoğrafını, "Alın size birilerinin yaptığı bir şeyler!" manşetini paylaşmıştı. Aşırı sağcı çizgisi ile bilinen New York Post gazetesinin Omar'ı hedef gösteren kampanyasına Başkan Trump da katılmıştı.

Trump Twitter hesabından, Omar'ın konuşmasındaki o ifadesinin ilgili video kesiti ile ikiz kulelerin vurulma anının video kesitlerinin montajlandığı bir görüntüyü, "Asla unutmayacağız!" ifadesi ile paylaşmıştı.

Trump'ın bu paylaşımına pek çok önemli isimden tepki gelmişti.

Olağanüstülükler döneminde Türkiye

SERDAR DEMİREL *

Dünya; eski düzenini kaybetti, yenisi de hâlâ kurulamadı. Uluslararası hukuk, diplomasi ve asırlık teamüller, yaşanan krizleri çözemiyor. Olağanüstülüklerin yaygınlaştığı ve kanıksandığı bir dönemden geçiyoruz.

Galip devletlerin kurduğu BM, galiplerin veto gücünün tutsağı durumunda... Mesela İsrail aleyhinde alınmış onlarca karardan hiçbirisini uygulayamıyor. Uluslararası ceza mahkemeleri zayıfların karşısında mütehakkim, güçlülerin zulmü karşısında ise lâl-u ebkem kesilmektedir.

Demokrasinin, insan haklarının şampiyonluğunu yapan ülkeler demokrasiyi beyaz Batı'ya has bir sistem olarak görmekte, Doğu'da ise eli kanlı Sisi gibi darbecileri alenen desteklemektedir.

Bir göçmen ülkesi ve küreselleşmenin patronu ABD, Meksika sınırına duvar çekiyor. Daha önceden altına imza atmış olduğu bağlayıcı Paris İklim

Anlaşmasından, İran'la yapılan nükleer anlaşmadan, Rusya ile imzaladığı Orta Menzilli Nükleer Kuvvetler Anlaşmasından birer birer geri çekildi.

Yapılan uluslararası anlaşmaların, güçlüler için bağlayıcılığı yok. Devlet geleneğinde süreklilik esastır ilkesi berhava. Uluslararası hukuka göre suç olan askerî darbeleri bizzat organize etmekte. 15 Temmuz'da NATO darbesini bütün çıplaklığıyla gördük.

ABD, Venezuela'da muhalif lider Juan Guaidó'yu ülkenin yeni başkanı olarak tanıdığı ilan ederek postmodern dönemde postkolonyalizmin valilerini nasıl atayacağını gösterdi. Aynı zamanda ABD, halk iradesinin özgürce siyasete yansıdığı Türkiye, Pakistan ve Malezya gibi ülkeler yerine; halk iradesinin gasp edildiği Mısır, Suudi Arabistan ve BAE gibi ülkeleri müttefik görmektedir. Terör örgütü ilan ettiği PKK'yla meşru bir devlete karşı ittifak yapmakta ve bu terör örgütünü dışına kadar silahlandırmaktadır.

Bu meyanda AB ülkeleri, Çin, Rusya ve diğerleri de birbirlerine benzer tavırlar almakta, her ülke büyük bir savaşa ivedilikle hazırlanmaktadır.

Küresel ve bölgesel güçlerin çıkarları uğruna hukuku, diplomasiyi, devletler arası teamülleri hiç yüksünmeden ayaklar altına alması krizin derinliğini göstermektedir. Yeni dünya düzeni kurulana kadar da hiçbir ülke kendini hukukla sınırlamayacaktır. Her ülkenin olağanın dışında yeni ittifaklar kurup kendine zemin açmaya çalıştığı bir dönemde, ilkelere bağlı kalmak lüks görülmektedir.

Halklar da bu yeni dönemde yapılacak çılgınlıklara uygun liderleri seçmektedir.

Bu zeminde Trump, BM kararlarına rağmen Filistin'in başkenti Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıdıklarını ilan etti. Çılgınlıkların normalleştiği bir vasattan bahsediyoruz.

Küresel ve bölgesel güçler sık sık strateji ve taktik değiştirirken Türkiye'nin statik kalması düşünülemez. Her yeni gelişme karşısında gereken önlemleri almak durumundadır. Türkiye'yi bekleyen tehlike de buradadır.

Rakip ülkeler planlı veya plansız Türkiye'yi tercihlerinin dışında strateji ve taktikler geliştirmeye zorlamaktalar. Eğer ülkemiz yeni durum karşısında salt çıkarıcı davranırsa diğerlerinden farkı kalmayacak ve iddialarını yitirecektir. Reel siyasete teslim olması da çürümeyi kaçınılmaz kılacaktır. Salt ilkesel davranmak da manevra kabiliyetini yitirmesine yol açacaktır. Siyaset, ideallerle mümkünatı buluşturma sanatıdır. Türkiye bunu başarmak, kendine dayatılan siyasetin dışına çıkmak zorundadır.

Hükümet; coğrafyanın tarih tecrübesine, medeniyet iddialarına yaslanarak, kendisini var kılan sosyolojinin de taleplerine bağlı kalarak ve de konjonktürden kopmadan olağanüstü dönemi bir sıçrama tahtası kılabilir. Mazlum coğrafyaların Türkiye'den beklentisi bu zoru başarmasıdır.

* İbn Haldun Üniversitesi İslamî İlimler Enstitüsü Müdürü.

Half of Americans expect war with Iran, poll finds

Half of all Americans believe that the United States will go to war with Iran "within the next few years," according to a Reuters/Ipsos public opinion poll released amid increased tensions between the two countries.

While Americans are more concerned about Iran as a security threat to the United States now than they were last year, few would be in favor of a pre-emptive attack on the Iranian military. But if Iran attacked U.S. military forces first, four out of five believed the United States should respond militarily in a full or limited way, the May 17-20 poll showed.

Historically tense relations between Washington and Tehran worsened in May after U.S. President Donald Trump hardened his anti-Iran stance and restored all sanctions on Iranian oil exports following his decision a year ago to pull the United States out of a 2015 international nuclear accord with Tehran. The United States moved an aircraft

carrier and forces to the Gulf region in response to intelligence that Iran may be plotting against U.S. interests, an assertion Iran denies.

Nearly half - 49% - of all Americans disapprove of how Republican Trump is handling relations with Iran, the poll found, with 31% saying they strongly disapprove. Overall, 39% approve of Trump's policy. Iran was characterized by 53% of adults in the United States as either a "serious" or "imminent" threat, up 6 percentage points from a similar poll from last July. In comparison, 58% of Americans characterized North Korea and 51% characterized Russia as a threat.

"Pre-emptive attack not supported"

Despite their concerns, 60% of Americans said the United States should not conduct a pre-emptive attack on the Iranian military, while 12% advocate

Donald Trump

Hasan Rouhani

for striking first. If Iran attacked, however, 79% said that the U.S. military should retaliate: 40% favored a limited response with airstrikes, while 39% favored a full invasion. Both the United States and Iran have said they do not want war, although there have been bellicose statements from both.

Gulf allies and U.S. government officials have said they believe Iran-backed groups are responsible for a series of attacks on shipping and pipelines in the Gulf in the last month. Trump has said he would like to negotiate with the Islamic Republic's leaders. But Iranian President Hassan Rouhani rejected talks and has said "economic war" is being waged against Iran.

Assad regime continues to arrest Syrian ex-opposition figures despite amnesty deals: HRW

Damascus has carried out a wave of arbitrary arrests against former activists in opposition areas that surrendered under deals brokered by its ally Moscow, Human Rights Watch (HRW) announced.

The so-called "reconciliation" agreements that restored regime control over swathes of central and southern Syria last year were heavily criticized from the start because they were signed under the pressure of military blockade and intense air and artillery bombardment.

The Bashar Assad regime offered amnesty to all who agreed to end their anti-regime activities. But thousands of residents, particularly former fighters and their families, chose to be evacuated to remaining opposition-held territory rather than accept renewed rule by the Assad regime.

HRW said its research showed that former regime critics and opposition fighters who signed up for "reconciliation" had paid heavily for their decision. It said it had documented 11 cases of arbitrary detention and disappearance in three areas retaken by regime forces last year — the southern province of Daraa, the Eastern Ghouta suburbs of Damascus, and southern neighborhoods of the capital.

Syrian organizations had documented at least 500 arrests in the three areas since August, it added.

"Active combat has ended in much of Syria, but nothing has changed in the way intelligence branches trample rights of perceived opponents of Assad's rule," said HRW's acting Middle East director, Lama Fakih.

HRW said those targeted included family members, as well former opposition activists and fighters. "In all cases, the people targeted... had signed reconciliation agreements with the government," it said.

It called on Moscow to use its influence with its ally Damascus "to stop arbitrary detention and harassment," and help "release arbitrarily held detainees."

According to opposition sources, the Assad regime has thrown at least 500,000 people behind bars since the conflict began in 2011, and the detainees have been suffering in terrible conditions in the prisons.

Previously, the Conscience Movement, an international nongovernmental organization (NGO), called on the global community to take urgent action to secure the release of women and children languishing in Syrian prisons during an international conference in Istanbul.

As a guarantor of the Syrian regime, Russia is responsible for preventing attacks by regime forces and Iranian-backed militias, who repeatedly violated last year's Sochi agreement that aimed to establish a demilitarized zone in Idlib. However, the country constantly fails in this mission and causing the suffering of thousands of civilians in Idlib province as well.

Following eight months of calm provided by the Sochi deal, the regime has intensified their attacks since April 26 under the pretext of fighting Hayat Tahrir al-Sham (HTS) militants holed up inside Idlib. The intermittent attacks and bombardment have killed, wounded and displaced thousands of people. Residential areas have been destroyed by indiscriminate attacks, while numerous educational facilities, health facilities, and residential areas collapsed or have become unusable after being targeted by bombs.

Idlib is the opposition's last enclave. Its prewar population of 1.5 million has swelled to around 3 million with new refugee waves after it was designated a "de-escalation zone" under the Astana agreement between Turkey, Russia, and Iran in May 2017 to pave the way for a permanent political solution in Syria. Tens of thousands of Syrians trapped in other parts of the country were evacuated there under various cease-fire agreements.

Reuters'ın ulaştığı gümrük verilerine göre Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Afrika ülkelerinden 2016 yılında toplam 15,1 milyar dolarlık altın ithal etti. Bu miktar; hem dünyada Afrika'dan yapılan en büyük altın ithalatı oldu hem de 2006 yılında BAE'nin yaptığı 1,3 milyar dolarlık altın ithalatının 10 yılda maddi açıdan 10 kattan fazla arttığını gösterdi.

Afrika'nın kayıt dışı kaynakları

Afrika'da endüstriyel düzeyde altın madenciliği yapan firmalar, altını BAE'ye göndermediklerini belirtmişti. Bu da, BAE'ye gelen altının büyük bölümünün Afrika'da kayıt dışı kaynaklardan elde edildiğini gösteriyor.

Bu "kayıt dışı kaynaklar", genellikle küçük ölçekli ve sağlık, çevre ve güvenlik gibi pek çok standardın göz ardı edildiği metotlar ile elde edilen altınlardan oluşmaktadır. Çocukların çalıştırıldığı, kimyasalların kullanıldığı, toprağa ve suya zararlı kimyasalların karıştığı bu arama yöntemleri sayesinde sayısı milyonlara varan Afrikalı hayatını idame ettiriyor.

Ne gibi önlemler alınıyor?

Sudan'da hükümet, özel bankaların Merkez Bankası

ile birlikte çalışarak karaborsanın cazibesini kırmak için yerel madencilerin altınını direkt satın almayı sağlayacak 3 milyar dolarlık bir paket hazırladı. Tanzanya parlamentosu ülkede çıkarılan altın madenin yüzde 90'ının kaçakçılar ile ülkeden çıkarıldığını yazıyor. Burada da hükümet, merkez bankasının bu altınları satın almasını istiyor. Tanzanya hükümeti, altın ticareti yapılacak pek çok merkezî mekânlar kurulacağını ve bu noktalarda kurallı finans ve piyasalara erişim imkânları sağlanacağını duyurdu.

2016'da altın çıkaran 46 Afrika ülkesinden 25'i, BM veri tabanına altın ihracatlarına ilişkin bilgi girmedi ancak BAE'nin sadece o ülkelerden ithalat olarak gösterdiği altının değeri 7,4 milyar doları buluyor.

Escalating anti-Muslim sentiments in Europe manifest itself in recent bans on headscarf

Just before the European Parliament elections, another significant development behind the scenes that affected millions of people on the continent has become apparent. The leading countries of the continent has proposed a series of laws against Muslims in Europe, mostly to ban Muslim headscarf, causing millions of Muslim women to suffer when practicing their religion in public spaces.

Although the number and intense influence of the laws was a shock at first, in reality, seeing such moves from various European states is not very surprising since they are basically the manifestation of anti-Muslim sentiments on the continent that has been on the rise in recent years.

"Since 2008, we have seen the rise of populism and populist parties. Not only right-wing but left-wing populism is also on the rise. This movement gained new momentum in 2015 when the migration crisis started to emerge," said Belgium parliamentarian Mahinur Özdemir, speaking on the rise of anti-Muslim hatred in Europe. *"The traditional parties, as they become unable to answer the people's needs through traditional ways, instead of getting more democratized, get more populist and grasp racist rhetoric,"* she emphasized.

Austrian lawmakers recently approved controversial plans to ban girls in elementary schools from wearing headscarves, a move that would add to existing restrictions on veils.

Although the measure bans wearing *"ideologically or religiously characterized clothing"* that covers the head, and specifies that it refers to items *"that cover the whole or large parts of the hair,"* to avoid charges that the law discriminates against Muslims, still, the representatives of both parts of the governing coalition have made it clear that the law is targeted at the Islamic headscarf. The government says the patka head covering worn by Sikh boys or the Jewish kippah would not be affected.

Austria is home to around 700,000 Muslims, including 300,000 of Turkish origin. Many of them are second or third-generation Austrian citizens from Turkish families who migrated to the country in the 1960s. The country's right-wing parties also proposed controversial measures including strict controls on mosques and Muslim associations and immediately closing them in the case of suspicious activity.

However, Austria is not the only European country that has a discriminatory stance toward Muslims. France's upper house of parliament adopted a bill that prohibits mothers from wearing a headscarf while accompanying students on school trips. The bill was presented in the country's senate by the conservative Republican Party. The bill was passed with 186 yes and 100 no votes, while 159 senators abstained. The bill has to be approved by the National Assembly, the lower house of parliament, to enter into force.

France has the largest Muslim minority in Europe, estimated at 5 million or more out of a population of 67 million. The place of religion and religious symbols are worn in public can be a matter of controversy in the staunchly secular country. For years, rights groups have argued that France's secular laws foster anti-Muslim sentiment and discriminate against Muslim women. It was also the first country in Europe to ban Islamic face veils, such as the burqa and the niqab, in public places in 2010. In 2014, the European Court of Human Rights (ECHR) upheld the ban but said the law could appear excessive and encourage stereotyping. France was also embroiled in a row over bans on the burkini, a full-body Islamic swimsuit, in resorts around the Riviera.

European countries violate human rights

Although these laws were a crisis in the making, according to Özdemir, by approving these votes, European countries are actually violating human rights.

"The 9th article of the EU's constitution protects individual rights and liberties. However, these kinds of laws are directly in conflict with that article," she said, speaking of the European values that constitute the foundation of their societies.

Anti-Muslim hatred has been on the rise for years. Far-right extremism and xenophobia have fueled

anti-Muslim hatred in Western countries, where terror attacks by Daesh and al-Qaida are used as an excuse to legitimize those views. Although enmity toward Muslims is not a new phenomenon, it intensified after 2001 when airplanes crashed into the twin towers in New York City. Since then, for almost two decades, Islam has been unjustly tarnished with labels that have negative connotations and been portrayed as a religion of hate and violence with anti-Western sentiment and women's oppression. This trend of intolerance has triggered deadly attacks against Muslims and immigrants since then.

Turkish Foreign Minister Mevlüt Çavuşoğlu touched upon the issue, calling the Council of Europe to stand against anti-Muslim acts at the latest meeting of Committee of Ministers of the Council of Europe. *"The Council must fight together against rising xenophobia, Islamophobia, anti-Semitism, hate speech and populism,"* Çavuşoğlu said.

Muslims should unite against anti-Muslim acts

In Özdemir's opinion, it is not too late for anything since there is still the option to counter-act on the part of Muslims.

As the first Belgium parliamentarian with a headscarf, Özdemir said that the biggest issue is to not give up in the face of various tests that being a woman Muslim politician in Europe presents.

"When I was first elected 10 years ago, of course, I received many reactions. I've received lots of criticism and even death threats since I was the first woman parliamentarian in Brussels to wear a headscarf," Özdemir said, indicating she has to do her job without giving into the challenges she faces.

"Right now, there are lots of women politicians all over Europe who wear headscarves. This shows that we have made some progress. When you, as the first in something, manage to overcome the challenges, the ones that come after you are more at ease," she said.

Mahinur Özdemir

Değişen dünya düzeninde Orta Doğu

VEHBİ BAYSAN *

Tarihsel perspektiften bakıldığında çok da uzak olmayan bir zaman diliminde, değişim zamana yayılarak, belli süreçleri izleyerek gerçekleşebiliyordu. Sanayi devrimiyle başlayan makineleşme, üretim araçlarının gelişmesi ve bunun sonucu olarak girilen endüstri çağı "değişim"e ivme kazandırmaya başladı. Yirminci yüzyıl imparatorlukların sonu, ulus devletlerin ise başlangıcını temsil eder. Ancak, henüz yüzyıl dolmadan ulus devlet ötesi (*post nation state*) süreci yaşandığı yorumları yapılmaya başlandı: Fikir; kimilerince kabul, kimilerince de reddedildi. Yaşlı kıtada Avrupa Birliği ile ortak para birimine geçildi ve sınırlar kaldırılıp serbest dolaşım olanağı sağlanarak güç konsolidasyonu yoluna gidildi. Çin, Rusya ve Hindistan yapısal reformlarla büyüme hedeflerini başarı hikâyesine dönüştürdü.

Günümüzde iletişim ağlarının gelişmesi ile artık sınırların ortadan kalktığı, dünyanın en ücra

köşelerinin dahi kolayca ulaşılabilir olduğu, bilgi akışının kesintisiz devam edebildiği (*uninterrupted information flow*) bir süreç yaşanıyor. Ancak artık bilginin sahibi devletler değil; insanlık tarihinde hiç olmadığı bir biçimde "bilgi", sanal ortamda ve şirketlerin kontrolünde. Aylık aktif kullanıcı sayıları dahi bir fikir verebilir: Facebook 2,37 milyar, YouTube 1,9 milyar, WhatsApp 1,6 milyar. Toplam nüfusu 1,5 milyar civarında olan Çin, bu şirketlerin kullanıcı sayılarına erişemiyor.

Değişen dünya düzeni, artık modern hayatın bir parçası ve devletler, daha doğrusu bunların yönetimlerinde bulunanlar hızlı değişime verdikleri tepkiler (*response*) oranında varlıklarını sürdürebilecekler.

Orta Doğu'nun tüm bu yaşananlardan payını aldığı da bir gerçek... Masum halkı büyük bedeller ödemiş olan Afganistan ve Irak ile savaşın hâlâ devam ettiği Suriye, Libya, Yemen gibi ülkeler maruz kaldıkları yıkım neticesinde artık "*devlet vasfını yitirmiş devlet*" (*failed state*) statüsündeler. Bölgede diğer devletlerin de durumu pek parlak değil, Obama yönetimi zamanında uzun uğraşlar sonucu yapılan İran nükleer anlaşmasını tek taraflı fesheden yeni yönetim, gerekçelerini ikna edici biçimde açıklama zahmetine dahi katlanmadı. Hemen akabinde uygulanmaya başlayan ambargo, İran riyaline kısa sürede %60 değer kaybetti, işsizlik ve enflasyonu yükseltti. Geçtiğimiz iki yıl üst üste BM açılış konuşmasının büyük çoğunluğunu İran'ı suçlamaya ayıran Trump, aynı yolu izleyen Netanyahu ile bir

yanış içinde. Ancak, bu sefer durum daha tehditkâr, bölgeye savaş gemileri gönderildi ve Trump yönetimi asla tarif etmedikleri "*İran tehditlerine*" karşı savaş planları yapmakla meşgul. İran ile 560 km sınırı olan Türkiye'nin İran'da oluşabilecek potansiyel sorundan doğrudan etkilenmemesi mümkün değil. Suriye iç savaşının etkilerinin dozu biraz olsun azalmamışken bir başka sorun yine bölgede tehlikeli boyutlara geliyor.

Genelde karbon yakıtlara, özelde petrole karşı oluşmaya başlayan ve giderek dozu artan uluslararası kamuoyu baskısı nedeniyle Suudi Arabistan ve körfez ülkeleri ekonomilerinin kötüye gidişi devam etmekte. Şimdiye kadar petrole dayalı ekonomilerini dönüştürebilme başarısı gösteremediklerinden yakın gelecekte ciddi toplumsal sorunlar ile karşı karşıya kalmalarına kesin gözüyle bakılıyor. Suudi Arabistan'ın bir kurtuluş çaresi olarak çok önem verdiği 500 milyar dolarlık NEO-M (*Neo: Yeni, M: Müstakbel*) projesine kurtarıcı gözüyle bakılıyor. Suudi Arabistan'ın kuzeybatısı, Sina yarımadası dâhil Mısır, Ürdün ve Filistin'i (*ve elbette adı zikredilmese de İsrail'i*) kapsayan bu projenin başarılı olup olmayacağını zaman gösterecek.

* İbn Haldun Üniversitesi Tarih Bölümü.

Cezayir ordusu krizden çıkış için halktan destek istiyor

Cezayir Genelkurmay Başkanı Ahmed Kayid Salih, ülkenin içinde bulunduğu krizden çıkış için halktan orduyla el ele vermesini istedi.

Cezayir genelkurmay başkanı, Abdulaziz Buteflika'nın istifasından sonra devam eden kitlesel halk protestoları ve son dönemde hız kazanan yolsuzluk soruşturmalarına ilişkin açıklamalarda bulundu. Cezayir halkına seslenen Salih, "*Halkımız, şer planları yapanları aralarına sokmamalı ve bu krizden çıkış için uyanık olmalı, orduyla el ele vermeli.*" dedi.

Salih, ayrıca Buteflika'nın çevresindeki isimlerin yolsuzluk soruşturmalarını engellemeye çalıştığını söyledi. Buteflika'nın yakın çevresini daha önceki konuşmalarında da "*çete*" şeklinde nitelendiren Salih, "*Yolsuzlukla mücadele girişimi; gerçek, doğru, somut ve teyitli bilgiler üzerinden ilerlemekte. Bu durum çeteyi rahatsız etti ve hemen ordu ve yargının bu çabasını engelleme girişiminde bulunmaya başladılar.*" diye konuştu.

Ülkede hız kazanan yolsuzluk soruşturmaları
Cezayir'de uzun süredir sağlık sorunları yaşayan

82 yaşındaki Cumhurbaşkanı Abdulaziz Buteflika, beşinci dönem cumhurbaşkanlığı adaylığını açıklamasının ardından başlayan yoğun halk protestoları ve ordunun "*sözlü müdahalesi*" neticesinde 2 Nisan'da istifa etmek zorunda kalmıştı.

Cezayir'de son haftalarda, Buteflika döneminde adı birçok iddiaya karışmış, çok sayıda iş adamı, bürokrat ve siyasetçi, açılan yolsuzluk soruşturmalarında ifade vermişti.

Ülkenin en zengin iş adamı Issad Rebrab'ın da aralarında bulunduğu ülkenin önde gelen iş adamları yolsuzluk suçlamasıyla tutuklanmıştı.

Cezayir'de eski Cumhurbaşkanı Abdulaziz Buteflika'nın kardeşi Said Buteflika ile iki eski İstihbarat Teşkilatı başkanı tutuklananlar arasında yer almıştı.

Baş döndürücü hızda seyreden yolsuzluk soruşturmalarına bazı kesimler destek verirken, bazıları ise yolsuzluk soruşturmasının asıl hedefine hizmet etmekten çok tasfiye amaçlı kullanıldığı eleştirisini yapıyor.

Değişimin fabrika ayarları

.....
HALİL İBRAHİM İZGİ *

Değişim; bazı durumlarda ilerlemeyi, doğrusal hareketi; bazı durumlarda ise dairesel bir hareketle dönüşümü tanımlar. İnsan hayatı değişse bile ilk insandan bugüne insanların geçirdiği evreler hiç değişmez. Her insan doğar, büyür ve ölür. Her insan bir diğerine ne kadar benzese de bir o kadar da biriciktir. Dolayısı ile her insan başka bir âlemdir diyebiliriz gönül rahatlığı içinde. Medeniyetler de benzer şekilde doğuyor, büyüyor ve ölüyor. Bazısı daha uzun yaşıyor veya hayırla yâd ediliyor, bazıları daha kısa süreli hayat yaşayabiliyorlar. Dünyanın yaşadığı ve yaşattığı değişim hızı bizi yeni bir çağın eşiğine getiriyor. Daha önce hiç olmadığı kadar kolay bir şekilde bilgiye erişebiliyoruz, sağlık hizmetlerine ulaşabiliyoruz ve eğitim imkânlarından yararlanabiliyoruz. Bu yönüyle şükretmemiz gereken bir çağın içindeyiz. Diğer taraftan değişimin getirdiği başka bir boyut da var: Yiyeceklerin uzun süre saklanmasını sağlayan konserve metodu, Birinci Dünya Savaşının farklı cephelerde uzun süre devam etmesinin de temel nedenlerinden biri olmuştu. Lojistik sorunlarını çözen bu bilimsel gelişme, milyonlarca insanın canından olmasının veya sakat kalmasının sebeplerinden biriydi. Bugün benzer sıkıntıları teknoloji devrimiyle yaşıyoruz. İnsanların birbirlerine sözlerini rahatça ulaştırabilme imkânını sağlayan araçlar bu amaç

için kullanılmıyor. Aksine fitnenin yayılması ve insanlığın güvensizliği için birer savaş aracı işlevi yükleniyor.

İbn Haldun, insanlığın geçirdiği tüm değişim süreçlerinin mükemmel bir kesitini almış ve değişimin değişmez kaidelerini gözlerimizin önüne getirmişti. Hızlı iletişim ortamının kirlendiği günümüzde onun kadar serinkanlı bir değerlendirme yapmak mümkün olur muydu bilmiyorum. Onun bilgeliğine hızla değişen dünyada daha çok ihtiyaç duyuyoruz. Sadece bilgeliğine değil merakına da... İnsana ve dünyaya meraklı bakışı, onu, çağdaşları arasında öne çıkarmıştı. Günümüzde öne çıkaran ise değişimin kaidelerini sağlamca ortaya koyması oldu.

Benzer şekilde teknolojinin de, insanî yardım dünyasının da, finans dünyasının da değişmez prensipleri keşfetmeye ihtiyacı var. Teknoloji bugün geldiği seviyeyi büyük ölçüde İslam bilim adamlarının ortaya koyduğu prensiplere borçlu. Bunu medeniyetimize pay çıkarmak için söylemiyorum. Sadece dünyanın içinde bulunduğu açmazlardan çıkmak için nerelere bakması gerektiğini tavsiye ediyorum. Dünyaya hediye edilen İslam altın çağı, sadece teknolojik gelişmeleri değil bunun bilimler arasındaki yerini ve ahlakla ilişkisini de sorgulamıştır. Bu nedenle değişim yıkıcı değil yapıcı bir seyir izlemiş ve yüzyıllar sonra öldüğünde bile hoş bir seda bırakmıştır. Allah'tan başka galip olmadığını yüreklerine ve taşlara nakşetmek işte böyle yüksek bir şuurun eseriydi.

İslam'ın getirdiği insanî prensipleri çağımıza taşıyan insanî yardım sektörü, temel değerlerin savunuculuğunda hayli gelişmiş görünüyor. Tıpkı teknolojiye olduğu gibi İslamî miras, insanlığın hizmetine sunuluyor. Emir Abdülkadir'in Kızıllaç hareketinin kurucusu Henry Dunant'a öğrettiği savaş hukuku, bugün Cenevre Konvansiyonu olarak tüm dünyanın sahip çıktığı ortak değerler arasında.

Ancak içinde merhamet yerine çıkarların yer aldığı bu bozuk hâliyle görünürde yapılan yardımların, ıstırapları uzun süre dindirmesi mümkün olmuyor. Savaş endüstrisinin çarklarından beslenen bu göstermelik duyarlılık, içinde insan sevgisi yerine insan ihtiraslarını taşıyor.

Dünyadaki sürdürülemez sistemin ayaklarından bir diğeri finans sektörü... Sınırsız ve insafsız bir kâr sarmalıyla boğulan iktisadî sistemler, dünyanın sorunlarına cevap vermekten uzak. Milyonlarca insan modern kölelikten farksız biçimde borçlarının faizleriyle boğuşmak zorunda bırakılıyor. Elde edilen kârların içindeki fakir payları kurumsal sosyal sorumluluk olarak topluma döndürülmeye çalışılsa da bu konudaki temel prensipler adı bir düzene ulaştırmaktan geride duruyor. Sosyal etkinin kısa vadeli kazançlarla gölgelenmeyeceği günlere kavuşmayı da umut ediyoruz.

Diğer yandan sınırsız tüketimi teşvik eden perakende sektörünün, ortaya bir israf makinesi çıkardığını da söyleyebiliriz. İsrâf edilen tüm yiyecek maddeleriyle dünyanın birkaç defa doyurulabileceği yine makro iktisat tarafından ortaya konulan bir hakikat.

Örnekleri çoğaltmak mümkün ama değişen dünya düzeni, daha iyi bir menzile varmak istiyorsa fabrika ayarlarına, insanî olan çözümlere dönmek zorunda... Bu, hem dünya sisteminin sürdürülebilir olması hem de bireysel huzur için sadece gerekli değil mümkün olan tek çıkış yolu. Teknoloji, finans ve insanî yardımın bir arada tüm insanlığın huzur ve mutluluğu için çalışacağı günler çok uzakta değil. Yapmamız gereken güncel gelişmeleri tarihi bir kesit içinde yeniden ele almak. İbn Haldun bunu yaptı, bizim de yapmamız imkânsız görünmüyor.

* Yazar.

Maarif Vakfı, Türk üniversitelerini dünyaya açıyor

Irak'ın Erbil kentinde, Türkiye Maarif Vakfı tarafından 21 Türk üniversitesini tanıtmak amacıyla, "Uluslararası Eğitim Fuarı" düzenlendi.

Erbil'deki bir otelde düzenlenen eğitim fuarının açılışına Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Hakan Karaçay, Türkiye Maarif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Nedim Kaya, Türkiye Maarif Vakfı Irak Direktörü Muhammet Emin Şimşek, Irak Türkmen Cephesi Erbil Milletvekili Aydın Maruf ve Türkiye'den gelen çok sayıda üniversite temsilcisi katıldı.

Açılışta konuşan Karaçay, "Ülkemiz diğer pek çok alanda olduğu gibi eğitim alanında da gerçekleşen reformlar ve yatırımlarla bölgede ve dünyada yükseköğrenim açısından önde gelen bir merkez hâline geldi." dedi.

125 bin uluslararası öğrenci Türk üniversitelerinde Türkiye'deki üniversitelerde eğitim gören uluslararası öğrenci sayısının geçen yıl 125 bini aştığını ve 2023 yılına kadar bu sayının 250 bin öğrenciye çıkarılmayı hedeflendiğini söyleyen Karaçay, başkonsolosluk olarak öğrencilere her türlü kolaylığı sağladıklarını belirtti.

Erbil Uluslararası Maarif Okulu en iyiler arasında Türkiye Maarif Vakfı Irak Direktörü M. Emin Şimşek de, Maarif olarak, ilk kez Irak'ta eğitim fuarı açtıklarını söyledi. "Bildiğiniz gibi eğitime yapılan yatırımlar birçok yatırımdan çok daha önemlidir." diyen Şimşek, Türkiye Maarif Vakfının yaklaşık 2 yıldır bölgede eğitim faaliyeti yürüttüğünü, açılan Erbil Uluslararası Maarif Okulunun bölgenin en iyi okullar arasında yer aldığını ifade etti.

The U.S.-Iran tensions; a real threat or a power play?

The growing tension between the U.S. and Iran is in the spotlight in Mideast as well as Asia and

Europe. The U.S. is approaching Iran with a policy of "maximum pressure." They have not only strengthened the sanctions but also sent an aircraft carrier to the Gulf.

While every country in the region is getting prepared for the prospect of a military conflict, acting defense secretary Patrick Shanahan has signaled a break in tensions following a sharp rise in mutual threats and provocations. Crediting the sending of U.S. firepower to the Middle East with countering any threats from Iran or its proxy forces Shanahan told reporters that they have put on hold the potential for attacks on Americans. "I really want to underscore the credibility of the intelligence," he added.

The Pentagon chief's remarks come after the deployment of a U.S. carrier strike group, bomber task force and Patriot missile defense battery to the Middle East in what Shanahan said was in response to a "credible threat" to Washington and its interests in the region.

The threats continued to come from both sides, with Iran announcing it would curtail its compliance with the landmark 2015 nuclear deal after U.S. President Donald Trump withdrew Washington from the accord in May 2018.

"Iranians have stood tall for millennia while aggressors all gone," Iranian Foreign Minister Javad Zarif said on Twitter. "#NeverThreatenAnIranian. Try respect—it works!"

But Trump's response was aggressive. He tweeted that if Iran wanted to fight, it would be "the official end" of the country.

Shanahan's remarks pointed to an easing of tensions between the two sides, but he said the threats have not been eliminated.

What is the position of Russia?

Meanwhile, the White House has intensified diplomatic contact with Europe and Russia. U.S. Secretary of State Mike Pompeo met with Russian President Vladimir Putin in Sochi. As a result of the positive atmosphere created in Washington after the disclosure of the Mueller report, a revival in bilateral relations seems possible.

Of course, it is too early to say that relations have been reset. The parties have discussed opening the "frozen communication channels" and forming covert cooperation in critical issues. "As a matter of fact, the U.S. and Russia, which cannot agree on the issues of Venezuela and Ukraine, are looking for opportunities for reconciliation on the Middle East's problems. Apparently, Syria and Iran come to the fore," says professor Burhanettin Duran, of the Political Science and International Relations Department at Ibn Haldun University.

Mentioning that many special agreements were reached, and concrete steps were taken on Syria at the Sochi meeting Duran says, "To me, these steps concern a political transition process with a formula including Bashar Assad somehow. One of the critical issues is the future of the safe zone." "More importantly, however, the main subject of the reconciliation is Iran. I think U.S. and Russia are not only negotiating the disengagement of Assad's ties with Tehran and the removal of his militia from Syria but also discussing a larger project of limiting Iran in the region," he added.

Russian President Vladimir Putin's latest comments on U.S.-Iran tensions may be seen as a sign of this larger project, professor Duran mentions. Putin said, "We are talking to everyone in the region, but we cannot be a firefighter for every conflict."

Indeed both countries had a clandestine consensus agreement on the region when former President Barack Obama was in power. In 2015, he invited Russia to Syria when the Assad regime came to the brink of collapse. He was concerned that Assad's sudden fall could jeopardize Israel's security.

Unfortunately, the result was destruction for Syria and its surroundings.

Professor Duran believes that Trump has portrayed Iran as a target due to the security concerns of Israel, Saudi Arabia and the United Arab Emirates (UAE). "As I see it, the Gulf is in the secondary case, with the main concern being to guarantee Israel's expansionism as well as to completely keep clear of dangers posed by Iran and its proxies," he added.

In these circumstances, Moscow's position appears very important for Tehran. Professor Duran says he believes Russia will take a serious effort to foil the project of limiting Iran. "Putin attaches importance to bilateral relations with Israel," said Duran. "So much so that the downing of a Russian jet did not harm the intimacy. Putin, by keeping his position as a mediator, prefers to capitalize on the new tension that the U.S. will create in the region. Just like in Syria, he will seize the opportunities at low cost," he added.

Professor Duran argues that neither Washington nor Moscow cares about the chaos and humanitarian plight in the region. Besides, China, a far ally, should not be expected to contribute much, apart from their attempt to flout the Iran embargo.

Will Iran easily give up?

Even in these circumstances the international critics and diplomats do not believe that Tehran will easily give up, given that Quds Force Commander Qasem Soleimaniha already instructed the Iraqi militias to "prepare for a proxy war." While the grip of the embargo tightens, it is likely that Iran's economy will collapse in two years, so Tehran is preparing to confront the conflict outside and already has with its proxies. It reinforces Iran's national feelings with partial withdrawal from the nuclear deal which is opposed by Russia. In spite of the U.S. embargo, Iran's proxies will survive. They may wage a serious struggle against anti-imperialism and the Shiite equation.

Professor Duran says the critical question is who can endure a proxy war better; the hired soldiers of the Gulf and Israel, or the proxies of Iran, from Lebanon to Palestine and Yemen? "The answer is the second one, of course," he adds. This suggests that if the tension grows into a conflict, it will not be limited to proxy wars and will require U.S. intervention. Moscow will wait for the appropriate time to act.

Prof. Burhanettin Duran

Değişmeye dair bir deneme...

.....
MUHAMMED AKAYDIN *

Dünya değişiyor, sistemler değişiyor, algılar değişiyor, insanlar değişiyor, her şey değişiyor... Peki, bu kadar değişim iyi mi kötü mü? Öncelikle şunu söylemek lazım: İnsanoğlu var olduğu sürece değişim kaçınılmaz... Ama bu değişim; bizi nereye götürecektir, asıl önemli olan ve sorulması gereken soru bu... Hâlihazırda iyi bir yere gitmediğimiz kesin...

Hemen hemen her gün dünyanın her coğrafyasından katliam haberleri alıyoruz. Bir bakıyoruz Arakan'da Müslümanlar öldürülüyor. Budistler katliam yapıyor. Öyle ki kendi öz vatanları olan Myanmar'da mülteci durumuna düşüyorlar, hükümet tarafından...

Doğu Türkistan, tam bir muamma... İçeriden gelen haberler başka, dışarıda ise her şey güllük gülistanlık... Hani anlarsınız işte, siyasî dengeler...

Afrika, ah güzel Afrika... Sadece kıtanın yeraltı kaynakları tüm dünya insanına yetecek cinsten... Ama nedense dünyanın en fakir (*biraz yumuşak oldu bu ifade, kusuruma bakmayın*) insanları bu kıtada...

Mesela Ruanda... 100 günde neredeyse 1 milyon insan birbirini katletti. Tutsilerle Hutular diyorlar birbirlerini katledenlere... Farklı ırklarmış... Ama çok ufak bir araştırmayla (*ki ben kendi gözlerimle de gördüm oradaki insanları*) aslında hepsinin aynı ırktan olduğunu öğrenebiliyorsunuz. Ee? Ee'si şu: Birileri gelmiş, bazılarını demiş ki, "*Senin burnun daha güzel, sen Tutsisin!*" Maalesef burnu güzeller de inanmış kendilerinin Tutsi olduklarına... Hutular da çekememiş bunları... Ve yemişler birbirini... Komik, değil mi? Evet, çok komik ama trajikomik ve maalesef gerçek bu... Kimin güzel kimin çirkin olduğunu söyleyenler kimler mi? Çok medenî ve çok güzel olan Fransa, Belçika ve Almanya!

Çad'a gittim. Orta Afrika Cumhuriyetinin komşusu... İki ülke sınırına kadar vardım. Orta Afrikalıların kaldığı bir mülteci kampı... Orta Afrika Cumhuriyetindeki iç çatışmadan kaçıp gelmişler, sığınmışlar. Bizim mülteci kamplarıyla karıştırmayın lütfen. Bir lokma ekmek bulabilirsen öp, başına koy. Ha kamp girişinde BM, dünyanın birçok STK vb.nin tabelası var, biz buradayız, yardım ediyoruz, diye. Çok açık söyleyeyim, tek

kelimeyle yalan! Sadece hazırladıkları koca koca raporlarda bir istatistikten öteye gitmiyor, tüm çalışmaları. Biraz da o sömürgeci ülkelerin az buçuk insafı vatandaşlarının vicdanını tatmin ediyorlar, o kadar.

Sudan... Paylaşamadılar tek bir kara parçasını, böldüler ikiye, sonra dediler: Kuzey ve Güney Sudan... Çözüldü mü mevzu? Tabii ki çözülmedi. Hâlâ ortalık karmakarışık.

Libya... ABD vatandaşı Halife Hafter, ülkemi ben kurtaracağım, diyor. Kimin desteğiyle? Tabii ki ABD'nin... Başkan Trump arıyor Hafter'i, devam et, arkadayız, diyor. Meclis itiraz mı ediyor, ne önemi var! Ölen, ancak öldüğüyle kalıyor.

Mısır... Ne varmış canım Mısır'da? Ne güzel diktatörleri Sisi'yle 2030'a kadar anlaşma yaptılar. Artık ülke, tam bir istikrara kavuşacak! Mursi mi? Çeksin cezasını! Demokrasi sizin ne haddinize!

Orta Doğu... Neresinden başlasam ki? Önce şunu bilmek lazım herhâlde: Kime göre bu Orta Doğu? İngiltere'ye... Ha tamam o zaman, mevzu kapanmıştır.

Filistin, her zaman kanayan bir yara oldu içimizde fakat geçen her süre işleri daha da kötüleştirmekten başka bir işe yaramadı. Şunu da söylemeden geçemeyeceğim: Arap-İsrail Savaşlarında, Araplar hep birlikte hareket ettiği için İsrail, bir türlü anlayamıyordu bu ülkelerle. Sonra İsrail dedi ki, bunlarla aynı aynı anlayayım (*yani böl, parçala, yut*). Peki, ilk anlaşmayı imzalayan ülke ve lideri kim? Filistin ve Yaser Arafat... Allah rahmet eylesin... Galiba biraz da dönüp kendi yapıp ettiklerimize bakmamız gerekiyor, ne yaptık da bu duruma düştük?

İsrail'e bir şey söylemeye gerek var mı!

Suriye... Canım Suriyem... 1 yılını geçti o güzel topraklarda... Maneviyattan kaçamadığım o güzel

belde, Bilad'uş-Şam... Yine birileri bir bahar çıkardı ve neticede amansız bir kışa döndü Suriye'de o bahar... Ne oldu da bu duruma düştü? Biri bir kuyuya bir taş attı, sözde kırk akıllı çıkarmaya çalışıyor. Amaç Suriye'yi kurtarmak mı? Kocaman bir yalan.

Yemen... İran girdi, Suudi Arabistan girdi ve her şey çok güzel oldu!

Suudi Arabistan... Sakın ha rahat olayım deme, hele de o malum iş birlikçilerinle... Sen önce yok ettiğin, şaka değil, gerçekten yok ettiğin Kaşıkçı'nın hesabını ver!

İran... İran tarih boyunca hep kendi başına takılmış bir ülke. Dost mu düşman mı gerçekten belli değil. Biliyorum, dış ilişkilerde dostluk olmaz, çıkarlar olur vs. ama yine de İran'ın kime ne için ne yaptığını gerçekten anlamış değilim. Zamanında Hizbullah'ı eleştirdiğimde İslamcı tayfadan pek iyi muamele görmediğimi iyi hatırlıyorum. Ama gel gör ki Beşar'ın en iyi mütteliklerinden... Dediğim gibi her şey değişiyor... (*Bu arada İran'ın sinemasına, edebiyatına, tarihî güzelliklerine hayran olduğumu ayrıca belirtmek isterim.*)

Avrupa... Aşırıları yükseliyor, merkezler çöküyor, İngiltere çıkmaya çalışıyor, bir mi iki mi göçmen alalım diye tartışıyorlar sömürgeci ağa babaları... Çok hümanist Birleşmiş Milletlerin kontrolündeki Saraybosna'yı da unutmadık.

Ezcümle öldürmenin dini, dili, ırkı, mezhebi, rengi yok... Evet, değişiyoruz ama pek de iyiye gitmiyoruz. Hele de içinde bulunduğumuz bu coğrafyada, hiçbir şey iyiye gitmiyor... "*Beka beka*" denildiğinde burun kıvrıp küçümseyenler! Gerçekten bir beka sorunumuz var, bunu biliniz lütfen! Aynı gemideyiz, biz batarsak sadece biz batmış da olmayacağız, tüm ümidini bu coğrafyaya bağlayan bütün mazlumlar batacak. Başka gidecek Türkiye yok! Mazlumların da gideceği başka bir Türkiye'si yok!

Bu yazıyı/hikâyeyi kötü bir sonla bitirmek istemiyordum ama hikâyeye akınca iyilikleri bulamaz oldum. Senaryo kötü... Şüphe yok ki kaderin üstünde bir kader var... Şüphe yok ki Allah'ın bir dileği var... O dileği anlayıp, eyleme geçmeyi ve iyi sonla hikâyenin bitmesini ve hikâyede bize düşen rolün "*iyi*" olmasını niyaz ediyorum Mevla'dan...

* İbn Haldun Üniversitesi Basın Müşaviri.

“Artık herkes küresel bir oyuncu”

Haber-Röportaj: Hilâl Purde

Değişen dünya düzenini tartışırken paranın kaynağı küresel firmalardan ve olası küresel oyuncularından bahsetmezsek eksik kalacaktı. Değişen dünyada ekonominin bugünü ve geleceğini İbn Haldun Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ekrem Tatoğlu ile konuştuk.

Uluslararası iş dünyasında küresel güç dengelerinin değişimine paralel bir değişim gözlemlenmektedir. Bu nasıl yorumluyorsunuz?

Günümüzde gelişmekte olan ülkeler fenomeni var. Aralarında özellikle gelişmekte olan ülkeler diye sıralayacağımız, kimilerinin E7 dediği değişik tasnifler var. İşte bunların başında da Çin geliyor... Çin, Hindistan, Rusya, Brezilya, Meksika, Arjantin, Türkiye, Polonya'nın da sayıldığı bir dizi ciddi manada büyük potansiyel icra eden ve gelişmekte olan ülkeler var. Bunların 20-30 yıl önce dünya siyasetindeki ağırlığı bu denli hissedilmiyordu. Ama bu son 10-15 yıl içerisinde başta Çin olmak üzere dünya üretiminde de ciddi bir pay sahibi olmaya başladılar.

Biz bunu nereden görüyoruz?

Uluslararası iş dünyasında katma değer yaratan, üretim yapan çok uluslu devletler var. Hatta bu çok uluslu şirketlerin de belli bir sıralamasını yapan Fortune firması var. Küresel Fortune 500 listesi bulunmaktadır. Bu listeye 15-20 yıl önce baktığımız zaman gelişmekte olan ülkelerden bu ilk 500'e giren firmalardan çok az olduğunu görüyorduk. Ama bugün baktığımız zaman sadece Çin'den 115 tane çok uluslu şirket var. İlk beşte iki ya da üç Çinli firma var. Bunlar daha çok enerji firmaları... Bu, aslında dünyadaki küresel güç dönüşümünün uluslararası iş ve ekonomi dünyasında nereye doğru evrildiğini de bize gösteren önemli bir resim. Tüm gelişmekte olan ülkeler dediğimiz zaman da bu rakam üçte birine ulaşıyor. Yani bugün artık biz Amerikan çok uluslu şirketlerin o ezici ağırlığıyla karşılaşmıyoruz. Avrupalı çok uluslu şirketlerin o ezici ağırlığıyla da karşılaşmıyoruz. Bugün bizim uluslararası iş dünyasında sıcak konuların başında bu gelişmekte olan ülkelerden çıkan bu yeni firma tipinin, büyük çok uluslu şirketlerin nasıl bir etki oluşturduğunu daha çok inceliyoruz.

Amerika ile Çin arasındaki ticaret savaşını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Amerika ve Çin arasındaki siyasî ve ekonomik savaşın en önemli sebeplerinden biri Çin'in dünya üzerindeki üretiminde çok hızlı artan payı... Gelişmiş ülkeler, bu tür üretimden kendilerini soyutlayarak, bunu adeta biraz kirli ve masraflı bir alan gibi görüp, daha çok katma değeri yüksek bilişim gibi pazarlama gibi alanlara yoğunlaştılar. Bu da ister istemez gelişmekte olan ülkeleri dünya üretim üssü hâline getirdi. Gelişmiş ülkeler, şimdi de bunun zararlarını görmeye başladılar çünkü

Bugün artık Amerikan ya da Avrupalı çok uluslu şirketlerin o ezici ağırlığıyla karşılaşmıyoruz. Artık gelişmekte olan ülkelerden çıkan yeni firma tiplerinin, büyük çok uluslu şirketlerin nasıl bir etki oluşturduğunu daha çok inceliyoruz.

istihdam yaratamıyorlar. Gelişmiş ülkelerde ciddi bir istihdam sorunu var. Bu da tabii ister istemez politikacılar üzerinde ciddi bir baskı oluşturuyor. Yani bugünkü Amerika'nın, özellikle Çin'le savaşını veya Trump'ın Amerika içerisinde popülarite kazanmasının belki de en önemi sebeplerinden biri bu: İstihdam yaratmak.

İstihdamı nasıl yaratacaksınız?

Çin'e giden Amerikalıların ülkeye tekrar çekerek... Bu, gelişmiş Batılı ülkelerde yaşanan ciddi bir sorun. Buna karşı gelişmekte olan ülkelerin potansiyeli var.

Nüfus buralarda yoğunlaşmış durumda. Çünkü iş dünyası, firmalar daha çok neyi arar? Tüketiciyi arar. Dolayısıyla sadece Çin ve Hindistan'ı düşündüğümüz zaman, dünya nüfusunun %40 demektir. Yani orada olmak istemeyen tek bir işletme düşünemeyiz. Hâl böyle iken bir yanda da gelişmiş ülkelerin makûs bir talihi bu: O da doğum hızının düşmüş olması... Mesela Japonya'yı ele alalım. Japonya, 1990'lı yılların sonundan itibaren ekonomik krizlerle cedelleşen bir ülke... Bunun en temel sebeplerinden bir tanesi de Japonya'daki iç nüfusun yani tüketicinin oldukça yaşlı olması. Dolayısıyla bu durum, Japon firmalarını, son 30 yıldır hep yurt dışına yatırım yapmaya sevk etmiştir. Canlı ve güçlü bir iç piyasa olsaydı Japonya, düşük ekonomik büyüme gibi bir sorunla karşılaşmayacaktı.

Mesela Çin'in çok dinamik bir genç nüfusu var. Çin'deki üretim bile, belki ileride kendi iç nüfusunun talebini bile karşılamakta zorlanacak. Dolayısıyla Çin, her zaman masaya bunun ağırlığıyla oturuyor. Yani söylemek istediğim; küresel politikaya baktığımız zaman, güç değişimin arka planında ekonomik alandaki değişim yatmaktadır ve bu ekonomik anlamdaki değişim de, daha çok gelişmekte olan ülkelerin lehine ilerlemektedir.

Böyle bir ekonomik sistemde Türkiye'yi nasıl görüyorsunuz?

Türkiye üzerinden bakıldığında, Türkiye'deki piyasada belli bir doyumluğa erişildiği zaman ister istemez bizim işletmelerimiz de yurt dışında bir

”

İş dünyası, firmalar daha çok neyi arar? Tüketiciyi arar. Dolayısıyla sadece Çin ve Hindistan'ı düşündüğümüz zaman, dünya nüfusunun %40 demektir. Yani orada olmak istemeyen tek bir işletme düşünemeyiz.

pazar imkânı aramak durumunda kalıyor. Tabii bunun değişik yöntemleri var: Bir kere köken ülke etkisi yani "Made in Turkey" imajı aynı "Made in China" da olduğu gibi gelişmiş Batılı pazarlarda bir handikap yaratıyor. Bunun da çaresini bulmuşlar, ne yapıyorlar? Batılı ülkelere kelepik hâle gelmiş önemli marka ve işletmeleri doğrudan satın alarak, o markaları güçlendirerek yollarına devam ediyorlar. Yani bugün biz Avrupalı ya da Amerikalı olarak bildiğimiz markalarının asıl sahiplerinin Çin olduğunu gördüğümüz zaman şaşırmamamız lazım...

Mesela Ülker; uzun yıllar Türkiye'de iyi konumlanmış dev bir firmaydı. Ancak dünya piyasalarında bilinen tek bir markası yoktu. Ancak civar ülkelerde biliniyordu. Ta ki 2010'lu yıllarda "Godiva" gibi önemli bir çikolata markasını satın almakla birlikte uluslararası iş dünyasındaki radara takıldı. Türkiye'deki tüketiciler, "Godiva"yı Türk ürünü olarak bilmez. Ama sahibine bakıldığı zaman Türk olduğu görülür. Aynı şekilde Çinli firmalar için de durum böyledir.

Uluslararası iş dünyasında artık etnik durum çok önemli değildir. Çok önemli firmalarının sahiplerinin gelişmekte olan ülke girişimcilerinin olduğunu gördüğümüzde artık şaşırılmamak durumundayız. Böylelikle gelişmekte olan ülke imajını da, bu tür stratejik taktikler ile yenmiş oluyorlar. Bu da tabii uluslararasılaşma sürecini çok hızlandıran bir olay. Arçelik firması, Koç bünyesinde uluslararasılaşma trendini en iyi yürüten grubun başındadır. Küresel listelerde ilk 500 içinde yer almasının sebeplerinden biri de budur.

”

Uluslararası iş dünyasında artık etnik durum çok önemli değildir. Çok önemli firmalarının sahiplerinin gelişmekte olan ülke girişimcilerinin olduğunu gördüğümüzde artık şaşırılmamak durumundayız.

Yine Koç grubu, yakın zamanda Güney Afrika'nın en önemli firması "Defy"yi satın aldı. Pakistan'da, Taylan'da ve Çin'de benzer satın alma durumları gerçekleşti... Gelişmekte olan bizim gibi ülkelerin de artık bu konuda bir ajandası oluşmuştur. Türk girişimcileri de artık bu yabancı olmanın getirdiği sorumlulukları göğüsleyebilecek durumda... Bu da kendimize güven açısından oldukça önemli...

Son 10 yılda Türkiye'den yurt dışına giden yabancı sermaye yatırımları da zaten diğer gelişmekte olan ülkelere paralel olarak artmıştır. Bu, bir anlamda hem bizim girişimcinin uluslararasılaşma deneyimini güçlendirmekte hem de dünya ekonomisine onları daha da bağlamakta.

Biz, sadece Türk hükümeti olarak doğrudan gelen yabancı sermaye -ki bu çok önemli- ile değil aynı zamanda Türk girişimcilerin de yurt dışına yatırım yapmasını takip ediyoruz. Sonuçta bu girişimciler, o ülkelerde bir kazanç sağlıyorlar, orada oluşan kazancın bir kısmı da ülkeye geri dönüyor. Onların küresel bir değer zinciri oluşturmasına katkıda bulunuyor.

Dünya siyaseti açısından baktığımız zaman Çin'i, Hindistan'ı, Brezilya'yı, Meksika'yı, Türkiye'yi radara sokan en önemli olgu, bu ülkelerin sahip oldukları potansiyel ve bu ülkelere türeyen işletmelerin dünya ekonomisinde artan güçleri gözle görülmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler, katma değeri yüksek bilişim ürünlerini üretiliyorlar mı?

Tabii ki üretiyorlar... Yakın zamanda yaşadığımız "Huawei" örneği mesela... Artık gelişmekte olan ülkeler sadece "kırıli" denilen alanlarda değil yoğun teknoloji gerektiren alanlarda da varlıklarını sürdürüyorlar. Türkiye'den "Vestel" de bunun güzel bir örneği...

Yakın zamanda Vestel'in özellikle Manisa'da kurmuş olduğu "Vestel City", küresel bir fabrikadır. Endüstri 4.0'ı en iyi uygulayan fabrikalardan bir tanesidir. Pek çok dünya markasına üretim yapan bir tesisten bahsediyoruz. Vestel'in; özellikle İngiltere'de, Amerika'da, Silikon Vadisinde araştırma laboratuvarları kurması, onun inovasyona verdiği önemi gösteriyor. Gelişmiş ülkelere bir olmanın yolu inovatif ürünlerle piyasaya çıkmayı gerektiriyor. Huawei örneğine geri dönecek olursak, Amerikan hükümetinin bir numaralı kırmızı listesinde yer alıyor. Çünkü çok ciddi olarak yatırımları söz konusunu... Dolayısıyla Amerika, "Acaba ulusal güvenliğim için bir tehdit oluşturur mu?" düşüncesi ya da kaygısıyla Huawei'nin önünü kesmeye çalışıyor. Çünkü Ar-Ge konusunda çok ciddi yatırımları var, çok doğru yerde konumlanmış durumdadır.

Küresel iş dünyası; rekabetin en yoğun olduğu, en karmaşık olduğu bir cephe... Dolayısıyla günümüzün bir numarası dediğimiz markaların, yarın bir gün bu listede yer almayacağını hatta rekabetten saf dışı edileceğini biz görüyoruz.

Çin, bunu göğüsleyebiliyor çünkü kendi iç pazarı zaten bir şekilde o firmayı ayakta tutabiliyor. Bu sahip olduğu gücü ve avantajı, hem malî hem de kaynak noktasında yurt dışındaki pazarlara çok rahatlıkla transfer edebiliyor. Bu tabii nüfus büyüklüğün getirdiği bir avantaj... Amerika

Prof. Dr. Ekrem Tatoglu

”

Çok uluslu şirketler için, özellikle hızlı tüketim ürünleri satan şirketler için en önemli gösterge, yatırım yapılacak ülkenin nüfustur. Çin bile nüfusunun 1,5 milyar olmasına rağmen yaşanan nüfustan şikâyet eder.

hükümetinin rüyalarını kâbusa çeviren en önemli olgu da bu...

Nüfusun artması dezavantajlı bir durum değil mi?

Değil... 1960'lı yıllarda dediğiniz gibi fazla nüfusun, kaynakları hızla tüketiceği düşüncesiyle tehlike olarak görülüyordu. Günümüzde ise tam tersi, "Artık nüfus artmalıdır." düşüncesi benimsenmiştir. Nüfusun fazla olması, ülkenin iş gücünü artıracaktır yönündedir.

Coca Cola'nın önceliği her zaman gelişmekte olan ülkelerdir. Afrika'da gitmedikleri bölge kalmamıştır. Hızlı tüketim ürünleri satan çok uluslu şirketler için Afrika, ciddi bir pazardır. Çünkü herkes belli tüketim ürünlerini tüketmek zorunda...

Çok uluslu şirketler için, özellikle hızlı tüketim ürünleri satan şirketler için en önemli gösterge, yatırım yapılacak ülkenin nüfustur. Çin bile nüfusunun 1,5 milyar olmasına rağmen yaşanan nüfustan şikâyet eder. Tek çocuk politikasını, bildiğiniz gibi bıraktı... Yani Çin bile, artık nüfusu tehdit olarak görmüyor tam tersi bunun önündeki engelleri kaldırmaya çalışıyor. Bu enteresan bir değişimdir, bunun da etkilerini ister istemez biz göreceğiz.

Netice itibarıyla; özellikle gelişmekte olan ülkelerin potansiyeli, kendini aynı zamanda uluslararası iş dünyasında gösteriyor, bu da ister istemez uluslararası politika alanında da bir dönüşümü beraberinde getiriyor. Artık az gelişmiş veya sömürüye açık bir dünya diye bu ülkeleri üçüncü ligde gösteremiyoruz. Artık hepsi küresel oyuncu hâline çok rahat gelebiliyor.

ABD ile Çin arasındaki ticaret savaşı kızışıyor

ABD Başkanı Donald Trump'ın Çin'e karşı başlattığı ticaret savaşıyla birlikte, iki ülke arasındaki dış ticaret açığı Amerikan ekonomisi lehine değişiyor. ABD'nin, en büyük ticarî partneri Çin'e karşı verdiği dış ticaret açığı bu yılın ilk çeyreğinde %12 azalarak 79,9 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti.

Seçildiği günden bu yana Çin'in, ABD ile olan ticarete kur manipülasyonu başta olmak üzere birçok şekilde haksız rekabet ettiğini ve bunun ABD ekonomisine zarar verdiğini belirten Trump, Çin ürünlerine koyduğu gümrük vergisi sonucu 2018'in ilk çeyreğinde Çin'e karşı verilen 91,1 milyar dolarlık dış ticaret açığını, bu yılın aynı döneminde 79,9 milyar dolara düşürdü.

ABD, Çin'e karşı verdiği dış ticaret açığını aşağı çekmek için Mart 2018'de Çin'den ithal edilen güneş panelleri ve alüminyuma uygulanan gümrük oranlarını artırarak bu ülkeye yönelik ticaret savaşını başlatmıştı.

Geçen süre zarfında ithal edilen 250 milyar dolar değerindeki ürüne %10 ila %25 arasında gümrük tarifelerini uygulamaya koyan ABD, Trump'ın Twitter üzerinden yaptığı bir paylaşımına göre, Çin'den ithal ettiği ürünlerden 100 milyar dolarlık gümrük vergisi elde etmeyi planlıyor.

ABD, dış ticaret açığının 3'te 2'sini Çin'e karşı veriyor

ABD Nüfus Bürosu ve Dış Ticaret Temsilciliği Ofisinden derlenen bilgilere göre, ABD'nin dış ticaret hacmi 2018'de 5 trilyon 600 milyar dolar olurken, en büyük ticarî partneri olan Çin ile yaptığı mal ticareti de 2018 sonunda 659,8 milyar dolara yükseldi.

Söz konusu dönemde ABD, Çin'e 120,3 milyar dolarlık mal ihracatı yaptı. Çin'in ABD'ye ihracatı ise 539,5 milyar dolar oldu. 2010'da 273 milyar dolar seviyesinde olan ABD-Çin mal ticareti açığı, her yıl ortalama %5,5 artarak 2018 sonunda 419,2 milyar dolara ulaşmıştı.

Çin, ABD'nin toplam ticaretinde yaklaşık %12'lik paya sahip olurken, ABD ise dış ticaret açığının 3'te 2'sini bu ülkeye karşı veriyor.

ABD'nin en büyük üçüncü ihracat pazarı konumunda bulunan Çin, geçen yıl ABD'nin ithalatının 5'te birine denk gelen ürünü bu ülkeye ihraç etti.

ABD'nin en büyük ticaret ortağı artık Çin değil
Verilere göre, ihracatının %7,2'sini Çin'e yapan ABD, ithalatının ise %21,2'sini Çin'den karşılıyor.

ABD'nin ihracatı, yılın ilk çeyreğinde 2018'in aynı dönemine göre %2,3 artarak 629 milyar dolara, ithalatı da %1'lik artışla 779 milyar dolara ulaştı.

ABD'nin dış ticaretinde ilk çeyrekte yaşanan artışa karşın Çin, bu genişlemeden yararlanamadı. ABD ile Çin arasındaki ticaret hacmi 2018'in ilk çeyreğinde 155 milyar dolar olurken, bu yılın aynı döneminde %15'lik düşüşle 132 milyar dolara geriledi.

Geçen yılın ilk çeyreğinde 91,1 milyar dolar olan ABD'nin Çin'e karşı verdiği dış ticaret açığı, 2019'un aynı döneminde %12 azalarak 79,9 milyar dolar seviyesine indi.

Çin'in ABD'nin ithalatındaki payı, 2018'in ilk 3 ayında %20,5 olurken, bu yılın aynı döneminde

%17,7'ye geriledi. Böylece geçen yıl ABD'nin en büyük ticaret ortağı olan Çin, bu yılın ilk çeyreği sonu itibarıyla üçüncü sıraya düştü.

En yüksek ithalat 152 milyar dolar ile elektrikli makineler

ABD'nin Çin'den yaptığı ithalatta elektrikli makineler 152 milyar dolarla ilk sırada yer alırken, 117 milyar dolarla makine ikinci ve 35 milyar dolarla mobilya üçüncü sırada bulunuyor.

Cep telefonu ve ev eşyası ise ABD'nin Çin'den yaptığı en büyük ithalat kalemini oluşturuyor. 2010'da 32,6 milyar dolar olan Çin'in ABD'ye cep telefonu ve ev eşyası ihracatı, 9 yılda %120 artarak 2018 sonunda 71,8 milyar dolara ulaştı. Çin, ABD'ye 47,3 milyar dolarlık bilgisayar ve 34 milyar dolarlık telekomünikasyon ekipmanları ihraç ediyor.

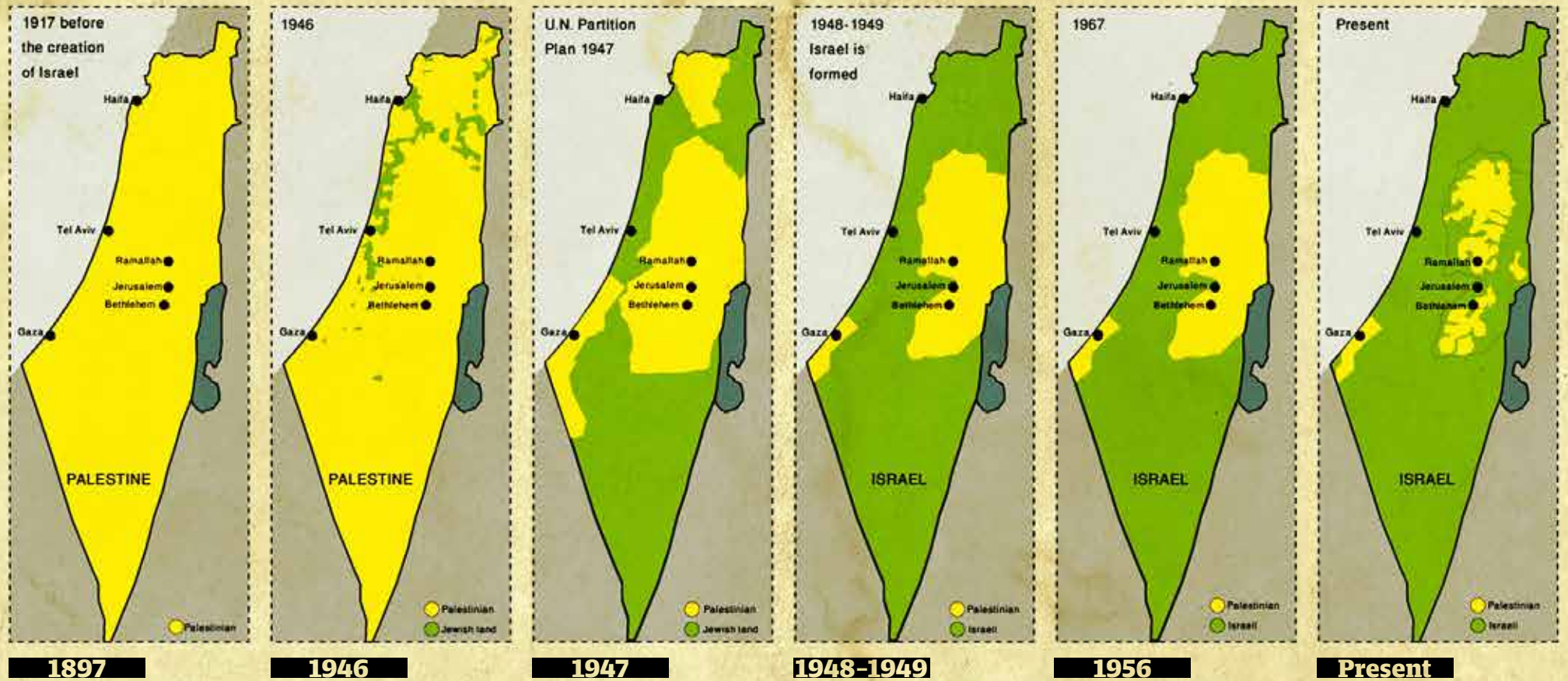
Çin'in en büyük ihracat kalemlerinden olan telekomünikasyon ekipmanlarına ABD'den son darbe geçen ay geldi. Trump'ın, Amerikan firmalarının "ABD'ye ulusal güvenlik tehdidi teşkil eden" ülkelerden telekomünikasyon ekipmanları almasını engelleyen başkanlık kararnamesini imzalaması, "ticaret savaşlarının gittikçe kızıştığı" şeklinde yorumlandı.

ABD'nin Çin'e en büyük ihracat kalemini ise 18 milyar dolarla uçaklar oluşturuyor. Çin'e geçen yıl 14 milyar dolarlık makine ve 13 milyar dolarlık elektrikli makine ihracatı yapan ABD, 9,3 milyar dolar tutarında da tarım ürünü sattı. Ticaret görüşmelerinde bir süredir masada olan soya fasulyesi ise 3,1 milyar dolarla ABD'nin en büyük tarımsal ürün ihracatını oluşturuyor.

Palestinians mark 71 years since 1948 “Catastrophe”

Marked on May 15 of each year, Nakba Day commemorates the expulsion in 1948 of hundreds of thousands of Palestinians from their homes in historical Palestine to make way for the new state of Israel.

Palestinians can use 15% of their land

Meaning of the Key for Palestinians

Palestinians usually carry their keys with them during their rallies. The keys they carry symbolize their right to return to their homes in historical Palestine.

● May 14, 1948:

■ Israel declared its independence on **May 14, 1948**. Following years of Israel's independence, the trauma never ended for the people of Palestine

■ When Israel was founded the rate of land owned by Jews in the region did not exceed **5 percent**

■ Israel destroyed **675 Palestinian** villages in **1948**

■ Israel continues to build illegal Jewish settlements in **East Jerusalem** and the **West Bank** since **1967**

■ Israel occupied **85 percent** of Palestinian land so far

■ **67 percent** of the Palestinians were forced to flee their villages and towns

■ The total number of displaced Palestinians worldwide is more than **6 million**

■ More than **600,000 Jews** live in the Israeli-occupied **West Bank** and **East Jerusalem**, These settlements are considered illegal under international law

İnsanı güçlendirmek

KEREM KINIK *

İnsanlık, 21. yüzyılda derin bir krizden geçiyor. Bu krizin insan tekinden medeniyetlere kadar küresel nedenleri ve sonuçları var. Varoluş gayesini yitirmiş insanlar ve topluluklar kadim medeniyetlerinin buzullar gibi erimesini seyreliyorlar. Hazcı ve seküler kültür, arkasına aldığı küresel yeni-sömürgeci ekonomik sistem ve siğ-popülist siyaset ile insanı, toplumu ve devletleri bencilleştirip her birini bir gelir-masraf merkezine çeviriyor ve ahlaki olmayan çılgın rekabet ve savaşların içine sürüklüyor.

Milyarlar; aşırı yoksulluğun pençesinde kıvranırken, onlar-yirmiler-otuzlar dünya nüfusunun yarısının ömrünün sonuna kadar ihtiyacını giderebilecek miktarlarda servet biriktiriyorlar.

Daha fazla kazanç için, değer sahibi olmayan bu küresel düzen, sağlıksız gıdalarla, fitri olmayan yaşam tarzlarını reklam ederek insanın beden ve ruh sağlığını elinden alıyor, toplumların kültürel direnç noktalarını torpilliyor, fosil yakıtları yakarak, tehlikeli çöplerini atarak dünyayı yavaş yavaş yok ediyor.

Tüm bu karamsar tablonun içerisinde küresel adalet arayan, insanın kutsiyetini ve varoluş

gayesini seslendiren, umut aşılayan ve çılgın sadmelere karşı insanlığı korumak için direnç duvarı örmeye çalışan düşünce ve hareketler de bir yandan varlığını sürdürüyor.

Zayıflayan ve korumasız kalan insan tekini korumak için çalışan insanî yardım kurumları, yasal koruma ve kaynak oluşturma gibi alanlarda büyük zorluklarla karşılaşsalar da milyonların gönüllü katkısı ile umutları taze tutabiliyorlar. 2018 yılında savunma sanayisine harcanan 1,8 trilyon dolar ile insanî yardım sektörüne harcanan yaklaşık 100 milyar dolar arasındaki fark bile aslında durumu özetliyor.

İnsanî yardım, afet ve kalkınma alanlarında çalışan Birleşmiş Milletler Kuruluşları, Kızılhaç ve Kızılay Hareketi ve NGO'lar kurumsal anlamda bu alandaki üç ana akımı oluşturuyor.

Bu yıl 150. yılını geride bırakan Türk Kızılay da bu aktörlerin en güçlülerinden... 2020-2030 stratejisini "Toplumsal Dayanıklılık ve Güçlü Yönetişim ve Kurumsal Güven" eksenlerinde geliştiren Kızılay'ın en temel varoluş amacı insanı ve toplumu güçlü kılmak, afetlerin ve yoksulluğun oluşturduğu insan ıstırapını dindirmektir. Kızılay, diğer tüm ulusal dernekler gibi bu görevlerinde devlete yardımcı roller üstlenir. Kızılay, devletimizin bireyi ve toplumu güçlendirmeyi amaçlayan uzun vadeli politika ve hedeflerine destek mahiyetinde on yıllık "2030 Stratejik Planı" ile "Toplumsal Dayanıklılık ve Kurumsal Gelişim" alanlarında amaç ve hedefler üzerine odaklanacaktır. Bu faaliyet odaklarında, millî vizyonun yanı sıra "2030 Küresel Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri" ve "Uluslararası

Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu 2030 Stratejileri" ile uyumu da gözetilmiştir.

Bu bağlamda yoksulluk ve küresel açlıkla savaş, sağlıklı yaşayan ve yaşlanan bir toplum, afetlere hazır bireyler ve dirençli toplum, daha yaşanabilir bir çevre, nitelikli eğitimin yaygınlaştırılmasına destek gibi stratejik amaçlar doğrultusunda çalışma ve bunun için de daha çevik, daha yenilikçi, daha şeffaf ve hesap verebilir bir Kızılay Yönetişimi geliştirme hedeflerine odaklanılmıştır.

Tüm bu planlamalar yapılırken öncelikle kendi toplumumuz olmak üzere yeryüzünde ihtiyaç sahibi insan ve toplulukların acısını dindirmek ve onları güçlendirmek esas alınmıştır.

Dijital devrim, dünyada yeni sıklet merkezleri ve modaliteler oluşturuyor. Klasik ekonomik değer zincirleri değişiyor, uluslararası politika araçları ve kurumları iktidar alanlarını informal politika yapıcı unsurlarla paylaşmak zorunda kalıyor. Artık yumuşak güçlerin sert etkilerini görebiliyoruz. İnsanî diplomasi pek çok krizde klasik diplomasiden daha etkili sonuçlar alıyor. Sivil inisiyatifler, insanlığa daha fazla güven aşılayıp umut verebiliyor.

İnsanın değerinin ve fitratının korunması için çalışan sivil toplum kuruluşlarının güçlenmesi, onların ait olduğu ülkelerin de itibarını ve güçlerini yükseltiyor.

Yumuşak güç olarak anılan bu sivil alan, yeni dünya düzeninde kendinden kurumsal anlamda daha çok söz ettirecek.

* Türk Kızılay Genel Başkanı, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonu Avrupa-Orta Asya Başkanı.

Türk Sahra Hastanesi, Arakanlılara ilaç oldu

Bangladeş'te açılan sahra hastanesinde her gün bin hasta tedavi görüyor. Yenidoğan ünitelerinin bulunduğu tek sağlık merkezi olan Türk Sahra Hastanesinde, 2018'de 108 bebek dünyaya geldi. Myanmar hükümetinin Arakanlı Müslümanları yasal olarak "mülteci" kabul etmesi nedeniyle vatansız duruma düşen Arakanlı hastaların, başka ülkelere sevk edilerek tedavi görmesine de yasal engeller konuluyor. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığının desteği ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından Bangladeş'te açılan Türk Sahra Hastanesi, Myanmar'daki katliamlardan kaçarak Cox's Bazar'a sığınan Arakanlıların sağlık hizmetlerinin karşılanmasında önemli rol oynuyor.

AFAD'ın kurduğu 50 yataklı sahra hastanesinde, kadın ve erkek koğuşlarının yanı sıra çocuk hastalıkları polikliniği ve yenidoğan ünitesi bulunmaktadır. Dâhiliye, ortopedi, genel cerrahi, pediatri, pediatrik cerrahi ve anestezi uzmanlarının çalıştığı sahra hastanesinde Arakanlı ve Bangladeşli hemşire ve sağlık personeli de çalışma imkânı bulmaktadır. Hastanede geçen sene bin 215 hasta ameliyat edildi.

Myanmar hükümetinin zulümlerinden kaçarak ülkelerini terk etmek zorunda kalan Arakanlı Müslümanlar, günlerce sadece su ile beslenerek Bangladeş'e kaçmak zorunda kaldılar. Kamplara sığınan bazı Arakanlı Müslümanlar ise Myanmar'a döneceği günü hasretle bekliyor.

Hindistan da değişti

.....
SELİM ATALAY *

A sya'da ezber ve dikkat Çin üzerinde yoğunlaşsa da, Hindistan, bağımsız bir oyuncu olarak küresel kırımları ve boşlukları kullanıp millî çıkarlarını ve etki alanını genişletme çabasında... Yeni ve kurlsız dünya sistemsizliğinde Hindistan, boşlukları ve büyük güç rekabetini kendi lehine kullanıp millî hedeflerine yürüme konusunda ilginç bir örnek.

Çin ve Rusya gibi Hindistan da artık 21. yüzyılın yeni model "Uygarlık Devletlerinden" biri. Kendine özgü "uygarlıkların" temsilcisi bu devletler, farklı kurum ve devlet yapılarıyla, tarihî-kültürel vurguları güçlü bir çizgi sürdürerek ve devlet olarak değil, "uygarlık" olarak kendi yollarında ilerliyorlar. Bu devletler artık Batılı liberal normların kantarında ölçülmek istemiyorlar. Öyle bir kantar da zaten kalmadı.

Hindistan, Soğuk Savaşın kısıtlamalarından BRIC ile kurtulmuştu. Şimdi de önceliklerini ve millî hedeflerini sürdürmede işine yarayacak bütün güç merkezleriyle iş birliği yapıyor. Güç merkezlerinin kendi aralarındaki çelişki ve çatışmaları Hindistan'ın işini kolaylaştırıyor ve getirilerini artırıyor.

Hindistan'ın radarında yalnızca Çin, Rusya, ABD değil; İran, İsrail, Güney Afrika, Körfez ve Japonya gibi aktörler de var. Büyük nüfus, hammadde avantajı yanında Soğuk Savaşta teknoloji de geliştiren Hindistan'da her yabancı ülkenin bir karşılığı bulunuyor. Hindistan, büyük güç çekişmelerini kendi lehine kullanıp, yanında durduğu güçlerden, verdiği destek karşısında hep bir şeyler almakta. En büyük avantajı da iç pazarı. Hindistan ile ticaret yapmak, iç pazarına girebilmek, ilgili ülke için bir ayrıcalık. Globalizmin iyi zamanlarında BRIC'in parçası olarak yabancı sermayenin nasıl kullanılacağını öğrenen Hindistan, yabancı yatırımcıya iyi davranarak ve devlet müdahalesini tadında bırakarak şimdi globalizm olmadan sermaye girişi sağlıyor.

Üstelik Hindistan duruma göre gösterdiği esnekliği, "otokratik" diye anılan ve "ülkede güçler ayrılığını ortadan kaldırdığı" öne sürülen medyatik bir Başbakanın iktidarı altında yapıyor. Beş yıldır iktidarda olan Başbakan Narendra Modi, başarılı bir PR kampanyasıyla kendisini dünyaya "özlenen mütevazı lider" diye ambalajladı. Vejetaryen alışkanlıklar ve Yoga ile ülke içinde popülerliğini artırırken, partisi BJP sert biçimde Hindu

milliyetçiliği yapıyordu. Sert milliyetçi siyasetin izi, belki de görünümü ve giysilerinden ötürü Modi'ye hiç yapışmadı. Hindulardan başka kimseye alan bırakmamaya çalışan bir milliyetçi partinin lideri olarak Modi, hayli geniş bir kulvarda serbestçe koşuyor. Sorulduğunda, "Hindistan, dünyanın en büyük demokrasisi"... Ancak Modi'nin icraatları, dış dünyanın hâlâ liberal kalan kesimleri için "otokratik".

Modi, Hindistan'ı sanıldandan çok daha sert biçimde değiştiriyor. Hindistan, yeni kurlsız, sistemsiz dünyada, gerektiğinde Çin ile itişen, Rusya'dan destek sağlayan ve ABD'ye, "Ben önemiyim, işine yararım!" mesajı veren önemli bir aktör.

Büyük gemilerin manevrası yavaş olur ve kolay fark edilmez. Modi, belki de, son 70 yılda kurtulmaya çalıştığı sömürge gölgesinden sonunda Hindistan'ı çıkararak kişi oldu. Çünkü Modi ve partisi, statüko dışı davranıyor. O yüzden statüko partilerinin bir türlü üzerlerinden atamadıkları sömürge yükünü, Modi bir kenara bırakmayı başardı. O yüzden de ikinci bir beş yıl için iktidara geliyor.

Öte yandan Modi; Hindistan'ı ne kadar değiştirse de, Pakistan söz konusu olduğunda Hindistan, eski Hindistan. Modi, Pakistan ile barış yapacak gibi durmuyor. Belki de savaş yapmaması bir başarı sayılacak.

* Gazeteci.

Müslüman vekiller ABD Kongresinde ilk kez iftar verdi

Ilhan Omar

Andre Carson

Rashida Tlaib

ABD Temsilciler Meclisinin Müslüman üyeleri, Amerikan Kongresinde iftar verdi. İftar programı, kongrede düzenlenen ilk iftar programı olarak tarihe geçti.

İftar, Temsilciler Meclisinin Müslüman üyeleri Minnesota Vekili İlhan Omar, Indiana Vekili Andre Carson ve Michigan Vekili Rashida Tlaib tarafından verildi.

ABD merkezli sivil toplum kuruluşu Müslüman Hukukçular Derneği ile ortak düzenlenen program, Amerikan Kongresinde düzenlenen ilk iftar programı olarak tarihe geçti.

Kongredeki iftar programına, birçok Temsilciler Meclisi üyesinin yanı sıra, çok sayıda kongre çalışanı da katıldı.

Michigan vekili Tlaib, iftar öncesinde yaptığı açıklamada, "Bu iftarın ne kadar tarihi olduğunu anlamak oldukça önemli. Bu etkinlik, uzun zamandır görünmüyor gibi görünen bir toplumun ayağa kalkmasıdır. Bizler korkuyu tetikleme ve nefreti teşvik etmek için adaletsizce hedef almıyoruz. Bu gece adalete, kucaklayıcılığa ve ait olma duygusuna bağlı olduğumuzu tekrar gösteriyoruz." diye konuştu.

Istanbul's giant mosque of Çamlıca

Boasting a combination of Ottoman and Seljuk architectural styles, the new mosque located on Istanbul's Asian side has become an iconic part of the city's skyline.

- Groundbreaking in **2013**
- **63.000 people** can at a time
- **11.000 m²** museum area
- **3.500 m²** art gallery
- **3.000 m²** library

- **1.000 people** capacity conference hall
- **8** art studios
- Parking area can accommodate **3.500 cars**
- **17.000 m²** hand-woven carpet

■ Built in the **Ottoman-Seljuk** style of architecture

■ Becomes the new **symbol of Istanbul**

■ Its central dome hangs **72 meters** above the ground, representing the city's **72 different ethnic** communities.

■ The second dome -- with a diameter of **34 meters** -- represents Istanbul's official license number.

■ **The largest finial: Weighs 4,5 tons**

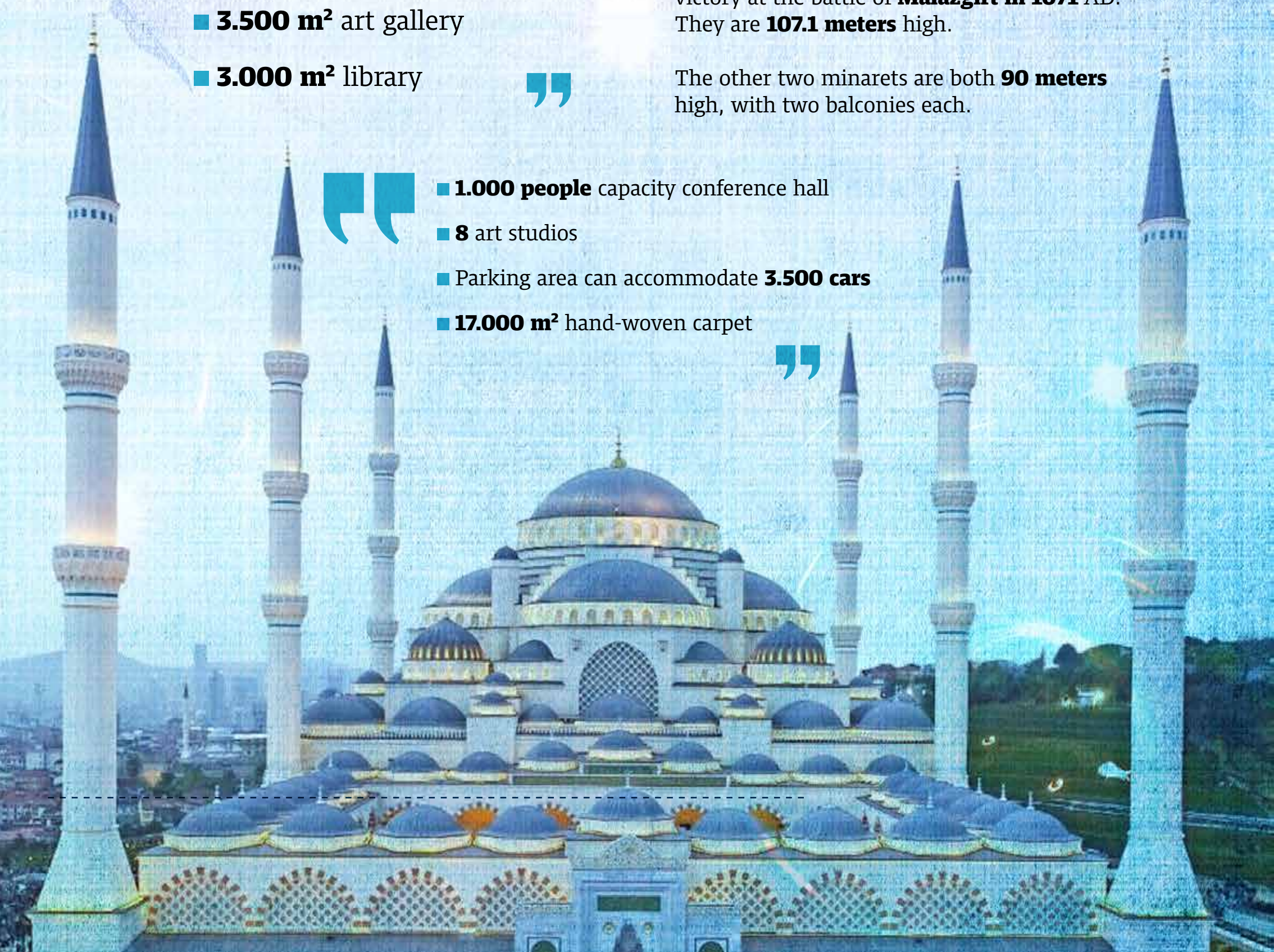
■ **The main gate: Weighs 6 tons**

■ **16 names of Allah** are inscribed on the inner walls of the dome, symbolizing the number of states founded by the Turkish people throughout history.

■ **6 minarets:**

The four minarets represent the Turkish victory at the battle of **Malazgirt in 1071 AD**. They are **107.1 meters** high.

The other two minarets are both **90 meters** high, with two balconies each.

İdlib: Suriye kördüğümünde son nokta

Sekiz yıldır devam eden Suriye iç savaşında bir konsolidasyona gidildiği ve bu konsolidasyonda en belirsiz noktalardan birinin İdlib olduğu artık herkes tarafından kabul edilen bir gerçek. Nitekim son günlerde Esed rejiminin, Rusya'nın desteğiyle bölgeye düzenlediği saldırılar yoğunlaştı. Yüzlerce sivil hayatını kaybederken, yaklaşık 200 bin kişi ise yerlerinden oldu. Bu rakam yerel kaynaklara göre 500 bin dolayında. Bölgede hedef alınan yerler arasında okullar, sağlık merkezleri ve hastaneler bulunuyor. Yüz binlerce öğrenci ise okula gidemiyor.

Savaş yorgunu Suriye'nin haritasına bakıldığında mevcut durum şu şekilde görünüyor: Fırat'ın batısındaki ana arterler Rusya ve İran destekli Suriye rejiminin elinde. Fırat'ın doğusu ise ABD güdümündeki terör örgütü PYD/YPG tarafından işgal edilmiş durumda. Kuzeybatı Suriye, Türkiye destekli ÖSO tarafından Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı harekâtlarıyla ele geçirilen bölgeler. Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Cengiz Tomar'a göre, bu üçlü konsolidasyonun tek istisnasını Suriye'nin kuzeybatısında, henüz kaderi belli olmayan İdlib bölgesi oluşturuyor. Tabii İdlib bölgesi sadece merkezden ibaret değil; Lazkiye, Halep ve Hama kırsalıyla Maarratunnuman'dan oluşuyor ve yaklaşık üç milyonluk bir nüfus bölgeye sıkışmış bekliyor.

Esasında el-ân Şam Kırsalı, Hama kırsalı gibi diğer "gerilimi azaltma bölgeleri" çoktan berhava olmuş ve rejimin eline geçmiş durumda. Bunun tek istisnası ise İdlib. Türkiye'nin Soçi'de Ruslarla sağladığı mutabakat olmasaydı, bölgenin çok büyük olasılıkla Moskova destekli rejim güçleri tarafından ele geçirilmiş olacağı belirtiliyor. Prof. Tomar, Astana Süreci ve Soçi mutabakatının, bölgedeki yoğun bombardımanı bir nebze de olsa engellediğine dikkat çekiyor.

İdlib, Türkiye için neden önemli?

Prof. Tomar, Türkiye'nin güney sınırında Hatay'a komşu olan İdlib'in, Türkiye için iki açıdan önemli olduğunu belirtiyor ve şöyle devam ediyor:

"Birincisi PYD/YPG'nin Akdeniz'e ulaşma planlarının önündeki en önemli engellerden biriydi. Ancak artık çok daha önemlisi ve vahimi, İdlib'e topyekûn bir saldırı yapılması durumunda burada bir insanlık trajedisinin yaşanacağı ve üç milyonluk nüfusun Türkiye'ye sığınmaktan başka çaresinin bulunmadığı. Bu üç milyonluk nüfusun neredeyse yarısı zaten çatışmalardan kaçarak İdlib'e sığınmış durumda olanlar. Bu da İdlib'i, Suriye'deki muhaliflerin son kalesi hâline getiriyor. Nitekim Birleşmiş Milletler İnsanı İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Mark Lowcock, "İdlib'de büyük çaplı askerî bir saldırı, 21. yüzyılın en büyük trajedisidir. Tüm uyarılarımıza rağmen en büyük korkumuz gerçekleşiyor." şeklinde uyarıda bulunmakta.

Son dönemde Rusya'nın hava desteğini arkasına alan Esed rejiminin, İdlib'in güneyine saldırılarını artırdığına ve önemli noktaları ele geçirdiğine dikkat çeken Prof. Tomar, Şam ve Rusya'nın, İdlib gerilimi azaltma bölgesinde bulunan Heyet Tahriruş-Şam (HTŞ) kontrolündeki kısımdan kendilerine yapılan saldırıları bahane ettiğini belirtti.

Prof. Tomar, "Ancak bütün çatışmalara ve toprak kazanımlarına rağmen Suriye ordusunun İdlib'in tamamını hedef alan topyekûn bir harekâta geçtiğini

söylemek için henüz erken. Zira böyle bir saldırıya Rusya'nın yeşil ışık yakması gerek. Rusya ve Türkiye arasındaki iş birliği nedeniyle rejim şu ana kadar topyekûn bir saldırıya izin vermedi. Tabii Suriye rejimi açısından bakıldığında İdlib büyük önem taşıyor. Zira Lazkiye'yi Halep'e bağlayan M4 otoyolu İdlib'ten geçiyor. Başkent Şam'ı Halep'e bağlayan ve Türkiye'den başlayıp Ürdün ve Suudi Arabistan'a kadar uzanan M4 karayolu da İdlib'ten geçiyor. Suriye'nin atardamarı konumundaki bu karayolları, yine İdlib'in Serakib kasabasında birleşiyor. İktisadî olarak rahatlamak isteyen rejim, bu iki önemli karayolunu ele geçirmek istiyor. Elbette ki bir de muhaliflerin son büyük kalesi, İdlib. Şayet burası rejimin eline geçerse, Türkiye destekli Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı harekâtı bölgeleri hariç Fırat'ın batısında muhalif bir bölge kalmayacağından psikolojik üstünlük açısından da hayati bir nokta." diye konuştu.

Görünen o ki, İdlib konusunda bir sonuca varılabilmesi, büyük oranda siyasi pazarlıklara bağlı. Bugüne kadar Türkiye, bölgedeki radikal unsurların tahrikleri konusunda elinden geleni yaparak İdlib'te bir insanî felaketin ortaya çıkmasını engelledi ve bu konuda Rusya'yı da ikna etmiş durumda.

Aslında rejimin sahada daha önce Şam'ın kırsalı olan Guta'da ve Halep'te muhaliflere karşı uygulamış olduğu taktikleri icra ettiği görülüyor. Ancak İdlib'in diğerlerinden farklı olarak Türkiye'ye komşu olduğu, üç milyon civarında bir nüfusu bulunduğu düşünüldüğünde bölge daha karmaşık bir hâl almış durumda. M4 ve M5 karayolları da kendi açısından hayati önem taşıdığından rejimin İdlib'i mutlaka çözüme kavuşturmak isteyeceğini belirten Prof. Tomar, "Bu nedenle Rusya'nın tutumu ve Türkiye-Rusya ilişkileri burada belirleyici bir durumda." ifadesini kullanıyor.

FinTech: Yeni dijital virdimiz

.....
MUSTAFA KEMAL YILMAZ *

Dünyada 1960'li yıllarda gelişmeye başlayan ve kredi kartları, veri analizi, risk yönetimi gibi kavramlar ile hayatımıza giren finansal teknoloji (*FinTech*), inovasyonla şekillenen son yarım asırlık dönemde hepimizin her gün farkında olmadan kullandığımız global bir gerçeklik hâline dönüşmüştür. Bu dönemde *FinTech*, finansal kapsayıcılıktan eğitime, sermaye piyasası işlemlerinden siber güvenliğe, blok zincirinden kripto paraların oluşumuna kadar hemen hemen her gelişimin tetikleyicisi olmuştur.

FinTech'de yaşanan bu dönüşümü gerçekleştiren en önemli kurumsal yapılar start-up'lar olsa da; HSBC, Credit Swiss gibi büyük bankaların bu dönüşüme stratejik olarak aktardıkları kaynaklar önemli ölçüde ivmelendirici olmuştur. Nitekim bankaların ve diğer finansal kurumların, sermaye piyasası araçları alım satımında, kredi kullanımında, analiz

yapmakta sundukları ücretsiz mobil uygulamalar, artık bireyleri oturdukları yerden her işlerini yapar hâle getirmiş, kurumların faaliyet gösterdikleri binalar sembolik anlam ifade etmek dışında önemlerini yitirmeye başlamıştır. Bunun en çarpıcı örneği borsalardır. Sermaye piyasalarına uzaktan erişimin olması, yüksek frekanslı işlemler gerçekleştirilebilmesi, yapay zekâ ile geliştirilen akıllı programlar kullanılarak algoritmik işlemlerin yapılması önümüzdeki 20 yılda fizikî anlamda borsalara gerek olacak mı sorusunun sorulmasını beraberinde getirmiştir.

Ernst & Young tarafından hesaplanan *FinTech Adoption Index*'e göre dijital olarak aktif olan bireylerin ortalama üçte biri iki veya daha fazla *FinTech* hizmetini kullanmakta olup, mobil araçlar ve bulut teknolojisinin kullanımı ile bu hizmetlerden yararlanmaya olan talep her geçen gün artmaktadır. Global olarak *FinTech* kullanımı, 2015 yılında ortalama %16 seviyesinde iken 2018 yılında bu oran %35'e çıkmıştır. Brezilya, Çin, Hindistan, Güney Afrika gibi gelişmekte olan ülkelerde ise bu oran %46'dır. *World Payment Report (2018)* verilerine göre, dünyada nakit dışı gerçekleştirilen işlemlerin 500 milyar dolara ulaşmış olması ve önümüzdeki 5 yılda ortalama yıllık %13 büyümesinin beklenmesi de bu trendi desteklemektedir.

Günümüzde *FinTech*, %50 oranında para transferinde ve ödeme sistemlerinde kullanılmakta olup, bunu sigorta sektörü (%24), yatırımlar (%20

), kredi kullanımı ve finansal planlama (%10) izlemektedir. Gelecekte *FinTech* kullanımının para transferi ve ödeme sistemlerindeki payının %64'e çıkması ve insanların dijital kanallar aracılığıyla hayatlarını yönetme eğiliminin daha da güçlenmesi beklenmektedir. Kullanıcıların yaş dağılımına bakıldığında ise, 18-24 ve 25-34 yaş gruplarında kullanım oranının yüksek olduğu (% 37 ve % 48) görülmektedir. Bu gerçek, genç neslin bu konuda bilinçlendirilmesinin ne derece önemli olduğuna işaret etmektedir.

FinTech'in toplumun geniş bir kesimindeki kişilere finansal hizmetlere erişimde daha fazla ve farklı alternatifler sunuyor olması; bilgiyi, tecrübeyi ve raporlamayı kişinin ayağına getirmesi olumludur. Ancak *FinTech* aynı zamanda, finans sektöründe daha küçük ölçekli iş yapan, iş analitikleri ve yaratıcı çözümler üretmekte zorlanan ve yeterli kaynağa sahip olmayan kurumları ve onların çalışanlarını zor durumda bırakmaktadır. Önümüzdeki yıllarda bu alandaki hızlı dönüşümün ve ticarileşmenin ivmelenmesi beklenmekte olup, düzenleyici kurumlar tarafından bu alanda seferberlik ilan edilerek çok yönlü ve kapsayıcı düzenlemeler yapılması *FinTech* kullanacak bireylerin ve işletmelerin korunması açısından kritik önem arz etmektedir.

* *İbn Haldun Üniversitesi Yönetim Bilimleri Fakültesi Dekanı.*

Hungary 1st EU country to buy Turkish combat vehicles

Armored vehicles that were domestically manufactured by a Turkish defense industry firm for combat zones will soon join Hungary's inventory after the procurement process is completed.

Hungary will be the first European Union country and the sixth country purchasing the Ejder Yalçın 4x4, produced by Nurol Makina Sanayi (*NMS*), and the second country to buy Yörük 4x4, which is also in the mass production stage.

The armored vehicles were spotted in videos and photographs shared by the Hungarian Defense Forces showing the vehicles in their inventory or those in the procurement process. The Ejder Yalçın and Yörük vehicles bearing Hungarian Defense Forces symbols and the Hungarian flag were also displayed to the public at Budaörs Airport as part of the events organized for "National Defense Day".

The Ejder armored vehicle series has so far been purchased by 10 countries and the company continues its negotiations to sign new contracts

with other countries. The firm has also been developing various configurations of the vehicle for its foreign purchasers.

The *NMS*, which has put more than 1,000 vehicles into use and delivered some 500 vehicles to its purchasers, is currently working on new contracts for another 500 vehicles.

Particularly in the fields of defense and homeland security, Nurol Makina continues its domestic and overseas activities and plays an important role in meeting the needs of the Turkish Armed Forces (*TSK*) and the General Directorate of Security. The share of exports to African, Middle Eastern and Central Asian countries in Nurol Makina's turnover has increased elevenfold since 2012, standing at 75% in 2018.

The Turkish defense industry has gone through a profound transformation over the last 16 years to domestically manufacture a series of military platforms, reaching up to 65% of domestic defense products as opposed to just 20% in early 2000. Turkish defense firms also sell major land, air and marine platforms to foreign militaries.

Karabatak petrole bulanmıştı

YUSUF ÖZKIR *

Yeni nesil yeterince görememiş olsa da 90'lı yılları bilenler ve yine 2000'li yılların başına aşına olanlar o meşhur petrole bulanmış karabatak görüntüsünün iç yaralayıcı görüntüsünü çok iyi hatırlar. ABD'nin Irak'ı 1990 yılında işgal etmeye başlamadan önce günler boyunca CNN televizyonu tarafından yayınlanan o görüntüye göre Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in yaktığı petrol kuyularından akan petrol denize ulaşmış ve oradaki ekolojik hayatı mahvetmişti. Bu tablo içinde petrole bulandığı için uçamayan karabataklar arka arkaya ekrana getiriliyordu. Karabataklar için hem küresel kamuoyu hem de CNN'den aldığı görüntüleri izleyen diğer ülkeler vardı. Türkiye de bunlardan biriydi. Aylarca bu görüntüyü izleyerek Saddam'ın "ne kadar zalim" olduğuna ve işgali hak ettiğine yönelik bir algı oluşturulmuştu.

Sonuçta Irak işgal edildi. Dünya, bu karabatak görüntüsünü izlerken Irak'ta milyonlarca insan öldürüldü. Milyonlarca yaralandı. Evler yıkıldı. Bağdat yağmalandı. Kadınlara ve çocuklara tecavüz edildi. İnsanlık suçları işlendi.

Kimyasal silah yalanı

Dünyaya izletilen karabatak görüntüsü de sahte çıktı. Aslında bu görüntü Irak'ta değil daha önce

Meksika körfezinde yanan bir petrol tankından sızan petrole bulan karabataklara aitti. Sonuçta aynı tiyatro 2003'teki ikinci Irak işgalinde de oynandı. Olmayan kimyasal silahların olduğuna yönelik CIA laboratuvarlarında hazırlanan sahte içerikler "bilgi ve belge" olarak dünya kamuoyuna sunuldu. Eş zamanlı şekilde tehdit edilen ülkelerin çoğu bu yalanlara inanmış gibi yaptılar. Çünkü işgali yapan ABD, dönemin tek süper gücü olarak dünyaya nizam veriyordu.

Kamuoyunun belirleyiciliği

Örnekten sonra medyanın uluslararası ilişkilerdeki işlevine yönelik birkaç cümle kurmak daha tamamlayıcı olacaktır. Uluslararası ilişkilerin değişmez bir mottosu olarak vurgulanan "dostluklar değil çıkarlar kâhıdır" ifadesi, sadece hariciye bürokratlarının diplomasi koridorlarındaki kıyasıya müzakereleriyle sınırlı bir pratik değildir. Müzakere masasından önce "çıkartların garanti altına alınabilmesi için" esas mücadele dışında kamuoyunun belirlenebilmesinde verilir.

Bu düzleme bakıldığında bütün aygıtların seferber edildiğini görmek şaşırtıcı değildir. Çünkü genel kaniye göre savaş yani müzakere önce medyada kazanılır. Diplomasi masasına oturulduğunda ortaya çıkacak olan tabloyu kamuoyunun eğilimi belirler. Yelkenlerini kamuoyu rüzgârıyla dolduranların masadan elini avucunu doldurarak kalktığı çokça tekerrür etmiştir.

Bu yüzden Bertrand Russell, modern zamanlardan önce siyasetçilerin genel yaklaşımında Tanrı'nın rızasını kazanmak duygusunun ön planda olduğunu fakat kitle iletişim araçlarıyla birlikte Tanrı'nın yerini kamuoyunun aldığını belirtmektedir. Kamuoyu mevcut olanlar, üst yapılar içinde en güçlü olanıdır. Elle tutulmaz, gözle görülemez ama hissedilir.

Artık siyasetçiler onun rızasını alabilmek veya onun gündemini belirleyerek kitlelerin desteğini kazanabilmek için hareketlerini biçimlendirir. Elle tutulmaz, gözle görülemez ama hissedilir.

Sert güç ve yumuşak güç

Fakat kamuoyunun belirlenmesinde etkili olan argümanların kitle iletişim araçlarıyla sınırlı olduğunu söylemek abartıdır. Çünkü mevcut küresel düzene bakıldığında kitle iletişim araçları ile fiziksel güç arasında doğru bir orantı olduğu görülmektedir. En güçlü medya organlarına sahip ülkelerin sıralaması ile en güçlü silah sanayiine sahip ülkelerin sıralaması benzerdir.

Askerî ve ekonomik açıdan güçlü olan ülkelerin kendi aleyhine olan herhangi bir konuda durumu tersine çevirebilme başarısının daha yüksek olduğu açıktır. Benzer şekilde haksız oldukları konulardaysa kamuoyunu haklı oldukları yalanına inandırmada veya bunu zorla kabul ettirmede baskın durumdadırlar. Bunun en bariz örnekleri girişte zikrettiğim örnekte de olduğu üzere Amerikan emperyalizminin Irak'ı ve Afganistan'ı işgal ettiği son 30 yılda yaşandı. İslam coğrafyasının kritik noktalarından biri konumundaki Filistin'de yaşanan İsrail işgali ve Kudüs'ün yok edilme girişimi hem ABD hem de Siyonist İsrail yönetimine yakın medya grupları tarafından dünyaya farklı şekilde aktarılmaktadır.

Dolayısıyla küresel ölçekte elde ettikleri otoriteyi ve etkileme kapasitesini kaybetmek istemeyen güç merkezlerinin hem fizikî koşullara yani sert güç aygıtlarına hem de kamuoyunu belirleyecek medya aygıtlarına yani yumuşak güce eş zamanlı yatırım yaptıkları görülüyor. Eğer bu küresel oyunda hem masada hem de sahada etkin olunmak isteniyorsa ikisinden birini bile ıskalalamamak gerekir.

* İstanbul Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi.

Selfakir: الحرب لم تحقق غير الدمار.. وعلينا الاصطفاف للتنمية

أجل إعادة السلام والوحدة للبلاد. وتابع: "علينا أن نعود إلى رشدنا، لقد قاتلنا بما فيه الكفاية ولم نجن شيئاً، دعونا ننس كل ما يتعلق بالحرب، أناشد الجميع تنفيذ اتفاق السلام وتوظيف الموارد لمصلحة التنمية".

وأكد Selfakir التزامه بتنفيذ بنود اتفاق السلام الموقع العام الماضي "حتى يرجع الناس إلى حياتهم العادية حيث الوحدة والمحبة". وفي 5 سبتمبر/ أيلول الماضي، وقع فرقاء جنوب السودان، في العاصمة الإثيوبية أديس أبابا،

قال رئيس دولة جنوب السودان Selfakir ميارديت، إن الحرب التي شهدتها بلاده خلال الأعوام الستة الماضية، "لم تحقق غير الدمار وزيادة معاناة المواطنين".

وأضاف Selfakir، في كلمة بمناسبة افتتاح مبنى وزارة الدفاع بالعاصمة جوبا، إن الموارد التي تزخر بها البلاد يمكن أن يتم توظيفها لبناء أمة قوية ومتحدة. وأضاف: "أهدرنا مواردنا في الحرب والقتال بما فيها الموارد البشرية، لقد كانت حرباً عبثية، علينا التركيز على التنمية".

وشدد على ضرورة اصطفاف الجميع خلف الأطراف الموقعة على اتفاق السلام في الحكومة والمعارضة، من

Sabva Kiir Mayardit

اتفاقاً نهائياً للسلام بحضور رؤساء "إيغاد".

وانفصل جنوب السودان، عن السودان عبر استفتاء شعبي في 2011، وشهد منذ 2013 حرباً أهلية بين القوات الحكومية والمعارضة أخذت بعداً قبيلاً.

Brexit: İngiltere için olmak ya da olmamak

ALPARSLAN DÜVEN *

İngiltere ile Avrupa Birliği arasında 3 yıldır süren ve sorunlu bir boşanma davasına dönüşen Brexit, geçtiğimiz ay bir kez daha ertelendi. Son tarih 31 Ekim olarak belirlendi. Mevcut duruma bakılacak olursa anlaşmaya pek yaklaşıldığı söylenemez. Ben bu satırları yazarken Başbakan Theresa May ile İşçi Partisi ve ana muhalefet lideri Jeremy Corbyn, başbakanlık konutu Number 10'da bu konu üzerinde görüşmeler yapıyordu. Hızlıca yazıp bitirmeye çalışırken hükümet, daha önce 3 kez reddedilen Brexit anlaşmasını Haziran'ın ilk haftası yeniden milletvekillerinin oyuna sunacağını açıkladı. Bekleyip göreceğiz...

Peki, yumuşak mı olacak sert mi? Eğer "sert Brexit" olursa, İngiltere'nin tüm AB anlaşmalarına olan katılımı (gümrük birliği, ortak pazar vb. gibi) ve AB tarafından imzalanan uluslararası anlaşmalara katılımı belirlenen tarihte son bulabilir. İngiltere "üçüncü taraf" olacak ve bu durumun AB ticareti açısından büyük yankıları olacak. İngiltere sınırında yaşanacak kaos ise uzun zamandır üzerinde tartışılan ve en çok endişe yaratan konuların başında geliyor.

2016'daki referandumda kıl payı "ayrıl!" kararı alan İngilizler; ekonomik refahı değil, tam siyasi egemenliği düşünüyorlardı. Egemenliği ise İngiltere'nin şimdisine ve geleceğine dair objektif bilgiler üzerinden değil, ülkelerinin on dokuzuncu yüzyıldaki küresel güç rolü üzerinden düşünüyorlardı. İngiltere'nin şu günlerde ortalama bir Avrupa ülkesi olması, AB içinde ya da dışında bir daha küresel güç olma şansının hemen hiç kalmaması önemli değildi. Elbette Brexit'in siyasi sonuçları da olacak. Bir tür ortak pazar ve gümrük birliği olarak anlaşılan AB; esasında, Avrupalı devletler sistemine dair belirli bir anlayış, belirli bir siyasi projedir. Brexit'in konusu da bu fikrin ta kendisi, ekonomik meseleler değil. Bu

yüzden İngiltere'nin birlikten çıkışı (anlaşılabilir ya da anlaşmaz) 21. yüzyıl Avrupa düzenine derinden etki yapacaktır. İngiltere'nin AB ile yürüttüğü müzakereler esnasında eski problem tekrar gündeme geldi: İrlanda meselesi...

İrlanda Cumhuriyeti ve İngiltere, AB'ye katıldığında İrlanda'nın yeniden birleşmesi için girişimler durdu ve Kuzey İrlanda'da Katolikler ile Protestanlar arasında on yıllardır süren sivil savaş da durmuş oldu. AB'nin işleyişi itibarıyla, Kuzey İrlanda'nın hangi ülkeye bağlı olduğunun bir önemi kalmamıştı. Ancak şimdi Brexit; tarihi geriye döndürürken, geçmişin hayaletleri de geriye dönebilir. Avrupalılar, İrlanda meselesini yakından takip etmeliler zira bu tip çatışmaların kıta Avrupası'na dönme ihtimali oldukça yüksek. (Joschka Fischer)

William Shakespeare'in "Hamlet"e, oyunun üçüncü perdesinde söylediği "To be, or not to be - that is the question / Olmak ya da olmamak - işte mesele bu!" tiradıyla, İngiltere'nin AB'de kalıp kalmamak konusundaki kafa karışıklığını özetlemeye çalışmış olayım.

* Türk-İngiliz Gazeteciler Birliği Başkanı.

Yeni askerî konsept: Yaşam alanlı güvenlik kuleleri

İçişleri Bakanlığı ve Tunceli Valiliğince kentte yürütülen proje ile teröristlerin hareket alanını daraltmak, yerleşim alanlarının ve yolların güvenliğini sağlamak amacıyla yüksek güvenlik ile donatılan yaşam alanlı kuleler hayata geçiriliyor.

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, terörle mücadelede yeni konseptlerden olan ve yüksek güvenlikle donatılan yaşam alanlı bir güvenlik kulesini ziyaret etti. Bakan Varank'a çalışmalar hakkında briefing veren ilgili komutanlar, "Bölge,

2 yıl öncesine kadar terör örgütü tarafından aktif olarak kullanılıyordu. Yapılan operasyonlar sayesinde terör örgütü mensupları inlerinden çıkamıyor. Jandarma Özel Harekât (JÖH) timleri keşif, gözetleme faaliyetleri yürütüyor." açıklamasında bulundu.

"Teröristler fare gibi mağaralara sığınmış"

Bakan Varank, daha sonra ziyarete ilişkin yaptığı açıklamada, bölgenin, bir zamanlar terör örgütünün "Kimse giremez!" dediği yerler olduğunu hatırlattı. Güvenlik güçlerinin büyük başarı göstererek

teröristleri bölgeden temizlediğini aktaran Varank, şöyle konuştu:

"Teröristler köşe bucağın kaçıp adeta fare gibi mağaralara sığınmış vaziyettedir. Güvenlik kuleleri, terörle mücadelede çok etkili birer enstrümanımız. İnşallah bu coğrafyadaki terör bataklığını kurutmak üzereyiz. Rabb'im nasip ederse bu kararlılıkla bölgede tek bir terörist bırakmak istemiyoruz. Topraklarımızdaki bütün teröristleri bu coğrafyadan temizleyeceğiz."

Güç, medyadan okura geçiyor

ERSİN ÇELİK *

Tarih, felsefe, coğrafya ve sosyoloji gibi bölümleri okuyanlar iyi bilirler. Dünyanın ve toplumların değişmesi ve dönüşmesi çağlara ayrılarak ifade edilir; İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ ve Yakın Çağ...

Örneğin; Fatih Sultan Mehmed'in 1453 yılında İstanbul'u alması ve Bizans İmparatorluğuna son vermesi ile başlayan, 1789 Fransız İhtilali ile sona eren döneme tarih sürecinde "Yeni Çağ" denildiğini biliyoruz. Peki, dünyada yeni bir çağın başladığı tespiti Fatih'in İstanbul'u fethettiği 20 Mayıs 1453 günü mü idrak edilmiştir? Tabii ki hayır! Fethin elbette önemli sonuçları olacağı öngörülebilirdi fakat Avrupa'daki Orta Çağ feodalitesini yok edip ulus

devletlerin ortaya çıkmasına ve sonrasında kurulan yeni dünya düzenine sebep olacağı düşünülemezdi. Zaten 1453 tarihinin yeni bir çağın başlangıcı olduğu kanısına muhtemelen 200-300 yıl sonra varıldı. Fakat bizler yani anı yaşayan nesil; "1990" yılının dünyanın düzenini baştan aşağıya değiştirdiğini tespitini yapmak için 300 yıl beklemek zorunda kalmayacağız.

Tim Berners-Lee ve Robert Cailliau'nun CERN'de bilim insanları için pratik bir veri alışveriş ağı geliştirme amacıyla başlattıkları çalışma, ilk web tarayıcısının hizmete girmesi ile sonuçlandı. Bu tarihten itibaren hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı dijital çağın kapısından hızlı bir geçiş yaptık. 1995'lerde medya; internetin şaşırtıcı özelliklerini, insanın akıl sınırlarını aşan imkânlarını yazarken kendisini de büyük bir değişimin içinde buldu. Gazeteler, web sayfalarını oluşturdu ve bir süre sonra tüm haber içerikleri dijitalleşmeye başladı. Geleneksel medya, 2000'lerin ortalarına kadar ne olacağını pek kestirememişti. Sosyal medya ve akıllı telefonların benzer zamanlarda hayatımıza girmesi ile gazetelerden sonra televizyonlar için de dönüşüm kaçınılmazdı. 2004'te Facebook, 2005'te YouTube, 2006'da Twitter ile tanıştık. iPhone, ilk dokunmatik akıllı telefonunu 2007'de sürdü piyasaya. Türkiye'de de, hafta sonları tek bir gazetenin bir milyon

250 bini bulan tirajları bu tarihlerden sonra hızla eridi. Şimdi gazeteler tüm hafta boyunca 1 milyon satamıyor ve okunmuyorlar. Ama aynı gazetelerin web sayfaları günde 2-3 milyon kişi tarafından okunuyor. Tek bir tweetle bir haberi 10 milyon insana ulaştıran sosyal medya kullanıcıları var.

Medyadaki dönüşümün geldiği noktaya işaret ederek toparlayayım: Çok değil, 15 yıl önce insanlar sabah kalkıp gazete bayisine giderdi. Bu, bizim en kadim okur-medya ilişkimizdi. Şimdi ise gazeteler her gece yarısından sonra okurların telefon ekranlarında yer almak için kıyasıya mücadele veriyor. Artık sadece haber yazmak, manşet atmak yetmiyor. Haberi okutmak için okura özel olarak ulaşmak da gazeteciliğin bir gerekliliği. Bu da yetmiyor. Okuru tatmin etmek, yorum, tenkit ve eleştiri ortamı oluşturup beslemek gerekiyor. Özet cümle olarak; medya dünyası önlenemez bir hızla dönüşüyor ve gündemi belirleyen okurlar olduğu bir medya düzeni belirliyor. Gündem belirleme gücü, okurla birlikte sosyal medyaya geçiyor. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bunun örneklerini görmeye başladık ve görmeye de devam edeceğiz.

* Yeni Şafak İnternet Yazı İşleri Müdürü.

İran'da sokak, ABD ile savaş değil müzakere istiyor

ABD'nin 2 Mayıs'tan itibaren İran petrolü için 8 ülkeye tanıdığı muafiyetleri kaldırması ve Tahran yönetiminin de nükleer anlaşmadaki taahhütlerini kısmen askıya alması nedeniyle Basra Körfezinde yaşanan hareketlilik İran sokağını tedirgin bir bekleyişin içine itmiş durumda.

ABD'nin geçen yıl 8 Mayıs'ta nükleer anlaşmadan çekilmesi nedeniyle ekonomik açıdan zor günler geçiren İran halkı, bölgede bir savaş yaşanacağına inanmadığını ve hükümetin Washington yönetimiyle bir şekilde masaya oturması gerektiğini belirtiyor.

"Hükümet, imkânları halkımıza harcamalı"

İran Ekonomistler Birliği üyesi ve akademisyen Rıza Alizade, ABD Başkanı Donald Trump'ın İran'ın nükleer anlaşmadan istifade etmesine izin vermediği ve diğer ülkelerin de İran ile iş yapmasını engellediği görüşünü dile getirdi.

Alizade, "Trump, uluslararası camianın bir üyesidir. Servetini ve başkanlığını kabadayılıkla elde etmiş olsa da dünya siyasetinde geçerli olmuyor. O nedenle

Trump da siyasetini gözden geçirmelidir yoksa gelecek seçimde kaybedecektir." diye konuştu.

Yaşanan gerginlikler nedeniyle meydana gelen ekonomik krizin insanları zor durumda bıraktığını ve alım gücünü zayıflattığını belirten Alizade, "Hükümet, dolarları ve imkânları etrafımıza değil halkımıza harcamalıdır. Hükümet, ekonomik durumun karmaşık hâle geldiği bu süreçte halka yardımcı olmalıdır. İnsanlarımız, devletin yanında yer almalı ancak bunun için onların gözetilmesi gerekiyor." ifadelerini kullandı.

Alizade, savaş çıkmasını beklediğini belirtirken Trump'ın İran'a saldırması hâlinde de sonuç alamayacağını savundu. ABD ile İran arasında savaş çıkmayacağını düşünen eğitimci Hüseyin Mir Muini de müzakere yolunun terk edilmemesi ve ülkenin çıkmaza sürüklenmemesi gerektiğini dile getirdi.

"ABD, bazı tavizler vermeli ve müzakere olmalı"

Sinemacı Seyid Ali Muhammedi, Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani ve Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif'in vaziyetin bu noktaya gelmemesi için çok çabaladığını,

eski ABD Başkanı Barack Obama ile anlaşma imzalandığını ancak Trump'ın her şeyi bozduğunu söyledi. Tüm bölgeyi birbirine katacak bir savaşın ABD tarafından da istenmediğini kaydeden Muhammedi, "Hiçbirimiz savaşı sevmiyoruz ve inşallah böyle bir şey olmayacak. Biz Irak ile 8 yıl savaştık ve çok zarar gördük. Oturup konuşmalıyız ve savaşı engellemeliyiz, çünkü İran halkı savaştan yoruldu." dedi.

Din adamı Murtaza Reçepur ise nükleer anlaşmanın iyi bir şey olduğunu ancak İran halkının buradan elde ettiği kazanımların yaptırımlarla karşılaştığını belirtti. Nükleer anlaşma ile İran vatandaşlarının sofrasının zenginleşmesinin beklendiğine dikkati çeken Reçepur, şunları kaydetti: "2018'in başında 3,5 tümen olan doların ulaştığı seviyeyi hepimiz görüyoruz. Hiçbirimiz müzakerecinin aslına karşı değil ancak ABD ve başındaki yöneticileri güvenilir değil. ABD'nin Orta Doğu'da ürettiği gerginlik İran'ı korkutmaz, buna karşı hazırlığımız var. Ancak İran, bu gerginliğin savaşa dönüşmesine izin vermeyecektir."

RÖPORTAJ

Mevlüt Çavuşoğlu

“

İnsan odaklı bir dünya düzeni için çalışıyoruz

”

Bu ay, kapak konumuzda değişen dünya düzenini ele aldık. Şüphesiz ki her şeyde olduğu gibi dünyada da düzenler, sistemler, teknolojiler, insanlar değişiyor. 20. yüzyılda kendine yer edinen değerlerin ve sistemlerin sonuna geliyoruz gibi... Geçtiğimiz yüzyılda tüm dünyada dayatılan liberalizmin makyajı dökülüyor. Sağda ve solda aşırı grupların sesi daha çok çıkmaya başladı. Adından da mühlhem barış dini olan İslam'a ve Müslümanlara karşı İslamofobik söylemler kendine yer bulmaya başladı. Savaşların ve katliamların getirdiği göç ve göçmenler ise istenmeyen insanlar durumunda... Hoşgörüden eser yok. Ezcümle yaşadığımız yüzyılda ve geleceğe dair yeni şeyler söylemek durumundayız. Türkiye, bu değişen dünyanın neresinde duracak? Yıllarca yürüttüğü ensar olma politikasını dünyaya da dikte edebilecek mi? Bu ve benzeri daha birçok soruyu, değişen küresel sistemde yıllardır görevini başarıyla yürüten Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na yönelttik. Cevaplar oldukça doyurucu...

“

Röportaj: Muhammed Akaydın
Fotoğraflar: T.C. Dışişleri Bakanlığı

Sayın Bakanım, dünya siyasetinin geleceği konusunda neredeyse tüm uzmanların üzerinde mutabık olduğu nokta, alıştığımız dünya düzeninin ve bu düzenin işleyişinin sonuna gelmiş olduğumuz gerçeğidir. Siz uluslararası düzendeki bu sert dönüşümü neye bağlıyorsunuz?

Dünya siyasetinde tarihî bir geçiş süreci yaşamaktayız. İkinci Dünya Savaşı'ndan bugüne değişen güç dengelerine karşılık vermek için gereken mekanizmalara sahip olmayan bir küresel sistem mevcut. Bu değişim sürecinde en çok öne çıkan unsur; gelişen teknolojiler, etkinliklerini artıran bölgesel güçler, yükselen ekonomiler ve bu ekonomilerin küresel siyasette artan ağırlığıdır. Bahsettiğimiz denge ile dengesizlik arasındaki yelpazede ise güç boşlukları ve bunları doldurmak için verilen mücadelelere şahit oluyoruz.

Dünya siyasetinde karşı karşıya olduğumuz belirsizlik durumuyla başa çıkmak için küresel sistemdeki aktörler, millî menfaatlerini ve değerlerini gözetebilecekleri bir vizyon ve bu vizyon çerçevesinde strateji geliştirme arayışındalar. Jeopolitik rekabetler, bölgesel kırılma noktaları, korumacı iktisadî politikalar, artan popülizm ve aşırı sağın siyasi alana yansımaları, köklü teknolojik dönüşümler gibi faktörlerin yol açabileceği riskler dikkatli bir muhasebe ve stratejik planlama gerektiriyor. Tırmanışa geçen çatışmalar, ticaret ve vekâlet savaşları, ırkçılık, ayrımcılık, İslam karşıtlığı gibi eğilimler de uluslararası sistemi aşındırıyor.

Kırılgan bir coğrafyada bulunan Türkiye'nin olumsuz dış koşulları millî menfaatler doğrultusunda olumlu yönde şekillendirebilmesi için etkin bir manevra kabiliyetine ihtiyacı var. Dış politikamızı, "girişimci ve insani" mülahazalarla şekillendirmemiz bu sebeptendir. Sayın Cumhurbaşkanımızın ifadeleriyle, halkımızın girişimci ruhu ve insanî kültürünü yansıtan bir dış politika izliyoruz.

Sizce başta ABD olmak üzere, Avrupa ve genel olarak Batı'da, popülist sağ liderlerin ve siyasetin yükselişi nasıl açıklanmalı?

Avrupa'daki milliyetçi sağ popülist partiler; tıpkı tarihte olduğu gibi günümüzde de körüklenen toplumsal gerilimlerden yararlanıyor. Bu partiler; kimliğe ve ayrılmaya dayanan ve sosyal dayanışmayı zayıflatan, yabancı düşmanlığını kışkırtan tehlikeli bir oyun oynuyorlar. Aşırı sağcı ve popülist çevreler, esasen kısa vadeli iç siyasî saiklerle hareket ediyorlar. Göç karşıtlığını ve yabancı düşmanlığını, söylemlerinin temeli hâline getiren bu akımdan tüm Batı'nın etkilendiğini görüyoruz. Sağduyulu politikacıların ve medyanın kamuoylarını olumlu yönde etkilemelerini ve toplumlarını popülizm sarmalından çıkarmalarını ümit ediyoruz. Tüm siyaset yelpazesinin buna karşı çok katı bir duruş sergilemesi gerekiyor. Ancak ne yazık ki bu yapılmıyor.

Avrupa'daki sağ popülist aktörlerin, siyaset gündemini kendi hedefleri doğrultusunda belirlemede başarıya ulaştıklarını görüyoruz. Aşırı sağ ve ırkçı oluşumlar, bu ülkelerdeki siyasetin temelindeki bazı sorunlardan da besleniyor. Popülist aşırı sağ liderlerin yükselmesi biraz da siyasî partilerin ve liderlerinin duruşlarının zayıflığından kaynaklanıyor. Avrupa'da popülist, aşırı sağ partiler bazı ülkelerde hükümet ortağı veya ana muhalefet partisi konumuna yükseldi. Toplumlarda aşırı sağa kayma eğilimi var. Bu durum, siyaset sahnesindeki söylemi zehirliyor, ana akım medyada da popülist söylem kolayca yer bulabiliyor. Hatta PEGIDA, Kimlikçiler Hareketi gibi aşırı sağcı gruplar arttı. Aynı zamanda, özellikle Almanya'da aşırı sağ saikli şiddet eylemlerindeki ar-

”

“Aşırı sağcı ve popülist çevreler, esasen kısa vadeli iç siyasî saiklerle hareket ediyorlar. Göç karşıtlığını ve yabancı düşmanlığını, söylemlerinin temeli hâline getiren bu akımdan tüm Batı'nın etkilendiğini görüyoruz.”

tış da dikkat çekiyor. Avrupa genelinde ve Fransa ile İtalya gibi yapısal ekonomik, sosyal sorunlarına çözüm üretmekte zorlanan ülkelerde aşırı sağ, gelişme zemini buluyor. İşsizlik, sosyal hizmetlerin dağılımı başta olmak üzere, tüm sorunların sebebinin tabiri caizse ülkedeki yabancıların ve yabancı kökenlilerin üstüne yıkıldığı, bu argümanlar üzerinden aşırı sağın ucuz siyaset yaparak taraftar topladığı bir dönem yaşıyoruz.

Sağ popülizm, Avrupa ülkeleriyle ikili ilişkilerimizi de olumsuz etkiliyor. Bu, ikili boyutun ötesinde hem Türkiye hem de AB için kazan-kazan teşkil edecek ülkemizin AB üyeliği konusundaki tartışmaları da zehirliyor. Aşırı sağın yükselişi, bizatihi AB ve Avrupa için varoluşsal bir tehdittir. AB'yi mümkün ve anlamlı kılan ideale karşı bir ihanettir aynı zamanda. Avrupalı liderlerin başarılarını gömdükleri kumdan çıkarıp bu tehditle gerektiği gibi mücadele etmelerinin zamanı gelmiştir.

Batı'da ve bilhassa Avrupa'da popülist sağ siyasetin ve aşırı sağın yükselmesinden Avrupa'da yaşayan vatandaşlarımız ve bizler büyük endişe duyuyoruz.

Bugün Türkiye bu tür akımlara karşı mücadele eden, ilkeli bir duruş sergileyen ve ortada çok ciddi bir sorun olduğunu haykıran nadir ülkelerden biridir. Ülkemizin eş-sunucusu olduğu Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı girişimi; aşırı sağ, ırkçılık ve İslam düşmanlığının yarattığı tehlikelere karşı diyalogu ve iş birliğini teşvik etmektedir. Yine başta Avrupa Konseyi, AGİT, BM ve İslam İşbirliği Teşkilatı olmak üzere üyesi olduğumuz kurumların bu yönde attıkları adımları desteklemeye devam edeceğiz. İş birliği ve etkin çok taraflılık kültürü sayesinde neticede bütün dünyada sağduyunun hâkim olacağına inanıyorum. Ülkemizin BM, İİT ve AGİT içinde geliştirilmesinde öncü rol üstlendiği arabuluculuk kültürünün pekiştirilmesi de bu yönde olumlu katkı sağlayacaktır. Biz de Batı'da yükselen yabancı ve İslam karşıtlığı, ırkçılığın tehlikelerine karşı uyarılarda bulunmayı sürdüreceğiz.

Dünya siyasetinde giderek daha hâkim olan “Ben yaptım oldu!” şeklinde açıklanabilecek tavırlar; hak ve özgürlükler ile demokrasiyi savunduğunu iddia eden Batılı ülkelerin ve özellikle de ABD'nin geleceğini nasıl şekillendirecek? Bu yeni şekillenme, Orta Doğu'yu ve bölgesel güç olan Türkiye'yi ve Türkiye'nin bölge ülkeleriyle ilişkilerini nasıl etkileyebilir?

Hâlihazırda yaşanan dönüşüm yalnızca uluslararası siyasetle sınırlı değil. Dünyanın ekonomik ve demografik ağırlık merkezi Batı'dan Doğu'ya doğru kayıyor. Farklı siyasî dinamikleri, kültürel özellikleri ve tarihî tecrübeleri olan devletlerin uluslararası planda daha etkin rol oynamaya başladıkları görülüyor. Bu

durum, mevcut sistemin sorgulanmasını ve yeni rekabet alanlarının oluşmasını beraberinde getiriyor. Ancak konu sadece bu güçlerin yükselmesi değildir. Mesele adalet, barış ve refahı çok fazla insanın yaşamamasıdır. Bu nedenle Türkiye; 2017 yılında yaptığı 7,2 milyar ABD Doları tutarındaki insanî yardımla, kişi başına düşen millî gelire göre dünyanın en cömert ülkesi oldu. Ülkelerindeki yıkımdan kaçmak zorunda kalan 3,6 milyonu aşkın Suriyeliye ev sahipliği yapıyoruz ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülkeyiz. Bunlar haricinde, G20 Dönem Başkanlığımız esnasında kapsayıcı ekonomik büyüme, adaletli bölüşüm ve insanî kalkınma konularını öne çıkardık. Keza arabuluculuk alanındaki faaliyetlerimizle de adalet, barış, insanî kalkınma ve eşitliğin sağlanması için çabalyoruz. Yani daha insan odaklı bir dünya düzeni için çalışıyoruz.

Küresel sistemin yükselen güçleri arasındaki konumumuzu sağlamlaştırma yönündeki adımları kararlılıkla sürdürüyoruz. Değişimin getirdiği risklerle başa çıkmanın yanı sıra, sunduğu fırsatları iyi değerlendirmemiz şart. Biz bu anlayışla siyasî, ekonomik, diplomatik ve askerî tüm unsurlarımızla 2023 hedeflerimize doğru güvenle ilerliyoruz. Bunu yaparken müttfiklerimizle ve ortaklarımızla iş birliğimizi derinleştirmeye; açılım politikalarımızla ivme kazanan bölgesel ilişkilerimizi her alanda genişletmeye önem veriyoruz. Günümüzün karmaşık ve akışkan koşullarına ayak uyduramayan küresel yönetişimin kapsamlı reform ihtiyacı ortada. Başta BM Güvenlik Konseyi reformu olmak üzere bu yönde uluslararası iş birliği çabalarına destek veriyoruz.

Liberal dünya düzeninin artık sona geldiği ve bu çerçevede dönüşüm geçiren dünya siyasetinde Türkiye, yeni dönemde nerede yer alacak ve yeni düzen oluşurken hangi ortaklıklar ve iş birlikleri içinde olacak?

Türkiye, üyesi olduğu uluslararası örgütlerin ve parçası olduğu ittifakların tabiatına uygun olarak tüm sorumluluklarını kâmilan yerine getirmektedir. Türkiye, söz konusu barış ve adalet olunca elini taşın altına koymaktan hiçbir zaman kaçınmamıştır. Biz, mezkûr ortaklıklara ve iş birliği mekanizmalarına bürokratik birer yapı olarak değil, bölgesel ve küresel barışın ve adaletin tesisi için kurulmuş birliklikler olarak bakıyoruz. Bu sebepten katkılarımız artarak devam ediyor. Zira küresel ölçekteki sorunların çözümü çok taraflı iş birliğini gerekli kılıyor. Güçlünün her zaman haklı olduğu değil, kurallara dayanan bir uluslararası sistem esastır. Tek taraflı adımlar ve içe dönük politikalar; uluslararası iş birliği mekanizmalarına, etkin çok taraflılığa ve müşterek çabalara darbe vuruyor. Geçmişte de görülen “*oldu-bittici*” politikalara geri dönüş, tarihten dersler çıkarılmadığına işaret ediyor.

”

“Türkiye; 2017 yılında yaptığı 7,2 milyar ABD Doları tutarındaki insanî yardımla, kişi başına düşen millî gelire göre dünyanın en cömert ülkesi oldu.”

”

“Vizyonumuz; sadece sınırlarımızın hemen ötesi değil, tüm dünyada barış ve refah.”

Çok boyutlu ve karmaşık sınamalara karşı uluslararası ve bölgesel düzeyde etkin çok taraflılığı ve müşterek çabaları öne çıkarmak gerekiyor. Bu doğrultuda benimsediğimiz “girişimci ve insanî” dış politika, “bekle gör” yaklaşımını değil, dış koşulların ve ülkemizi dışlamak isteyen denklemlerin idrakinde ön alıcı bir tavır içeriyor. Artan riskler ve tehditler karşısında öngörü, analiz ve yüksek manevra yeteneklerinin geliştirilmesi, dış politikamızın olmazsa olmaz unsurları hâline geldi.

Bölgesel düzeydeki sorunların, dış aktörlerin müdahalesi olmadan bölgesel sahiplenme yaklaşımıyla çözülmesi önemli. Aksi durumun ürettiği sorunlarla maalesef on yıllardır karşı karşıyayız. Bunun için ulusal kapasitelerin ve direnç kabiliyetlerinin artırılması amacıyla insanî ve kalkınma yardımlarımızı sürdürüyoruz. Sorunların barışçıl çözümü, eşit ve adil kalkınma, küresel yönetişimin reformu için ikili ve çok taraflı çabaları destekliyoruz. Uluslararası ilişkilerimizde hakkaniyet ve hukuku önemseyerek hareket ediyoruz.

Türkiye yeni dönemde, bölgede ve dünyadaki meydan okumalara nasıl karşılık verecek? Bölgesel ve küresel ilişkilerini yürütürken, hangi argümanları öne çıkaracak?

Mevcut öngörülemeyen ve risklerle dolu ortamda ulusal hedeflerimize ulaşabilmemiz için etkin bir dış politikaya ihtiyaç var. Siyasî, ekonomik, diplomatik, beşerî ve askerî anlamda tüm araçların bütüncül olarak aynı hedefe yöneltilmesi elzem. Bizi etkileyen meselelere tüm imkânlarımızı harekete geçirecek

öngörülü ve inisiyatif alan bir yaklaşımla müdahil olmamız şart. Vatandaşlarımızın menfaatlerinin her yerde korunması temel önceliğimiz. Yani, sahada ve masada güçlü bir şekilde var olmalıyız. Vizyonumuz; sadece sınırlarımızın hemen ötesi değil, tüm dünyada barış ve refah.

NATO üyeliğimiz, AB’ye üyelik sürecimiz, ABD ile stratejik bağlarımız, Rusya, Çin ve diğer ülkelerle gelişen ilişkilerimiz önemini koruyor. BM, AGİT ve İİT gibi uluslararası platformlarda arabuluculuk konusunda öncül rolü bulunan ülkemiz; çatışma ve krizlerin çözümüne sorumlulukla yaklaşıyor, çatışmaların önlenmesi, önlenemediğinde barışçıl çözümü için farkındalık ve kapasite geliştirmeye çalışıyor. Ayrıca, sürdürülebilir barış için sürdürülebilir kalkınmanın şart olduğunu savunuyoruz. Bu şekilde; küresel barış, istikrar ve refah ve küresel düzeyde yeniden beraber çalışma kültürünün hâkim kılınması ve insanlığı tek bir bütün olarak kucaklamak temel yaklaşımımız olmaya devam ediyor.

Özellikle son 5 yılda giderek gerginleşen Türkiye-ABD ilişkilerindeki kriz nasıl çözülecek? Washington ile S-400 ve F-35 krizini ve Suriye’de terör örgütüne verilen destek sorununu nasıl çözeceksiniz? Türkiye’ye Washington yönetiminden açıkça gelen bu “üstenci” bakışı nasıl yorumlamak gerekiyor?

Müttefikimiz ABD ile ilişkilerimizde öne çıkan sorunlar ancak yapıcı diyalog ve diplomasiyle çözüme kavuşturulabilir. Bu çerçevede, ABD ile her düzeyde yakın temas ve görüşmelerimiz sürüyor. Sayın Cumhurbaşkanımız ve Başkan Trump ikili, bölgesel ve uluslararası konuları ele almak üzere sık sık birbirleriyle temas ediyor. Ben de ABD’li muhatapım Sayın Mike Pompeo ile yakın bir diyalog içindeyim. Başta ticaret ve savunma olmak üzere, ABD ile her alandaki iş birliğimizi daha da güçlendirerek ilişkilerimizde olumlu bir gündem inşa etmeyi amaçlıyoruz.

S-400 tedarikimizin ABD ile ilişkilerimizi ve F-35 programına katkılarımızı etkileyecek derecede kendi sınırlarının ötesine taşınmaması ve siyasîleştirilmesi için girişimlerimiz devam ediyor. ABD’li mu-

”

“ABD’nin, F-35 konusunu değişik vesilelerle ülkemize yönelik bir tehdit unsuru olarak kullanmasından rahatsızlık duyuyor ve ‘üstenci’ yaklaşımların hükümetimiz ve halkımızda ters tepki yaratacağını vurguluyoruz.”

hataplarımıza; Rusya’dan S-400 tedarikimizin, acil ve kısa vadeli güvenlik ihtiyaçlarımızı karşılamaya yönelik olduğunu, bu sistemin NATO sistemlerine zarar vermeyecek şekilde bağımsız kullanılacağını ve gerekli önlemlerin alınacağını her düzeyde anlatmaya çalışıyoruz. Nitekim ABD’ye, bu konuları ele almak üzere teknik heyetlerimizin bir araya gelebileceği ve NATO uzmanlarının da dâhil olacağı bir Çalışma Grubu toplanmasını önerdik. ABD’nin bu önerimizi ön koşulsuz kabul etmesini umuyoruz. ABD’nin, F-35 konusunu değişik vesilelerle ülkemize yönelik bir tehdit unsuru olarak kullanmasından rahatsızlık duyuyor ve “üstenci” yaklaşımların hükümetimiz ve halkımızda ters tepki yaratacağını, bununla birlikte bu tür yaklaşımların müttefiklik ruhuna da aykırı olduğunu vurguluyoruz.

Son dönemde ABD’deki Türkiye karşıtlığı sadece mevcut güvenlik bürokrasisinde mi var? Şayet öyleyse bunun gerekçesi ne olabilir?

Son dönemde, ABD Kongresinde, ülkemiz karşıtı malum çevrelerin de etkisiyle S-400 tedarikimizin kendi mecrasından çıkarılarak siyasî amaçla ülkemize karşı olabildiğince kullanıldığını görüyoruz. Öyle ki, bu sistemi tedarikimiz 67 yıldır NATO üyesi olan ülkemizin stratejik duruşunda bir değişiklik olmuş gibi yansıtılmaya çalışılıyor. Bunlar, Türkiye-ABD ilişkilerini bozma gayreti taşıyan Türkiye karşıtı çevrelerin ABD Kongresi nezdindeki faaliyetleridir. ABD bürokrasisi, S-400 tedarikimiz ile F-35 programına katılımımız ve CAATSA yaptırımları arasında doğrudan bir bağ kuruyor. Diğer taraftan; Beyaz Saray, Başkan Trump özelinde bu konuda ülkemize daha anlayışlı bir yaklaşım sergiliyor. Başkan Trump’ın bu konuda ABD bürokrasisinden daha yapıcı olduğunu, bir önceki ABD yönetiminin hatalarından kaynaklanan ve bizi S-400 tedarikine götüren arka planı daha iyi anladığını görüyoruz.

Türkiye, Suriye’de terör örgütü YPG’ye yönelik mücadeleyi hangi takvim ile yürütecek? Fırat’ın doğusundaki YPG varlığına karşı nasıl bir süreç işleyecek?

Türkiye’nin Suriye’den kaynaklanan terörle mücadele kararlılığı tamdır. Fırat Kalkanı Harekâtı ve Zeytin Dalı Harekâtı, Fırat’ın doğusu dâhil Suriye’den ülkemizi hedef alan terör tehdidiyle mücadele ederken gerekli adımları atmaktan imtina etmeyeceğimizin ve operasyonel kabiliyetimizin en somut göstergesidir.

Türkiye, PKK terör örgütünün Suriye kolu PYD/YPG’ye karşı mücadelesini bu örgüt bütünüyle bertaraf edilene kadar sürdürecektir. Bu mücadelenin

“Başkan Trump’ın S-400 konusunda ABD bürokrasisinden daha yapıcı olduğunu, bir önceki ABD yönetiminin hatalarından kaynaklanan ve bizi S-400 tedarikine götüren arka planı daha iyi anladığını görüyoruz.”

şekli, safhaları ve takvimi ulusal güvenlik ihtiyaç ve önceliklerimiz doğrultusunda tespit edilmektedir. Suriye sınırımızın ötesinden millî güvenliğimize kastedilen terör tehdidinin bertaraf edilmesi amacıyla sınırımızın Fırat’ın doğusunda kalan kısmı boyunca uzanan Suriye topraklarında bir güvenli bölge tesis edilmesi seçeneğini değerlendiriyoruz. Güvenli bölgeden kastımız, başta PYD/YPG ve DEAŞ olmak üzere her türlü terör unsurlarından arındırılmış bir alandır. Bu sayede gerek sınır güvenliğini sağlamak üzere gerekse Suriyeli mültecilerin bu bölgeye geri dönüşlerinin önünün açılacağını değerlendiriyoruz. Amerikalı muhataplarımızla her düzeydeki temaslarımızda güvenli bölgenin, sınır güvenliğini teminat altına alacak derinlikte ve Türkiye’nin kontrolünde olması gerektiğini vurguluyoruz. ABD’yle güvenli bölge konusundaki görüşmelerimizi gerek teknik gerekse siyasî düzeyde sürdürüyoruz. DEAŞ’la mücadele kisvesi altında terör örgütü PYD/YPG ile başlattıkları ortaklığı sona erdirmelerini beklediğimizi her fırsatta dile getiriyoruz. Öte yandan, güvenlik endişelerimizin giderilmesi hususunda sabrımızın sınırsız olmadığını ve meşru müdafaa hakkımızı her zaman saklı tuttuğumuzu da her ortamda hatırlatıyoruz.

Türkiye, özellikle son dönemde Soçi Anlaşması ile Suriye’nin İdlib bölgesinde sağlanan diplomatik başarı ile oluşturulan “çatışmazlık bölgelerini” ihlal eden Esed rejimi saldırılarının durdurulması için nasıl bir diplomasi yürütüyor? Olası bir mülteci akınına karşı nasıl bir politika izlenecek? İdlib’in, gerginliği azaltma bölgesi statüsünün korunmasına önem atfediyoruz. Bu amaçla Rusya’yla 17 Eylül 2018 tarihinde imzalamış olduğumuz “Soçi Muhtırası”na bağlıyız. Son dönemde Muhtırayı aşındırma amacıyla İdlib’e yönelik saldırıların arttığını görüyoruz. Rejimin, Mayıs ayı başından beri gerçekleştirdiği ateşkes ihlallerinde yüzlerce kişi hayatını kaybetmiş veya yaralanmış, yüz binlerce kişi yerinden edilmiştir. Rejim güçlerinin; sivil yerleşim yerlerini, hastaneleri ve okulları hedef alan saldırıları kabul edilemez. Bu saldırılar, Muhtıranın açık ihlalidir. Rejimin bu saldırıları, ülkemize yönelik mülteci akını riskini de beraberinde getirmektedir. 3,6 milyon geçici koruma altındaki Suriyeliler olmak üzere, 4 milyon civarında yerinden edilmiş kişiye ev sahipliği yapan ülkemiz, ilave bir mülteci akını arzu etmemektedir. Suriyelilerin yeni bir insanî trajedi daha yaşamaması için tüm uluslararası toplumu üzerine düşeni yapmaya davet ediyoruz. Zira genelde Suriye, özde İdlib’deki sivillerin korunması, katliamların

ve buradan başlayacak yeni bir insan hareketliliğinin önlenmesi sadece Türkiye’nin değil, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere uluslararası toplumun genelinin öncelenmesi gereken bir konudur.

Gerek Sayın Cumhurbaşkanımız gerekse şahsım, Rus muhataplarımızla yaptığımız son telefon görüşmelerinde İdlib’e ilişkin kaygı ve beklentilerimizi açık bir dille aktardık. Sayın Cumhurbaşkanımızın önerisi üzerine iki ülke arasında teknik düzeyde oluşturulan İdlib Çalışma Grubu 16-17 Mayıs 2019 tarihlerinde Ankara’da ilk toplantısını yaptı. Türkiye, önümüzdeki dönemde de İdlib’te sükûnetin sağlanması ve idamesi için gayret sarf etmeyi kararlılıkla sürdürecektir.

Türkiye’nin son dönemde Suriye özelinde yoğun bir şekilde geliştirdiği Rusya ile iş birliğinin geleceğini nasıl yorumluyorsunuz? Ankara ile Moskova arasındaki bu iş birliği Suriye krizinin çözümüne katkı sağlayabilecek mi?

Suriye sahasında mevcudiyeti bulunan ve rejim üzerinde etki sahibi olan Rusya, ihtilafa kalıcı çözüm bulunmasına yönelik çabalar bağlamında önde gelen aktörlerdendir.

Rusya ve İran’la birlikte tesis ettiğimiz Astana formatı, Suriye çapında şiddetin azaltılmasına yardımcı olan ve siyasî süreçte yeni bir ufuk açan etkili uluslararası girişim olmuştur.

“Fırat Kalkanı Harekâtı ve Zeytin Dalı Harekâtı, Fırat’ın doğusu dâhil Suriye’den ülkemizi hedef alan terör tehdidiyle mücadele ederken gerekli adımları atmaktan imtina etmeyeceğimizin en somut göstergesidir.”

Astana garantörleri olarak, BM’yle eş güdümlü, siyasî çözüm arayışına ivme kazandıracak olan Anayasa Komitesinin kuruluş sürecini en kısa sürede tamamlamayı hedefliyoruz. Son dönemde yoğunlaşan gayretlerimiz neticesinde, Komitenin kuruluşunda son aşamaya yaklaşmıştı.

Diğer yandan, Ruslarla geçtiğimiz Eylül ayında imzaladığımız İdlib Muhtırası sayesinde İdlib’in gerginliği azaltma bölgesi statüsü muhafaza edilmiştir. Son dönemde İdlib sahasında yaşanan sıkıntılara rağmen her iki ülkenin bu Muhtıraya bağlılıklarını koruması sayesinde sahadaki durumun kötüye gitmesinin önüne geçilmiştir.

Rusya’yla eş güdümlü hâlinde, sahada sükûnetin sağlanmasına yönelik adımlar atılarak, Suriye’de ihtilafın kalıcı bir çözümlerle sonlandırılmasına ve ülkede barışın, istikrarın ve güvenliğin yeniden temin edilmesine yönelik çabalara katkı sağlanmaktadır. Ülkemiz, diğer Astana garantörleri Rusya ve İran’ın yanı sıra uluslararası toplum ve BM’yle yakın iş birliği içinde Suriye ihtilafına kalıcı çözüm bulunması yolunda her türlü çabayı sergilemeye devam edecektir.

ABD’nin İran’a yönelik son dönemde giderek artan sert söylemi ve bu söyleme bazı bölge ülkelerinden gelen destek nasıl okunmalı? Türkiye bu süreçte nasıl bir politika izleyecek?

Kurallara dayalı uluslararası sistem, tüm devletlerin ve uluslararası toplumun barış ve istikrarı için önem taşıyor. Biz; ilke olarak, uluslararası ilişkilerde diplomasi yerine tek taraflı yaptırımlara başvurulmasına karşı olduğumuzu en başından beri dile getiriyoruz. Bu çerçevede, ABD yaptırımlarını doğru bulmadığımızı, yaptırımların İran halkına, bölgesel istikrara, ahde vefa ilkesine, uluslararası iş birliği ve güven ortamına zarar verdiğini her fırsatta vurguluyoruz. Ayrıca, bölgesel ve küresel güvenlik mimarisinin önemli unsurlarından olan Kapsamlı Ortak Eylem Planının (KOEP) muhafazası ve tüm tarafların yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmesinin önem taşıdığını vurgulamak istiyorum.

Bölgemizde yeni gerginlikler yaşanmasının, hâlihazırda kırılgan güvenlik yapısına katkı sağlamadığı açıktır. Bölgemizde istikrar ve huzuru bozabilecek gerginliği tırmandıracak tek taraflı adımlardan uzak durulmalıdır. Bölge ülkelerinin olası bir çatışmanın kazanan tarafı olmayacağını, bu durumda tüm tarafların ve daha da önemlisi tüm bölge halklarının kaybedeceğini anlamaları önem taşımaktadır.

Bu bağlamda ayrıca, sorunuzda belirttiğiniz, “ABD’nin artan sert söylemine bazı bölge ülkelerinden gelen destek” hususunun esasen tam gerçeği yansıtmadığını, bölge ülkelerinin çoğunluğunun ABD ile İran arasında artan gerilimden rahatsızlık ve kaygı duyduğunu bu vesileyle dikkate getirmek isterim.

Türkiye, her zaman bölgesel barış ve istikrardan yana olmuştur. Bu anlayışla, ABD ve İran arasındaki yaşanan gerilimde ve bölge ülkeleri arasındaki sorunlarda her daim diyalog ve iş birliğini savunduk ve savunmaya devam ediyoruz. ABD ve İran makamlarının yanı sıra, görüştüğümüz tüm muhataplara da bu ilkesel tutumumuzu aktarmaya devam ediyoruz.

Yakın dönemde, dünyanın değişen düzeniyle birlikte yeni çatışma alanlarının ortaya çıkacağına kesin gözüyle bakılıyor. Bu çerçevede Doğu Akdeniz’de Yunanistan, Kıbrıs Rum Kesimi, İsrail, Mısır ve dolaylı olarak da ABD tarafından oluşturulan birlikteliğe karşı Türkiye, ekonomik çıkarlarını ve ulusal güvenliğini nasıl koruyacak? Bunun için hangi iş birlikleri gündeme gelebilir? Türkiye, Doğu Akdeniz’de münhasır ekonomik alan ilan edecek mi?

“Son dönemde Muhtırayı aşındırma amacıyla İdlib’e yönelik saldırıların arttığını görüyoruz. Rejimin, Mayıs ayı başından beri gerçekleştirdiği ateşkes ihlallerinde yüzlerce kişi hayatını kaybetmiş veya yaralanmış, yüz binlerce kişi yerinden edilmiştir.”

Türkiye, Akdeniz Havzasının istikrarı ve güvenliği için anahtar konumdaki aktörlerden biridir. Bugün geldiğimiz noktada, denizler; giderek daha fazla ölçüde askerî, siyasî, ekonomik ve enerji kaynakları mücadelelerinin merkezinde yer alıyor. Hâlbuki biz, denizleri iş birliği ve barış alanları olarak görüyoruz. Maalesef son dönemde özellikle Doğu Akdeniz'in, krizlerle ve fırsatçılık girişimleriyle anıldığına şahit oluyoruz.

Kıbrıs Adası, tarih boyunca jeostratejik konumuyla dikkatleri üzerine çekmiştir. Etrafında yeni keşfedilen hidrokarbon kaynakları, adayı, daha büyük bir cazibe merkezi hâline getirmiş durumda.

Hâl böyleyken karşımızda; kendisini adanın tamamının sahibi zanneden, her türlü doğal zenginlik üzerinde tek başına tasarrufta bulunmaktan çekinmeyen bir Kıbrıs Rum yönetimi var. Bunu yaparken bölgede, Türkiye'yi dışlamaya yönelik ortaklıklar kurma arayışındalar. Biz bölgede Türkiye'yi hesaba katmayan hiçbir iş birliğinin başarılı olmayacağını ve bunların boşa çıkacağını Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere, her zaman vurguluyoruz.

Doğu Akdeniz'de hem kendi kıta sahanlığımızdaki hak ve çıkarlarımızı hem de Kıbrıs Adası etrafında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin hak ve çıkarlarını koruyacağımızı her vesileyle söylüyoruz. Bu bağlamda, uluslararası hukuku da dikkate alarak, gereken her türlü adımı atmaktan da hiçbir zaman çekinmedik, çekinmeyeceğiz. Bunun için gerekli donanım, iki sondaj gemisine ve çok sayıda sismik araştırma gemisine sahibiz.

”

“Bugün geldiğimiz noktada, denizler; giderek daha fazla ölçüde askerî, siyasî, ekonomik ve enerji kaynakları mücadelelerinin merkezinde yer alıyor.”

”

“Kıbrıs Rumlarının yapması gereken şey, ya tek taraflı faaliyetlerini durdurmak ya da Kıbrıs Türklerini hidrokarbon konusunda karar alma mekanizmasına da dâhil edecek şekilde adımlar atmaktır.”

Doğu Akdeniz'de en uzun kıyısı bulunan Türkiye'nin uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru haklarının bulunduğunu ve ülkemizin bölgedeki enerji denkleminde dışlanamayacağını ilgili tüm tarafların teslim etmesi, sağduyulu ve bölgenin daha da istikrarsızlaşmasını önleyecek bir yaklaşım olacaktır.

Öte yandan, Türkiye'nin, Doğu Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) ilan edip etmeyeceği, daha ziyade balıkçılıkla ilgili bir konudur. Şayet ülkemizin menfaatleri ve balıkçılık sektörümüzün talepleri bu yönde olursa ülkemizin şu anda uyguladığı kıta sahanlığı sınırları içerisinde MEB ilanı da tabiiyle düşünülebilir. Uluslararası hukuka göre MEB ilan etmemiş olmamız kıta sahanlığımız içindeki hidrokarbon kaynaklarının araştırılmasına veya çıkarılmasına herhangi bir engel teşkil etmiyor. Bu vesileyle şu hususu da vurgulamak istiyorum: Doğu Akdeniz'de kıta sahanlığı ve MEB sınırlarının nihai hâle getirilmesi, ancak üçüncü tarafların haklarına hâle getirmeyen ikili anlaşmalarla veya tarafların rızasıyla uluslararası yargı veya tahkim yoluyla mümkün olacaktır. Rumların sözde MEB ilanı da, sınırlandırma anlaşmaları da hukuken geçersiz ve batıldır.

Biz; bölge ülkeleriyle, tabii GKRY hariç, her zaman bu konuda diyaloga ve sınırlandırma anlaşmalarına açık olduğumuzu belirttik. Nitekim 2011 yılında da KKTC ile kıta sahanlığımızı bir anlaşma ile sınırlandırdık. Kıbrıs Adasının batısı bakımından ancak

Kıbrıs meselesi çözüldükten sonra bu konular ele alınabilir. Kıbrıs Rumlarının mevcut aşamada yapması gereken şey, ya tek taraflı faaliyetlerini durdurmak ya da Kıbrıs Türklerini hidrokarbon konusunda karar alma mekanizmasına da dâhil edecek şekilde adımlar atmaktır. Dolayısıyla hem kendi kıta sahanlığımızda hem de KKTC'nin Türkiye Petrollerine vermiş olduğu ruhsat sahalarında arama ve sondaj faaliyetlerimizi sürdüreceğiz.

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiyi; liberal dünya düzeninin değiştiği, yabancı düşmanlığı, İslamofobi ve Müslüman karşıtlığının arttığı bir dönemde nasıl bir gelecek bekliyor?

Küresel düzlemde birçok sınamayla karşı karşıya olduğumuz zor bir dönemden geçiyoruz. Dünyanın her yerinde tehlikeli bir şekilde artış gösteren yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığı, AB üyesi ülkelerde, özellikle Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinden önce kullanılan aşırı ve popülist söylemlerle tehlikeli bir hâl aldı. Yabancı düşmanlığının giderek daha fazla politik bir araç olarak kullanıldığını görüyoruz.

AB'nin kendi kuruluş değerlerine ters düşen bu tutuma karşı Türkiye'nin sağlayacağı katkı ve tarihimizden kaynaklanan hoşgörü yapısı göz ardı edilmemeli. Türkiye'nin AB üyeliği, bu sınamaların aşılmasında anahtardır. Türkiye'nin AB'de yer alması; İslam ülkeleriyle AB arasındaki yakınlaşmayı somut hâle getirecek, AB ülkelerindeki Müslüman toplumların uyumunu hızlandıracak, olası radikalleşmeleri engelleyecek ve AB'nin geleceğine ve istikrarına katkı sağlayacaktır. AB ile Türkiye arasında dürüst ve açık bir diyalog sürdürülmesi önem arz etmektedir.

Türkiye, dünya genelinde artan İslamofobi, Müslüman karşıtlığı, aşırı sağ popülist söylem ve yabancı karşıtlığına karşı nasıl bir politika izliyor? Bu politikanın yaptırım gücünü sağlamak için hangi önlemler alınıyor?

İrkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığı etrafında şekillenen, popülist söylemlerin körüklemesiyle yeni bir boyut kazanan radikal fikir ve eylemlerin muhtelif ülkelerdeki çirkin tezahürünü büyük kaygıyla takip ediyoruz. 15 Mart 2019 tarihinde Yeni Zelanda'da iki camiye gerçekleştirilen ve Müslümanları hedef alan terör saldırısı, İslam karşıtlığının ulaştığı boyutun elim bir göstergesi olmuştur. Bu olayın hemen ardından İİT Dışişleri Bakanları Düzeyinde Açık Katılımlı Acil İcra Komitesi Toplantısını düzenledik. Akabinde, 2 Nisan

”

“Türkiye'nin AB'de yer alması; İslam ülkeleriyle AB arasındaki yakınlaşmayı somut hâle getirecek, AB ülkelerindeki Müslüman toplumların uyumunu hızlandıracak, olası radikalleşmeleri engelleyecek ve AB'nin geleceğine ve istikrarına katkı sağlayacaktır.”

2019 tarihinde New York'ta hitap ettiğim Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda uluslararası camia, yükselen hoşgörüsüzlük ve nefret suçlarına karşı etkili önlemler almaya davet edildi.

Türk kökenliler, birçok Avrupa ülkesindeki Müslümanların çoğunluğunu oluşturmakta ve ırkçılık, ayrımcılık ve yabancı düşmanlığı saikli eylemlere maruz kalmaktalar. Örnek vermek gerekirse; Batı Avrupa'da Türk toplumuna yönelik yapılan ırkçı saldırı sayısı 2014'te 75 iken, 2015'te 108, 2016'da 128, 2017'de 100, 2018'de 97 ve Ocak-Mayıs 2019 döne-

“15 Mart 2019 tarihinde Yeni Zelanda'da iki camiye gerçekleştirilen ve Müslümanları hedef alan terör saldırısı, İslam karşıtlığının ulaştığı boyutun elim bir göstergesi olmuştur.”

minde 23 olarak kaydedilmiştir. İstihdam, eğitim alanında ve sosyal yaşamda karşılaşılan ayrımcı davranışlar, Türk toplumunun içe kapanmasına ve entegrasyon sürecinin zorlaşmasına sebep olmakta. İslam karşıtı fikirlerin tezahürleriyle mücadele etmek için kapsamlı yasal, idarî ve eğitici önlemler gerekli. Ancak, ne yazık ki dünya çapında; ırkçı, yabancı düşmanı ve İslam karşıtı olaylar hakkında etkin raporlama yapılmıyor. Bu menfi tabloyu değiştirebilmek amacıyla; Birleşmiş Milletlerin ve bölgesel örgütlerin çatıları altında ortak irade üzerine etkin iş birliği inşa edilmeli ve ortak bir duyarlılık gösterilmelidir.

AİHS'nin 10. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü hakkının, politikacılar tarafından kötüye kullanılması gerektiğini savunuyoruz. Bu mücadele; kültürel ve etnik gruplara yönelik ayrımcılıkla mücadele ve kültürel uyumun sağlanması, çoğulculuğun desteklenmesi, resmî kurumların ırkçılıktan arındırılması, insanî söylemlerin vurgulanması ve bölücü söylemlerden kaçınılması, Müslümanların kendilerini anlatmalarına imkân sağlanmasıyla aşılabılır.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri de farklı inançlardan ibadet eden insanları hedef alan saldırılarda son dönemde yaşanan artışa dikkat çekerek, bunun arkasında yabancı düşmanlığı, beyaz üstünlükçü iddialar, neo-Nazi ideolojiler ve “ötekileştirme”nin yattığını; nefret ve aşırılıkla mücadelede bir dönüm noktasına yaklaşıldığı endişesinden hareketle BMGS'nin acil olarak iki girişim başlattığını açıklamıştır. Bunu memnuniyetle karşılıyoruz.

Avrupa'da artan ırkçılık, yabancı ve İslam düşmanlığı tehdidine karşı vatandaşlarımızla ilgili olarak Bakanlığımızca atılan adımlar şunlardır:

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza yönelik saldırılar, 2012 yılı Ocak ayından itibaren Bakanlığımızca elektronik bir veri tabanında toplanmaya başlanmıştır. Bu veri tabanından derlenen bilgiler TBMM de dâhil olmak üzere, ilgili kurumlarımızla paylaşılmaktadır. Böylelikle yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın İslam düşmanlığı temelli de dâhil olmak üzere

maruz kaldıkları saldırıların, mukayeseli inceleme ve değerlendirmelere de olanak verecek şekilde, bütüncül sayısal veri olarak dökümü çıkarılabilmektedir. Bakanlığımız Konsolosluk Çağrı Merkezi, 2012 yılından bu yana yurt dışında yabancı düşmanlığı saldırılarına maruz kalan vatandaşlarımızın kullanımına da açılmıştır. Böyle bir saldırıya maruz kalan vatandaşlarımız, 7/24 temelinde Bakanlığımıza bilgi verme imkânına kavuşmuştur. Bu yönde bir ihbar alan Konsolosluk Çağrı Merkezi, durumu ivedilikle ilgili temsilciliğimize iletmekte, ilgili temsilciliğimiz de vakit kaybetmeksizin mağdurla temas kurmakta, gerekli olduğu takdirde hukuk danışmanları aracılığıyla hukukî destek sağlamakta, yerel makamlardan bilgi talep etmekte ve saldırının takipçisi olmaktadır. Vatandaşlarımız; aşırı akımların propaganda çalışmalarına karşı müteyakkız olmaları konusunda uyarılmakta ve kendilerine, aşırı çevrelerin tahrik-kâr söylemleri karşısında sükûnetlerini korumaları ve haklarını yasal yollardan aramaları telkininde bulunulmakta ve bu yönde kendilerine gerekli hukukî yönlendirme (ücretsiz olarak) sağlanmaktadır. İrkçılık ve İslam düşmanlığı saikli saldırılara maruz kalan vatandaşlarımızın ihtiyaç duyabilecekleri bilgi ve yönlendirmenin sağlanması amacıyla, 2001 yılından itibaren dış temsilciliklerimizde istihdam edilen sözleşmeli hukuk danışmanları yoluyla hukukî destek sağlanmaktadır. Hâlihazırda 39 temsilciliğimizde hukuk danışmanlığı hizmeti verilmektedir.

Batılı muhataplarımıza her fırsatta, siyasetçilerin ve toplumun önde gelen kişilerinin mesaj ve konuşmalarında daha mutedil olmaları ve mevcut olumsuz hissiyatı körüklememeleri gerektiği, aksi takdirde dışlayıcı ve ötekileştirici söylemin toplumun her kesiminin güvenliğini ve huzurunu tehdit etme riskini taşıdığı vurgulanmaktadır. Göç ve göçmen politikalarının münhasıran güvenlik objektifinden bakılarak şekillendirilemeyeceği, insanî açıdan yapılacak değerlendirmelerin ağırlık taşıması gerektiği ve bu politikaların kapsayıcı/kucaklayıcı olmasının önemi her fırsatta dile getirilmektedir.

İlgili ülke makamları nezdinde; ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık içeren hususların ders kitaplarından çıkarılmasına yönelik girişimde bulunulmaktadır. Eğitim sisteminin, özellikle genç kuşaklara İslam, Müslümanlar, göç ve göçmen olgusu hakkında doğru bilgi verecek şekilde düzenlenmesinin önem arz ettiği vurgulanmaktadır.

Muhataplarımızla ikili düzeyde yapılan temaslara yanı sıra Avrupa Konseyi, AGİT ve Birleşmiş Milletler gibi çok taraflı platformlarda düzenlenen etkinliklere, Türk STK'larının katılımı desteklenmekte, böylece yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın maruz kaldığı ırkçılık ve İslam düşmanlığı temelli saldırılar ile ayrımcı uygulamalar konusunda uluslararası farkındalık oluşturulması sağlanmaktadır.

Türkiye; eşitlik ve çeşitlilik ilkesi ile yürüttüğü dış politikasında yakın ve orta dönemde Çin, Hindistan ve Afrika ülkeleri ile nasıl bir gelecek düşünüyor?

Dış politikamız ve ekonomik performansımız, tüm coğrafyalarda birbirini tamamlıyor. Ülkemizin yumuşak gücünü tam anlamıyla pekiştiriyor. Küreselleşmenin yadsınamaz bir gerçek olduğu günümüz dünyasında ülkemizin dış politikasında da çeşitliliğin önemi çok büyük. Bu nedenle Asya'nın en büyük güçleri arasında bulunan Çin ve Hindistan ile yükselişe geçen Afrika ve Latin Amerika ile ilişkilerimizi her açıdan geliştirmek için çabalyoruz. Asya'da Sektörel Diyalog Ortağı olduğumuz ASEAN

ülkelerinin tamamında mukim Büyükelçiliğimiz bulunmakta. Bu bölgeyle; 2002 yılında 5,96 milyar ABD Doları olan ticaret hacmimiz, 2017 yılında 53,4 milyar ABD Dolarına ulaştı.

Afrika'yla ise açılım politikası olarak başlayan ilişkilerimiz, zaman içerisinde olgunlaşarak ortaklık politikasına evrildi. 2002 yılında 2,9 milyar ABD Doları olan kıtaya toplam ticaret hacmimiz, 2017 yılında 18,8 milyar ABD Dolarına yükseldi. Ülkemizin, 54 Afrika ülkesinin 42'sinde mukim Büyükelçiliği bulunuyor. Bunlara ilaveten Gine-Bissau, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Malavi'de açılacak yeni Büyükelçiliklerimizle kıtadaki varlığımız daha da güçlenecek. Afrika ile ilişkilerimizde AFAD, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, Kızılay gibi kurumlarımızla yakın iş birliği hâlinde çalışıyoruz. Kıtada ciddi yatırımlarımız var. Bizim amacımız; coğrafya, dil, din, ırk gözetmeksizin hep birlikte iş birliğinin hâkim olduğu bir ortamda geleceğe ilerlemek.

Sayın Bakanım, özetle söylemeniz gerekirse, değişen bu dünya düzeninde Türkiye'nin rolü ne olacak?

Dünyanın çeşitli dalgalanmalar ve çalkantılarla sınındığı günümüzde Türkiye; yaşamakta olduğumuz köklü değişikliklere uyum sağlayan ve çevresindeki dinamikleri barış, refah ve istikrar doğrultusunda şekillendirmek için samimi çaba sarf eden, bu çabalarının merkezine insanı koyan bir ülke. Uluslararası sistemin, temsil ve adalet kavramları üzerine yeniden tesis edilmesi için başta BM nezdinde olmak üzere uluslararası kuruluşlardaki çabalarımızı devam ettireceğiz. 2023 hedeflerimize doğru yürüdükçe, uluslararası sistemin yeniden şekillenmesi üzerindeki etki alanımız da genişleyecek. Türkiye; bölgesinde ve ötesinde hüküm süren bu belirsizlik denizinde barış, istikrar ve refahın sağlanmasında etkin rol oynamakta. Artan imkânlarımız sayesinde, bölgemizin ötesinde Afrika, Asya-Pasifik ve Latin Amerika'ya kadar uzanan güçlü ilişkileriyle ülkemiz; kalkınma, çatışmaların barışçıl yollardan çözümünü ve arabuluculuk, etkin çok taraflılık ve küresel iş birliğini samimi çabalarla destekliyor, desteklemeye de devam edecek. Sözüne güvenilen, ağırlığı olan önde gelen bir ülke olmayı sürdürecektir.

“Afrika ile açılım politikası olarak başlayan ilişkilerimiz, zaman içerisinde olgunlaşarak ortaklık politikasına evrildi. 2002 yılında 2,9 milyar ABD Doları olan kıtaya toplam ticaret hacmimiz, 2017 yılında 18,8 milyar ABD Dolarına yükseldi. Ülkemizin, 54 Afrika ülkesinin 42'sinde mukim Büyükelçiliği bulunuyor.”

2071 için hangisi daha stratejik: Stratejistler mi akıl mı?

.....
NEDRET ERSANEL *

1989'dan 11 Eylül trajedisine kadar dış politika entelijansiyasının, medya ve akademinin açılış cümlesi, "Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra" ya da "Berlin Duvar'ının yıkılmasının ardından" dı. 9/11 trajedisinden (2001) "tek kutuplu dünya ve buna aleni meydan okumaların başlamasına" kadar geçen süre içinde de, "İkiz Kuleler'in çökmesiyle birlikte" diye başlayan okumalar izler olduk.

Bu tekrarlar Türkiye özelinde, tek kutuplu dünyanın getirdikleri ve buna itirazların sunduğu risk ve fırsatların öngörü ve teşhisine ilişkin pek az hatta nadir isabette analizler üretilebildi.

Mesele bununla da kalmadı; Türkiye'nin son 18 yılının getirdiği benzeri görülmemiş iç politik metamorfoz ve bunun ürettiği sarsıntılar, dünyanın merkezindeki kaymaların oluşturduğu kasırgalarla buluştu, ikisi birleşerek "fırtınanın gözü"nü üzerinde yaşadığımız topraklara dikti.

Bu tecrübe, dünyada herhangi bir ülkenin yaşadığı veya yakın örneği bulunmayan "katalog dışı" olaylara neden oldu. 15 Temmuz bunlardan sadece biri ama birinci sırada olanıydı... Bu süreç esnasında ülkenin hissettiği en büyük eksiklik, yaşanan ağır krizlerin niteliği, bunların durdurulup tedavi edilmesi, alternatif yollar/çıkışlar için gerekli "akıl üretiminin" darlığıydı. Bu fakirlik hâlen devam etmektedir.

Tek kutuplu dünya, eskisine kıyasla çok daha güçlü ve hırsla "itaat" talep ederken, Türkiye'nin krizleri içinde, genel olarak Batı, özel olarak ABD olarak tarif edilebilecek "canlıyla" kurulmuş özel bağ fark edildi. Böylece bir yandan tek kutuplu dünyanın getirileri tartışılmaya çalışılırken, istikrarlı bir siyasi iktidarın ülkeyi yükseltme ve bekası için "bağımsızlık karaktere" ihtiyacı acil biçimde hissedilir hâle geldi. Buna yatırım yapılırken, diğer taraftan da ülkenin bir tür "arınma süreci"nden geçmesi gerektiği anlaşıldı.

Ulusal güvenlik kavramının akla gelen her ayağından; askerî, politik, ekonomik, medya, terör, dış politik saldırılar ve tehditler, bunları durdurma, aşma, karşılık verme ve aynı zamanda "yoluna devam" etme mesaisinin ağırlığını çok artırdı. Bunlar da hâlen devam etmektedir.

Dünyanın iç ve dış tehditlere en çok maruz kalan ülkesi...

Türkiye, dışarıdan gelen atak çeşitliliği kadar iç tehditleri de yüksek bir ülke ve dahası iki kol sıklıkla bileşenler oluşturabiliyor. Küresel "iç-dış tehditlerin sayısına göre ülkelerin dağılımı" listesi yapılırsa ilk üçe rahatlıkla ama bu satırların yazarına göre ilk sıraya "oynayan" bir ülke konumundadır. Bu da ülkenin, zorlukların her biri ile tek tek uğraşmasını dayatan, üstelik bunu "kafasını kaldırmadan" sürekli yapması gereken bir Türkiye ihtiyacını empoze ediyor!

Her devlet ulusal güvenlik risklerine daima teyakkuz hâlinde olmak görevine sahiptir ama tehdit/riskler "tek tek" yani "perakende" ele alınamaz. Bu tür bir algı; dış politika aydınlarının, diplomasi uygulayıcılarının, medyanın, "çözüm sunma, üretme, plan kurma, bilhassa orta ve uzun vadeye bakma" kabiliyetini hızla köreltir.

Türkiye'nin karşılaştığı sorunlar bağımsız öğelermiş gibi ele alınmakta, tekrar tekrar tarihî/kronolojik boyutları yazılmakta, tekrar tekrar "anki hâl" tarif

edilmekte, üzerine de her gün aktüel durum sosu dökülmektedir.

Dış politika profesyonelleri (medya, akademi, aydınlar, askerler, daha az olmakla birlikte diplomatik araçlar) açısından bu durum tüm açılış göremeyen, özel durumlarda sadece açılış değil gerekirse gözü değiştirmesi gerektiğini fark edememiş, meseleyi nasıl/nereden tutacağı konusunda sıklıkla tedirgin, plan yapamayan/ öneremeyen birkaç kuşağın güdük kalmasına sebep olmuştur. Bu azlığın ana nedenlerinden biri -ayrı bahistir- ABD'nin ülkemize nüfuz derinliğidir.

Türk dış politikasının bütününe yönelik bu kritikler ağır sayılmamalıdır. Çünkü Türkiye'nin ihtiyacı olan dış politika akli vasatla idare edilemeyecek boyuttadır, baskı/strese dayanabilmelidir ve başka yolu da yoktur. Bu yüzden teşhisler, eleştiriler, tahrik ölçüsünde teşvik olarak alınmalıdır.

(Adı geçen dış politika sınıflarının içinde bu şartlara uygun akıllar olmasa zaten bugünlere ulaşılması mümkün müydü? Türkiye'nin özellikle asimetric hamleleri ve oyun bozma/direnme kabiliyeti emsalsizdir. Ancak daha fazlasını istememiz gerekiyor.)

Örneğin Suriye krizi, 9. yılındadır ve kimsenin elinde -bilebildiğimiz kadarıyla- dört başı mamur, çok katmanlı ve oyun teorilerine göre kurulmuş, safhalandırılmış bir plan yoktur. Sürekli aksiyon üretme, karşılık verme yetisini de zayıflatmaktadır.

Türkiye'de iç siyasetin -seçimler gibi özel dönemler hariç- gündemin gerisine gidip, dış politika ve güvenlik konularının ilk sıraları günlük hayatın parçası olacak denli doldurması; dünyanın, bölgenin ve Türkiye'nin değişen dengeleri ile ilgilidir. Bu basit hâl görüldüğünde ihtiyaçlarımız da buna göre düzenlenecektir.

* Gazeteci.

Pakistan, IMF kısılacında

Pakistan IMF'den 3 yıllık dönemde 6 milyar dolarlık yardım almayı planlıyor. IMF ile yapılan görüşmelerde 700 milyar Pakistan rupisi (yaklaşık 30 milyar lira) tutarındaki vergi muafiyetinden de geri adım atılması konusunda ortak bir karara varıldı.

Pakistan Maliye Bakanı Abdul Hafız Şaik, Uluslararası Para Fonu (IMF) ile 6 milyar dolarlık kurtarma paketi konusunda anlaşmalarını ifade etti. Devlet televizyonu PTV'ye konuşan Şaik, anlaşmanın 3 yıllık bir dönemi kapsayacağını ve 3 yıllık periyotta 6 milyar dolarlık destek alacağını aktardı.

IMF ile 29 Nisan'dan beri yapılan görüşmelerin sonuca ulaştığını kaydeden Şaik, teknik konulara ilişkin görüşmelerin tamamlanmasının ardından paketin IMF tarafından onaylanmasını bekleyeceklerini bildirdi.

IMF ile yapılan görüşmelerde 700 milyar Pakistan rupisi (yaklaşık 30 milyar lira) tutarındaki vergi muafiyetinden de geri adım atılması konusunda ortak bir karar verilebildi. İki taraf ilk olarak gelecek malî yılda oluşması beklenen 11 milyar dolarlık finansal açığın kapatılması üzerinde çalışacak. Pakistan, gelecek yıl elektrik ve gaz faturalarına da zam yapmayı planlıyor.

Pakistan Ulusal Elektrik Enerjisi Düzenleme Kurulunun özelleştirilmesi de IMF ile yapılan anlaşma kapsamında gündeme alınacak ve devletin kurum üzerindeki etkisi en aza indirilecek. Cari açığı 8 milyar dolara düşürmeyi taahhüt eden Pakistan hükümeti, harcamalarını bir hayli azaltacak.

Devlet dışı silahlı aktörler

MURAT YEŞİLTAŞ *

G eçtiğimiz yıllarda Orta Doğu ve Kuzey Afrika coğrafyalarında başlayan ve Suriye’de zirve noktasına ulaşan halk isyanları, çatışmalar ve iç savaşlar özellikle otoriter devlet yapılarının kırılganlığını ve buna karşın devlet dışı silahlı aktörlerin giderek güç kazandığını ortaya koydu. Son yıllarda şahit olduğumuz çatışmalarda giderek belirgin hâle gelen devlet dışı silahlı aktörler, öncesinde daha çok finansal ve toplumsal düzlemlerde önemli rol oynamasıyla gündemde yer edinen bir fenomendi. Ancak Libya, Yemen, Irak ve özellikle Suriye’de, devlet dışı silahlı grupların silahlı çatışmaları yönlendiren birer aktör hâline gelmeleri, bu kavramın doğasını ve olgunun muhtevasını tümünden değiştirerek güvenlik çalışmaları ve uluslararası ilişkiler bağlamlarında ele alınmasını zorunlu kıldı. Öte yandan bu durum uluslararası güvenliği de yeniden düşünmemizi zorunlu hâle getirdi.

Özgürlük, eşitlik ve adalet talepleriyle başlayan gösteriler, Tunus dışında diğer bütün örneklerde akamete uğradı. Mısır’daki askerî darbe, Suriye krizinin derinleşmesi, Libya’daki çatışmaların yeniden başlaması ve Yemen’e yönelik Suudi Arabistan’ın askerî müdahalesi Orta Doğu’da var olan fay hatlarını derinleştirerek bölgedeki güvenlik krizini çok boyutlu hâle getirdi. Bölge, yeni bir güvensizlik dalgasıyla karşı karşıya kaldı. Terörizm, hem nicelik hem de niteliksel olarak dönüşüm geçirdi ve bütün Orta Doğu coğrafyasını tehdit eden bir faktör hâline geldi.

Bugün Orta Doğu’da sınırların sorgulandığı, devlet egemenliğinin ciddi meydan okumalarla karşı karşıya bulunduğu, radikalleşme ve aşırı şiddetin yaygınlaştığı bir güvenlik iklimi hâkim. Söz konusu güvenlik ikliminin oluşmasında en etkili unsurların başında şiddet temelli devlet dışı silahlı aktörlerin yaygınlaşması gelmektedir.

Devlet dışı silahlı aktörler ifadesi, hâlâ muğlak ve tanımı net olarak yapılmamış bir kavramsallaştırma olması sebebiyle birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Söz konusu aktörlerin bilindik Vestfalyan devlet egemenliğine karşı oynadıkları yıkıcı rollere dair özellikle Orta Doğu siyasetine göz atıldığında önemli bulgulara ulaşmak mümkündür. Örnekler Orta Doğu siyaseti ile de sınırlı değildir.

Devlet dışı silahlı aktörlerin, özellikle IŞİD ve PYD/YPG örneklerinde görüldüğü üzere devlet benzeri yapılara gitmeye çalışması, toprak kontrolü ve geniş malî kaynaklara ulaşmaları, klasik devlet egemenliğinin sınırlarına dair tartışmayı da yeniden yapmayı mümkün kılmaktadır. Öte yandan, devlet dışı silahlı aktörler, terörizm kavramını ve olgusunu da yeniden düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Bu anlamda DDSA’lar ve terör örgütlerinin hareket tarzları ve yapılanmaları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, terörizmin bu olguyla birlikte önemli bir dönüşüm içerisinde olduğunu bize göstermektedir. DDSA’lar, devletlerin sahip olduğu teknolojik kapasitelerin bir kısmına sahip olmaya başlamasıyla birlikte küresel güvenlik daha fazla tehdit altındadır. Bu yapıların varlığı ve savaşma biçimleri, savaşın karakterinde de önemli bir değişimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu anlamda DDSA’ların asimetrik savaş ve düzensiz savaşın da karakterinde önemli bir değişime sebep olduğu gözlemlenmektedir.

DDSA’lar artık uluslararası politikanın en önemli aktörü hâline dönüşmüşlerdir. Bu aktörlerin, uluslararası düzeni bundan sonraki süreçlerde daha fazla etkilemesi ise kaçınılmaz bir gerçeklik olarak ortaya çıkmıştır.

* Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü.

Venezuela’da sular durulmuyor

Venezuela Kurucu Meclisin kararı ile, “*Vatana ihanet, komplo, isyana teşvik, sivil isyana teşvik, suç işlemek için örgüt kurmak, yetki gaspı, kamuoyunu yasalara uymamaya teşvik etmek ve nefret suçu işlemek*” suçlamaları yöneltilen Ulusal Meclisin 7 milletvekilinin dokunulmazlıkları kaldırıldı.

Venezuela’da 23 Ocak’ta bir meydanda yemin eden Juan Guaidó, kendini geçici devlet başkanı ilan etmiş, ABD başta olmak üzere bazı Batı ülkelerinin de desteğini almayı başarmıştı. Juan Guaidó’nun 30 Nisan’da bir grup askerle başkent Caracas’ta başarısızlıkla sonuçlanan askerî ve sivil kalkışma denemesine katılanlar hakkında ülkede başlatılan yasal süreç devam ediyor.

Venezuela’da devlet nezdindeki yetkili yasama organı Kurucu Meclis (ANC), Venezuela Yüksek Adalet Mahkemesinin (TSJ) olaylarda rol alan 7 milletvekilinin dokunulmazlıklarının kaldırılması isteğini birkaç saat içinde olumlu yanıtladı. Çoğunluğu muhaliflerin elinde bulunan ve yetkisi olmayan AN’den ise karara tepki geldi. AN’den

Nicolás Maduro

Juan Guaidó

yayımlanan yazılı açıklamada, kararın geçersiz olduğu öne sürüldü ve AN’nin, “*devlet başkanlığı gaspını*” sona erdirmek için çalışmaya devam edeceği belirtildi.

ANC Başkanı Diosdado Cabello, yaptığı açıklamada, kalkışmaya katılan milletvekilleri hakkında yürütülen hukukî süreçler bulunduğunu söylemiş, dokunulmazlık dosyalarının ANC’ye

gelmesi durumunda da “*evet*” oyu vereceklerini vurgulamıştı. Guaidó ve ev hapsini ihlal ederek La Carlota Hava Üssünün karşısındaki Altamira Köprüsü üzerine gelen yasaklı siyasetçi Leopoldo López, bir grup askerle Devlet Başkanı Nicolás Maduro’yu devirmek istemiş ve halkı sokağa çağırmıştı. Muhalifler, bu çağrı üzerine ülkenin birçok kentinde sokağa çıkmış, protestolar daha sonra özellikle Caracas’taki La Carlota etrafında şiddet eylemlerine dönüşmüştü.

Maduro taraftarlarının da sokağa çıkarak devlet başkanlığı sarayı Miraflores etrafında toplandığı günün sonunda, López, önce Şili, ardından İspanya Büyükelçiliğine kaçmış, Guaidó ise video mesajla ortaya çıkmış ve halkı yeniden sokağa çağırmıştı.

Ele verir talkını, kendi yutar salkımı: Ticaret savaşları

.....
FUAT ERDAL *

Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu (IMF), ABD Hazine Departmanı gibi kuruluşlar öncülüğünde özellikle gelişmekte olan ülkelere verilen, "serbest piyasa ekonomisi ile kalkınma reçetesi", 1989'daki Washington Consensus ile "On Emir" hâlini aldı. Buna göre ülkelerin kalkınması; devletin piyasa üzerindeki etkisinin sınırlandırılmasına, piyasaya girişlerin kolaylaştırılarak rekabetin artırılmasına ve finansal piyasaların ve ticaretin serbestleştirilmesine bağlıdır. Bu reçeteleri farklı dozlarda uygulayan kimi ülkeler başarılı olurken (Güney Kore, Tayvan, Tayland gibi), kimi ülkeler

de birbiri ardına ekonomik ve finansal krizlere girdi (Arjantin, Türkiye, Meksika gibi). Elbette, ekonomilerin başarı veya başarısızlıklarını tamamen bu ilkelere bağlamak mümkün değil ama ülke deneyimleri gösteriyor ki "one size does not fit all" yani her ülkeye aynı reçeteyi uygulayıp da benzer sonuç beklemek doğru değil.

Joseph E. Stiglitz'in söylediği gibi, "Piyasa sistemi, tam rekabet ve mükemmel bilgi gerektirir." İyi işleyen piyasalar, bir gecede kurulamaz. Serbest piyasaya geçmek amacıyla yola çıkan bir ülkenin yapması gereken bir dizi reformlar, aşama aşama kat etmesi gereken uzun bir yol vardır. Bu reform ve düzenlemeleri sırasıyla yapmayan, bu aşamaları atlayarak gitmeye çalışan bir ekonominin de tökezlemesi oldukça muhtemeldir. İşte bahsettiğimiz bu finansal ve ekonomik krizler, bu tökezlemelerin ürünleridir. Sanayi altyapısını güçlendirmeden finansal piyasalar öncülüğünde hizmetler sektörüyle büyümeyi hızlandırmak, ticaretin öncü kuvvetleri KOBİ'lerin inovasyon ve teknoloji kapasitelerini güçlendirmeden dünyanın dev marka ve zincir şirketleri ile rekabete açmak, ülkeyi krizlere açık hâle getirir. Ülkemizde de yaşadığımız gibi, bir cümlelik tweet, piyasalarda

koca bir çalkantıya ve ardından zincirleme krizlere neden olur. Döviz krizi, ardından artan faizler ve takibinde yükselen fiyatlar...

Adam Smith, "Serbest ticaret, tüm ülkelerin refahını artırır." derken ve o günden bugüne de tüm ülkelere bu reçete salık verilirken, nereden çıktı bu korumacılık ve ticaret savaşları? Hem de serbest piyasa ekonomisinin öncüleri ve dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında: ABD, Çin, AB, Kanada... IMF rehberliğinde serbest piyasa ekonomisine geçen, finansal piyasalarını yabancı fonlara, yatırım alanlarını dev küresel çokuluslu şirketlere, gümrüklerini üretebildiği üretemediği her türlü ürüne açan ülkelere herkes özellikle ABD çok memnun idi. Teknolojik olarak üstün mallar giderken, hammadde ve yarı işlenmiş mallar geliyordu. Paralarına para, kârlarına kâr katıyorlardı. Ne zaman ki en az ABD ve AB malları kadar sağlam ve kaliteli ürünler piyasalarda boy göstermeye başladı, işte o zaman bu serbest ticarete "Dur!" deme zamanı geldi zira artık "salkım" yutmak zorlaşmıştı. Şimdi gel de şu sorunun cevabını bul: Serbest ticaret, yararlı mı zararlı mı?

* İbn Haldun Üniversitesi Rektör Yardımcısı.

İleri imalat teknolojilerinde millîleştirme adımı

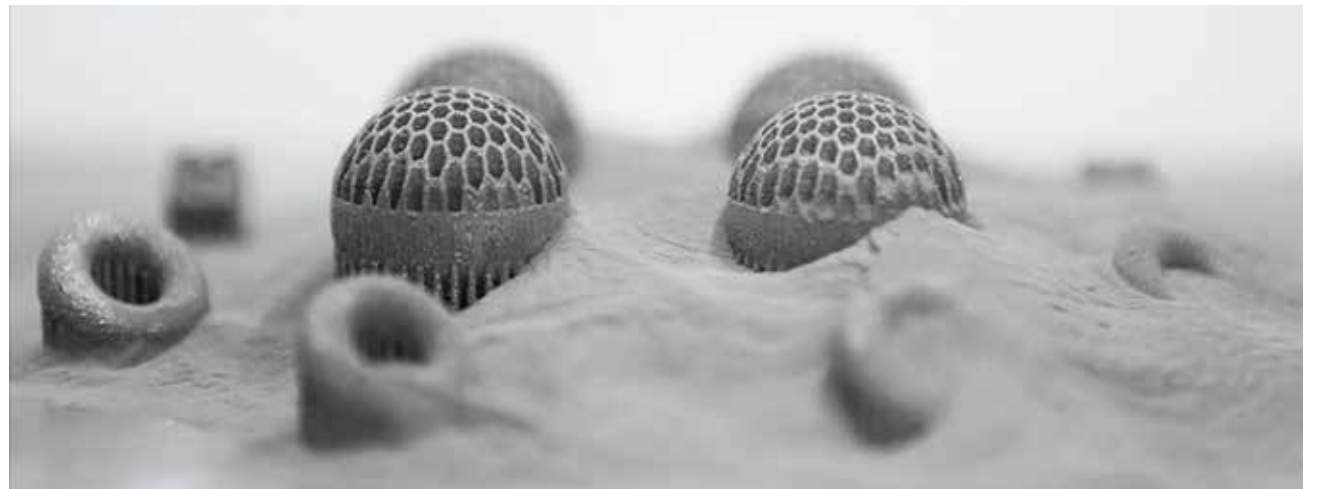
Sanayinin birçok alanında üretim sınırlılıklarını ortadan kaldıran 3 boyutlu eklemeli imalat teknolojilerinin millîleştirilmesi için kapsamlı bir iş birliği hayata geçirildi.

SAHA İstanbul, Ermaksan, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Mayıs Tasarım ve Toyotetsu'nun içinde bulunduğu konsorsiyumun bu konuda geliştirdiği projenin, TÜBİTAK Sanayi Yenilik Ağ Mekanizması (SAYEM) tarafından desteklenmesi kararlaştırıldı.

Proje kapsamında, ileri imalat teknolojilerinin millîleştirilmesi için gerekli üniversite-sanayi iş birliği kurulacak. Yerli eklemeli imalat makinesinin uluslararası standartlara ulaştırılması için yol haritası, uygulama planları ve yönetim modelleri oluşturulacak.

EnaVision'ın teknoloji hazırlık seviyesinin 9'a ulaştırılması ve ticarileştirilmesi sağlanacak. Yerli teknoloji, ham madde ve yetişmiş insan gücünün sağlanması için ihtiyaç duyulan bilgi havuzu oluşturulacak. Yüksek teknoloji ürün gruplarında, yurt içi ve yurt dışı sektörü etkileyecek rekabet kabiliyeti oluşturularak cari açığın azaltılmasına katkıda bulunacak bir projenin kapsamlı yol haritası çıkarılacak.

Geliştirilecek mevcut ve/veya sektöre yönelik yeni makine modelleri ile ithal ürünler, yerlileştirilecek. Proje; hedef sektörleri olan savunma, havacılık,

otomotiv, kalıpcılık, dental ve medikal alanlarda karmaşık geometrilere sahip, topoloji optimizasyonu yapılmış, hafifletilmiş, tedariki mevcut yöntemlere göre daha kolay olan, kişiselleştirilmiş, az adetli seri üretimlerde maliyet avantajı sunan parçaların üretilebilirliği ve üretilen parçaların doğrulanması sağlanacak.

Türkiye'nin ilk 3 boyutlu metal yazıcısı

Türkiye'nin önde gelen makine üreticilerinden Ermaksan, son dönemde yürüttüğü çalışmalarla Türkiye'nin ilk 3 boyutlu metal yazıcısı EnaVision'ı ortaya koydu. Geliştirme çalışmaları süren EnaVision; klasik yöntemlerle üretilemeyen, karmaşık geometrilere sahip ürünlerin üretimine imkân sağlayacak. Birkaç süreç adımı ile birden fazla parçanın birleştirilmesi ile üretilebilen ürünler, tek bir süreç ile tek parça olarak üretilebilecek.

Lazer ergitme ile üretilen parçalar, yüzde 99'un üzerinde yoğunluğa ve iyi mekanik özelliklere sahip olacak. Bu teknoloji; tasarım konusunda özgürlük sunarken, hızlı ve hassas, düşük maliyetli ve çevre dostu üretime imkân veriyor.

EnaVision ile kullanılacak özel metal tozlarla biyouyumlu, hafif malzemeler üretilerek diş implantı, diş kalıbı ve vücuda uyumlu protez parçaları üretilebilecek.

Otomotiv endüstrisinde hafifletilmiş, dayanımı yüksek parça ve kalıp parçaları, uygun malzeme ve tasarımlarla birlikte ortaya konulabilecek. Kullanılan materyallerin hafifletilmiş ve dayanıklı olması, havacılık sektöründe yakıt tasarrufu sağlamakla birlikte, istenilen mekanik özelliklerin elde edilmesine de imkân sunuyor.

Dünya düzeni çözülürken yumuşak güce yer var mı?

.....
BİROL AKGÜN *

İçinden geçmekte olduğumuz tarihsel dönemde bireyler, toplumlar ve devletler iki farklı merkezkaç gücün etkisinde geleceklere yön vermeye çalışıyorlar. Bir yandan son üç yüz yıla damgasını vuran modernizmin yarattığı tek tipleştirici, homojenleştirici evrensel değerler söylemi hâlâ etkisini korurken, diğer yandan iletişim ve ulaşım teknolojilerinin bireysel tercihlere güç kazandıran ve farklılıkları cazibeye dönüştüren postmodern değerler; bireysel, sosyal ve siyasal alanda ciddi tartışmalar yaratıyor. Sosyal bilimciler arasında bugün yaygın şekilde dünyada "yeni normal"den, postmodern değerlerden ve "gerçek sonrası" (*post-truth*) bir çağdan söz ediliyor. Herkesin üzerinde uzlaşmak zorunda hissettiği "mutlak bilimsel doğrular" yerini giderek daha rölativist yaklaşımlara bırakıyor. Eski Yunan'da kamusa değerleri savunan Platon ve Aristo gibi cumhuriyetçi bakışlar yerini milenyum kuşağının değer verdiği "öznelliğe" terk etmeye başladı. Perikles dönemimin ortak iyilik etrafında toplanmayı

önemseyen kamusal ahlak yerine şimdi moda İkinci Kuşak Sofistlerin dünyasında olduğu gibi kaotik ve anarşik bir değerler ve düzen arayışı tartışmalarına yön veriyor. Kissinger'in son kitabı "Dünya Düzeni" bile hâlâ uzun uzun Batılı güçlerce oluşturulan Vestfalyan düzenden söz etse de, diğer yandan İslam, Çin ve Hint medeniyetlerinin küresel düzen tasavvurlarına yer vermek zorunda kalıyor. Kısaca Marx'ın dediği gibi katı olan her şey buharlaşıyor ama yerine neyin konulacağı konusunda ise zihinler karışık. Bu, yeni nesillerdeki kafa karışıklığı ise dünyadaki yeni normal yani düzensizliği besleyen bir kısır döngüye dönüşüyor.

İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan liberal uluslararası düzeni köklerinden sarsan gelişmeler seküler bir trend hâlinde küresel sistemdeki aktörlerin durumunu ve kurumların işleyişini de yeniden tanımlıyor. Bu dönemin temel konusu küresel barış ve düzenin nasıl kurulacağı ve devamında sağlanan düzenin nasıl ve hangi araçlarla devam ettirileceğidir. Bu aksiyomdan hareketle modern dünyada insanların daha barışçıl ve medeni argümanlar/yöntemler kullanması beklenirken; kitlesel şiddet olayları başta olmak üzere; siyasal istikrarsızlık, güvensizleşme, silahlanma, liberal değerlerin ve uluslararası iş birliğinin aşınması gibi gelişmeler uluslararası sistemi daha güvensiz ve istikrarsız hâle getirmiştir. Uluslararası sistemdeki dönüşümde en önemli etken küresel yönetim sisteminin işlevsizleşmesidir. BM sisteminin yapısal ve dinamik sorunları, sistemin işleyişini sıkıntıya sokmaktadır. Bununla birlikte 20. yüzyıl ortalarında kurulan ABD merkezli küresel hegemonya, Trump

dönemi ile daha agresif ve tedirgin bir yapıya dönüşmüş durumdadır. Uluslararası hukuk, normlar, rejimler ve kurumların işleyişinde yaşanan ihlallerle birlikte günümüzde küresel güç dengeleri değişmektedir. Uluslararası sistemde gücün Batı'dan Doğu'ya geçişine şahit olmaktadır. Atlantik (ABD ve AB) merkezli uluslararası güç merkezinin Avrasya'ya (özellikle Çin'e) doğru yani Batı'dan Doğu'ya kaydığını görmekteyiz.

21. yüzyılın ortalarında kurulacak olan yeni güçler arası dengenin tohumları bugünlerde atılıyor. Batı dışı dünya hiç olmadığı kadar hızlı büyüyor ve sisteme kendi değerlerini aktarmaya çalışıyor. Her bir düzenin, aynı zamanda ittifaklar düzeni olacağı bilinen bir gerçektir. O nedenle yükselen aktörler diğerlerini korkutan askerî güç kapasitelerini ön plana çıkartmak yerine, yumuşak güç unsurlarını kullanmayı tercih ediyorlar. Çin, tüm dünyada Mao'yu değil, daha insanî ve evrensel değerleri temsil ettiğine inandığı Konfüçyüs'ü ve onun siyasete uyarlanmış yönü olan uyum ve dengeyi vurguluyor. Almanlar şair Goethe, İspanyollar Cervantes, Türkiye olarak bizler de Yunus Emre ve Mevlana gibi düşünürler üzerinden kendi kültürlerimizi dünya halklarına anlatmaya çalışıyoruz. Çünkü dünya tarihinin bize öğrettiği gerçek şu ki; güç geçicidir ama fikirler, değerler ve düşünceler kalıcıdır. Medeniyetler de bu değerler üzerinde kurulur ve yükselir. Fikir olmadan hiçbir devlet kalıcı olamaz.

* Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı.

AI can help diagnose anxiety, and depression in children, researchers say

A machine learning algorithm which can analyze the audio data of children's speech can detect internalizing disorders such as anxiety and depression in early childhood with 80% accuracy, a recent study revealed.

Diagnosing depression and anxiety in children under the age of 8 can prove difficult, as young children are unable to reliably articulate their feelings and their symptoms often go unnoticed or untreated by parents.

However, an artificial intelligence device developed by a group of researchers from the University of Vermont in the United States could help these conditions in children be diagnosed more quickly and accurately.

In the research study, 71 children between the ages of 3 and 8 were subjected to a modified version of the "Trier Socials Stress Test," which seeks to induce stress in the participant. The children were asked to tell a three-minute-long improvised story and told

they would be judged by how interesting their tale was. The judge was stern during the telling of the story, giving only neutral or negative feedback, to trigger a stress response in the child.

The detailed analysis by the algorithms showed that affected children exhibited especially low-pitch voices, with repeatable speech inflections and content, and high-pitched response to surprising stimuli relative to controls. The algorithm device was able to diagnose the children within just a few seconds of processing time.

Clinical psychologist Ellen McGinnis from University of Vermont's Children, Youth and Family Center who led the research with biomedical engineer Ryan McGinnis said the algorithm was 80% successful in identifying children with internalized diseases, adding that the results matched with the interviews conducted with the children's families.

The results of the study, which were published in the Journal of Biomedical and Health Informatics,

suggested that with this method, children with internalized diseases could be diagnosed earlier and thereby receive treatment earlier, giving them the highest chance of overcoming these diseases later in life.

Yeni dünya düzeninde Rusya'nın rolü

TALAT ENVEROVIÇ ÇETİN *

Yeni dünya düzeninde ya da değişen dünya düzeninde Rusya'nın yerini; ABD, Avrupa ve Asya'daki büyük fotoğrafa bakarak daha doğru tarif edebiliriz.

Rusya, Sovyetler Birliğinden hemen sonra 10 yıllık bir tökezleme dönemine girdi. Dünyada var olan bir düzene adapte olma dönemi yaşadı. 2000'li yılların başından itibaren Putin, Rusya'yı, yeniden iki kutuplu dünyanın bir kutbu hâline döndürmeye başlamıştır.

Son 20 yılda petrol ve enerji kaynaklarının, dünya ekonomik dengelerinde önemli yere sahip olduğunu açıkça gördük. Bir yandan petrol fiyatları yükselirken, enerji kaynakları da Rusya'nın topraklarında kalmıştır. Putin yönetimindeki Rusya, bu fırsatı iyi değerlendirmiştir. Sovyet sonrası yaşanan belirsizlik Putin'in Rusyası'nda yerini istikrara bırakmaya başlamıştır.

Giderek millî gelirinde düzenli yükselişin görüldüğü Rusya, artık Batı ve ABD'nin karşısında bağımsız bir oyuncu olarak tekrar sahneye çıkmış durumdadır.

Rusya, 2008 yılında Gürcistan ile başlayan Kırım ve Doğu Ukrayna ile devam eden etki alanındaki sorunlarla da uğraşmak zorunda kalmıştır. Rusya, eski Sovyetler Birliği topraklarındaki ekonomik üstünlüğü ve siyasi otoritesini ortaya koyarak kontrolü ele almayı başarmıştır.

2011'de patlak veren Suriye iç savaşı sonrası Şam'ın daveti ve sıcak sulara ulaşma niyetiyle bölgedeki siyasi kavga ve ekonomik paylaşımına dâhil olmuştur. Akdeniz'de Sovyet döneminde var olan Tartus deniz üssünü büyütmeyle birlikte Hmeymim askerî üssünü de kurup 99 yıl süreyle kullanımı elde etmiştir. Bu şekilde de Orta Doğu'daki kavganın gizli sebebi olan Doğu Akdeniz kaynaklarında payını almak üzere yer ve pozisyonu almıştır.

Yeni dünya düzeni denilince akla gelen, Doğu'da yükselen Çin, 1 kuşak 1 yol projesiyle Şangay'dan Londra'ya kadar yeni bir ekonomik köprü uzatmaktadır. Bu yolun geçiş güzergâhı olan Rusya ve Rusya nüfuzundaki Orta Asya toprakları, bu ekonomik yatırımlardan nasibini alacaktır.

Başka bir deyişle Doğu topraklarındaki ABD ve Batı egemenliği artık geri çekilmek zorunda kalacaktır. Bu çekilme, yerini, Doğu'nun Batı üzerine doğru yürümesine bırakmaktadır.

Ayrıca yeni dünya düzeninde başrol oyuncusu olmak isteyen Rusya, bu durumu sağlamak için konvansiyonel ve süperonik silah üretimi ve geliştirmede de hayli mesafe kat etmiştir.

2016-2018 yıllarında Rus Devlet Başkanı Putin; "Artık dünyanın her tarafını vurabilecek silahları geliştirdik ve bunları üretmeye devam edeceğiz!" çıkışıyla ABD'ye meydan okumuştur.

Bu durumdan sonra ABD'nin endişeleri giderek artmıştır. ABD; bundan böyle, dünyadaki her yere istediğinde müdahale edebilen, başına buyruk hâlinin sona ereceğini anlamıştır. Bu yüzden uzun süredir iyi ilişkiler içinde olduğu Türkiye ve Orta Doğu'daki diğer ülkelere karşı politikalarını değiştirmiştir. ABD, daha agresif ve panik dolu hamleler yapmaya başlamıştır.

Türkiye ve Hindistan'ın Rusya'dan uzak durması, Rusya'nın ürettiği, başta S-400 hava savunma sistemleri olmak üzere diğer silahların edinilememesi hususunda, uyarıdan tehditlere varacak bir silsilede baskılarını açıkça artırarak ortaya koymuştur. Fakat hiçbir durum eskisi gibi değildir. Dünyanın doğusundaki ülkeler artık kaynaklarını ABD'ye ve Batı'ya kaptırmayacaktır.

Bu durum, ABD'yi daha da agresifleşerek, bir bakıma doğudaki kaynakların yerine, hemen burnunun ucundaki yüksek petrol rezervlerine sahip Güney Amerika'ya, Venezuela'ya yönelmeye ve neredeyse işgal etme seviyesinde cümleler kurmaya sevk etmiştir.

Görünen o ki bahsettiğimiz yeni dünya düzeninde, daha önceden olduğu gibi kolay yollu ucuz maliyetli kaoslar çıkarmak artık mümkün olmayacaktır. Yeni dünya düzeninde artık hiçbir eylem, eskisi kadar kolay olmayacaktır.

Dünyadaki en kıymetli kaynaklarının, sadece kendine göre süper güç ABD ve Batı tarafından ele geçirilmesine, kaynakların sahipleri artık izin vermeyeceklerdir.

Rusya'nın ulusal güvenliğini sağlamak ihtiyacıyla geliştirdiği süperonik, konvansiyonel silahları; ABD'nin tehditle doğuya yürütmesine dur diyebilecek seviyede olduğu ABD tarafından üstü örtülü kabul edilmiştir.

ABD tehdidi altındaki ülkeler, Rusya'yı kendilerini ABD tekelinden kurtarabilecek, alternatif bir güç olarak tanımlamıştır.

Son söz olarak Rusya, yeni dünya düzeninde başrol oynamaya son derece emin adımlarla yürümektedir.

* Rusya Millî Güvenlik Akademisi Başkan Yardımcısı, Rusya Devlet Başkanlığı Akademisi Türkiye Daimi Temsilcisi.

Iceland at Eurovision protests the Israeli occupation of Palestine

The team of Iceland used the Eurovision Song Contest to protest against the Israeli occupation of Palestinian territories, in an unexpected move that left the hosts feeling extremely uncomfortable. The band Hatari, which represented Iceland at the song contest organized by Israel, held up banners in support of Palestine while hosts Bar Refaeli and

Ezra Tel announced the country's points. As soon as the hosts realized the band holding banners, they immediately moved on to the next score. Meanwhile, local media showed images of two of Madonna's dancers side-by-side with Israeli and Palestinian flags on their backs during her performance in an apparent call for unity.

After performances by all 26 finalists, Duncan Laurence of the Netherlands won the contest with the stirring power ballad "Arcade."

Italy finished second and Russia third in the results that combined votes from juries from participating countries as well as viewers at home.

Düzenle kaos arasında...

ADNAN KARAKAŞ *

Ülkeler, kurumlar, kuruluşlar, stratejiler, ilkeler, teoriler ve kavramlar... Bu çerçevede kurulan ilişkiler, hedefler, çıkar kavgaları, ortaya çıkan gerilimler ve patlak veren savaşlar... Sömürülenler ve sömürülenler... Katiline aşkla bağlı olanlar ve katillere baş eğmemek için başkaldıranlar...

Mevcut dünya düzeni dediğimizde Batı'nın dayatmacı ve yok edici uygarlığından bahsetmiş oluyoruz. Çünkü artıları ve eksileriyle mevcut dünya düzeni Batı tarafından oluşturuldu, yaygınlaştırıldı ve sürdürülmeye çalışılıyor. Bugün dünya ölçeğinde yaşananları da bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

Yaşı 30'un üzerinde olan herkes olup bitenlere şahit oldu. Bu açıdan hepimiz tarihin yaşayan tanıklarınız. Peki, ne oldu? Bu soruya cevap vermek için iki teze atıf yapmak gerekiyor.

Bunlardan birincisi; ABD'li siyaset bilimci Francis Fukuyama'nın "Tarihin Sonu" (1989) adlı tezi... Fukuyama'ya göre, Sovyet bloğunda görülen reform

hareketleri ve tüketim kültürünün yaygınlaşması Batı'nın kesin zaferi anlamına geliyordu. Çünkü tarih, ideolojik tezlerin çatışmasının dünyaya yansımından ileri geliyordu. Dolayısıyla Soğuk Savaş'ın sona ermesi, aynı zamanda insanlığın ideolojik evriminin mükemmele ulaşması demekti. Batı'nın siyasal ve ekonomik düzeninin alternatifi artık yoktu ve olmayacaktı. Siyasal düzlemde demokrasi, ekonomide ise liberalizm esastı artık. Bir alternatifte ihtiyaç duyulduğunda bunu başka uygarlıklar değil, yine Batı üretecekti. Yani Batı rakipsizdi.

İkinci tez, bir anlamda "Tarihin Sonu" tezine cevap mahiyetinde yine bir ABD'li siyaset bilimci olan Samuel P. Huntington tarafından 1993 yılında yayımlanan "Medeniyetler Çatışması" tezi... Huntington'a göre; çift kutuplu dünyanın sona ermesi, çatışmaların bittiği anlamına gelmiyordu. Aksine ideolojik ve ekonomik çatışmaların yerini dini/kültürel ve/ya medeniyet farklılığından kaynaklı çatışmalar alacaktı.

Dünyayı, sınırları kesin olarak çizilmiş birbirinden bağımsız medeniyetlere ayırıyordu Huntington. Ve bu medeniyetler arasında sürekli bir çatışmanın olduğunu varsayıyordu. Ve bu çatışma, Kapitalizm-Marksizm farklılığından daha şiddetli ve tarihî derinliği olan bir çatışma niteliğine sahipti. Gelecek için öngördüğü çatışma ise, en geniş coğrafyaya yayılmış iki medeniyet arasında Batı ile İslam medeniyetleri arasında yaşanacaktı... Fukuyama'nın tezi, Batı dışındaki medeniyetler için bir "teslim

ol!" çağrısıydı. İnsanlığa verebilecekleri bir şey yoktu, çünkü. Çünkü insanlığın gelebileceği en ideal uygarlığa Batı, zaten sahipti. Dünyanın geri kalanına da o ideal sisteme katılmak kalıyordu.

Fukuyama, insanlığın ulaşabileceği en ideal düzenin mevcut Batı sistemi olduğunu ilan ettikten sonra bizzat Batı'nın başlattığı, sürdürdüğü veya içinde yer aldığı çok sayıda iç karışıklık, çatışma ve savaş yaşandı, hâlâ da yaşanıyor. Bu yüzden Huntington'ın tezinin gerçeğe uyarlandığı gibi bir kanaat var. Belki de Fukuyama'nın Batı dışındaki medeniyetleri teslim almaya dönük iddiasının gerçekleşmesi için Huntington'ın tezi uygulanıyordur...

Hayatın gerçekleri bize şunu söylüyor: Dünya düzeni adaletten fersah fersah uzak, güç merkezli bir düzlemde sürüyor. Özne Batı. Bunun sonucunda özellikle İslam dünyasında insanlar, içinde yaşadığı tarih ve kültürle katledildi, katledilmeye devam ediliyor.

Yaşananların düzenden çok bir kaosu andırdığı açık. Üzerinde görece uzlaşmış kurum ve kuruluşların varoluş amaçlarının bizzat kurucular (Batı) eliyle yok edilmesi, doğru veya yanlış kabul görmüş ilkelerin araçsallaştırılıp cephelere sürülmesi kaos şeklinde kendini gösteren kırılmanın belirtileridir diyebiliriz... İslam dünyası ise, bu kırılma ve kaos ortamının sağladığı imkânları kullanmaktan ne yazık ki hâlâ çok uzak.

* Gazeteci.

Rebuilt with Turkey's support, historic "Pearl of Bosnia" reopens doors to worshippers

The historic Alaca Mosque, known as the "Pearl of Bosnia," emerged from the ashes to reopen for prayers.

Located in Foca in eastern Bosnia-Herzegovina, the mosque was demolished by Serb forces during the 1992-1995 Bosnian War but rebuilt over the last five years with the support of Turkey's General Directorate of Foundations.

The reconstruction of the mosque, located 80 kilometers (50 miles) southeast of the capital Sarajevo, began in 2014.

Built in 1549 by Hasan Nezir, a close colleague of renowned Ottoman architect Mimar Sinan, it is one of the first mosques with a classical Ottoman architecture built in Bosnia-Herzegovina. The reopening ceremony Alaca Mosque was attended by Turkey's Culture and Tourism Minister

Mehmet Nuri Ersoy and Adnan Ertem, head of the Foundations Directorate.

Speaking at the ceremony, Ersoy said Alaca Mosque has been reborn and expressed his pride at restoring this historical treasure.

"It is our primary duty to work with the idea of creating a future that we will be sure will not experience those great pains instead of building the future through suffering," he said.

There were 12 mosques in Foca when the Bosnian War started. All were destroyed by Serb forces. According to Bosnia's Islamic Union, during the war, hundreds of examples of Islamic heritage were destroyed, including 614 mosques, 218 prayer rooms, 69 Quran course sites, four dervish lodges, 37 tombs, and 405 pieces of historical heritage that belong to Muslim foundations. Some 534

mosques in territories controlled by Serb forces were destroyed, while 80 mosques were destroyed in territories under Croat forces. According to the union, 80 percent of the 1,144 mosques in Bosnia were destroyed or damaged, and more than 100 imams were killed by Serb and Croat forces.

Değişen dünya, sinema ve modernizm

.....
EKREM ARSLAN *

Avrupa'da sanat, kendi kültürel dokusuna uygun olarak sadece izhar ve ifşa değil, aynı zamanda teşhir estetiği olarak vücut bulmuştur. Bütün kültür tarihi boyunca hakikati, gizlendiği yerden çekip çıkarılması, izhar ve ifşa edilerek teşhir edilmesi gereken bir şey olarak anlayan Avrupa sanatları; aynı zamanda hayatın mahremiyetinin izhar ve ifşa edildiği teşhir sanatları olarak işlev görmüşlerdir. Varlık keyfiyetinin, varoluş durumu ve biçimi olarak nesnellığe indirgenerek izhar ve ifşa edilmesini öngören bu anlayış, ifşa edilen hakikat adına teşhir edilen nesnenin fetişleştirilmesine ve söylemsellik-bilimsellik bağlamında mistifikasyonuna zemin hazırlamıştır. Yine bu tespitten hareketle, Avrupa'nın bütün resim, heykel, fotoğraf tarihi boyunca varlık keyfiyetinin izhar ve ifşasının imkânının, çıplak gerçeklik/ nesne'nin ve tabii yine ruhun nesneleşmesini ifade eden bedeninin nasıl teşhir edildiğini görebiliriz. Bu bağlamda düşünüldüğünde, resim ve fotoğrafçılıkta olduğu gibi sinemada da çekilen filmlerin büyük bir kısmının "çıplak nesne"lerin fetişleştirilmesine, pornografiye yönelmiş olmaları hiç de şaşılacak bir durum değildir.

Günümüzden geriye doğru bakıldığında sinemanın doğuşunun; modernizmin ayrıştırmaya, kategorize etmeye, zıtlıklar oluşturmaya, çatışmaya ve sınırlamaya dayalı bütün ilkelerini evrensel boyutlarda devasa bir farksızlaşmanın anaforu içine yutan estetik-kültürel değişimin semptomatik bir işareti olduğu görülüyor. Kendini temelde özne ve nesne, varlık ve görüntü, gerçeklik ve gerçeklik-dışı, aklı ve akıl-dışı, şuur ve şuur-dışı gibi modern zıtlıklar arasındaki bildik sınırları müphem kılmasıyla tanımlayan zamanın post-apokaliptik ruhunun estetik ve kültürel ifadesinin oluşmasında belirleyici bir rol oynayan sinema; varlık ve oluşun bütünüyle ve etik değerleri gözetmeksizin stilize edilmesine öncülük etmiştir.

Sinemayla birlikte toplumsal algının tecrübesine sunulan bu gerçek hayatın topyekûn stilizasyonuna, Marcel Duchamp gibi empresyonist ve anarşist sanatçılar sanat eserleri olarak stilize edilmiş konumlarda sergiledikleri günlük hayatın nesnelere de eklediklerinde, sadece belirli gerçeklik düzeylerinin değil, nesnelere gibi insan karakterlerinin ve hayat stillerinin de yeniden üretilebileceğini göstermiş oldular. Bu anlayış daha sonra 60'lı ve 70'li yıllarda Andy Warhol tarafından sanata uygulandığını ve Marilyn Monroe gibi bir stil olarak ünlenen şahsiyetleri çoğalttığını biliyoruz. Aynı yolu takip eden ve hiper gerçekliği keşfeden bazı sanatçılar, insanın basit gerçekliğin ötesinde düşündükleri yargısından hareketle action-painting, body-art ve performance gibi sürekli daha aşırı alanlara yöneldiler. Aynı dönemde bu sürece karşı eleştirel bir şuur geliştirmek gayesiyle bayrak açan

Jean-Luc Godard gibi estetik-modern düşüncenin sinemadaki söylemsel çabalarının başarısız kaldığını söyleyebiliriz.

Her şeyin işlevsellikten çok fanteziye tabi olarak estetize edilmesi ve varlığın değerinin, keyfiyetinden çok varoluş stiline yüklenmesi, ferdi ve sosyal hayatın standartizasyonunu ve böylece günlük hayatın kaosunu düzenlemeyi öngören modern ahlak sistemini terörize ederek ademimerkezileştirdi. Akılcı-olgucu estetik ve etik sistemden, nihilist/metafizik öznelikten kurtulan modern insan, özellikle metropollerde Dadaizm'den sürrealizme, hız çılgınlığından Budizm'e, eksantrik tarzdan minimalizme varıncaya kadar bir tür hislerin, içi etik değerlerden ve karakter özelliklerinden boşaltılmış tiplerin kolajından ibaret bir stilizasyona maruz kaldı. Bunun sonucunda insan da, yavaş yavaş bu tiplerle dönüşmeye ve kendini ancak görünümü ve "tarz"ı ile tanımlayabilen kısır bir varlığa dönüşmeye başladı.

Özellikle sinema ve daha sonra yoğun olarak televizyonla birlikte kültür alanı, günlük normal hayatın dizayn edilmiş, fanteziler, zevk yoğunlaşmaları, hayaller, hatıralar, ve simülasyonlar yüklenmiş nesnelere, iyi ve kötü ayrımını neredeyse imkânsız hâle getirecek biçimde estetize ve erotize edilmiş kişilik tiplerini, kendi aralarında izafleşmiş hakikat söylemleri tarafından işgal edilmeye başlandı ve hâkim gerçeklik ve ütöpik ihtimal arasındaki zıtlıklarla dolu dünya yıkılmaya yüz tuttu.

* Yönetmen.

"Minyatür" ile "mangala" dünya mirası olma yolunda

Geleneksel zekâ ve strateji oyunu "mangala" ile "minyatür" sanatı, Dünya Miras Listesine eklenmesi için UNESCO'ya sunuldu.

Kültür ve Turizm Bakanlığından yapılan yazılı açıklamaya göre, Osmanlı döneminde sosyalleşme ve kültürel paylaşım araçlarından biri olan ve izlerine, tarihin sıfır noktası kabul edilen Göbeklitepe'de de rastlanan geleneksel zekâ ve strateji oyunu "mangala" ile "minyatür" sanatı birer dünya mirası olarak UNESCO listesine girmeye hazırlanıyor.

Daha önce UNESCO'ya sunulan "Geleneksel Türk Okçuluğu" ile "Bir Usta Bin Usta" projesinin ardından "mangala" ile "minyatür" sanatının da çok uluslu dosyalar olarak dünya mirasına eklenmesi için ilk adım atıldı.

Türkiye'nin birçok yerinde köçürme, mankala, kümelek, dokuz kuyu, dokuztaş, emme, kale, mele, hane, kuyucuk taşı ve göçme gibi farklı isimlerle anılan "mangala" ile "minyatür" sanatı dosyalarının "UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi"ne 2020 yılında kaydedilmesi bekleniyor.

"Bir Usta Bin Usta" projesinin de "UNESCO İyi Koruma Uygulamaları Listesi"ne, Türkiye'nin ilk unsuru

olarak 2020'de dâhil edilmesi öngörülmüyor.

Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Okan İbiş, sürece ilişkin yaptığı değerlendirmede, geçen yıl başvurusu yapılan "Geleneksel Türk Okçuluğu" dosyasının 9-14 Aralık tarihleri arasında düzenlenecek UNESCO Somut Olmayan

Kültürel Mirasın Korunması 14. Hükümetler arası Komite Toplantısında kabul edilerek, listeye kaydedilmesinin beklendiğini planlanıyor.

Türkiye'nin "UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi"ndeki 17 unsuruyla 178 ülke arasında ilk 5'te olduğunu belirten İbiş, gelecek yıl "mangala" oyunu ile "minyatür" sanatının da UNESCO'ya kabul edilmesiyle birlikte listedeki bu sayıyı daha da artıracaklarını vurguladı.

Avrupa Birliğinin lokomotifi Almanya

SABAHATTİN ÇAKIRAL *

Almanya her zamanki gibi Avrupa'nın ekonomik ve politik motoru, merkezi ve kalbi olmaya devam ediyor. Bu konuda en ufak bir şüphe yok. Bunun uzun bir zaman da öyle kalacağı aşikâr.

Avrupa Birliği içinde şimdiye kadar yaşanan pek çok krizde bu tezi destekleyen ispatlar mevcuttur: Yunanistan'ın iflası konusu, Rusya-Ukrayna/Rusya-Kırım krizleri, 2008 Interbank krizi ve irili ufaklı pek çok hadise örnek olarak sıralanabilir.

Görünüşte sessiz ve pasif bir Almanya imajına aldanmak doğru değildir. Zira "Almanya öldü!", "Almanya, eski Almanya değil!", "Almanya, Amerika'nın her dediğine 'evet' demek mecburiyetinde!" gibi iddialar gerçeği yansıtmıyor. Son dönemlerde Almanya, Batılı müttefiklerinin beklentilerinin aksine kararlar vermeyi önce denemiş, sonra da kısmen başarabilmiştir.

Sessiz sedasız 1 milyona yakın Suriyeli mülteciyi etnik, kültürel ve dinî bir bağı olmaksızın çok kısa bir zaman zarfında bünyesine alan, irili ufaklı birkaç çalkalanmadan sonra ise normale dönebilen bir Almanya'nın zayıf olmasından bahsetmek ise ahmaklıktır.

Ancak bu sıra dışı politik hamleyi duygusal bir yorumla tamamen insanî bir jest olarak görmek de o derece yanlıştır. Bu adım kapsamında; demografik sorunlara karşı alınan önlemler, çalışma dünyasına zerk edilen yeni ve taze iş gücü, ileriye yönelik de Orta Doğu coğrafyasına dolaylı yönden etki edebilme stratejilerini de görebiliriz.

Avrupa ve dünyadaki dengeler değişirken Almanya'nın da doğrudan veya dolaylı olarak buna katkısı vardır. Almanya'nın dünyanın pek çok ülkesiyle kurup geliştirdiği ikili ilişkiler bunu destekler niteliktedir.

Tüm Avrupa'da olduğu gibi politik sistemlerde sağa hatta aşırı sağa doğru kaymalar gözlenirken Almanya'da da aynı trend süregelmektedir. Bunun sonucunda yabancılara karşı yapılan saldırılar da aynı ölçüde artmaktadır. Yeni Zelanda'da yaşanan Christchurch Camii katliamından sonra Başbakan Jacinda Ardern'in önderliğinde ve tüm halk nezdinde gösterilen Müslümanlarla dayanışma ve onlarla birlikte terörü lanetleme refleksini ne Almanya'da ve ne de pek çok Avrupa ülkesinde görmek mümkün değil elbette. Ancak buna rağmen Alman demokrasisinin AfD (Almanya için Alternatif) veya NPD (Almanya Ulusal Demokratik Partisi) gibi aşırı sağcı hatta Die Linke (Sol Parti) gibi aşırı solcu partilere karşı olan tavrı gayet net. İstisnalar kaideyi bozmadığından Yeşil'lerdeki aşırı sağ zihniyet ve söylemli politikacı Boris Palmer'den bahsetmeyeceğiz. Buna benzer örnekler hemen hemen her partide kişisel düzlemde ortaya çıkabiliyor.

Almanya'daki partilerin bilhassa seçim zamanlarında Türkiye'ye ve dolayısıyla dönem itibarıyla Recep Tayyip Erdoğan'a ilgileri büyük... Artık Almanya'da seçim zamanlarında bir nevi gelenekselleşen bir tavırla ağız birliği yapmışçasına Alman politikacıları partilerine oy kazandıracığı ümidiyle Recep Tayyip Erdoğan ve Türkiye düşmanlığı yapmaktadır. Bu dönemlerde Alman medyasında hemen hemen her gün bu tarzda yayınların yapıldığını görmek mümkündür. Seçimden sonra ise ilişkiler adım adım "normalleştirilir".

Almanya'da yaşayan yabancıların ülkenin gelişimi ve genel istikametini belirlemedeki etkisiyle alakalı ciddi araştırmalara rastlamak çok zor henüz, ancak önümüzdeki 10-20 sene içerisinde bunun değişeceği çok bariz. Yabancılar, artık hayatın her alanında aktif görevler ve kilit roller üstleniyorlar.

Bu açıdan çok pozitif bir gelişime şahit olmak mümkün.

Almanya; altyapısı, sistemi, eğitimi, organizasyonu, iletişimi, ulaşımı, teknoloji ve inovatif gücüyle hem Avrupa hem de tüm dünyada söz sahibi olmaya devam edecek. İşin burası kesin. Ancak önümüzdeki dönemlerde hangi akımların ve hangi grupların Almanya'da etki edeceğini kestirmek zor.

Almanya'nın jeopolitik önemi Avrupa kapsamında çok bariz olarak ortada. Ulaşım altyapısı, denize erişimi, nehirlerin efektif kullanımı, demir yollarının sürekli olarak geliştirilmeye devam edilmesi ve her 70 kilometrede bir irili ufaklı bir havaalanının bulunması ileride de uluslararası ticaretin ve nakliyenin önemli kalmasını sağlayacaktır.

İleriye yönelik olarak Almanya'nın bilhassa Trump yönetimini ve Brexit'i bahane ederek Rusya, Çin ve Türkiye'ye yanaşması mümkündür. Böyle bir senaryoda Türkiye, bu üç ortakten en yakın seçenek olabilir. Almanya'daki 4 milyon Türk veya 5 milyon Müslüman vatandaşın buna pozitif bir katkısı olabilir. Türkiye'de İstanbul Havalimanının faaliyete geçmesiyle birlikte Frankfurt Havalimanının havacılıktaki değeri de görece değişti.

Dolayısıyla burada da dengeler Türkiye lehine kayabilir.

Almanya gerek yalnız gerekse müttefikleriyle olsun her zaman stratejik önemini koruyacaktır. Brexit'ten sonra ise Avrupa Birliğindeki liderlik vasfı daha da

bariz bir şekilde ortaya çıkmıştır. AfD gibi partilerin boy göstermesi ve dönem dönem yabancılara karşı ciddi atakların sürmesi Almanya'nın ırkçılığa eğilimini kesin olarak belgeliyor. Başörtüsü konusu, Ramazan ayı orucu, okullardaki kız erkek karışık yüzme dersi, okul seyahatleri, homoseksüel evlilik ve homoseksüel çiftlerin evlat edinebilmesi ve kurban gibi sebepler İslam dininin Almanya bünyesinde kabul edilememesi veya bunda zorlanması sürekli bir problem olarak kalmaya devam edecektir.

* Uluslararası bilişim danışmanı.

"Tika" التركية توزع طرودا غذائية على 500 أسرة بكينيا

استفادوا من الطرود الغذائية البالغ وزنها نحو 17.5 طناً.

وخلال استلامها الطرد، أعربت السيدة كيارا مباراي، عن شكرها لتركيا شعبا وحكومة جراء المساعدات. وقالت: "نضطر أحيانا لتناول وجبة واحدة فقط في اليوم".

وزعت الوكالة التركية للتعاون والتنسيق (تيكا)، طرودا غذائية على 500 أسرة في كينيا.

جاء ذلك في إطار المساعدات الرمضانية التي تقدمها الوكالة للأسر المحتاجة، بحسب بيان. وأوضح البيان أن الوكالة وزعت طرودا غذائية على 500 أسرة في العاصمة نيروبي ومدينة ناكورو. وأشار البيان أن أكثر من 3 آلاف شخص

Türkiye'nin sivil havacılık politikasında önemli bir başarı: ICAO konsey üyeliği

ÖMER FARUK EROL *

Ülkemizin, üye veya ilişkide olduğu sivil havacılık alanında faaliyet gösteren birçok uluslararası kuruluş bulunmaktadır: Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO - International Civil Aviation Organization), Avrupa Sivil Havacılık Konferansı Teşkilatı (ECAC - European Civil Aviation Conference), ICAO Avrupa Kuzey Atlantik Bölgesel Havacılık Emniyet Grubu, Avrupa Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatı (EUROCONTROL - European Organisation for the Safety of Air Navigation), D8 Ülkeleri Sivil Havacılık Çalışma Grubu, JAA-TO (Joint Aviation Authorities - Training Organization), Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği (IATA - International Air Transport Association), Uluslararası Havalimanları Konseyi (ACI - Airports Council International) ve Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı (EASA - European Aviation Safety Agency).

Türk sivil havacılığının son dönemlerde hızlı gelişimi sadece hava taşıma şirketleri ve havaalanı gibi altyapısal faaliyetlerin gelişimi ile sınırlı değildir. Türkiye'nin aktif uluslararası ilişkiler politikası ile içerideki sivil havacılık ivmelenmesinin birleşmesi neticesinde çok önemli bir başarıya imza atılmıştır: Türkiye, Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO - International Civil Aviation Organization) konsey üyeliğine (2016-2019) seçilmiştir. Belirtmek gerekir ki Türkiye, geçmişte 1947-1950 arasında bir dönem üyelik yapmış ve sonrasında 1977, 1980 ve 1983 yıllarında seçimlere tekrar girmiş ancak seçilememiştir.

7 Aralık 1944 tarihinde Şikago'da akit ve imza edilen Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşması (Convention on International Civil Aviation - Şikago

Sözleşmesi/Konvansiyonu) ile Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO - International Civil Aviation Organization) kurulmuştur. Türkiye, Şikago Sözleşmesini 05.06.1945 tarih ve 4749 sayılı Kanun ile onamıştır. Türkiye'nin de üyesi olduğu ICAO'nun günümüzde toplam 193 üyesi bulunmaktadır.

ICAO; yapısal olarak, genel kurul, konsey ve sekreteryadan oluşmaktadır. Konsey başkanı ve genel sekreter, ICAO'nun en üst düzey görevlileridir. Genel kurul, konvansiyona taraf 193 üye ülkenin temsilcilerinden oluşmaktadır ve ICAO'nun egemen yapısıdır. Genel kurul, 3 yılda bir toplanarak ICAO'nun çalışmalarını değerlendirmekte, gelecek yıllardaki politikasını belirlemekte ve üç yıllık bütçesini düzenlemektedir. Ayrıca konsey üyeleri, genel kurul tarafından üç yıllık dönem için seçilmektedir. Konsey, 36 üye devletin temsilcilerinden oluşmaktadır. Konsey üyeleri 3 farklı kategoriden seçilmektedir: Hava Taşımacılığında Büyük Önemi Olan Devletler, Uluslararası Sivil Hava Seyrüsefer Altyapısına En Fazla Katkıda Bulunan Devletler ve Coğrafi Temsil Esasını Karşıllayan Devletler.

"Hava Taşımacılığında Büyük Önemi Olan Devletler" kategorisinden konsey üyesi olan devletler: Avustralya, Brezilya, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Rusya, İngiltere ve ABD'dir. "Uluslararası Sivil Hava Seyrüsefer Altyapısına En Fazla Katkıda Bulunan Devletler" kategorisinden konsey üyesi olan devletler: Arjantin, Kolombiya, Mısır, Hindistan, İrlanda, Meksika, Nijerya, Suudi Arabistan, Singapur, Güney Afrika, İspanya ve İsveç'tir. "Coğrafi Temsil Esasını Karşıllayan Devletler" kategorisinden konsey üyesi olan devletler ise Cezayir, Cabo Verde, Kongo, Küba, Ekvador, Kenya, Malezya, Panama, Kore, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri, Tanzanya ve Uruguay'dır.

Konsey üyesi ülkelerin dağılımına bakıldığında, çok farklı yorumlar yapılabilir ama belirtmek gerekir ki; ICAO bünyesinde, üye ülkeler arasında konsey seçimlerine ilişkin farklı teamüller bulunmaktadır. Eski ICAO Daimi Temsilcisi Büyükelçi Çağatay Erciyes bu duruma ilişkin şu değerlendirmelerde bulunmaktadır: "ICAO Konsey seçimlerinin kuralları her ne kadar adil gözükse de, uygulamada seçimlerin rekabete açık ve adaletli bir şekilde

cerceyan ettiğini söylemek güçtür. Zira ICAO üyeleri arasında seçim sonuçlarını doğrudan etkileyen, bir dizi yazılı olmayan kural, teamül mevcuttur. Bu teamüllerden biri, seçimler öncesi coğrafi gruplar arasında yapılan karşılıklı destek anlaşmalarıdır. ICAO üyelerinin büyük çoğunluğu, konsey seçimlerinde, mensubu oldukları coğrafi grupların yaptığı bu destek anlaşmaları doğrultusunda blok olarak oy kullanmakta ve adaylarının seçimleri kazanmasını garanti etmektedirler. Bu durum, dünya havacılığında çok önemli payı olmayan ülkelerin, konseye üye olmalarını mümkün kılmaktadır. Bu coğrafi gruplar, 22 üyeli Latin Amerika Grubu (LACAC), 52 üyeli Afrika Grubu (AFCAC), 44 üyeli Avrupa Grubu (ECAC) ve 18 üyeli Arap Grubudur (ACAC). Asya ülkelerinin ise bir örgütlenmeleri yoktur. Bununla birlikte Asya ülkeleri her yıl Sivil Havacılık Genel Müdürleri düzeyinde bir araya gelmekte ve ICAO içindeki politikalarını koordine etmektedirler. İkinci teamül ise söz konusu coğrafi grupların konsey sandalyeleri için kendi aralarında bir kontenjan belirlemiş olmalarıdır. Buna göre, 36 üyeli konseyde ECAC'a 8, AFCAC'a 8, LACAC'a 8, ACAC'a 4 (2'si Afrika içinden), Asya ülkelerine ise 8 sandalye tahsis edilmiştir. Gruplar, yazılı bir kurala dayanmayan bu taksime göre kontenjan sayıları kadar aday çıkarmakta ve karşılıklı destek anlaşmaları yapmaktadırlar."

2016-2019 dönemi konsey üyeliği bu yıl sonu itibarıyla sona erecektir. ICAO konsey seçimlerinin farklı teamüller çerçevesinde gerçekleştiği gerçeği unutulmaksızın, yeni dönemlerde konsey üyeliği için uzun vadeli planlar yapılmalıdır. Hatta Türk sivil havacılığının son yıllardaki hızlı gelişimi de göz önüne alınarak, Türkiye'nin uluslararası sivil havacılığa olan katkıları uluslararası alanda sıklıkla anlatılmalı ve bu yönde diplomatik çalışmalar yapılarak diğer kategorilerden konsey üyeliği şansı aranmalıdır. Türkiye'nin ICAO Daimi Temsilciliği ile Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün, özellikle yeni dönem konsey üyelikleri için sıkı çalışma yapması, uluslararası sivil havacılık kurallarının belirlenmesinde Türkiye'nin aktif rol almasını sağlayacaktır.

* İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

Excessive screen time tied to problems even in little kids

Kindergartners who get more than two hours of screen time a day may be more likely to have behavior and attention problems in school than their classmates who spend less time in front of televisions, smartphones and tablets, a Canadian study suggests.

Doctors urge parents of young kids to limit screen time or avoid it altogether because all of those hours

watching videos or gaming have been linked to slowed development of speech and language, fine and gross motor skills, and social and behavioral skills.

After all, time spent in front of screens means less time for scribbling with crayons or playing games that help kids learn how to kick a ball or take turns.

Orta Afrika Cumhuriyetindeki Müslümanların çılgılığı

.....
YOUSOUF ISSEN OUSMAN *

2013 yılında Orta Afrika Cumhuriyetinde iç karışıklar başladı. Bu iç karışıklığın ilk başta dinle herhangi bir bağlantısı yoktu. Fakat bir süre sonra neredeyse tamamen dini bir savaş şeklini almış oldu. Başka bir deyişle Müslümanlarla gayrimüslimler (*Hristiyanlar ve yerel dine mensup olanlar*) arasında büyük savaş hâline dönüştü. Ülkedeki Müslümanlar azınlıkta (%20) oldukları için gayrimüslimler tarafından büyük bir katliama maruz kaldılar. Sonradan Müslümanların katliamı şeklini alan bu iç karışıklığın nasıl başladığına dikkat çekmek istiyorum.

Orta Afrika Cumhuriyeti; Sudan, Güney Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Kongo, Kamerun ve Çad ile sınırı olan bir ülkedir. 1960 yılında Fransa'dan bağımsızlığını alan bu ülke; Fransız Cumhurbaşkanı'nın gelir kaynağı olmuştur. 1979 yılında o dönemin Fransız Cumhurbaşkanı olan Valéry Giscard d'Estaing'in, Orta Afrika Cumhuriyeti Devlet Başkanı (*1976-1979 yıllarında kendisini Orta Afrika İmparatorluğunun imparatoru ilan eden*) Jean-Bédel Bokassa'dan tonlarca altın aldığı Fransız basını tarafından belgelenince skandal ortaya çıkmıştır ve d'Estaing bir sonraki seçimlerde kaybetmiştir.

Nüfusu 5 milyon olan Orta Afrika Cumhuriyeti'nin 1960 yılında bağımsızlığını kazanmasından bu yana sekiz devlet başkanı olmuştur ve üçü hariç hepsi de Fransız destekli bir darbe sonucu devlet başkanlığına seçilmiştir. En son darbe, Mart 2013

yılında François Bozizé'ye karşı kendilerini Séléka (*İttifak*) olarak adlandıran bir grup tarafından gerçekleştirilmiştir yani François Bozizé iktidara geçtikten tam 10 yıl sonra... Darbe gerçekleşmeden kısa bir süre önce, François Bozizé'nin emrindeki askerler korkunç sayıda sivil Müslümanları katletmiştir. Fakat bundan daha ilginç olan durum ise, ABD Afrika Koordinatörünün Kasım ayında "*Orta Afrika'da soykırım yaşanabilir!*" dedikten hemen sonra Müslüman-Hristiyan çatışmasının daha da şiddetli hâle gelmesidir. Yine aynı süreçte Fransız yetkililerinin defalarca operasyonun şart olduğu yönündeki açıklamaları da ayrı bir olaydır.

Olayın boyutu ise farklıydı. Darbe ile Bozizé'yi iktidardan eden Michel Djotodia, ülkenin tamamına hâkim olamamıştır. Ne yeteri kadar askeri vardı ne de milislerinin ihtiyaçlarını karşılayabiliyordu. O kadar ki başbakanının koruması ve makam aracı bile yoktu. Bu durumu fark eden Bozizé yanlıları isyan başlatmıştı ve yavaş yavaş ülkeyi ele geçirmeye başlamıştı. Bu durumu fark eden ABD, "*soykırım*" olacağını ileri sürerek Fransa'nın operasyon düzenlemesi için bir bakıma çağrıda bulunmuştur. Böylece Bozizé yanlılarının önünü geçilmiştir.

Fransız Cumhurbaşkanı François Hollande, 3 Aralık'ta operasyon yapılması için gereken talimatı vermiştir ve "*felaketi*" önlemek için Fransız meclisinden tezkere geçirmiştir. 5 Aralık'ta ise BM Güvenlik Konseyi Fransa'ya yeşil ışık yakmıştır. Tabii Fransa, AB'nin tüm desteği arkasına almıştır. AB, lojistik desteği sağlayacağı açıklamıştır. Nihayet 8 Aralık'ta fiili olarak operasyon başlamıştır.

Nüfusunun yaklaşık yüzde 20'lik bölümünü oluşturan 1 milyon Müslümanın, o zamandan beri katliama maruz kalarak evleri ve camileri yağmalandı. Evlerde, özel okullarda ve camilerde bulunan her şeyin çalınması yetmediği gibi evlerin duvarları ve çatıları sökülüyordu.

Başkent Bangui'de sıkışıp kalan bir avuç Müslüman, çaresiz bir şekilde ayakta kalan "*PK5*" adlı tek bir bölgede hapis hayatı yaşamaya başlamıştı. Bu bölge,

Bangui'deki Müslümanların son kalesiydi. Bölgenin etrafında konuşlanan Anti Balaka (*Hristiyanlardan oluşan terör örgütü*), her gün korkutucu gürültü çıkararak ve kurşun sıkarak Müslümanların bu bölgeyi terk etmelerini zorluyordu. Fakat bunu bir türlü başaramıyorlardı. Bu terör örgütü, Müslüman hastaların ve hamile kadınların hastaneye, çocukların da okula gitmelerine izin vermiyordu, velev ki gitmeler de Hristiyan doktorlar ve öğretmenler kendilerine bakmayıp, onları ölüme terk etmekteydiler. Mezarlara bile gitmelerine izin verilmeyen Müslümanlar, cenazeleri de İslamî usullere göre defnedemiyorlardı. Kendi ülkelerinde birden bire suçlu oldular. Bu zor duruma maruz kalmalarının tek sebebi Müslüman olmalarıydı. Gayrimüslimler, Müslümanlara yaptıkları vahşice saldırıları ülkede tek bir Müslüman kalmayınca kadar devam ettireceklerini söylüyorlardı.

Herhangi bir yerde bir Müslüman yakalandığı zaman; yaşlı, çocuk ve hamile demeden hemen Anti Balaka örgütü tarafından Fransız askerlerin gözü önünde vahşice, organları teker teker kesilerek katlediliyordu. Hatta öyle ki vahşilikte bile sınır tanımıyorlardı ve Müslümanlardan kestikleri organları kameralarla çekerek pişirip yiyorlardı.

Ne yazık ki bu duruma hem dünya Müslümanları hem de devletleri sessiz kalmışlardı. Bu katliamların ne zaman durdurulacağını kimse bilmiyordu ve uluslararası güçler daha fazla asker gönderme seçeneğini kullanarak katliamların önlenilebileceğini düşünüyorlardı.

Son olarak 2016 Başkanlık seçimiyle iktidara gelen Devlet Başkanı Faustin-Archange Touadéra hükümetinin 3 yıl sonra 14 farklı silahlı gruplarla Sudan'ın başkenti Hartum'da imzaladığı barış antlaşması, ülkenin içinde bulunduğu kaotik durumdan kurtulmasına yardımcı olacağını umuyorum.

* *İbn Haldun Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencisi.*

"الأساطير البحرية" تفتتح مهرجان أنطاليا للتماثيل الرملية

أساطير من اسكتلندا وكوريا وشمال أوروبا وغيرها، بالإضافة لعدد من عجائب الدنيا السبع كالأهرامات المصرية، وتاج محل بالهند، وضريح هاليكارناسوس بتركيا. وقال المسؤول عن المهرجان جيم كراجا، للأناضول، إن النحاتين استغرقوا 3 أسابيع لصناعة تماثيلهم. وأشار إلى أن مهرجان أنطاليا هو الفعالية الوحيدة في العالم التي تعرض التماثيل الرملية على مدار العام. وأضاف أن المنظمين يهدفون لاستقبال 200 ألف زائر خلال العام الجاري.

افتتحت ولاية أنطاليا، التركية، مهرجانها الرابع عشر للتماثيل الرملية، بمشاركة 200 تمثال يمثلون العديد من الأساطير البحرية حول العالم، وعددا من عجائب الدنيا السبع. ويركز مهرجان العالم الحالي على موضوع "الأساطير البحرية"، بمشاركة 15 نحاتا من عدة دول، استخدموا حوالي 10 آلاف طن من الرمل. وتعرض التماثيل في منطقة خاصة بجانب الشاطئ الرملي الشعبي بمنطقة "لارا" في الولاية، وتتنزين ليلاً بأضواء خاصة. ويتضمن المهرجان تماثيل تعرض

Değişen dünyada araştırma üniversiteleri üzerine

MEHMET YÜCEL TÜRKSEZER *

Araştırma üniversitesi ne demek? Yükseköğretim Kurulunun tanımına göre araştırma üniversitesi; "Ülkemizin öncelikli hedefleri ve alanları kapsamında disiplinler ve kurumlar arası iş birliği ile nitelikli bilgi üreten, araştırma yetkinliği yüksek doktoralı insan kaynağı yetiştiren, uluslararası sıralandırma sistemlerinde görünürlüğü ve bilinirliği bulunan, araştırma misyonunu ve stratejik yol haritasını belirlemiş ve üniversitenin çalışma disiplinini bu plana uygun biçimde yürütebilen, mükemmeliyeti yalnızca araştırma başlığında değil eğitim ve bilginin üretimi, aktarımı ve paylaşımında da hedefleyen, üniversite öğretim üyesinin öğrencisini ders dışında da araştırma faaliyetlerine dâhil ederek eğitimin kapsamını ve katkısını artırmaya gayret ettiği, öğrencilerinin araştırma kültürünün içinde öğrenerek, bilgilerini geliştirdiği ve akademik araştırmanın işleyişine hâkimiyet kazandığı, gerçekleştirdiği araştırma faaliyetleri ve ürettiklerinin değer bulmasıyla bütçesini geliştirdiği, verimli araştırmalarla var olan araştırma fonlarından daha fazla pay alan ve oluşturduğu toplumsal değerle parçası olduğu toplumun yarılarında pay sahibi olmaya çalışan, güçlü araştırmacılar yetiştiren, dünya bilimine ve ülkenin kalkınmasına katkı sunan doktora programları olan, insanlığın ortak değerlerine ülkesinin geçmişi ve geleceği ile ihtiyaçlarını dikkate alarak katkı sunan bir kurumdur."

Bu tanıma baktığımızda iyi bir araştırma üniversitesi olabilmek için bütçenin önemi açıkça görülmektedir.

Ülkemizde 10 üniversite (Ankara, Boğaziçi, Erciyes, Gazi, Gebze Teknik, Hacettepe, İTÜ, İstanbul, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, ODTÜ) araştırma üniversitesi olarak belirlenmiş, bunun

yanında da araştırma üniversitesi olmaya aday 5 üniversite de (Çukurova, Ege, Selçuk, Uludağ, Yıldız Teknik) tespit edilmiş ve bu durum Eylül 2017'de resmîyet kazanmıştır. Bu seçimde, vakıf üniversiteleri ve yeni kurulan devlet üniversiteleri tercih edilmemiştir. Dünya genelinde araştırma üniversitelerinin çoğunluğunu devlet üniversiteleri teşkil etmekle birlikte ABD ve Japonya'da daha çok özel üniversiteler araştırma üniversitesi olarak tercih edilmiştir. Ülkemizde de araştırmaya yönelik çalışmalar yapan güçlü vakıf üniversitelerine önümüzdeki dönemde bu imkân tanınmalıdır.

Seçilen on üniversiteye bakıldığında, Gebze Teknik ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü (bu amaçla enstitü olarak 1992 yılında kurulmuşlardır) dışında 1982 öncesi kurulan Türkiye'nin eski üniversiteleri olduğu görülmektedir.

"Peki, dünyanın en iyi 50 araştırma üniversitesi hangisi?" diye baktığımızda; ilk 100 araştırma üniversitesinin 48'inin ABD'de, 9'unun İngiltere'de, 6'sının Avustralya'da, 5'inin İsviçre'de diğerlerinin de Almanya, Hollanda, Kanada, Fransa, Japonya, İsveç ve Çin'de olduğunu görüyoruz.

Ülkemizdeki 10 asil 5 aday üniversitenin bütçelerinin toplamına baktığımızda (Yükseköğretim Kurulu web sayfasındaki 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi verilerine göre); 10 araştırma üniversitesinin bütçesinin toplamı 5.951.037.000 TL, 5 yedek araştırma üniversitesinin bütçesinin toplamı ise 2.641.151.000 TL'dir.

Dünyada ilk 50 içerisindeki üniversitelerden sadece birkaçının bütçesine bakacak olursak; Stanford Üniversitesi 6,5 milyar dolar, MIT 3,5 milyar dolar, Yale Üniversitesi 3,6 milyar dolardır. Bu üniversitelerin kalıcı bağışlarından da söz etmemiz gerekir: 2016 mali yılı sonu itibarıyla bu üniversitelerin vakfiyesi, Stanford'un 22.398.130.000 dolar, MIT'nin 13.181.515.000 dolar, Yale'in 25.413.149.000 dolardır.

Ülkemiz ekonomisi ve şartları gereği üniversitelere ayrılan bütçenin artırılması mümkün olmadığına göre refah düzeyinin yükselmesi ve ülkemizin sosyal ve ekonomik gelişimine katkı sağlamada bu üniversiteler önemli bir rol üstlenecektir. Bu rolün başarıya ulaşmasında araştırma üniversitelerinin doğru yapılanması ve Ar-Ge stratejisi etkin yönetişimi öncelikli konuların başında gelmektedir.

Örneğin; dünyada tarımsal Ar-Ge'ye yatırım 40 milyar dolar iken bunun 23 milyar doları kamu, 17 milyar doları özel sektör tarafından. Türk tarım sektöründe Ar-Ge yapan özel sektör oldukça az bulunmaktadır. Ar-Ge'nin büyük bir kısmının üniversiteler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu noktada araştırma üniversitelerinin, sadece teknik alanlara değil sosyal bilim alanlarına da odaklanması ihmal edilmemelidir. Üniversite-özel sektör iş birliği canlandırılmalı teknoparkların yanı sıra sosyoparkların kurulmasının önü açılmalıdır.

Yükseköğretim kurumlarının iş dünyası ve diğer paydaşlar arasındaki ilişkileri geliştirmesi amacıyla danışma kurulları oluşturulabilmesine imkân ve fırsat sağlayan Yükseköğretim Kurumlarında Danışma Kurulu Oluşturulmasına İlişkin Yönetmelik 8 Ekim 2016 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Bu yönetmelik gereği yükseköğretim kurumları eğitim-öğretim ve araştırma süreçleri öncelikli olmak üzere ilgili birim, bölüm ve programlara görüş ve öneri bildirmek üzere iş gücü piyasası temsilcileri ile diğer paydaşların da yer alacağı danışma kurullarını senato kararı ile oluşturup, araştırmaya yönelik iş ve ilişkileri geliştirebilirler.

Sonuç olarak; uzun yıllardır konuşulan temel meselelerden birisi olan araştırma üniversiteleri konusunda somut bir başlangıç adımı atılmıştır. Türkiye gibi büyüme ve kalkınma sürecinde bulunan ülkeler için araştırma üniversiteleri ayrı bir önem arz etmektedir. Eğitim, sağlık başta olmak üzere; nitelikli insan kaynağı, üretim, istihdam, dijital çağa ayak uydurmak gibi öncelikli ve temel meseleler bizden bir şeyler yapmamızı beklemektedir. Gelişen dünyada araştırmanın boyutları herkes tarafından görülmekte ve bilinmektedir. Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen araştırma üniversiteleri ile araştırma üniversitesi olma yolunda çalışma ve gayret gösteren üniversitelerin uluslararası düzeyde yapacakları araştırma, iş birliği ve faaliyetleri ile ülkemize yapacakları katkı hepimizin beklentisidir.

* İbn Haldun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü.

Facebook, kendi kripto parasını oluşturuyor

Sosyal paylaşım sitesi Facebook, yeni dijital ödeme sistemini ve kripto para birimi "GlobalCoin"i önümüzdeki yıl kullanıma sunmayı planlıyor.

Dünyanın en büyük sosyal paylaşım sitesi Facebook, kendi kripto para

birimini oluşturma çalışmalarının sonuna geldi. Facebook'un kendi geliştirdiği dijital ödeme sistemi ve GlobalCoin adını verdiği kripto para birimi, önümüzdeki yılın ilk çeyreğinde 10'dan fazla ülkede kullanıma sunulacak.

ABD Hazine Bakanlığı yetkilileri ve çeşitli para transfer firmalarıyla mevzuata ilişkin ve operasyonel konularda görüşmeler gerçekleştiren şirket, kripto para projesiyle ilgili testlere bu yılın sonunda başlamayı planlıyor.

İktisadî zihniyet, din ve Sabri Fahri Ülgener

MAHMUT ARSLAN *

Dinin, bir toplumun iktisadi kültürü ve davranışları üzerindeki etkileri konusunda 19. yüzyıldan bu yana çalışmalar yapıyor. Batı'da bu konunun baş üstadı Alman Sosyolog Max Weber'dir. William Sombart, R. H. Tawney, Eisenstadt, Troeltsch de bu konuda çok önemli eserler ortaya koymuşlardır. Karl Marx ise dinin iktisadî hayat üzerindeki etkilerini inkâr etmemekle birlikte, dinin bir üst yapı kurumu olarak iktisadî üretim ilişkileri tarafından belirlendiği kanaatindedir.

Türkiye'de din ve toplum ilişkileri konusunda Tanzimat'tan bu yana birçok fikir adamlarımız kalem oynamışlardır. Türkiye'de iktisat literatürü Sultan Orhan zamanında 1350'de yazılan İlm-î-Tedbirî Devlet ile başlatılır. Ancak bunların çoğu normatif özeldir. Din ve özeldir İslamiyet'in topluma olan etkilerini olumlayan ya da olumsuzlayan bir niteliğe sahiptirler. Sadece tespit ve analiz yapan analitik eserler sayıca azdır. Dinî savunma ya da eleştirme gayreti dışında bir yapıya sahip olup dinin toplum üzerindeki etkilerini analiz eden eserlerin başlangıcı iktisadî literatür açısından Sabri Fahri Ülgener ile başlar. Şerif Mardin ise daha çok dinin sosyolojik ve siyasî etkileri üzerinde durmuştur.

Ahmet Güner Sayar üstadın "Din ve Zihniyet" adlı eserinin ölümünden sonra 2006 yılında yeniden yapılan baskısına yazdığı ön sözde Osmanlı Devletinde asırlardır tanımsal üretimde kara sabanın hiçbir değişikliğe uğramadan kullanılmış olmasının tutarlı bir izahının uzun süre yapılamadığını, devletin koymuş olduğu nevicat yasaktır hükmünün bile bunu açıklayamadığını, Ülgener'in ise bu duruşunu Osmanlı-Türk insanının davranışsal zihni ipotekleri ile açıkladığının altını çizer. Ülgener, 1940'larda başladığı iktisat zihniyeti araştırmaları ile o güne kadar yapılmamış olanı yapmıştır. Max Weber'in din ve iktisat zihniyeti arasında kurduğu bağları Türkiye'ye uygulayan Ülgener'in Osmanlı-Türk toplumu hakkındaki tespiti Weber ile aynıdır ve temel sorunun irrasyonellik olduğu kanaatindedir. Ülgener'in de aile kökeni olarak Osmanlı elit sınıfı olan ilmiyeden geldiğini, geçmişte şehzadeleri eğiten bir ailenin çocuğu olarak kendi millî ve dinî değerlerine bağlı olarak yaşamış olduğunun da altını çizelim. Weber'in tezine genel anlamda katılmakla birlikte Ülgener, Weber'in ön yargı ya da eksik bilgi yüzünden İslamiyet'e karşı yapmış olduğu olumsuz saptamaları da haksız bularak eleştirmiştir. Şüphesiz Ülgener'i din-iktisat ilişkileri üzerinde düşünmeye sevk eden onun asistanlığını yapmış olduğu İstanbul Üniversitesindeki Alman hocalarıdır. Alman hocaları ile yapmış olduğu sohbetler onu Weber'e götürmüştür. Weber'in, Protestan ahlakı ile kapitalizmin doğuşu arasında kurduğu ilişkiyi benimsemiştir. Weber'in ayak izlerinden giderek Türkiye'de kapitalistleşmeme olgusunu Osmanlı asırlarında araştırmak onun hayat boyu sürdürmüş olduğu akademik projesidir. Burada 1930'lardan 1940'lı yılların sonuna kadar Nazi rejiminden kaçan Alman akademisyenleri Türk üniversitelerinde istihdam etmenin bir devlet politikası olarak ne kadar doğru ve isabetli olduğu, ülkemizde bilimin gelişmesine ne büyük katkıları olduğu da Sabri

Fahri Ülgener örneğinde bir kez daha görülüyor.

Ülgener, çalışmalarında o güne kadar rastlanmayan bir metodoloji uygulamış, Sayar'ın deyimi ile Divan edebiyatının sinesinde saklı tuttuğu iktisadî tespitleri gün ışığına çıkarmaya çalışmıştır. Tabii ki bunu yaparken Osmanlı Türkçesini ve alfabetini iyi okuyup yazabilmesi, ailesinden almış olduğu Osmanlı edebiyat kültürünün etkileri inkâr edilmez.

Üstat Ülgener, Türk iktisat tarihçilerine ve iş ahlakı hocalarına altın değerinde iki eser armağan etmiştir. 1951 yılında "İktisadî İnhitat Tarihimizin Ahlak ve Zihniyet Meseleleri"ni daha sonra da "Zihniyet ve Din" isimli eserlerini kaleme almıştır. 1960'lara kadar Türkiye'de

bir yankı uyandırmayan bu eserlerden Türkçe bilen oryantalistler bolca faydalanmışlardır. Ülgener, ekonomik irrasyonelitenin kırılması açısından 1939'a kadar sürdürülen devletçilik uygulamalarının doğru olduğunu ifade ederken, 1960 sonrası planlı ekonomi devrinin başlamasını da Türk ekonomisinin rasyonaliteye geçişi olarak desteklemiştir. Ülgener, Harvard Üniversitesinde yapmış olduğu çalışmaların da etkisi ile Keynesyen iktisat politikalarını benimsemiştir. 1983 yılında aramızdan ayrılan bu müstesna insan ve belki de yirminci asrın son Osmanlı münevverinin, Türkiye'nin 1980'li yıllarda geçirdiği iktisadî dönüşümü incelemeye maalesef ömrü vefa etmemiştir.

Kendisini tanıma şerefine erişemesem de otuz yıllık akademik hayatımda eserleri ile bana ışık tutan Üstat Ülgener'in aziz hatırası önünde tazimle eğilirken bıraktığı yerden benzer konularda araştırmalar yapmanın hâlâ önemini kaybetmediğini de vurgulamak isterim.

* İbn Haldun Üniversitesi İşletme Bölümü.

Tüm dünyaya 40 kat hızlı internet

Milyarder mucit Elon Musk, Twitter hesabından tüm dünyaya yüksek hızlı internet sağlayacak Starlink projesinin detaylarını paylaştı. Musk, SpaceX'in Falcon 9 roketiyle alçak yörüngeye 60 adet küçük uydu yollamayı planlıyor. SpaceX projesi tamamlandığında 12 bin uydula bütün dünyaya şu anki ortalama hızın 40 kat üzerinde internet hizmeti sunmayı hedefliyor. Sürecin hızlanması için daha fazla uydunun sığacağı yeni bir roket üzerinde çalışılıyor.

Elon Musk, Starlink adını verdiği uydularla ilgili ilk planını 2015 yılında açıklamıştı. Buna göre ortalama daha küçük bir boyuta sahip bin 200 adet uydu, dünyanın yörüngesine yerleştirilecek ve kurulacak ağ ile tüm dünyaya yüksek hızlı internet verilecek. Eğer Musk'ın planı başarılı olursa dünya genelindeki internet kullanıcılarının download ve upload hızlarının 40 kat artması bekleniyor. Ne

SapceX ne de Elon Musk söz konusu hizmet için kullanıcılardan ne kadar ücret alacaklarını bugüne kadar açıklamadı.

Hedef 2020'de başlamak

SpaceX, Şubat ayında da TinTin A ve TinTin B isimli iki uyduyu başarıyla yollamıştı. Ancak Musk, bu uyduların deneme amaçlı fırlatıldığını, diğer fırlatılacak uyduların ise üretime hazır tasarımlar olduğunu vurguladı. Musk, belli bir kapsama alanına ulaşmak için 420 adet uydunun dünya etrafında konumlandırılması gerektiğini söyledi. Yani planlanan deneme fırlatmanın ardından 6 sefer daha yapılması gerekecek. SpaceX, daha önce uydular aracılığıyla internet hizmetini 2020 yılından itibaren vermeyi planladığını duyurmuştu. 2024 yılında da 12000 uydula dünyanın en ücra köşesinin bile kapsama alanına girmesi hedefleniyor.

Elon Musk

Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikası

EROL ERDOĞAN *

Dünyanın farklı ülkelerinden eğitim almak için Türkiye'ye gelen öğrenciler, önceki dönemlerde "yabancı öğrenci" olarak tanımlanıyordu. Çoğtandır "yabancı öğrenci" yerine resmî kurumlar "uluslararası öğrenci" ifadesini kullanırken; "misafir öğrenci" ifadesini ise bu alanda faaliyet gösteren sosyal, kültürel, dinî yapılar tercih ediyor. "Yabancı" yerine "uluslararası" veya "misafir" kelimesinin kullanılması, Türkiye'nin bu konuda ufuk geliştirdiği ve politika değiştirdiği anlamına geliyor. Değişimin sonuçlarını görmek mümkün... Sözgelimi, 1991-2011 yılları arasındaki yirmi yılda Türkiye'ye eğitim amacıyla gelen öğrenci toplamı 100 bin civarındayken politika değişimiyle birlikte sadece 2018 yılındaki uluslararası öğrenci sayısının 120 bini aştığı görüldü.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin artmasını hepimiz rahatlıkla gözlemleyebiliriz. Çünkü misafir öğrenciler, birçok ilde varlar ve hayatın içerisinde. Kısa sürede Türkçe öğreniyorlar hatta Türkçe fıkrâ anlatanlara ve espri yapanlara rastlamak mümkün. Ayrıca, misafir öğrenciler, eğitim gördükleri şehirlerin meydanlarında ve salonlarında ülkelerini tanıtan etkinlikler düzenliyorlar. Bu tür pek çok etkinliğe gittim, stantları gezdim, gençlerle sohbet ettim. Uluslararası öğrenci politikasında değişimin sonuçlarından, aynı zamanda değişimin dinamiklerinden biri de, mezkûr alanda çok sayıda gönüllü sosyal ve kültürel yapının faaliyete başlamasıdır. Bu alanda çalışan dernekler, öğrencilerin sorunlarıyla ilgileniyorlar ve eğitimlerine yardımcı oluyorlar. Bir anlamda devletin yükümlülüklerini paylaşıyorlar ve öğrencilerin başka bir ülkede olmasından kaynaklanan yabancılıklarını azaltıyorlar. Hem devletin değişen bakış açısı hem gönüllü çalışmaların etkisiyle, mezun olmadan ülkemizden ayrılan misafir öğrenci sayısı son yıllarda iyice azaldı.

Son yıllarda, uluslararası öğrencilere dair araştırmalar ve bilimsel çabalar da arttı. Mesela SETA Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Şubat 2019'da Ankara'da "Türkiye'de Yükseköğretimin Uluslararasılaşması" konulu bir panel gerçekleştirdi. Panelde, 2018'de yayımlanan "Yükseköğretimin Uluslararasılaşmasına Güncel Bir Bakış" başlıklı rapor tartışıldı. SETA'nın 2012 yılında da "Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de

Uluslararası Öğrenciler" raporu yayımlanmıştı. Yine Şubat 2019'da İLKE Derneğinin İstanbul'da açıkladığı "Geleceğin Türkiye'sinde Yükseköğretim Raporu"nda da uluslararası öğrenciler konusuna vurgular yapıldı. SETA ve İLKE'nin dışında, UDEF ve YTB de (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) konuyla ilgili araştırma ve rapor yayımlayan kuruluşlar arasında yer alıyor. Uluslararası öğrencilere dair rapor ve araştırma yapan üniversiteler, dernekler, vakıflar ve başka hükümet kuruluşları da var. On yıl önce, bir raporun zor bulunacağı Türkiye'deki uluslararası öğrenciler konusunda, bugün, bir çırpıda onlarca dokümana ve araştırmaya ulaşmak mümkün.

Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin çoğunluğunu, YTB tarafından sağlanan "Türkiye Bursları" aracılığı ile gelenler oluşturmaktadır. İkinci sırada IDB (İslam Kalkınma Bankası), Türkiye Diyanet Vakfı ve diğer STK'ların getirdiği öğrenciler yer almaktadır. Kendi imkânlarıyla gelen öğrenciler, üniversitelerin sağladıkları burslarla gelen öğrenciler ve Erasmus gibi öğrenci değişim programlarıyla gelen öğrenciler de bulunmaktadır.

Türkiye, uluslararası öğrencilerin ağırlıklı yöneldiği eğitim ülkelerinden birisi olmayı başarır, çok sayıda olumlu sonucu olacaktır. Bunun başında yeni istihdam alanlarının oluşması var. Uluslararası öğrenci artışı, turizmde artış ve ekonomik hareketlilik anlamına geliyor. Bilim turizmi ile akademik seyahat ve kongre

hareketliliğini de listeye ekleyebiliriz. Elbette, diplomatik ve siyasî etkileşim unutulmaması gereken önemli faydalardan biri... Türkiye, biraz da bunu düşünerek, geçtiğimiz yıl YTB bünyesinde "Türkiye Mezunları" organizasyonunu başlattı. Organizasyonun amacı, mezun olduktan sonra dünyanın dört bir yanına dağılmış olan Türkiye'den mezun uluslararası öğrencilerle iletişimi sürdürmek.

Peki, Türkiye uluslararası öğrencilerin yoğunluklu yöneldiği eğitimde merkez ülke hâline gelebilir mi?

Önce bazı veriler paylaşacağım: İstanbul Aydın Üniversitesi Yüksek Öğretim Çalışmaları Uygulama

ve Araştırma Merkezinin raporuna göre 2020 yılında, dünyadaki uluslararası öğrenci sayısı 8 milyona ulaşacak. 2020'de Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı en fazla 180-200 bin olabilir. Bu durumda, 2020 yılında Türkiye, küresel uluslararası öğrencinin en fazla %3'üne ev sahipliği yapacak demektir. Uluslararası öğrencilerin yaklaşık %20'si ABD'de eğitim görüyor. Bu öğrencilere ev sahipliği yapan ilk 5 ülkede okuyan öğrenci sayısının oranı %50'yi buluyor. İlk 5 ülke şunlar: ABD, İngiltere, Avustralya, Fransa, Almanya.

"Türkiye'ye hangi ülkelerden öğrenci geliyor?" sorusunun cevabına SETA'nın raporundan bakalım. Suriye 15.042, Azerbaycan 14.878, Türkmenistan 10.418, İran 6.099, Afganistan 5.251, Irak 5.012. Daha sonra şu ülkeler geliyor: Yunanistan, Kırgızistan, Kazakistan, Libya, Somali, Pakistan, Çin, Filistin, Kosova. Bu arada Çin, Yunanistan ve Afganistan'dan gelen öğrencilerin çoğunluğunun "Türk" olduğunu hatırlatmakta fayda var. Bunun yanı sıra Suriye'den gelen öğrenci sayısının, Suriye'deki iç çatışmalar sebebiyle, son yıllarda arttığını tahmin etmek zor değil. 2010 yılında Türkiye'de eğitim gören Suriyeli öğrenci sayısı sadece 455 idi. "Göç ile gelen uluslararası öğrenciler" ayrıca çalışma yapılması gereken ve stratejiler üretilmesi elzem olan bir konu. Türkiye'ye belli bir sayıda öğrenci gönderen ülkeler arasında henüz Avrupa ülkeleri yok. Hatta komşularımızdan Rusya'dan bile gelen öğrenci sayısı sınırlı. Türkiye, bugün itibarıyla daha çok komşu ülkeler ve Türk nüfusunun yoğun olduğu ülkelerdeki gençlerin nispeten tercih ettiği bir ülkedir. Ancak, henüz komşu ülkeler ve Türk devletleri için de yegâne eğitim ülkesi değildir. "Afrika açılımı" yapılmasına rağmen Afrika ülkelerinden gelen öğrenci sayısı bile istenilen düzeyde değildir. Buna rağmen, Türkiye'nin ilk aşamada Afrika, Orta Doğu, Balkanlar ve Türk Cumhuriyetlerinin uluslararası öğrenci merkezlerinden biri olması zor değil gibi gözüküyor.

Uluslararası öğrencilerin ve uluslararası eğitimin, kültür, sanat, dil, bilim, teknoloji, ekonomi, diplomasi, turizm, iletişim gibi çok sayıda bileşeni ve etki alanı var. Uluslararası öğrenci dinamiği, Türkiye'nin dünya düzenini dönüştürme ve bölgesel siyasete daha fazla etki edebilme projeksiyonu için de önemli. Bundan dolayı uluslararası öğrenciler; aynı zamanda, yeni dönemin diplomatik, siyasî, kültürel soft power dinamik unsurlarından biridir. Önümüzdeki dönem, Türkiye'nin bu konuda daha fazla düşünmesi, tartışması ve çaba göstermesi gerekir. Türkiye'nin bölgesinde uluslararası öğrenci merkezlerinden "biri" değil, en önemlisi, en başta geleni olması, stratejik adımlar atmasıyla mümkün. Bölgeyi aşarak dünya çapında bir eğitim üssü ülke olmak için ise yapılması gereken daha çok şey var.

* Kamuoyu araştırmacısı.

İnsanlık tarihinin kara lekesi:

Çerkez sürgünü

Tarihin en acı olaylarından birisi olan Çerkez sürgünü, üzerinden 155 yıl geçmesine rağmen hâlâ acıyla hatırlanıyor.

Istanbul

Samsun

Trabzon

■ Çarlık Rusyası'nın, stratejik açıdan önemli gördüğü Kafkaslardan **Çerkez halkını sürgüne** göndermesinin üzerinden **155 yıl** geçti.

■ Rusya'nın Karadeniz sahiline inme politikası gereği **Kuzey Kafkasya'yı** ele geçirme amacıyla **1556'dan** itibaren başlattığı **Kafkas-Rus Çarlığı** savaşı **308 yıl** sürdü.

■ **Çerkezleri yok ederek** Kafkas Dağlarının iç kesimlerine ilerleyen Ruslar, teslim olanları ya Çarlık ordusuna katılma ya da göç etme seçeneğine zorladı.

■ **21 Mayıs 1864'ten** itibaren Çerkez toplulukları başta Osmanlı İmparatorluğu olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerine sürgün edildi.

■ Resmî olmayan rakamlara göre **1,5 milyona yakın Çerkez**, bir ay içinde sürgüne tabi tutuldu. Bu sürgünde; yol şartları, salgın hastalıklar ve açlık gibi nedenlerden dolayı yaklaşık **500 bin Çerkez hayatını kaybetti**.

■ Sürgüne tabi tutulanlar **Anapa, Novorossiysk, Gelincik, Soçi, Adler** gibi Karadeniz limanlarından gemilere bindirildi ve birçoğu Anadolu'da **Ordu, Samsun, Tokat, Amasya, Sinop, Yozgat, Düzce, Adapazarı** ve **Kocaeli**'ye yerleştirildi.

■ Çerkezlerin bir kısmı ise **Suriye** ve **Filistin** başta olmak üzere **Orta Doğu**'ya yerleştirildi. Sürgüne maruz kalan Çerkezler zamanla yerli halka karıştı.

■ Osmanlı İmparatorluğuna gönderilemeyen Çerkezler ise **Orta Laba** ve **Orta Kuban nehirleri** bölgesindeki **Rus-Kazak** köylerine yerleştirildi.

■ Rusya'nın çok önceden planladığı **"Çerkez halkını öz vatanlarından sürgün etme operasyonu"**, adım adım gerçekleştirilen bir eylem olarak değerlendiriliyor.

■ Osmanlı topraklarına bile ulaşamadan binlerce kişni öldüğü bu sürgün, **"tarihin en acı olaylarından birisi"** olarak nitelendiriliyor.

■ İnsanlık tarihine kara bir leke olarak geçen **Çerkez sürgünü**, her yıl **Türkiye**'de yaşayan Çerkezler tarafından da anılıyor. Deniz kenarında **"Nart ateşi"** yakıp çevresinde **"mezar taşı nöbeti"** tutulan anma törenleri, **"Sürgün Andı"** okunması ile sona eriyor.

“2. Karma Eserler Sergisi”ni Emine Erdoğan açtı

Açılışın ardından Emine Erdoğan davetlilerle beraber sergiyi gezerek eserlerle ilgili bilgi aldı. Erdoğan, Büyük Çamlıca Camisi kubbe yazısını ve Osmanlı dönemine ait eseri yakından inceledi. Sergiye iş, sanat ve eğitim dünyasından çok sayıda davetli katıldı.

önemidir. Zira koleksiyonerlik, geçmişle şimdi arasındaki devamlılığı sağlar. Buradaki eserler de aidiyet dünyamızın ne kadar geniş ve zengin olduğunu gösteriyor. Hafıza kayıplarının önlenmesi, kimlik buhranlarının aşılması, 'Biz kimiz?' sorusunun cevaplanması, biraz da bu eserler vasıtasıyla mümkündür."

Toplumları meydana getiren yapı taşlarının bir arada tutulmasının, hatıralar ve yadigarlarla sağlandığına dikkati çeken Emine Erdoğan, şunları anlattı:

"Bu kıymetlerin farkına varan toplumlar, kendilerini en başarılı şekilde geleceğe taşıyanlardır. Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadis-i şerifinde, 'İlim Çin'de de olsa arayınız. Çünkü ilim öğrenmek her Müslümana farzdır!' buyuruyor. İlim; başımızın tacı, medeniyetimizin temelidir. Bu yolda atılacak her adım kutsaldır. O nedenle bu sergiye katkıda bulunan herkesi tebrik ediyor, gençlerimizin ilim yolunda başarılı neferler olmasını temenni ediyorum. Bütün dostlarımızı muhabbetle selamlıyorum, sergimizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum."

Konuşmanın ardından Emine Erdoğan; İbn Haldun Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. İrfan Gündüz, İbn Haldun Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkan Vekili Bilal Erdoğan, İbn Haldun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Recep Şentürk, İbn Haldun Üniversitesi Mütevelli Heyeti Üyesi ve Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Politikaları Kurulu Üyesi H. Hümeysra Şahin, İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürü Coşkun Yılmaz, Çamlıca Camisi Yaptırma Derneği Başkanı Ergin Külünk'ün katılımıyla kurdele kesilerek sergi açılışı gerçekleşti.

İbn Haldun Üniversitesi yararına düzenlenen "2019 Geleceğin Yıldızları İçin Karma Eserler Sergisi"nin açılış töreni, Büyük Çamlıca Camisi Sergi Salonunda gerçekleşti.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan Hanımefendi, açılışta yaptığı konuşmasına, "Büyük Çamlıca Camisinin böylesine anlamlı bir etkinliğe ev sahipliği yapması, son derece sevindirici." diye başladı. Erdoğan, şöyle devam etti:

"Bildiğiniz gibi sergiden elde edilecek olan gelir, İbn Haldun Üniversitesinin eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılacak. İnanyorum ki, buraya ekeceğimiz ilim tohumları, geceleri yolumuzu aydınlatan yıldızlar gibi medeniyet ufukumuzu da aydınlatacaktır. Emeği geçen herkese, özellikle hayırseverlerimize şükranlarımı sunuyorum. Sahip olduklarımızı, bilhassa böylesine nadir eserleri ilim yolunda vakfetmenin insana verdiği hazın tarifi yapılamaz. Medeniyetimizi temsil eden eserlerin, yine medeniyet inşasında hizmete sokulması takdire şayandır. Bu serginin bize işaret ettiği önemli bir husus da koleksiyonerliğin

Toplam 233 eserin yer aldığı sergide; Sultan II. Abdülhamid Han tuğralı madalya berati, Sultan I. Abdülhamid Han el çekme tuğralı yirmi satır beratin yanı sıra, Fuat Başar, Efdaluddin Kılıç, Turan Sevgili, M. Cemil Efe, Gürkan Pehlivan, Ahmet Kutluhan, Ferhat Kurlu gibi hattatların ve tezhib sanatkarlarının levha, hilye-i şerif gibi örnekleri yer alıyor.

Sergideki Osmanlı dönemine ait Kütahya işi pano, vazo ve tabaklar, tekstil ürünleri, tespihler ve süs eşyaları gibi birbirinden değerli eserler, medeniyetin sanat anlayışının yansıması niteliği taşıyor.

Usul değişiyor, esas baki, sinema bitecek mi?

ABDULHAMİT GÜLER *

Dünyanın değişmesi, ifade biçimlerinin değişmesi anlamına geliyor sanırım. İnsandan insana, insandan hayvana, hayvandan insana, insandan eşyaya ve eşyadan insana doğru aralıksız devam eden iletişimin yöntem değiştiriyor olması, zamanın ruhunun da değiştiği manasına geliyor.

Galiba en başta bunu kabul etmeliyiz: Zamanın ruhu zaten hareketli. Sürekli değişiyor. Değişmeyen tek şeyin değişim olduğunun yüzlerce yıl evvel söylenmesi bunun göstergesi. Ancak artık değişimi de değiştiren bir şeyler oluyor. Ve bu en çok yöntemde kendini gösteriyor.

Usulün esasa mukaddem olduğu kadim kabulümüz. Ve tarih elbette tekerrür ediyor, ki, değişim bitmiyor.

Tekrar eden şey nasıl değişmiş oluyor? Mesele de burada başlıyor. Tekrarını yaşadığımız şey esas. Değişense usul. Ve usul, biçimde kendini bulan üsluptur. Araçtır. Aracın oluşturduğu usuldür, usulün şekillendirdiği araçtır.

Söz konusu araç olunca konunun varacağı nokta tabii ki teknoloji. Zira iletişim araçları başta olmak üzere hayata dair her türlü aracın büyütücüsü teknoloji. Ve teknolojinin en çok etkilediği, geliştirdiği, dönüştürdüğü sanat ise sinema...

Doğumundan itibaren sinema; teknoloji ile üslubunu ve esasını geliştiriyor, dönüştürüyor. Teknoloji ile gelişen ve kolaylaşan araçsal manzara, üslubu da dönüştürüyor. Kameranın daha kolay ulaşılabilir olması, herkesin kullanımını sağlıyor. Kurgu programlarının artık herkesin bilgisayarında yer alması, herkesin kendi hayaline göre bir manzara kurgulamasını sağlıyor. Film izleme ve içeriğe ulaşım imkânlarının da internet ve yeni medya araçları ile çeşitlendiğini düşünenecek olursak, sinemanın, değişen ve dönüşen araç ortamından en çok etkilenen alan olduğunu söylemek abartı olmaz.

Araca ulaşımın kolaylaşması, üslup oluşturma çabasını da demokratikleştiriyor. Eskiden sadece parası olan kameraya ulaşabiliyordu. Kurgu yapmak her babayığıdın harcı değildi. Eserinizi hedef kitesine ulaştırmak ise başlı başına sorundu. Şimdiyse herkesin telefonu, aynı zamanda kamerası ve kurgu cihazı. Bilgisayarlarda da kurgu programları rahatlıkla kullanılıyor. Ortaya çıkan bir eserin kitleye ulaşması noktasındaysa internet sınırsız imkânlarla sahip.

Bütün bu manzara içerisinde sinemanın yakın zamanda yok olacağı iddia ediliyor. Çünkü herkes film çekip, kendi alanında gösterim imkânına

sahip olacak. İleride kimsenin sinemaya gitmeye gerek duymayacağı da iddia ediliyor. Doğrusal bir mantıkla bakılınca sinema diye bir şeyin kalmayacağı ve yerine herkesin yapabildiği bir görsel içerik üretimi ve sunumunun olacağı tezi dillendiriliyor.

Peki, hakikaten öyle olur mu? Bunu kabul etmek, sinemanın sanat boyutunu ve "esas"ını inkâr etmek olur. Zira yöntem ne kadar değişirse değişsin, sinemanın felsefi söz söyleme yöntemi ve insana dair duygu ve fikir taşıma misyonu bitmez, bitemez.

Belki yakın zamanda herkes kolayca video çekip kurgulayabilecek ve bunu gösterebilecek ama gösterilen her video sinema mıdır? Bu, sinemanın biteceği anlamına mı gelir?

Sinema salonuna gitme ihtiyacı kalmayacak mı? Tartışılır. Öyle bile olsa, bu usul ile alakalıdır. Değişkendir. Esas taktiptedir. Bir alana dair içeriğin çoğalması, herkesin yapabiliyor olması, ucuzlaması ya da gereksizleşmesi manasına gelmez. Aksine, kıymetli olanın yeri daha da ayrılır. Araçlara ulaşım ve üretim imkânlarının kolaylaşması, yöntemlerin demokratikleşmesi sadece ve sadece kıymetli olanı daha belirgin yapar.

Dünyanın değişmesinin, eşyanın manasına yüklediği bitmeyen arayış ve soru işareti ortadayken, sinema gibi bir sanat dalının sona ereceğini düşünmek, insandan ve eşyadan umudu kesmek manasına gelir.

* Yazar, yönetmen, senarist.

Liselerde yeni sistem

Millî Eğitim Bakanlığı öğretmen, öğrenci ve gençlere sorarak yeni bir lise eğitim sistemi hazırladı. Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, liselerdeki yeni eğitim sisteminde ders sayılarının azalacağını, 2024'te de üniversite sınavında değişiklik yapılacağını söyledi.

Bakan Selçuk, "Lisede Ne Yaptık?/Ortaöğretim Tasarım Tanıtım Toplantısı"nda yaptığı konuşmada yeni eğitim sistemini anlattı. Bakan Selçuk, "9. sınıflarda 15-16 dersten söz edilirken, şu anki tasarımda 8 dersten söz ediyoruz. 10. sınıfta 9'a, 11. sınıfta yine 9'a ve 12. sınıfta da ders sayıları 7'ye düşecek. Niye azaltıyoruz? Bir çocuğun 15-16 dersi anlaması ve içselleştirmesi mümkün olmuyor." dedi. Bakan Selçuk, 2024'te üniversite sınavının değişeceğini de söyledi.

"Bilgi içselleştirilemiyor"

Bakan Selçuk, "Lise düzeyinde öğrencilerimizin çok sayıda ders aldığı, ancak bu derslerde edindikleri bilgilerle ilgili araştırma ve uygulama imkânlarına zaman bulamadığı; dolayısıyla bilgiyi

içselleştiremediği bilinmektedir. Gerek kalıcı bir bilgilenme sürecinin oluşması, gerekse öğrencilerin ilgi ve meraklarını geliştirebilmeleri için lise modelinin disiplinler üstü derslerle desteklenmesi yoluna gidilmiştir." dedi.

Selçuk, kısa adı "HEY" olan haftalık 5 saatlik zaman dilimlerini ise, "Bu zamanlarda öğrencilerin tasarım ve uygulama becerilerini geliştirecek etkinlikler yapmaları ve toplumsal fayda çalışmalarını yaşamla ilişki kurmaları hedeflenmiştir. Buradaki amaç, öğrencilerin sadece akademik değil sosyal ve duygusal becerilerinin en üst düzeyde gelişiminin sağlanması yoluyla dengeli bir eğitim sisteminin oluşturulmasıdır." diye konuştu.

Selçuk, "Yeni sistem; 2020-2021 öğretim yılında 9. sınıfı okuyacak öğrencilerle başlanarak, lise modelinin aşamalı gelişimiyle eş zamanlı olarak 2024 yılında uygulanmak üzere yükseköğretime geçişte de gerekli değişikliklerin yapılacağını ve lise yaşamının üst düzeyde uyumunun sağlanacağını" vurguladı.

Türkiye'nin girişimci ve insanî dış politikası: Somali perspektifi

.....
HALİL İBRAHİM ALEGÖZ *

2011'de Cumhurbaşkanı Erdoğan önderliğinde kalabalık bir heyetle gerçekleştirilen Somali ziyareti, ülkedeki mevcut durumun kademeli değişimi açısından dönüm noktası niteliği taşımaktadır. Uluslararası medya vasıtasıyla bölgeye yönelik oluşturulan olumsuz algılar ve insanî yardımların etkin olmadığı konusu bu bağlamda tekrar ele alınabilir. Somalilerin aşırı yolsuz olması, kabiliyetsiz oluşları, kendi ayakları üzerinde duracak bir devlet oluşturmak için fazla kabileci oluşları gibi sürekli tekrarlanan negatif görüşler zamanla algıları da etkilemek suretiyle Somali'yi Afrika'nın unutulmuş bir ülkesi yaparak, uluslararası ilişkiler literatüründe "başarısız devlet" olarak tanımlamıştır.

Böylesine yıkıcı algının hâkim olduğu uluslararası ortamda yapılan ziyaret, gerek uluslararası toplum ve gerekse Somali halkı için birtakım mesajları barındırması açısından önemli görülmektedir. Uluslararası topluma Somali'nin küresel medyada gösterildiği şekliyle güvensiz ve tehlikeli olduğu algısının ne kadar sathi ve sahte olduğu gerçeği gösterilmiştir. Diğer yandan Türkiye'nin kendi ayakları üzerinde durmaları sağlanacak devlet mekanizmalarına desteği konusunda Somali

halkının yanında olduğu mesajı güçlü bir şekilde verilmiştir.

Üç boyutlu yardım politikası

Türkiye'nin 2011'den bu yana Somali'de yürüttüğü ve girişimci niteliğiyle ön plana çıkan "insanî diplomasi" politikaları, birbirini tamamlayıcı üç boyuttan oluşmaktadır: İlk boyutu, insanî krizleri en aza indirmek amacıyla acil bir şekilde ilaç, gıda ve barınma gibi temel insanî ihtiyaçların tedariki oluşturmuştur. Bu ihtiyaçların temin edilmesi ve sahada uygulama aşamasında koordinasyon ve düzenin yanı sıra yardımların tedariki noktasında insan onurunu zedeleyici yaklaşımlardan kaçınılması bu boyutun önemli özelliğini teşkil etmektedir. Nitekim insanların kalbine hitap etmeyen politikaların sürdürülebilir nitelik kazanması ve toplumda olumlu değişimlerin önünü açması beklenmemelidir.

2011'deki kriz esnasında başta Türk Kızılay'ı olmak üzere TİKA, AFAD ve çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları Somali'ye acil müdahale kapsamında temel ihtiyaç malzemeleri tedarikinde bulundu. Örneğin Türk Kızılay'ı Somali'nin başkenti Mogadişu'da Afrika'nın en modern çadır kentini kurarken; çeşitli kurumlar, temiz suya erişim, asfalt yol çalışmaları ve çeşitli altyapı faaliyetlerinde yer aldı.

İnsanî diplomasi politikasının ikinci boyutunu ise kalkınma yardımları takip etmektedir. Türk kurumları tarafından sağlık, eğitim, altyapı ve üst yapının yanı sıra tarımsal ürünlerin yetiştiriciliği ve belediyeçilik hizmetleri alanında kapasite artırımına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bir yandan hastaneler ve eğitim kurumları inşa edilirken diğer yandan bu kurumlarda görev alacak doktorların eğitimi noktasında Somali hükümetine destek

verilmektedir. Bilgi aktarımı ve tecrübe paylaşımı bu bağlamda Somali'nin kendi ayakları üzerinde durması açısından kritik öneme sahiptir.

İnsanî diplomasinin üçüncü boyutu; artık bölgesel nitelik taşıyan iç çatışmalar, kuraklık ve göç gibi insanî krizleri özellikle BM gibi uluslararası platformlara taşımak suretiyle dünya kamuoyunda farkındalık oluşturmaktır. Nitekim İstanbul'da düzenlenen Somali konferansları ve Somali meselesinin çeşitli platformlarda gündeme getirilmesi bu yöndeki adımlara örnek olarak gösterilebilir. Nitekim Somali'de uzun bir aradan sonra Batılı ülkelerin büyükelçilikleri açılmıştır. Dahası Somali'ye farklı coğrafyalardan yapılan diplomatik ziyaretlerde artış gözlemlenmektedir. Bu girişimler neticesinde dünyada Somali'ye yönelik bir farkındalık uyanmış durumdadır.

Türkiye tarafından icra edilen bu üç boyutlu yaklaşım, Türk usulü yardım anlayışı modelini ortaya çıkarmıştır. İnsanî yardımların tek başın yeterli olamayacağı anlayışı, kalkınma yardımlarıyla birleştirilerek Somali'nin devlet-inşası ve kapasite inşası süreçlerine güçlü destek verilmektedir. Bir yandan insanî yardımlar yapılırken diğer yandan girişimci yaklaşımla kalkınma hamleleri uygulamaya konulmuştur. Türk modeli yardım anlayışı; eğitim, tarım, altyapı, bilişim vb. sektörlerde bilgi aktarımı sağlamak suretiyle yerel kurumların kendi ayakları üzerinde duracak mekanizmaları oluşturmalarını incelemektedir. Dolayısıyla genellikle Batı tarzı yardımlarda görülen havuç-sopa yaklaşımı, Türk usulü yardım anlayışında görülmediği gibi yeni sömürgecilik mekanizmalarının da bu anlamda önüne geçilmektedir.

* İbn Haldun Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.

ve أكد محامو الأناضول أن الوكالة ستبدأ مساراً قانونياً عقب تلقيها جواباً من الجيش الإسرائيلي، وستواصل المطالبة بحقوقها.

وتعرض مكتب الأناضول بغزة، الذي افتتح عام 2012، للتدمير يوم 4 مايو/ أيار الجاري، عقب قصف إسرائيلي للبنية التي يتواجد بها، وتدميرها بشكل كامل.

الأناضول تستفسر من الجيش الإسرائيلي عن سبب استهداف مكتبها بغزة

المواقع الإسرائيلية من المبنى الذي كان يضم مكتب الأناضول أم لا؟

وتساءل محامو الأناضول: "هل سيكون لدى الجيش الإسرائيلي الإرادة اللازمة لتعويض الوكالة عن أضرارها الناجمة نتيجة قصف المبنى وتدميره بالكامل".

وأشار الطلب إلى أنه قد تشكل "اعتقاد" لدى أصحاب العقارات بقطاع غزة، مفاده أن وكالة الأناضول هي هدف مقصود للجيش الإسرائيلي؛ وهو ما تسبب في صعوبة عبور الوكالة على مكان لافتتاح مكتبها الجديد.

وتضمن الطلب تساؤلاً: "كيف سيقوم الجيش الإسرائيلي بتعويض أضرار الأناضول؟ وهل الوكالة تعتبر هدفاً للجيش الإسرائيلي؟"

طالبت وكالة الأناضول، تفسيراً من الجيش الإسرائيلي، حول أسباب استهداف المبنى، الذي كان يضم مكتبها في قطاع غزة في الرابع من مايو/ أيار الجاري، وتم تدميره بالكامل.

وأرسل محامو الأناضول، طلباً موجهاً إلى الجيش الإسرائيلي، تضمن سؤالاً عن سبب استهداف المبنى الذي يضم مكتب الوكالة في غزة، مع العلم أن المبنى كان يستهدف لأغراض سكنية وتجارية.

وتضمن الطلب: "هل تم قصف المبنى بشكل مقصود، أم كان القصف بالخطأ؟ وهل كان الجيش الإسرائيلي على علم بوجود مكتب الأناضول في المبنى المستهدف أم لا؟" كما تضمن الطلب تساؤلاً حول ما إذا كان قد تم استهداف،

Tekno-bilime dair çalışmalara katkı sunan disiplinler arası bir alan: STS

TUBA NUR UMUT *

STS, 1960'ların ortalarında ABD'de akademik öğretim ve araştırma alanı olarak ortaya çıkan ve 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren gelişmeye devam eden; ülkemizde ise kabul gören bir disiplin olma yolunda akademik camiada yeni yeni yer bulan bir alan. Açılımı "Science, Technology and Society Studies/Bilim, Teknoloji ve Toplum Çalışmaları" yahut "Science and Technology Studies/Bilim ve Teknoloji Çalışmaları" şekillerinde sunulan STS; disiplinler arası çabaların ürünü olarak bilim ve teknolojinin analizini, toplumsal etkilerle birlikte ele almakta. STS; bilgi sosyolojisi, bilim antropolojisi, bilim tarihi, teknoloji felsefesi, uygulamalı etik gibi çalışma alanlarını içermekte ve daha birçok disiplinin katkılarıyla zenginleşmekte.

STS'nin ortaya çıkışı, bilim ve teknolojinin büyük ölçüde tartışılmayan yararlılığına dair şüphelerin arttığı döneme denk geliyor. Yaklaşım mensupları, söz konusu dönemde bilim ile teknolojinin objektifliğine ve ilerlemeci inanca dair şüpheleriyle pozitivist yaklaşıma bir reddiye olarak birçok kimsenin inandığı tekno-bilimsel ilerleme fikrini, ortaya çıkan tehlikelere dikkat çekerek eleştirmişlerdir. Söz konusu kabullerden farklı olarak STS akademisyenleri; bilim ve teknolojinin toplumsal aktiviteler olduğuna, toplumsal olarak yapılandırılmış fenomenler olduğuna vurgu yapmış, onların değer-yüklü olduğunu ima etmişlerdir. Görüş mensupları, tabiatın bilimsel çalışmalar yahut teknolojik ürünler üzerindeki kısıtlamalarını kabul etmekle birlikte tabiatın, bilimin ve teknolojinin bağlam içinde anlaşılabilir olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Söz konusu kabullerle yola çıkan çalışmaların yapıldığı STS merkezlerinin ilki 1964'te Harvard Üniversitesinde kurulmuştur. Akademik alanda STS lisans ve lisansüstü programları, başta ABD olmak üzere Avrupa'da birçok ülke üniversitesinde yer bulmuş, pek çok yayım yapılmıştır. Çeşitli üniversitelerde kurulan merkezlere ilaveten birtakım aktivist, STS grubu olarak ortaya çıkmış, çevre ve sağlık ile ilgili sorunlar başta olmak üzere yeni teknolojilere ilişkin birçok hususu ele almış, 1970'lerde politik alanda da seslerini duyuracak yeni oluşumlar ve topluluklar tesis etmişlerdir. STS'nin kültürel bağlama vurgusu; farklı coğrafyalarda,

farklı kültürlere has STS çalışmalarının da gündeme gelmesini sağlamıştır. Türkiye'de ise alana yönelik ilginin çok yeni olduğunu, STS alanındaki çalışmaların son birkaç senedir yoğunlaştığını, akademiye lisansüstü programların açıldığını, STS temalı konferansların ve yayımların yapıldığını söylemeliyiz.

STS alanında, fail-ağ kuramı, postfenomenoloji gibi metodolojik yaklaşımlardan beslenen vaka çalışmaları ve analizlerle birçok soruya cevap aranmaktadır. Tekno-bilimin nasıl üretildiği, hangi toplumsal şartlarda ortaya çıktığı meselesi problemin bir tarafını teşkil ederken, üretilen tekno-bilimin toplumsal ilişkileri nasıl şekillendirdiği de diğer tarafını teşkil ediyor. Bu çerçevede ortaya konulan bilimsel çalışmaların ve teknik ürünlerin sosyal, kültürel veya politik bağlarla ilişkisinin nasıllığı, bilimsel gelişmelerde hangi sosyal gruplar ya da failerin etkin rol oynadığı, teknolojilerin deneyimlerdeki aracılık rolleri, değerlerin teknolojinin gelişmesini nasıl şekillendirdiği, bir probleme verilen herhangi bir teknolojik çözümün, ona neden olan belirli sosyopolitik, ekonomik çerçevede içinde

nasıl anlam kazandığı gibi birçok soru alanda ele alınıyor; spesifik teknolojiler, dönemler, bağlamlar üzerinden anlaşılmasına çalışılıyor.

Kabul ettiği çerçeve, STS'yi, tekno-bilime ilişkin önemli toplumsal ve ahlaki sorunların tartışılabilir bir alan hâline de getiriyor; zira bu çerçeve teknolojik ürünleri ve süreçleri değerlendirmenin ve ahlaki talimatlarla sorgulamanın sadece kabul edilebilir değil, aynı zamanda gerekli olduğunu da gösteriyor. Tartışmalar ve katılımı teknoloji, az ya da çok öngörülebilir bir şekilde genişletilebilir, şekillendirilebilir ve yeniden üretilebilir addedildiği için teknolojinin şekillenmesinde, karar verme ve kontrolünde toplumsal katılımın ve farkındalığın artmasına vurgu yapıyor.

Bu nitelikleriyle STS, teknolojiyi yoğunlukla kullanmanın yanında teknoloji geliştirme çabasında olan bir ülkenin mensupları olarak bizlere de yeni imkânlar temin ediyor. Tekno-bilime dair meselelerin mühendislik sahasının

sınırlarını aşalı hayli zaman geçtiğini dikkate alınca, teknolojilerin yakın ve uzak etkilerini göz ardı etmemenin gerektiği günümüzde, özellikle yeni gelişen üreme teknolojileri, gözetleme teknolojileri, insan geliştirme teknolojileri, yapay zekâ, robot teknolojilerinin vb. disiplinler arası çabalarla irdelenmesine ilişkin bir çabada STS'nin bizlere katkı sunacağı açık.

Bize mahsus STS çalışmaları, bir yandan tekno-bilim ile toplumumuz arasındaki karmaşık ilişkilere yönelik analizler sunarak yeni çıktılar üzerinden yeni değerlendirmelere imkân tanıyacak, inşai bir faaliyet olarak görülen tekno-bilimin, dünya görüşünün değerleriyle şekillendirilebilmesine katkı sağlayabilecektir. Dolayısıyla bize mahsus tekno-bilim çalışmalarından söz etmemizi mümkün kılan bu çerçeve; mühendislik ve doğa bilimleri ile insanî ilimler arasındaki etkileşimi temin edebilecek, ayrıca değerlerin dâhil olduğu bir yönelimle tekno-bilimin yönlendirilmesini kısmen de olsa sağlayabilecektir.

STS, bir yandan da bilim ve teknik üretimin kültürel değerlerle, medeniyetin değerleriyle ilişkisini çalışmaya dâhil etmesiyle İslam Medeniyet Tarihi, İslam Bilim Tarihi gibi alanlardaki çalışmalara açılım sunabilecektir. Belirli bir zaman ve mekânda ortaya konulan bilimsel çabaların yahut teknik üretimin söz konusu dönemde hangi toplumsal, siyasî, ekonomik saiklerden etkilendiği, hangi tarihsel yapılar etkisinde şekillendiği ve o yapılarla etkileşiminin nasıllığı gibi sorulara farklı disiplinlerin katkıları ile yapılacak değerlendirmelerin ilmi birikimimizde önemli bağlantılar elde etmeyi sağlayacağı, verimli sonuçlar ortaya koyacağı söylenebilir.

Kaynakça:

- Bijker, Wiebe E. and John Law, "General Introduction," *Shaping Technology/Building Society: Studies in Sociotechnical Change*, ed. Wiebe E. Bijker and John Law, Cambridge: MIT Press, 1992, pp.1-16.
- Cutcliffe, Stephen H, "Science, Technology, and Society Studies," *Encyclopedia of Science, Technology, and Ethics*, Vol.4, ed. Carl Mitcham, New York: Macmillan Reference, 2005, pp.1723-1726.
- Cutcliffe, Stephen H. "The Emergence of STS as an Academic Field," *Research in Philosophy & Technology*, Vol.9, 1989, pp.287-301.
- Sismondo, Sergio, *An Introduction to Science and Technology Studies*, Malden: Wiley-Blackwell, 2010.

* Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

Kıdem tazminatı

.....
YELİZ BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU *

Kıdem tazminatı, iş sözleşmesi ile çalışan her işçi ve işveren açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde uzun yıllardır kıdem tazminatına ilişkin düzenlemede gerçekleştirilecek değişiklikler tartışılmaktadır. 2018 yılının Ekim ayında açıklanan "Yeni Ekonomi Programı" ve "Cumhurbaşkanlığı 2019 Yıllık Programı"nda, tarafların uzlaşmasıyla kıdem tazminatı reformunun yapılacağına yer verilmiş olup, konu yeniden gündeme taşınmıştır. Kanaatimizce, şu sıralar yine gündemi meşgul eden değişiklik önerilerinin değerlendirilebilmesi açısından öncelikle mevcut düzenlemeye ilişkin bilgi sahibi olunması önem arz etmektedir.

Kıdem tazminatına ilişkin yasal düzenleme, mülga 1475 sayılı İş Kanununun 14. maddesinde yer almaktadır. Düzenlemenin yürürlükten kaldırılmış bir kanunun, yürürlükte tutulan tek maddesi ile düzenleniyor olması da ilgi çekicidir. 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 sayılı İş Kanununda kıdem tazminatına yer verilmeyerek, eski kanunun kıdem tazminatına ilişkin düzenleme getiren hükmünün muhafaza edilmesinin sebebi, o dönemde de kıdem tazminatına ilişkin düzenlemede değişiklik yapılmak istenmesine karşılık, sosyal taraflar arasında uzlaşma sağlanamamış olmasıdır. 1475 sayılı İş Kanununun 14. maddesine göre, iş ilişkisi sona eren bir işçinin kıdem tazminatına hak kazanabilmesinin ilk koşulu, iş ilişkisinin bir yıl veya daha fazla sürmüş olmasıdır. Ancak bu koşulun yerine gelmesi tek başına yeterli olmayıp, ayrıca iş ilişkisinin kanunda sayılan hâllerden biri ile sona ermiş olması da gerekmektedir. Kural olarak, iş ilişkisinin işverence sona erdirildiği hâllerde kıdem tazminatına hak kazanabilmek mümkünken işçinin iradesiyle, bir diğer deyişle iş ilişkisinin istifa ile sona erdiği hâllerde kıdem tazminatına hak kazanılamaz. Bununla birlikte, her ne kadar iş sözleşmesi işverence sona erdirilse de, işçinin ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı davranışı sebebiyle gerçekleştirilen haklı nedenle derhâl fesihlerde işçi kıdem tazminatına hak kazanamayacaktır.

İşçi tarafından gerçekleştirilen fesihlerde kıdem tazminatına hak kazanılması kural olarak mümkün olmamakla birlikte, bunun da istisnaları vardır. İşçinin haklı nedenle derhâl fesih sebeplerinin varlığına dayanarak gerçekleştirdiği fesihlerde kıdem tazminatına hak kazanması mümkün olduğu gibi, kadın işçilerin evlilik tarihini takip eden bir yıl içerisinde gerçekleştirdiği fesihler, erkek işçilerin askerlik sebebiyle gerçekleştirdiği fesihler, emeklilik veya malullük aylığı bağlanması amacıyla sözleşmenin sona erdirilmesi hâllerinde işçinin kıdem tazminatına hak kazanması mümkündür.

Ayrıca bir diğer istisna, 08.09.1999 tarihinden önce sigortalılığı başlamış olan işçiler açısından söz konusudur. Bu tarihten önce sigortalı olanlar 15 yıl sigortalılık süresi ve 3600 gün prim şartını yerine getirdikleri tarihten sonra işten kendi istekleri ile ayrılırlar da kıdem tazminatlarını isteyebilirler. Özetle denilebilir ki, hâlihazırda bir işçi sözleşmesinin işverence feshine yol açan haklı bir sebebe yol açmamak kaydıyla işten çıkartıldığı takdirde bu tazminata hak kazanabilirken, kendisi işten ayrılmak istediği takdirde yukarıda belirtilen istisnai hâller söz konusu olmadıkça bu tazminata hak kazanamamaktadır.

* İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

Mescid-i Aksa'da "Kudüs şiirleri"

Mescid-i Aksa'da Türk ve Arap edebiyatının tanınmış şairlerinin eserlerinin seslendirildiği Kudüs şiirleri dinletisi düzenlendi. Türk yazar, şair ve edebiyatçılar, işgal altındaki Doğu Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'da "Kudüs Şiirleri" okudu.

Türkiye Dergiler Birliğinin kurucularından yazar Asım Gültekin'in koordinatörlüğünde Harem-i

Şerif'in avlusunda düzenlenen etkinliğe Türk ziyaretçilerin de aralarında olduğu çok sayıda kişi katıldı. Mescid-i Aksa'daki Kubbetü's Sahra ile Kible Mescidi arasındaki alanda düzenlenen ve Filistinlilerin de katıldığı şiir dinletisinde Türk ve Arap edebiyatından tanınmış şairlerin Kudüs ile ilgili şiirleri okundu. Gültekin; yaptığı açıklamada, Kudüs, Filistin ve Mescid-i Aksa'nın önemine değindi. Sanat,

şiir ve edebiyatın hakikat ve mazlumların yanında olmasından başka bir şeyin düşünülmeceğine dikkat çeken Gültekin, "Kudüs düşünülmeden insanlığa girilemez. Hiçbir sanatçımızın bu duyarlılığın gerisinde durmaması gerektiğine inanıyorum." değerlendirmesinde bulundu. Şiir dinletisinde Nizar Kabbani, Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu, Şabir Banbunhay ve Halis Mutlu'nun şiirleri okundu.

Türk şiirinin en özgün isimlerinden biridir. Geride Türk şiirlerinin ve edebiyatının başyapıtlarını bırakan soyadı gibi zarif insan olan şair, aynı zamanda güreş ve pilotlukla da ilgilenirdi. İşte 32 yıl önce aramızdan ayrılan Yedi Güzel Adam'ın değerli ismi Cahit Zarifoğlu...

Soyadı gibi zarif bir adam: Abdurrahman Cahit Zarifoğlu

Eserleri

■ Şiir

- İşaret Çocukları (1967)
- Yedi Güzel Adam (1973)
- Menziller (1977)
- Korku ve Yakarış (1986)
- Şiirler (1989, daha önce kitaplaşmış olanlarla hiçbir kitabına girmemiş şiirleri bir araya getirilmiştir.)

■ Hikâye

- İns (1974)
- Hikâyeler (1996, İns'teki hikâyelerle daha önce kitaplarına girmemiş bazı hikâyelerinden oluşmaktadır.)

■ Roman

- Savaş Ritimleri (1985)
- Romanlar (1991, Savaş Ritimleri'ni ve yazarın sağlığında yayımlayamadığı Anne romanını içermektedir.)

■ Çocuk edebiyatı

- Serçekuş (1983, uzun hikâye)
- Ağaçkakanlar (1983, roman)
- Katıraslan (1983, uzun hikâye)
- Yürek Dede ile Padişah (1987, masal)
- Motorlu Kuş (1987, uzun hikâye)
- Küçük Şehzade (1987, masal)
- Gülücük (1989, şiir)
- Kuşların Dili (1989, Mantıku't-tayr'dan hareketle yazılmış hikâyeler)
- Ağaç Okul (Çocuklara Afganistan Şiirleri) (1990, şiir)
- Çocuklarımızla Atlara Biniyorduk (2006, toplu çocuk kitapları)

■ Mektup

- Okuyucularla (2009)
- Mektuplar (2010)

■ Günlük

- Yaşamak (1980)

■ Tiyatro

- Sütçü İmam (1987)

■ Denemeler

- Bir Değirmendir Bu Dünya (1986)
- Zengin Hayaller Peşinde (1999)

■ Araştırma

- Rilke'nin Romanında Motifler (2013) (1971, bitirme tezi)

■ Diğer

- Konuşmalar (2010)

■ **1 Temmuz 1940**'ta, Ankara'da Maraşlı aile Şerife Hanım ve Niyazi Beyin oğlu olarak dünyaya geldiğinde, ailesi ona "*Abdurrahman Cahit*" adını verdi.

■ Çocukluğu **Siverek**, **Maraş** ve **Ankara**'da geçti.

■ İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi **Alman Dili ve Edebiyatını** bitirdi.

■ Lisede olduğu gibi üniversitede de şiirler yazmaya devam ediyordu. **Cemal Süreya**'ya ise hayrandı.

■ **Diriliş** dergisinde şiirleri yayımlandı.

■ **Yeni Devir** ve **Milli Gazete**'de yazıları yayımlanan Zarifoğlu, lisede **öğretmenlik** ve **TRT**'de çevirmenlik de yaptı.

■ **1973** yılında Sarıkamış'ta vatani hizmetine başlamış, **1974** yılında Kıbrıs Barış Harekâtına katılmış ve **1975** yılında askerliğini tamamlamıştır.

■ **1976**'dan sonra da kurucusu olduğu **Mavera** Dergisinde şiirlerini, hikâyelerini, günlüklerinden seçkileri ve senaryo çalışmalarını yayımlandı. "**Okuyucularla**" adını verdiği bir de sohbet köşesi oluşturdu.

■ Zarifoğlu'nun özelliklerinden birisi de çocuk edebiyatına yönelmiş olmasıdır. Şiirlerinde de çocuk temasını işlemiş ve bilhassa **1980**'den sonra **çocuklara hitap eden çocuk romanları** yazmıştır.

■ "**Diriliş**" dergisindeyken **Sezai Karakoç** gibi isimlerden etkilendiğini kendisi de dile getiren Zarifoğlu, muhafazakâr kesimde yer alan diğer isimlerden üslubu ve yumuşak tonuyla ayrılıyor.

■ **7 Haziran 1987** tarihinde akciğer kanseri sebebiyle **İstanbul**'da vefat etti.

Toplumsal yapılaştırmada sömürgecilik ve kadın

MEHMET ÖZAY *

Kadın olgusu üzerinden toplumsal değişimlerin hayata geçirilmesi modern döneme özgü bir yaklaşım olarak karşımıza çıkıyor. Böylesi bir sürecin varlığına, eski sömürge topraklarında ve ardından adına sömürge sonrası toplumlar veya üçüncü dünya denilen coğrafyalarda toplumsal ve siyasal dönüşümlerin belirli aşamaları içerisinde kadın olgusu ve bu olgunun öncelleştirilerek toplumsal dönüşümün gerçekleştirilmesinde bir araç hâline getirilmesi göz ardı edilemeyecek bir husustur.

Bugün içinde bulunulan dönemin kimi unsurları üzerinde belirleyici olarak -Türkiye ve Türkiye toplumu burada dikkate alınsın veya alınmasın- sömürgecilik süreçleri üzerinde kayda değer bir şekilde durulabilir. Bu noktada, Batılı sömürgeci siyasî yapıların ve bu yapıların uzantıları ve tamamlayıcıları olarak ortaya çıkmış yönetici,

okuryazar, misyoner vb. gibi bireylerin ve grupların ilgili kurumsal yapılar içerisinde araçsallaştırılarak sömürgeleştirilen toplumlarda niyetli ve kasıtlı bir şekilde kadını hedef alan bir yapılandırma dizisine atıfta bulunuyoruz.

Bu bağlamda, birkaç temel hususa değinmek mümkün: Bunlardan ilki, sömürgeci yapıların kadının özgürleştirilmesi adını verdikleri ve temelde bireysel bir duruşa tekabül ettiği yanılsamasını içeren, ancak derinden derine toplumsal ve siyasal dönüştürme hedefi olarak anlaşılmaya matuf bir süreci ortaya koymalarıdır.

Bir başka neden olarak kadının, toplumsal yaşamın çeşitli tabakalarına ve aşamalarına nüfuz eden dolaylı ve/ya doğrudan etkinliği üzerinde belirleyici olma gibi daha açıktan bir hedef söz konusudur.

Örneğin, kadının çocukları, evi, ev çevresinde örüntülenen toplumsal yaşamı yapılandırma bağlamındaki sorumluluğu çerçevesinde hem bireysel ve hem de yakın toplumsal eylem alanının dönüştürülmesi süreci kadının vasıta kılına olarak gerçekleştirilebilmektedir.

Böylece, kadın eliyle hem yeni nesilleri hem de evi ve onun oluşturduğu sosyal evreni yeniden, ancak dönüştürerek yapılandırılmasıyla karşılaşmaktadır. Bu süreç, basit bir gerçeklik olarak anlaşılma eğilimi gösterse de, gündelik yaşam içerisinde eğitimden başlayarak bireysel zaman ve uzamın genişletilmesine kadar genişleyen, bir şekilde

kadının temelde siyasal bir dönüşüm mekanizması içerisine dâhil olmasıyla icra edilmektedir.

Sömürgecilikte hâl böyle iken, sömürgeciliğin fizikî olarak bitişiyile birlikte, "sömürgecilik sonrası" adıyla anılan süreç başlarken tastamam bir kopuştan değil, aksine bir açık/gizli devamlılıktan bahsedilebilmektedir.

Öyle ki, bu sürecin ne denli sömürgecilik bağlamından ve bu dönemden bağımsız ele alınacağını da sorgulattır unsurlarla karşı karşıya kalıyoruz. Bunlardan belki de en dikkat çeken, akademi dünyası vasıtasıyla dışarıdan ithal edilmekle birlikte, Batılı toplumların nitelikleri üzerinden ortaya konmuş ve zamanla içselleştirilmesi kaçınılmaz olan anlama biçimleridir. Bunlar sahibi ve kendinde bir süreç olmak yerine, dışarıdan ötekinin aidiyetliğiyle belirginlik kazanan ve bu anlamda yapay ve sahte süreçleri ortaya koymasıyla dikkat çekmektedir.

Bu noktada, bu süreçleri yönlendirme gücünü ve imkânını elinde bulunduranlar sadece geçmişin sömürgeci yönetim ve bu yönetim için işlevselleştirilen okullar, medya vb. kurumları yürütenler değil, bizatihi sömürgeleştirilen toplumlarda elitlerden başlayarak giderek toplumsal bünyede yer bulan ilgili kişi ve toplumsal grupları da içermektedir.

* İbn Haldun Üniversitesi Sosyoloji Bölümü.

Medical call center helps tourists in their own languages

To help foreign tourists find medical help in their own language, Turkey's Health Ministry has launched an "International Patient Support Unit" that offers its services in six different languages 24/7.

The unit helps tourists who need medical attention, as well as those who come to Turkey for medical treatment. A total of 28 translators are on put on standby in case of an emergency and help the medical stuff through teleconferencing.

The manager of the unit, Vicdan Akıncı said they offer services in English, German, French, Russia, Farsi and Arabic. "We help the patient and the doctors communicate with each other leaving no room for mistakes," he said.

"We usually get calls from tourists suffering from tick bites, heatstroke, dog bites and fever in children. Most of our calls come from Antalya. We have helped more than 30,000 tourists so far this year. We believe that the calls will increase during the summer months," Akıncı added.

The service has witnessed some extraordinary moments as translators help tourists with their problems. Earlier this year, a French tourist went

into labor and the international patient support unit helped the new mother get to a hospital and guided her through the birth. "We stayed on the phone until we heard the first cry of the baby," Akıncı said.

However, sometimes bad news can come as well. "A Russian family was visiting Turkey and the father had a heart attack. We handled all the medical care as well as the transportation of the body back to their home country," Akıncı said.

Elections in India

.....
WASEEM HIJAZI *

India, the world's largest democracy, underwent through elections for some weeks between 11 April and 19 May. And after the elections were completed, the counting of votes took place till 23rd May. According to the announcement of national election commission, Bharatiya Janta Party (BJP), the incumbent ruling government won the majority and the Narendra Modi was again elected as prime minister. According to the official results, BJP won 296 of the 542 seats in parliament.

About 900 million voters voted to select 543 members of parliament (MP). It is the largest election in history. To form the government, a

party needs to win at least 272 seats. Ruling Party, BJP and main oppositional party, Indian National Congress (INC) were two major national political parties in the race to form the government. Ruling Party BJP led by Narendra Modi had won the elections back in 2014 with 282 seats.

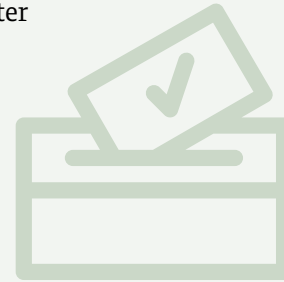
Narendra Modi running for the second term for the post of Prime Minister acquired the support of majority of the voters, though BJP government did not seem to be very successful especially on the economic front during its last five-year rule. During the campaign period the observers argued BJP's failure in delivering the promises that it had made during the 2014 election manifesto. Hence, the election results proved that the Indian people still support the current political leadership.

India is among the top ten economies of the world. The GDP of India for the fiscal year 2019 grew by 7 percent, which is the lowest in the last five years. Its main reason may be the poor performance of the agricultural sector. India is

an agriculture-dependent economy with one out of every two persons connected with agriculture. Farmers have been continuously protesting in the different parts of the country including national capital India to draw attention towards their situation. Farmer suicides have risen sharply during the last few years. Not only this but also 20 million young men have lost their jobs during the last five, increasing the unemployment rate to 6.1 percent, the highest in 45 years.

It is interesting to note that BJP did not seek vote from the people based on their performance in the last five years but by appealing to the religious sentiments of the Hindus. Under BJP's rule, Muslim minority has suffered the most. Far-right Hindus on petty reasons attacked Muslims under BJP rule and the government didn't take any serious steps to stop it. Anti-Pakistan hatred tool was also observed to have functionalized by BJP to win over the support of Hindus. Recent Pulwama Attack on Indian Forces and its aftermath can be seen in this backdrop.

.....
* Ibn Haldun University Political Science and International Relations undergraduate student.

The struggle for influence

.....
ARIF KABA *

East Timor, a nation that had been in constant turmoil caused by foreign infiltrators eyeing on the country's valuable resources or its strategic positioning in between Australia and Indonesia, acquired its independence in the turn of the century. This after being centuries under the reign of the Portuguese empire of which the Timorese broke free only to find themselves being invaded by Indonesia, suffering for over 24 years from 1975 to 1999.

Slow steps have been taken towards their independence, yet the truth is that they are being

squeezed in between two giants who are trying to gain influence in this country. China, one of the big players in this region, has been supporting this cause both politically and economically. In this way, they attain valuable assets in the region such as seaports, which could eventually be used for military purposes. As East Timor is the closest country to Australia, raising concerns for the latter. Consequently forcing the Australian government to take preventative measures to eliminate any future danger that might arise.

This struggle for the influence of these giants within this region to benefit their own selfish causes continue the turmoil in the unstable state which is being dragged into a battle of another. The population is being bent towards the ideologies supporting the bigger powers. This they do by portraying a friendly relation, leaning on the unity of Asian peoples or painting a picture of a modern Western world. This all resulting in the misapprehension of the real state East Timor is positioned, and the reality of how to break free from their hegemonized history which is seemingly

left in the past yet keeps following them by means of the influence of greater powers. Loss of their selfness as a result of centuries of oppression gave way to an existential crisis in which the population is grasping at any opportunity that will lift them from their past, yet seems to be blinded by external influence as to what method will make way to certain independence.

Although, in my opinion, this applies to many societies that are dominated by Western thought as soft power, or being capitalized by bigger powers, the way to gain independence should be from within the society itself. Instead of applying to foreign methods, own sources should be used to break free from the hegemony that has been haunting people for, in this case, centuries. In the end, the power lies within the hands of the Timorese people. They will choose whether they make ties with China that cannot contain its excitement for having a 'natural harbor' to scare off its Western counterpart, or allow Australia to 'support' the state and take a dividend for all its hard work, or stand for themselves and truly break free from their subjugated past.

.....
* Ibn Haldun University Islamic Sciences undergraduate student.

“Rise of Phubbing” a device intrusion in our conversations

THSEEN NAZIR *

Recent years have seen an explosion in communication technology, creating devices and systems that support one-to-one, one-to-many, and many-to-many human interactions. Mobile phones are the primary communication tools in every person's daily lives, which was a creative invention to bring people together. As they started including the Internet and so, let many applications to work in people's pockets. They became the tools of something more than communication, the tools of managing lives. However, besides easing many routines of daily lives, frequent use of these devices raised questions about whether they damage interpersonal communication, or not. Despite the obvious benefits of smartphones, in recent years researchers have become increasingly concerned about their potential adverse effects on mental and physical health and the quality of social interactions. One of the mobile related concerns, which is on the rise in recent times, is the use of mobile phones in a social setting and this behavior had been termed as “Phubbing”. Nowadays this phenomenon is common in everyone's life as we all face such behavior in day-to-day life. Imagine we are sitting with family and any one of the family members is continuously using the mobile on one side and is the part of the conversation on another side. Even such behavior is now so common that I recently went to a doctor and while examining me on one side he was continuously texting on his mobile simultaneously and he was not aware that he is Phubbing.

Phubbing can be described as an individual looking at his or her mobile phone during a real-life conversation with other individuals, being engrossed in one's mobile phone and avoiding interpersonal communication. Constructed by merging the words phone and snubbing, the term Phubbing has made its way into the updated version of Macquarie Dictionary. Phubbing is the

act when mobile devices lead people to ignore the ones beside them and so cut the interpersonal communication. The term “Phubbing” represents the act of snubbing someone in a social setting by concentrating on one's phone instead of talking to the person directly. We all in our day-to-day life use mobile phones for different purposes such as communication, net surfing, etc. Overusing of mobile phones may lead us to mobile addiction and that too is a big psychological concern. However, at the same time when we are using a mobile phone while we are sitting with our family or with our friends or at our workplace while interaction leads us to Phubbing. Many times, we face such kind of behavior at our home, with our friends or colleagues. When we are in a middle of a conversation and someone sitting in front of us with whom we are talking frequently checks his mobile or use mobile phone is Phubbing.

In May 2012, the dictionary and the McCann Melbourne, the advertising agency of the campaign, invited a number of lexicologists, phoneticians, cruciverbalist (*crossword maker profession*), authors, and poets to find a word to describe the behavior of ignoring others by using his phone. The new word was born “Phubbing” and the person who does Phubbing is called “Phubber”. When we are staring at our phones, we are often connecting with someone on social media or through texting. Sometimes, we are flipping through our pictures, photo albums, remembering moments with people we love. Unfortunately, however, this can severely disrupt our actual, present-moment, in-person relationships, which also tend to be our most important ones. The research shows that Phubbing isn't harmless but the studies to date also point the way to a healthier relationship with our phones and with each other. For example, you are sitting with a family or having a dinner with your friend and having the conversation and suddenly your friend starts using his mobile phone like texting someone and pretending he or she is listening to you also. Several studies have shown that Phubbing makes face-to-face interactions less meaningful. A paper published in the Journal of Applied Social Psychology found that even people who imagined they were being phubbed while viewing a simulated conversation felt more negatively about the interaction than people who did not picture Phubbing. Another, published in Computers in Human Behaviour in 2016, found that texting during a conversation made the talk less satisfying for the people having it, compared to people who interacted without phones. A 2012 study even

found that the mere presence of a cell phone during a conversation even if no one was using it was enough to make people feel less connected to each other. A recent study conducted in Ankara, Turkey (2017) asked students that do you think Phubbing is a serious issue and 86.7% of students responded that yes it is a very serious issue. Other research has shown that Phubbing can affect relationships. Two separate studies found that when spouses phub each other they are more likely to experience depression and lower marital satisfaction.

Phubbing also shapes our casual friendships. Not surprisingly to anyone who has been phubbed, phone users are seen generally less polite and attentive. We extremely are attune to other people. When someone's eyes wander, we intuitively know what brain studies also show that their mind is also wandering. We feel unheard, disrespected, and disregarded. A set of studies actually showed that just having a phone out and present during a conversation say, on the table between you interferes with your sense of connection to the other person, the feelings of closeness experienced, and the quality of the conversation. This is especially the case during meaningful conversations when you lose the opportunity for a true and authentic connection to another person, the core tenet of any friendship or relationship. In fact, many of the problems with mobile interaction relate to distraction from the physical presence of other people. According to the studies, conversations with no mobile phones present are rated as significantly higher in quality than those with mobile phones around, regardless of people's age, ethnicity, gender, or mood. We feel more empathy when our mobile phones are put away. When we are on our phones, we are not looking at other people and not reading their facial expressions such as tears in their eyes, frowns, smiles, etc. We do not hear the nuances in their tone of voice (*was it shaky with anxiety?*) or notice their body posture (*slumped and sad, or excited and enthusiastic?*).

“It is ironic that mobile phones originally was designed as a communication tool to connect people and facilitate communication but now may actually hinder rather than foster interpersonal connectedness,”

* Ibn Haldun University Counseling and Psychological Services Department.

Avrupa'nın ilk çevre dostu camisi

Türkiye'nin desteğiyle İngiltere'nin Cambridge kentinde Avrupa'nın ilk çevre dostu camisi açıldı. Cami için Yusuf İslam, 2013'te Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan destek istemiş, 2017'de de teşekkürle gelmişti. Türkiye

Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından finanse edilen Cambridge Merkez Camisi, Ramazan ayında hizmet vermeye başladı. Reuters'ın haberine göre 30 milyon dolara yapılan ve güneş panelleriyle kaplı cami, bin kişilik

kapasiteye sahip. Müslüman olmadan önceki adı Cat Stevens olan şarkıcı Yusuf İslam, cami vakfının hamilerinden. Reuters'a konuşan Yusuf İslam, Müslümanların iklim değişikliği ile mücadelede önemli bir rolünün olduğunu kaydetti.

Tavizsiz bir entelektüel: Akif Emre

Gazeteci, yazar, yayıncı ve belgeselci Akif Emre vefatının ikinci yıl dönümünde anılıyor. Akif Emre; entelektüel kişiliği, ilkelerinde tavizsiz, popülizmden ve gündelik tartışmalardan uzak yapısıyla basın-yayın çevrelerinde saygın bir yere sahip oldu.

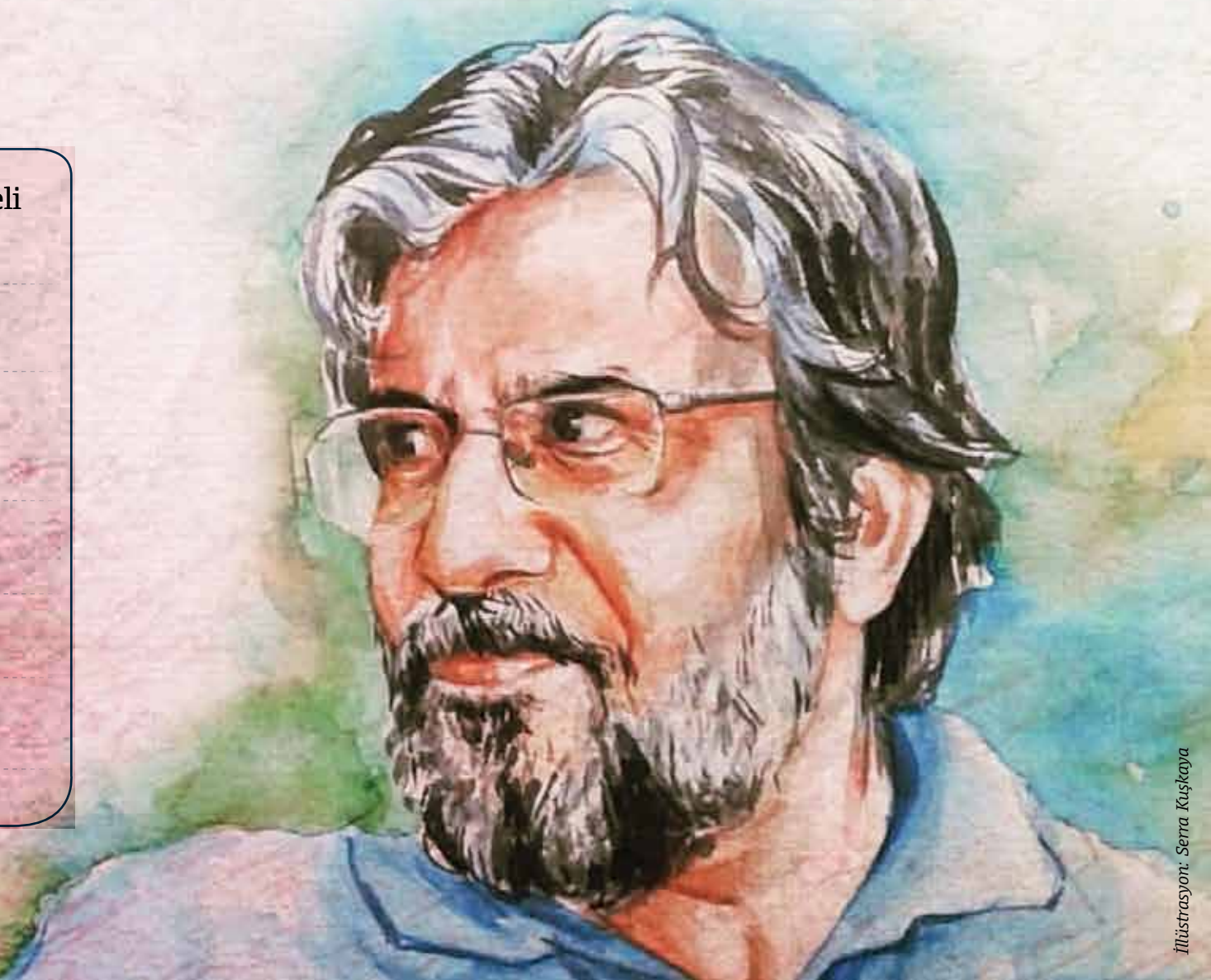

- **1957** - 2 Mart'ta Kayseri'de dünyaya geldi. İlk ve ortaokulu Kayseri'de okudu.
- **1975** - Lise eğitimini Kayseri Endüstri Meslek Lisesinde tamamladı.
- **1981** - Yıldız teknik üniversitesi makine mühendisliği bölümünden mezun oldu. Akabe yayınlarında editörlük yaptı, SEHA yayınlarında ise İslam Ansiklopedisini hazırladı.
- **1987** - Dil eğitimi için Londra'ya gitti.
- **1989** - Türkiye'ye döndü ve İnsan Yayınlarının genel yayın yönetmenliğini üstlendi.
- **1993-2017** - Bilim ve Sanat vakfı çalışmalarında bulundu.
  - Kanal 7'de dış haberler müdürlüğü yaptı.
  - Bosna Savaşı sırasında **Aliya İzzetbegović**'le **Türkiye'den ilk röportajı** yaptı.

- **Yeni Şafak gazetesi** kurucuları arasında yer aldı ve genel yayın yönetmenliği yaptı, köşe yazarı olarak bu gazetede yazılar kaleme aldı.
- **Küre** ve **Klasik** yayınlarının genel yayın yönetmenliğini yaptı.
- **Dünya Bülteni** aslı internet sitesinin genel yayın yönetmenliğini yaptı.
- **Saraybosna, Mostar, Üsküp, Selanik, Kudüs** ve **Mimar Sinan** başta olmak üzere birçok belgesel hazırladı.
- Birçok direniş ve kanaat önderi ile röportajlar gerçekleştirildi.
- Vefatından bir süre önce **"Haberiyat"** adlı internet sitesinin kurucu genel yayın yönetmenliğini yaptı.
- **2017** - 23 Mayıs'ta geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etti.

Eserleri

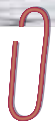
- Müstağrip Aydınlar Yüzyılı & Gölgeleli Kelimeler, Ödünç Alınmış Hayaller
- Göstergeler
- İstanbul'u yeniden düşünmek ve Erguvanname
- Aliya
- İz'ler
- Çizgisiz Defter
- Küreselliğin Fay Hattı

23
yıldır

Anne kucağı gibi güvenli yarınlara

TÜRGEV yurtlarında kalan 10.000'i aşkın kız öğrenci, sizlerin desteğiyle hayallerine kavuşuyor; binlerce ailenin umudu burada büyüyor.

32 İilde Faaliyet

49 Yükseköğretim Yurdu

11 Ortaöğretim Yurdu

1125 Seminer, **328** Sınıf

81 Atölye ile Yıl Boyu Eğitim

1996

TÜRGEV

خطبة خاشقجي: الكونغرس الأمريكي خجل من موقف ترامب حيال الجريمة

وبخصوص الجلسة التي شاركت فيها في الكونغرس، شددت جنكيز على ضرورة التركيز بعد اليوم على الخطوات المقبلة بشأن الجريمة.

واعتبرت أنه "بإمكان الولايات المتحدة فتح تحقيق دولي داخل الكونغرس، ولقد كان ذلك مطلبنا، والمسار القضائي في تركيا وصل إلى مستوى معين وأصبح مسدودا، إذ لم يعد هناك إمكانية للتقدم، وأعتقد أنه يمكن التوصل إلى نتيجة أكثر تأثيرا إذا أصبح التحقيق دوليا".

جنكيز أكدت أنه من حقها الطبيعي معرفة الحقيقة بشأن مصير خاشقجي الذي كان يحب كثيرا قضاء الوقت مع الشباب، وتنفيذ مشاريع كثيرة معهم.

وتابعت: "عندما سألته ذات مرة عن سبب اهتمامه إلى هذه الدرجة بالشباب، أجابني بأنه يشعر نفسه شابا عندما يعمل معهم، وكان يحرص على ألا يزعج أو يكسر قلب أحد، وبسكت حتى لو كانت معنوياته سيئة على سبيل المثال، وكان صمته عميقا في بعض الأحيان".

وأشارت إلى أن جمال لم يكن يتصل بأحد عندما يكون حزينا، ولم يكن يفرط في التفاؤل، وكان مرحا عندما يتحدث ولكن في نفس الوقت كان يفكر ويتفكر بعمق ويقرأ كثيرا.

كانت جنكيز تحب كثيرا جدا طبيعة خاشقجي المثقفة خلال الحديث معه، على حد قولها، وعندما كانا يخططان لشيء ما، كان سؤاله الأول هو "هل سيكون هناك شيء تركي أيضا؟"، لأنه كان يحب الشاي التركي كثيرا ويشربه دائما، بعكس القهوة التي لم يكن يتناولها بكثرة.

ولفتت إلى وجود ذكريات جميلة جدا لها مع خاشقجي في فترة الخطبة، حيث كان يتصل بها عادة بطريقة مرئية عندما يكون في الولايات المتحدة ويستشيرها حين يعتزم شراء غرض ما.

ومستعرضة ذكرياتها معه: "كان ذات مرة يعتزم شراء نظارة لنفسه، وعندما ذهب للشراء أرسل لي صورة النظارة التي كان يجربها ليسأل ما إن كانت جميلة أم لا، وفي النهاية تحدثنا واختار واحدة منها. كان هدفه من ذلك هو ألا يشعر بأنه وحيد هناك".

وأكدت أن جمال كان صاحب قلب أبيض وحنون، ويتمتع بطبيعة عاطفية ولطيفة للغاية، وأن الكشف عن ملابسات مقتله، مهمة إنسانية وأخلاقية باعتبار الحادثة تستدعي الدفاع عن حق إنسان مثله.

جمال خاشقجي

فإن الإجراءات القضائية والسياسية جرت بشكل جيد في تركيا".

وأشارت إلى أن "الشخص الذي قُتل هو جمال خاشقجي، أي أنه لم يتعرض للقتل لأنه خطيبي، وإنما بسبب اسمه، ولذلك حرصت على عدم استغلال القضية للحصول على شيء ما من ورائها".

وأضافت: "لم أفكر بأن لقائي مع ترامب سيكون خطوة إيجابية في ما يتعلق بفرض العقوبات (على السعودية)، وإذا كانت هناك خطوة ما ستتخذ، فلقد كان ينبغي اتخاذها بالفعل قبل هذا اللقاء.. وتساءلت في نفسي عما إن كانت هذه الدعوة وجهت لي لأنه لن يتم اتخاذ أي شيء.. كنت متيقنة أن اللقاء لن يأتي بشيء جديد يخدم القضية".

جنكيز تطرقت أيضا إلى الاختلاف الموجود بين البيت الأبيض والكونغرس والإعلام بشأن جريمة مقتل خاشقجي، مؤكدة أنه "لو كان هناك رئيس آخر غير ترامب، لربما صدر موقف أكثر حزما.. لأن موقف الأخير كان يهدف لحماية السعودية".

أما في ما يتعلق بأعضاء الكونغرس، فقالت جنكيز إن شخصيات كثيرة من الحزبين الديمقراطي والجمهوري لم تكن راضية عن موقف الإدارة.

وأكدت أن "جميع من في الكونغرس يشعرون بالخجل في هذا الصدد بسبب عدم صدور الردود اللازمة، ولقد شعرت بذلك شخصيا".

وعن مستقبل القضية من الجانب الأمريكي، قالت جنكيز إنه "يمكن أن تطرح في الأيام القادمة خطوات جديدة في الكونغرس، من قبيل مشاريع قوانين أو عقوبات.

وموضحة: "تلقيت بعض الإشارات في هذا الاتجاه أثناء المباحثات الأخيرة التي أجريتها في الكونغرس، حيث أكدت لي شخصيات كثيرة فيه أن الموقف الأمريكي حيال الجريمة غير كاف، لأن الأمر يتعلق بتقويض القيم الرئيسية للبلاد، وعليه فإنه ينبغي إصلاح هذا الأمر".

قالت خديجة جنكيز، خطيبة الصحفي السعودي الراحل جمال خاشقجي، إنها لاحظت نوعا من الخجل لدى أعضاء الكونغرس الأمريكي حيال جريمة قتل خاشقجي، بسبب عدم صدور مواقف حازمة بهذا الشأن.

واعتبرت أنه لو كان هناك رئيس أمريكي غير دونالد ترامب، لكان موقف واشنطن أكثر حزما تجاه السعودية.

جاء ذلك في مقابلة مع الأناضول، على هامش زيارة جنكيز إلى واشنطن، للمشاركة في جلسة للكونغرس الأمريكي حول قضية مقتل خاشقجي، وإجراء مباحثات مع مسؤولين فيه.

وحول سبب خشية السعودية من خاشقجي باعتباره شخصا مثقفا ومحجوبا، قالت جنكيز إن جمال لم يكن يعتقد أبدا أن بلاده تضرر له أي تهديد، بل كان يتحدث عن قضاياها بطريقة سلمية، حتى أنه أكد، في أكثر من مرة، أنه ليس معارضا للرياض.

وأضافت أن "جمال كان إنسانا هادئا لا يحب الشجار والضجة، ويتحدث بلطف، وكان يلتقي العديد من الشخصيات الرفيعة في السعودية، وهذا ما جعلني أستغرب مقتله".

وفي الواقع، تتابع، "يبدو أنهم انزعجوا من القوة والمكانة التي يمثلها أو التي امتلكها جمال بمفرده، لأن قوته كانت تتزايد، وبالتالي كان من الواضح أن تصاعد مكانة وقوة جمال الاستراتيجية قد أزعجت البعض بالفعل.. والمؤسف أن جمال نفسه لم يكن يدرك مدى قوته".

جنكيز أوضحت أن الرئيس الأمريكي دونالد ترامب، كان قد أبدى موقفا قاسيا نوعا ما في الأيام الأولى بعد مقتل خاشقجي، بفعل الردود العالمية، ولكن تلك اللغة تغيرت وحاول أن يخرج هذه الجريمة من السياسة الخارجية للولايات المتحدة.

وردا على سؤال حول رفضها تلبية دعوة ترامب إلى البيت الأبيض، في تلك الفترة، قالت جنكيز: "لم أرد على الإطلاق أن تتحول هذه القضية إلى قضية إعلامية، وكما تعلمون

وأشارت أن خاشقجي كان إنسانا فريدا جدا وشجاعا، وعاش من أجل مبادئه تاركا كل ما يرغب الإنسان في امتلاكه، وهذا هو السبب وراء مغادرته السعودية والاستقرار في الولايات المتحدة.

وختمت: "كان بإمكانه أن يختار التقاعد مثل الكثير من زملائه، وأن لا يتخلى عما يملك، ولكنه اختار مبادئه، وأعتقد أن الإنسان يجب أن يكون مثله".

World's largest underground city to open to visit in Turkey's Cappadocia

The world's largest underground city, discovered during restoration work at Nevşehir Fortress, will soon be opened to visitors, the city's Mayor Rasim Arı has announced.

Famous for its fairy chimneys, cave churches, and underground settlements, Cappadocia is getting ready to open a new underground attraction for tourists. The site is believed to rival Derinkuyu, the largest excavated underground city in Cappadocia, which could house 20,000 people.

Discovered beneath a Byzantine-era hilltop castle in Nevşehir, the site dates back at least to early Byzantine times. According to measurements by scientists from Nevşehir University, the site spans an estimated 460,000 square meters. Mayor Arı

said the site of the underground city will be opened for tourists once it goes through the necessary excavation and restoration works. "It will make Cappadocia one of the biggest tourist attractions in Turkey," he said.

In 2013, construction workers at the castle discovered entrances to a network of rooms and tunnels. Archaeologists then followed the tunnels and announced that they discovered a multilevel settlement of living spaces, kitchens, wineries,

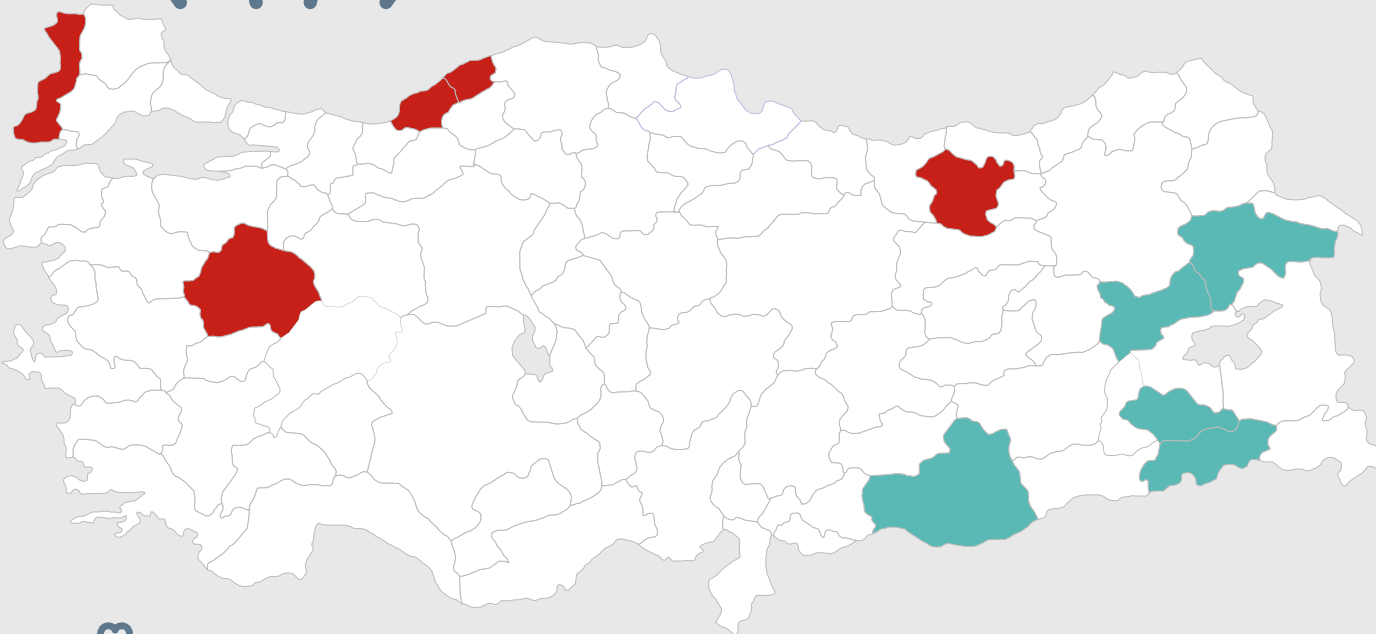
chapels, and staircases which then turned out to be the biggest underground city discovered so far.

The region, which included Cappadocia, had lured the greatest states of the time including the Hittites, Phrygians, Persians, Romans, Byzantines, Seljuks and Ottomans. After the locals converted to Christianity during the early Roman era, they discovered that they needed hideouts to survive. So they created these underground cities to protect themselves from the pagans.

Türkiye nüfusu yaşılanıyor mu?

Türkiye'de canlı doğan bebek sayısı, 2018'de bir önceki yıla göre yüzde %3,6 azalarak 1 milyon 248 bin 847 oldu

● Canlı doğan bebek sayısı:

- 2017 - **1 milyon 295 bin 784**
- 2018 - **1 milyon 248 bin 847**

● 2018'de canlı doğan bebeklerin

- **%51,3**'ü erkek,
- **%48,7**'si ise kız

● Toplam doğurganlık hızı

- 2017 - **2,07** çocuk
- 2018 - **1,99** çocuk

● Doğurganlık hızının en düşük olduğu 5 il (2018, çocuk sayısı)

- Gümüşhane: **1,30**
- Edirne: **1,43**
- Kütahya: **1,43**
- Zonguldak: **1,43**
- Bartın: **1,47**

● Doğurganlık hızının en yüksek olduğu 5 il (2018, çocuk sayısı)

- Şanlıurfa: **4,13**
- Şırnak: **3,60**
- Ağrı: **3,26**
- Muş: **3,23**
- Siirt: **3,16**

● Doğurganlık hızının en yüksek olduğu yaş grubu 25-29 olarak belirlendi.

Avrupa'nın sorunu tescillendi

GÖKHAN GÖKÇE *

Bir kez daha sonda söylenecek olan en başta söylemek lazım: Son birkaç yıldır Avrupa'nın genelinde artış gösteren aşırı popülist sağın artık "endişe" verecek boyuta ulaştığı, Avrupa Birliği'nin 21 üye ülkesinde yapılan Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde tescillenmiş oldu.

751 parlamenterin belirleneceği ve 400 milyon kayıtlı seçmenin oy kullandığı seçimler için katılım oranında bu yıl artış yaşandı. Genellikle %40'larda seyreden katılım oranı, bu yıl %51'e ulaştı.

Seçimin kazananları aşırı sağ ve Yeşiller oldu. Peki, kaybedenleri kimler? Avrupa genelinde ana akım merkez sağ ve merkez sol partilerin ciddi oy kaybettiği bir gerçek. Bu, yıllar süren ve kendi iç siyasetlerindeki seçimler nedeniyle Avrupa'daki merkez sağ ve sol partilerin; aşırı sağ, popülist,

İslam ve göçmen karşıtı söylemlere sarılmasının bir sonucu. AP seçimlerinin en büyük kazananı Yeşiller. Parti, AP'deki koltuk sayısını 70'e yükselterek en güçlü dördüncü grup hâline geldi. Aşırı sağcı EFDD 54 ve ENF ise 58 koltuk elde etti.

Aslında Avrupa'daki aşırı sağın yükselişinin AP seçimlerinde tescilleneceği, İtalya Başbakan Yardımcısı ve İçişleri Bakanı Matteo Salvini'nin Avrupa'nın önde gelen aşırı sağcı liderlerini seçimler öncesi defalarca bir araya getirmesinden belliydi. Hatta Salvini'nin aşırı sağcı Lig Partisi, İtalya'daki AP seçimlerinde birinci parti olmaya başardı. İtalya'nın yanı sıra Fransa ve Belçika'da da aşırı sağ partiler büyük zafer elde etti.

Bu sonuçlar, Avrupa'yı çok daha bölünmüş bir parlamento ile karşı karşıya bırakmış durumda. Seçimler öncesinde, oylarını kayda değer şekilde artırsa bile, aşırı sağın parlamentoda çoğunluğu elde etmesi tabii ki beklenmiyordu. Ancak şurası bir gerçek ki, bundan böyle Avrupa Birliği'nin, "Birleşik Avrupa" hayaline karşı çıkan ve ulus-devletlerin gücü elinde toplamasını isteyen aşırı sağ partiler, AP içinde oldukça baş ağrıttacak. Çünkü onları ikna etmeden karar almak oldukça güç olacak. Tabii ki, aşırı sağ partilerin AP seçimlerinde sağladıkları bu yükselişin, kendi ülkelerinde daha da etkili olacağı ve İslam ve göçmen karşıtı politikaların daha da yoğunlaşacağı unutulmamalı. Özellikle Fransa'da Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un partisini geride bırakan Marine Le

Pen'in erken seçim istemesi bunun ilk göstergesi sayılabilir. Ayrıca Yunanistan'da "New Democracy" partisinin gerisinde kalan Başbakan Aleksis Çipras'ın Haziran'da erken seçim çağrısı yaptığı da unutulmamalı.

Aşırı sağ partilerin gerek ulusal gerekse uluslararası düzeydeki etkilerinin artacağı ve neden oldukları sorunların yaşanacağı hatta AB'nin daha fazla içine kapandığı ve kutuplaşmanın arttığı bir yöne doğru gidileceğini öngörmek zor değil.

İlk bakışta AP'nin bu bölünmüş hâlinin Türkiye için bir fırsat yaratacağı düşünülebilir. Çünkü Türkiye, uzun süredir Batı'ya anlatmaya çalıştığı ve İslam ve göçmen karşıtlığını körükleyen popülist aşırı sağın yükselişinin getireceği tehlikeleri daha kuvvetli bir şekilde anlatma fırsatı yakalayabilir. Ayrıca AP, içindeki bölünmüş yapısı nedeniyle Türkiye'nin daha fazla aktörle ilişki kurma şansı yakalayacağı da söylenebilir. Ancak buradaki sorun, Avrupa Komisyonu Başkanlığına aday olan ve Türkiye'nin AB üyeliğine karşı çıkan Alman politikacı Manfred Weber'in varlığı... Weber, göreve gelmesi hâlinde Türkiye'ye kapıları kapatacağını daha şimdiden açıklamış durumda. Weber'in AB Komisyonu başkanı olması durumunda, seçim vaatlerini yerine getirirse, Türkiye-AB ilişkilerinde gerilimli bir atmosfer yaşanabileceğine vurgu yapmak gerekli.

* TRT World Planlama Müdürü.

Orta Doğu neresi?

Orta Doğu kelimesi, bugün bile hâlâ net sınırları ve tanımı olmayan bir bölgedir. Orta Doğu bölgesinin neresi olduğu hakkında çok farklı görüşler mevcuttur.

Orta Doğu kelimesi ya da kavramı, kendilerini dünyanın merkezine alan Avrupalı devletler tarafından ortaya atılmıştır. Daha önce bu bölge, "Yakın Doğu" olarak ifade edilmekteydi. Yakın Doğu bölgesine şimdiki şekliyle "Orta Doğu" ülkelerine ek olarak Orta Asya bölgesi de dâhil ediliyordu. "Uzak Doğu" bölgesi ise Çin ve Japonya gibi ülkeleri ifade etmekteydi.

Orta Doğu kavramı, ilk kez 1850'li yıllarda İngiltere'nin Hindistan Ofisi tarafından kullanıldı. Daha sonra ise 1902 yılında Amerikalı denizci Alfred Thayer Mahan tarafından Arabistan ve Hindistan arasındaki alanı

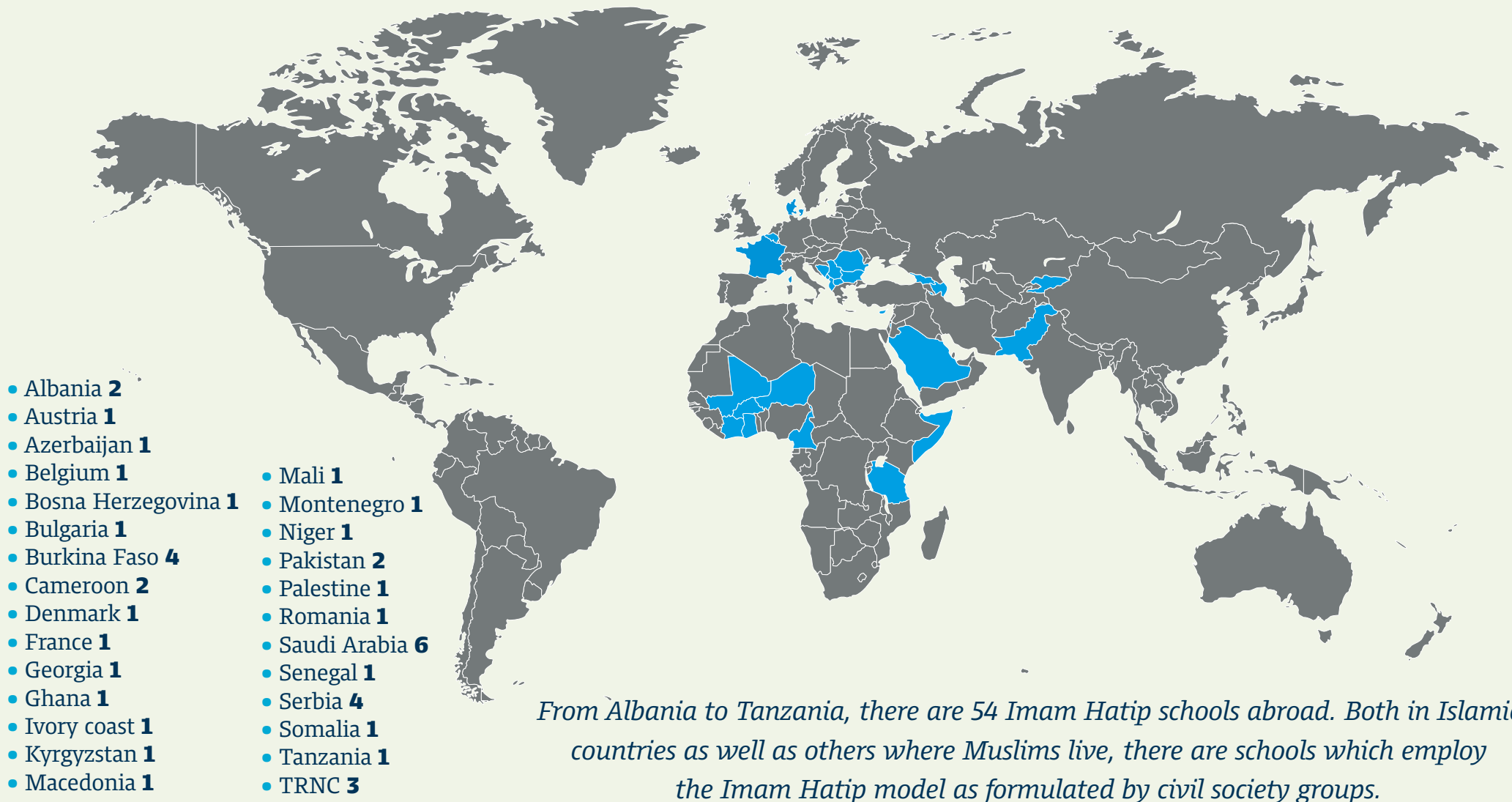
belirlemek için, "The Persian Gulf and International Relations" isimli eserinde kullanılmıştır. Mahan, bu eserinde Orta Doğu'yu, Körfez suları etrafındaki bölge olarak tanımlamıştır.

Resmî olarak ilk defa ise 1957 yılındaki ABD tarafından Süveyş Krizine ilişkin olan "Eisenhower Doktrini"nde kullanılmıştır. John Foster Dulles; Orta Doğu bölgesini, "Batıda Libya, doğuda Pakistan, kuzeyde Suriye, Irak ve güneyde ise Arap yarımadasının arasındaki bölge" olarak tanımlamıştır.

Orta Doğu bölgesi, coğrafi olarak tanımlanacak olursa; geniş anlamda, batıda Fas ve doğuda Pakistan arasındaki bölge olarak tanımlanabilir. Dar anlamda ise başta Irak, Ürdün, Suudi Arabistan gibi ülkelerin yanı sıra Körfez bölgesindeki ülkelerdir.

Turkish Imam Hatip schools promote science across world

There are 54 Imam Hatip schools in 29 countries across the world

البنك الدولي: انخفاض عدد من يعيشون بدون كهرباء إلى 840 مليوناً

العالمي، حصل 34 مليون شخص على الأقل في 2017، على خدمات الكهرباء الأساسية من خلال تقنيات خارج الشبكة (مصادر الطاقة المتجددة المنزلية). وتابع البيان: "ما يزال ضمان حصول الجميع بتكلفة ميسورة على خدمات الطاقة الحديثة المنتظمة والمستدامة بحلول عام 2030 ممكناً، غير أنه سيتطلب بذل المزيد من الجهود المستمرة". وشكلت مصادر الطاقة المتجددة 17.5 بالمئة من إجمالي استهلاك الطاقة العالمية في 2016، مقابل 16.6 بالمئة في 2010.

قال البنك الدولي، إن انخفاضاً طرأ على عدد من يعيشون بدون كهرباء، إلى 840 مليون شخص حالياً في العالم، مقابل مليار شخص في 2016، و1.2 ملياراً في 2010. وأوضح البنك الدولي في بيان، أن الهند وبنغلاديش وكينيا وميانمار من بين البلدان التي حققت أكبر تقدم في توفير الكهرباء منذ 2010. وذكر البيان: "سيظل 650 مليون شخص بدون كهرباء في 2030، بدون اتخاذ المزيد من الإجراءات المتواصلة والمكثفة". وقدر أن 9 من كل 10 أشخاص ممن سيظلون بدون كهرباء، يعيشون في إفريقيا جنوب الصحراء. وعلى الصعيد

Humans cooked and ate starchy plant roots 120,000 years ago, study reveals

Humans were cooking and eating plant roots as complex carbohydrates as early as 120,000 years ago as a balanced diet, a recent archeological study has revealed.

A group of South African and British archeologists discovered remnants of charred plant roots in the Klasies River Caves in the Eastern Cape province of South Africa.

The remnants believed to be from the Mesolithic era, are the oldest evidence showing that ancient humans cooked and ate plant stems and roots. Despite the development of hunting equipment

and techniques in the Mesolithic Age, human communities continued to cook root crops, the researchers noted, adding that this was an indicator of balanced diet habits and adaptability to their environment, showing great ecological intelligence. The study found that humans were balancing the proteins and fats they consumed via fish and other animals with the polysaccharides and potassium they got from cooking starchy plants, a habit of human beings' long before they started farming, contrary to popular belief.

The discovery also serves to support biological evidence that early humans consumed starchy foods, as apparent in the duplication of starch digestion genes as an adaptive response.

The findings of the study were published in the journal Human Evolution.

Robotlar, istihdamı olumsuz etkiliyor

Robotik teknoloji, getirdiği kolaylıkların yanı sıra pek çok meslek grubunun geleceğini tehdit etmesi nedeniyle de şüpheyle karşılanıyor.

Robotlar; her geçen gün hayatın içinde daha fazla yer almaya başlarken, sadece uzaktan kumanda ile yönetilebilir olmaktan çıkan yapay zekâ ile donatılmış robotlar da belirli görevleri yapabilir hâle geldi. Söz konusu özellikler robotların, savunma sanayisinden tıbbı pek çok alana yayılmasını sağladı.

İstihdamın yoğun olduğu perakende de robotik teknolojiden en çok etkilenen sektörler arasında bulunuyor. Dünyanın en büyük perakende zinciri Walmart, geçen yıl mağazalarındaki temizlik işlerini robotlara vermeye başlamıştı. ABD'li şirket, rafları denetleyen ve eksikleri tespit edebilen robotları da hizmete alarak istihdam rakamlarını düşürmüştü.

Amazon'un yeni robotları depolarda

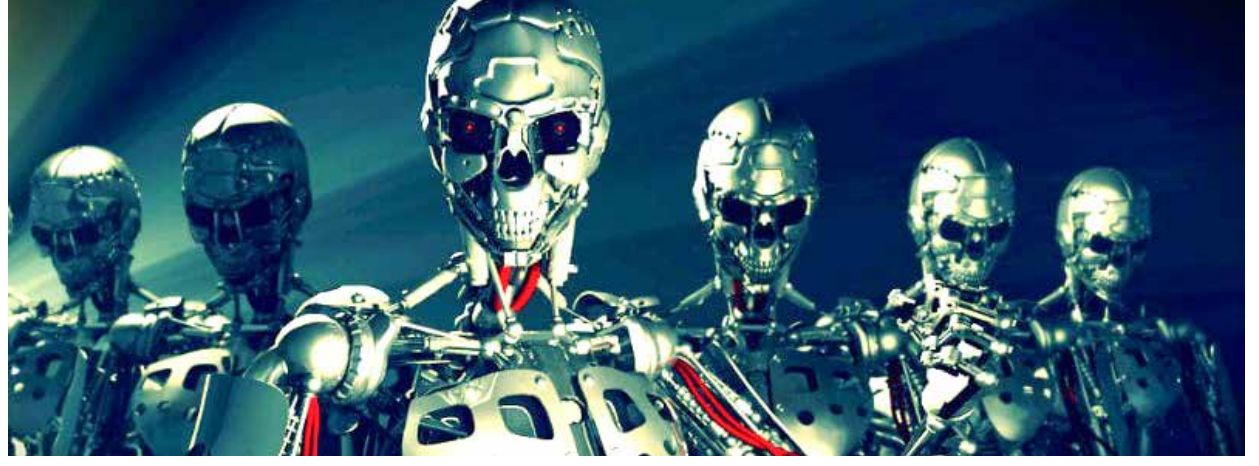
Robotların perakende sektöründeki istihdama etkisine ilişkin son haber de ABD'nin en büyük internet satış firması Amazon'dan geldi.

Dünyanın önde gelen üniversitelerinden Massachusetts Institute of Technology'e (MIT) bağlı teknoloji sitesi MIT Technology Review'da yer alan habere göre; e-ticaret şirketi Amazon, müşterilerin siparişlerini depolarında paketlemek için yeni robotları istihdam ediyor.

Ürün paketlemesini insanlardan 4-5 kat daha hızlı yaptığı belirtilen robotlar, saatte 700 siparişi paketleyebiliyor. Yeni robotların, şirketin ABD'de bulunan 55 deposunda çalışan bin 300 kişiyi işinden etmesi beklenirken, şirketin gelecek yıllarda robot kullanımını kademeli olarak artırması öngörülüyor.

Robotların; hız, güvenlik ve tasarruf açısından kullanılmaya başlandığını belirten Amazon, sadece ABD'de 125 bin kişiyi istihdam ediyor.

Yeni dönemin askerleri robotlar mı?

Yapay zekâ ile düşmanlarını tanıyan robotlar, kimi ülkeler tarafından üretilmeye başlandı. Amaç; insan kaybını önlemek, maliyeti düşürmek ve daha etkili askerî operasyonlar gerçekleştirmek...

İnsan tarafından yönlendiren katil drone'ların yerine, otonom olma özelliğine sahip katil robotların, kimi hedef alacaklarına kendileri karar vereceği belirtildi. Bu robotlar, insan müdahalesi olmadan görevlerini yerine getirebilecek ve kontrolleri kendi ellerinde olacak.

Katil robotlar barut ve nükleer silahın bulunmasından sonra savaş teknikleri açısından üçüncü devrim olarak görülmektedir. Bilim dünyasının önemli isimleri katil robotların insanlık için büyük bir tehdit oluşturduğu ve bunun yapay zekâ üzerinden silahlanma yarışına yol açabileceği konusunda büyük tartışmalar yaşanmaktadır.

2013 yılında katil robot yapımına karşı çıkan bazı sivil toplum kuruluşları kampanya başlatmıştı. "Uluslararası Robot Silahların Kontrol Altına Alınması" adlı komite, söz konusu robotların kullanımını düzenleyen bir anlaşma yapılmasını talep etmektedir. Silah taşıyan insansız hava araçları uzun süredir kullanımda. Buna küçük çaplı drone'lar da eklendi. Geçtiğimiz aylarda Venezuela Devlet Başkanı Nicolás Maduro'ya bir törende konuşma sırasında bomba yüklü drone ile saldırı düzenlenmişti.

Söz konusu saldırı birçok alanda kullanılan bu insansız araçların, yeni nesil terör aracı olup olmadığına yönelik soru işaretlerini de beraberinde getirdi.

"Katil robotlar" denildiğinde ilk aklımıza oyun konsollarında gördüğümüz sanal videolar gelmektedir. Ancak yapay zekâ gibi yazılım teknolojisinde görülen ilerleme ile katil robotlar artık bilim kurgu olmaktan çıkmış ve hayatımıza girmiştir. Sanal olmaktan çıkan katil robotların hayata geçirilmesi, savaşların da seyrini değiştireceği öngörüsünde bulunuluyor.

Terör uzmanlarının, 2014 yılından beri olası saldırı araçları arasında yer verdiği drone'lar, özellikle dünya genelinde düzenlediği terör saldırılarıyla tepki toplayan DAESH tarafından el bombası atma ile gözetim ve keşiflerde etkili bir şekilde kullanılmıştı. Örgütün ayrıca Irak'ta ve Suriye'de 100 dolar ile bin dolar arasında değişen fiyatlara satılan bu yeni nesil teknoloji aracının geliştirilmesi için yoğun çaba sarf ettiği biliniyor.

Terör örgütleri tarafından kötüye kullanılması konusunda endişe taşıyan bazı Birleşmiş Milletler (BM) üyesi ülkeler, ulaşılması oldukça kolay ve ucuz olan bu araçların ithalat ve pazarlamasına özel bir düzenleme getirilmesini istiyor. Rusya, Ocak 2018'de Suriye'de askerlerini konuşlandırdığı bölgelerde on tane drone'nun saldırısına uğradığını açıklamıştı.

Britanya tıbbi ürünleri için 2020'den itibaren

Uluslararası Sağlık Kuruluşları (WHO) tarafından önerilen ve 2020'den itibaren uygulanacak olan önlemler, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor.

WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor.

WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor.

WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor.

WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor.

WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor. WHO, tıbbi ürünlerin üretiminde kullanılan plastiklerin kullanımını azaltmayı amaçlıyor.

Yabancı basın kuruluşları Türkiye'yi çok seviyor!

+

+

+

=

15 Temmuz kanlı darbe girişiminin öncesinde başlayan ve sonrasında da devam eden ve Türkiye'yi hedef alan yabancı medya kuruluşlarının Türkiye ilgisi artarak sürüyor. Bu ilgideki artışın, özellikle liberal sistemin neredeyse çöküşü ve bununla koşut olarak Orta Doğu'nun yeniden şekillendirilmesine yönelik girişimlerin ivme kazandığı döneme rastlaması da dikkat edilmesi gereken bir nokta. Bu noktada, yaşananlara karşı doğrudan bir tavır gösteren Türkiye'ye yönelik her türlü "saldırların" artması da not edilmesi gereken bir diğer nokta...

İşte tam da böylesi bir dönemde, yabancı medya kuruluşlarının Türkiye'den yayın yapma yarışına girmesinin sorgulanması gerekiyor.

Türkiye'de hâlihazırda Alman, İngiliz, Fransız ve Amerikalı medya kuruluşları tek tek içerik üretip, internet üzerinden yayın yaparken art arda yeni hamleler geldi.

Ortak "Youtube" kanalı kurdular

Büyük ölçekli 10 haber kanalının televizyon üzerinden yayın yaptığı Türkiye'de, Alman Deutsche Welle (DW) öncülüğünde kurulan yeni bir YouTube kanalında, İngiliz kamu yayıncısı BBC, Fransız yayın kuruluşu France24 (F24) ve Amerikan kamu yayıncısı Voice of America (VOA) yer aldı.

DW Genel Müdürü Peter Limbourg'un kanalın yayın politikasıyla ilgili yaptığı açıklama dikkat çekici: "Dört yayın kuruluşu, ifade ve medya özgürlüğünü güçlendirmeyi de hedefleyen geniş kapsamlı içerikler sunacak."

Son dönemde yabancı medya kuruluşlarının Türkiye'ye yönelik artan ilgisi bununla da sınırlı kalmadı.

Dünya çapında 100 milyondan fazla okuyucuya sahip İngiltere merkezli medya kuruluşlarından The Independent, Türkçe yayın yapacağı haber sitesini

kısa süre önce erişime açtı. Ancak işin ilginç yanı, The Independent Türkçe'nin Suudi sermayesiyle açılmış olması. Independent Türkçeyi, Suudi Arabistan Araştırma ve Pazarlama Grubu (SRMG) bünyesinde bulunan Media Arabia finanse ediyor.

"Türkiye'ye niçin bu kadar ilgi duyuyorlar?"

SETA Medya ve Toplum Araştırmaları Direktörü Dr. İsmail Çağlar, yabancı kamu yayıncısı kuruluşların Türkiye içinde yayın yapabileceklerini, çünkü Türkiye'nin demokratik bir ülke olduğuna dikkat çekerek, "Ancak bizim bu ilgiyi sorgulamamız gerekiyor. Bunun sebebi nedir? Türkiye'ye neden bu kadar ilgi duyuyorlar?" ifadelerini kullandı.

Dünyada medyanın yasama, yürütme ve yargıdan sonra denetim vazifesi görmesi, toplumun haber ihtiyacını karşılaması nedeniyle dördüncü kuvvet olarak nitelendirildiğini vurgulayan Çağlar, "Ancak Türkiye'de yayın yapan yabancı medya kuruluşlarının yaptıkları iş, dördüncü kuvvet mi acaba? Ben her zaman şu soruyu soruyorum; 'Gerçekten bir İngiliz medya kuruluşunun Suudi

sermayesiyle Türkiye'de yayın yapmasının sebebi nedir? Gerçekten, hangi görüşe sahip olursa olsun, sokaktaki vatandaşın gerçekten haber almasını mı istiyorlar? Gerçekten bunun için mi Türkiye'deler? VOA, bunun için mi Türkiye'de? Sputnik, bunun için mi Türkiye'de? France 24 bunun için mi Türkiye'de?' Tabii ki bunun için burada değil." diye konuştu.

Dr. İsmail Çağlar

Çağlar, bu görüşü somut delillere dayanarak söylediğini vurgulayarak, bu medya kuruluşlarının Türkiye servislerinde çalışan kişilerin profiline bakıldığında, bu kişilerin ana akımda yer alan kişiler olmadığını, daha önce marjinal solda yer alan, hizipçi bir zihniyetle yayın yapan yayın organlarında çalıştığını görüldüğünü söyledi. Çağlar, "Bu kişilerin dili, tutumu ve tavır terör örgütü üyesi olmak, sempati olmaktan bir kademe hâllice. Gerçekten dengeli ve iddia ettikleri gibi insan haklarına ve basın özgürlüğüne saygılı yayın yapma niyetleri olsaydı, kurdukları kadro da nihayetinde Türkiye siyasetinde farklı renkleri, Türkiye toplumundaki farklı sesleri yansıtan bir tablo olurdu." dedi.

"Tek sesli ve tek renkli kadroyla yayın yapıyorlar"

Türkiye'de son dönemde artan yabancı kamu yayıncılarının kurdukları mecralarda tek sesli ve tek renkli yayınlar yapıldığını belirten Çağlar; bunun nedeninin, bu kurumların kadrolarındaki kişilerin tavır ve yaklaşımlarının yayın diline yansımından kaynaklandığına dikkat çekti. Çağlar, "Hatta bu dilin yansıması istendiği için ekip böyle kurulmuş." ifadelerini kullandı.

İsmail Çağlar, son dönemde artan bu ilginin arkasında Türkiye'de belli bir siyasi görüşü, belli bir toplumsal kesimi hedefe alan ve yaşananları, haberleri onlara dönük olarak ve çarpıtarak yayın yapma anlayışı olduğunu da söyledi. Çağlar şunları ekledi:

"Bu konuda çok iddialyım. Türkiye'de yayın yapan kuruluşların büyük çoğunluğu kamu yayıncısı. Örneğin BBC, VOA ya da Sputnik'den bahsedebiliriz. Türkiye'de yaptıkları tonda, Türkiye'de yaptıkları çizgideki bu bir militan yayıncılığı, kamu yayıncısı oldukları kendi ülkelerinde yapamazlar. Yani kendi ülkeleri için koydukları gazetecilik standartlarına hiçbir şekilde sığmayacak olan, bu standartlarla bağdaşmayacak bir yayını, burada marjinal kişilerden oluşan bir profil ile gerçekleştiriyorlar."

Türkiye, hidroelektrikte dünya dördüncüsü

Uluslararası Hidroelektrik Enerjisi Kurumunun, "2019 Hidroelektrik Enerji Görünümü" raporundan yapılan derlemeye göre, dünyada geçen yıl elektrik üretiminin yüzde 15,9'unu hidroelektrik enerjisi oluşturdu. Geçen yıl 48 ülke, toplam 21 bin 800 megavatlık yeni hidroelektrik enerjisi kapasitesi oluşturdu. Böylece, küresel hidroelektrik kurulumu kapasitesi 1 milyon 292 bin megavata ulaştı. En çok kapasite artışı 13 bin 131 megavat ile Asya ve Pasifik ülkelerinde gerçekleşirken, onu 5 bin 475 ile Amerika kıtası, 2 bin 202 megavat ile Avrupa ve bin 9 megavat ile Afrika kıtası takip etti.

Geçen yıl hidroelektrik santrallerinden 4 bin 200 teravatsaat elektrik üretimi yapıldı. Türkiye geçen yıl bin 85 megavatlık yeni hidroelektrik enerjisi kapasite kurulumu ile Avrupa'daki birinciliğini korurken dünya sıralamasında ise 4'üncülüğe yükseldi. Türkiye, bir önceki yıl 592 megavatlık yeni kapasite kurulumu ile dünyada 6'ncı sırada yer almıştı. Geçen yıl en çok hidroelektrik enerjisi kapasite kurulumu yapan ülkeler sıralamasının başında Çin 8 bin 540 megavat ile geliyor, onu 3 bin 866 megavat ile Brezilya ve 2 bin 487 megavat ile Hindistan izledi.

Food becomes a weapon in war-torn Yemen

War-torn Yemen has long been suffering from extreme poverty, leading to starvation. It has been repeatedly reported that children as well as elderly people have died of starvation and hunger-related diseases. A new dimension was added to the situation as the World Food Program (WFP) declared that it would stop the delivery of food aid due to its exploitation by Houthi rebels. Moreover, a report published by CNN revealed that the food deliveries from the U.N. were not always reaching Yemenis. However, some pro-Iranian social media users said food aid deliveries were being used by the international community to undermine the rebels' credibility in the eyes of their own people.

As a result, the WFP has threatened to suspend aid distribution in areas controlled by Houthi rebels

in Yemen for fear of misappropriation. A senior spokesperson for the WFP in a statement said, "Our greatest challenge does not come from the guns" but instead "the obstructive and uncooperative role of some of the Houthi leaders in areas under their control." "This phased suspension of WFP operations will be taken as a last resort, and we will do everything in our power to ensure that the weakest and most vulnerable – especially children – do not suffer," the spokesperson also said, adding that relief efforts that "directly target malnourished children and women will continue in order to mitigate any regrettable impact that a partial suspension may have on their health and well-being. We owe this to the people of Yemen and our international donors who support our operation." The spokesperson also noted that some of the rebel leaders had made

"positive commitments" and were working with the WFP to allow a "fully independent humanitarian process of selecting the neediest."

"Local agencies distributing food selectively"

CNN International published a report revealing the misuse of food deliveries. Noting that the U.N. found 1 percent of the aid was going missing, the CNN report showed that there were dozens of areas in Yemen where, on paper, aid has been delivered. But in reality, many families are not being helped. The report claimed that the Houthi agencies, which are supposed to work with the U.N. and the WFP, are selective in distributing the food. For instance, they were not giving food to the Bedouins or other less powerful groups, which are not helpful during the battles. The report said: "[These people] are poor enough to attract aid. If that aid goes missing or cannot be monitored, they have no political voice to make demands. They can be ignored by Houthi leadership."

Although there has been no statement from the Houthi side about the claims, many social media users who are explicitly pro-Iranian, and therefore pro-Houthi, said the accusations were fabricated by pro-Western and pro-Saudi media outlets.

Yemen is one of the poorest countries in the world, and the poorest in the Middle East. According to data provided by the WFP it is ranked 178th out of 188 for human development. Nearly four years of conflict have left thousands of civilians dead and 3 million internally displaced. Its impact on the country's infrastructure has been devastating, with major overland routes and airports severely damaged.

Irak petrol ihracatı için farklı güzergâhlar arıyor

Irak Başbakanı Adil Abdulmehdi, bölgede artan gerginlik nedeniyle Hürmüz Boğazının kapatılması hâlinde petrol ihracatı için alternatif güzergâhlar üzerinde çalıştıklarını açıkladı.

Abdulmehdi, başkent Bağdat'ta düzenlediği basın toplantısında gazetecilerin İran ile ABD arasında artan gerginliğin Irak'ın petrol ihracatını nasıl etkileyeceği sorusunu cevaplandırdı.

Irak'ın ham petrolünün yaklaşık %80'inin Hürmüz Boğazından ihraç edildiğine dikkati çeken Abdulmehdi, "Hürmüz Boğazının kapanması hâlinde alternatif yolların bulunması üzerinde çalışıyoruz. Irak petrolünün ihracatı için başka alternatif yolların bulunması hususunda Türkiye ve Kürdistan Bölgesi ile çalışılması önemlidir." dedi.

Ürdün ile Irak arasındaki Akabe-Basra petrol boru hattı projesi gibi farklı alternatiflerin hayata geçirilmesine de atıfta bulunan Abdulmehdi, petrol ihracatı için yeni güzergâhlar bulunmasının uzun yıllar aldığını ifade etti.

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'nün (OPEC) verilerine göre Irak, toplamda aylık yaklaşık 4 milyon 630 bin varil petrol ihraç ediyor. Irak merkezi hükümeti, ülkenin güney ve orta kesimlerindeki kuyulardan çıkarılan ham petrolün büyük bir kısmını gemilerle Basra Limanı üzerinden ve Hürmüz Boğazı güzergâhından dünya piyasasına ihraç ediyor.

Irak, Basra dışında Kerkük'teki kuyulardan çıkarılan günlük yaklaşık 250 bin varil petrolü boru hattı ile Türkiye üzerinden Ceyhan Limanına sevk ediyor.

ABD yaptırımları ve İran'ın Hürmüz Boğazı kartı
ABD-İran geriliminde dünyanın en önemli petrol ticaret hattı olan Hürmüz Boğazı, sıkça gündeme geliyor.

ABD'nin daha önce İran petrol yaptırımlarından muaf tutulan ülkelere 2 Mayıs'tan itibaren yeni muafiyet hakkı verilmeyeceğini duyurması üzerine İran Devrim Muhafızları Ordusu Deniz Kuvvetleri Komutanı Ali Rıza Tengsiri, "İran'ın Hürmüz Boğazını kullanımı kısıtlanırsa boğazı geçişlere

Adil Abdulmehdi

kapatırız. İran'ın kara sularını her türlü tehdide karşı savunacağız." açıklamasında bulunmuştu.

Washington ise İran'ın Hürmüz Boğazını kapatması hâlinde bölgede petrol ticaretini korumak için askerî güç kullanmaya hazır olduklarını açıklamıştı.

İran Genelkurmay Başkanı Muhammed Bakri de 28 Nisan'da yaptığı açıklamada, "Eğer birileri Hürmüz Boğazında güvenlik sorunu meydana getirirse ona karşı koyarız. Aynı şekilde eğer bizim petrolümüz bu boğazdan geçmez ise kesinlikle diğer ülkelerin petrolü de geçmeyecektir." ifadesini kullanmıştı.

Türk kadının kahramanlık simgesi:

Nene Hatun

1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında, "Bu bebeği bana Allah verdi, ona Allah bakar!" diyerek bebeğini beşikte bırakıp cepheye koşan Nene Hatunun bu cesareti ve fedakârlığı nesilden nesle aktarıyor.

Osmanlı tarihinin en önemli savaşlarından "93 Harbi"nde genç yaşta gösterdiği büyük kahramanlıkla gönüllerde taht kuran, Türk kadınının kahramanlığının simgesi olan Nene Hatun, vefatının 64. yılında saygı ve rahmetle anılıyor.

- Nene Hatun, **Erzurum**'un **Çeperli Köyü**nde dünyaya geldi.
- **16** yaşındayken **Erzurumlu Mehmet Efendi** ile evlendi.
- **1877-1878** - Osmanlı, 93 Harbi'ni kaybetmişti. Rus ordusunun baskınla aldığı kent merkezi yakınındaki Aziziye Tabyaları, Erzurum halkının da yardımıyla yapılan karşı baskınla Ruslardan geri alındı.
- **Nene Hatun, 22 yaşındayken** bebeğini beşikte bırakarak Erzurum halkıyla cepheye koştu.
- **1952** - Erzurum ve çevresinde incelemelerde bulunan NATO Orduları Başkomutanı Amerikalı **General Matthew Ridgway**, Nene Hatun'u cesaretinden dolayı ziyaret ederek elini öptü.
- Cumhuriyet devrinde "**Kırkgöz**" soyadını alan Nene Hatun'un **4**'ü erkek, **2**'si kızı **6** çocuğu dünyaya geldi.
- **3** oğlu 1. Dünya Savaşında **şehit** oldu.
- **1955 - 22 Mayıs**'ta tedavi gördüğü Numune Hastanesinde vefat etti.

ABD Kongresinde Türk-Amerikan ilişkileri masaya yatırıldı

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, ABD Kongresinde "Türk-Amerikan İlişkileri: Ortak Köken, Yeni Vizyon" başlıklı panel düzenledi.

Panelde Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, Altınbaş Üniversitesi Rektörü ve Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu Üyesi Prof. Dr. Çağrı Erhan ve CNN Türk Genel Müdürü Bora Bayraktar konuşmacı olarak katıldı. Panelin moderatörlüğünü ise Georgetown Üniversitesi Avrasya, Rusya ve Doğu Avrupa Çalışmaları Merkezi Direktörü Brenda Shaffer yaptı. Etkinliğe ABD Temsilciler Meclisi Üyesi Cumhuriyetçi Steve Chabot da katılarak, Türk-Amerikan ilişkilerinin geleceğine dair kısa bir konuşma yaptı.

Panelde, iki ülke arasındaki ittifakın birçok sınıma rağmen kendini kanıtlandığını vurgulayan Dışişleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran, Türk-Amerikan ilişkilerinin her zaman kolay olmadığını ancak günün sonunda ortak çıkarlar etrafında ortak bir zeminin bulunduğunu kaydetti. Türk-Amerikan ilişkilerinin kritik bir dönemden geçtiğini ifade eden Kıran, "Türkiye-ABD stratejik ortaklığı, yalnızca geçici çıkarların bir ittifakı değildir. Birçok sınıma rağmen Türkiye ve ABD, her zaman ilişkilerinin karşılıklı yararını korumanın bir yolunu bulmuştur." dedi.

"S-400 kararımız stratejik bir rota değişikliği anlamına gelmiyor"

İkili ilişkilerdeki en önemli güncel soruna dikkat çeken Kıran, S-400'lerle ilgili şu değerlendirmeyi yaptı: "Türkiye'nin S-400 sistemini edinme karar bir seçenek değil gereklilikti. Ayrıca S-400 sistemi Türkiye'nin ilk değil, son tercihiydi. ABD ile on yılı aşkın süredir (Patriot konusunda) maalesef sonuç alamadığımız görüşmeler yaptık, satışlar engellendi. S-400 kararımız elbette stratejik bir rota değişikliği anlamına da gelmemektedir. Türkiye, hiçbir zaman NATO'ya alternatif bir seçenek arayışına girmemiştir. NATO üyeliğimiz, savunma planlarımız ve güvenlik politikamızın merkezinde yer almaktadır."

Kıran, S-400 konusunun "ABD'nin Düşmanlarına Yaptırımla Karşı Koyma Yasası (CAATSA)"

çerçevesinde tartışılmasına da şiddetle karşı olduklarını vurguladı.

"Türkiye ve ABD asla birbirlerine sırt çevirmemiştir. Türkiye ve ABD hiçbir zaman karamsarlığa kapılmamıştır ve bugün de bunu yapmayacaktır." değerlendirmesinde bulunan Kıran, "Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın da açıkça belirttiği üzere ortak noktalarımız farklılıklarımızdan çok daha fazladır." şeklinde konuştu. Kıran, "İki vizyoner lider olarak, başkanlarımız arasındaki yapıcı diyalogu memnuniyetle gözlemliyoruz. Her ikisi de Türk-Amerikan ilişkilerinin değerinin ve gerekliliğinin tümüyle bilincindedir." ifadelerini kullandı.

ABD'nin Suriye'de YPG/PKK'ya verdiği desteğin hiçbir şekilde kabul edilemeyeceğini vurgulayan Kıran, "ABD, YPG/PKK'ya sağladığı desteği tamamen kesmelidir." dedi.

Türk-Amerikan ilişkilerindeki bir başka sorunun da Fetulaçlı Terör Örgütü (FETÖ) elebaşı Fetullah Gülen'in hâlen ABD'de yaşaması olduğunu kaydeden Kıran, "FETÖ'cüler müttefik bir ülkede rahatlıkla varlıklarını sürdürürken Türkiye'nin ve Türk halkının hayal kırıklığını anlamak zor değildir. Haklı ve meşru beklentimiz, bu sözde FETÖ lideri ve teröristlerinin Türkiye'ye iade edilmeleridir." şeklinde konuştu.

Küresel güç dönüşümünde Türkiye'nin önemi

Altınbaş Üniversitesi Rektörü ve Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu Üyesi Prof. Dr. Çağrı Erhan ise Türk-Amerikan ilişkilerinin tarihine değinerek, iki ülkenin bugün de birbiri açısından büyük önem arz ettiğine dikkat çekti.

Türk-Amerikan ilişkilerinin 1800'lerde başladığını ifade eden Erhan, ABD'nin 1830'da Türkiye'deki elçiliğini açtığını, Türkiye'nin ise 1867'de Washington'daki elçiliğini açtığını hatırlattı.

Türk-Amerikan ilişkilerinde dönemsel olarak bazı iniş çıkışların yaşandığına işaret eden Erhan; bu iniş çıkışların Ankara ile Washington arasındaki stratejik bağları koparmadığını, iki ülkenin karşılıklı saygı, müzakere ve ortak stratejik menfaatler çerçevesinde ilişkileri tekrar rayına soktuğunu belirtti.

Küresel bir güç dönüşümünün yaklaştığına dikkat çeken Erhan, sözlerine şöyle devam etti: "Güç dönüşümü bakımından şu anda yeni bir değişimle karşı karşıyayız. Dolayısıyla Amerikalı dostlarımıza soruyorum, bunu istiyor musunuz? ABD'nin küresel iktidarının başkası ile el değiştirmesini istiyor musunuz? Ya da son 500 yılda Batı hegemonyasının yerini Batılı olmayan bir hegemonyaya bırakmasını istiyor musunuz? İstemiyorsanız ikili ilişkilerimizdeki sorunları bir an önce çözmemiz ve karşılıklı saygımızı tekrar inşa etmemiz gerekiyor."

"ABD'nin Türkiye'ye ihtiyacı var"

ABD'nin özellikle de Çin ve Rusya ile rekabete giriştiğini ve güçlerini Asya-Pasifik bölgesine kaydırıldığını belirten Erhan, Orta Doğu'da özellikle de ABD'nin Türkiye'ye önemli ölçüde ihtiyacı olduğunu kaydetti.

Türkiye'nin bölgedeki güvenliğe katkısının yanı sıra insanî yardım konusunda yaptığı çalışmalara da değinen Erhan, Türkiye'nin insanî yardım konusunda birinci olduğunu ve 3,5 milyonu Suriyeli olmak üzere 6 milyon civarında mülteciye ev sahipliği yaptığını anlattı. CNN Türk Genel Müdürü Bayraktar ise birçok önemli ayrılmaya rağmen Türkiye ile ABD'nin hâlâ stratejik birçok konuda benzer düşündüğünü anlattı.

Türkiye ile Rusya'nın da sanıldığı gibi her konuda aynı düşünmediğini, Türkiye'nin birçok konuda Rusya ile de farklı pozisyonlara sahip olduğunu dile getiren Bayraktar, Türkiye'nin bu süreçte özellikle de Suriye'de Rusya ile iş birliği yapması gerektiğini ifade etti.

Bora Bayraktar

Prof. Dr. Çağrı Erhan

Kendi dilinden 10 başlıkta Tahsin Görgün

1 İlk hatıra

Çocukluğumdan (4-5 yaşlarında) hatırladığım ilk şey, rahmetli babamın bize 32 farzı öğretirken Yüce Allah'ı anlattığı sözleridir: "Allah, ne yerededir ne göktedir, ne sağdadır ne soldadır; nerede Allah dersin orada hazır ve nazırdır." Bunu duyduktan sonra evin avlusunda sağa sola koşarak "Allah" diye bağırdığımı ve işte şimdi tam da burada diye düşündüğümü gün gibi hatırlarım.

2 Neşredilen ilk yazı

İlk yazımı (Kur'an-ı Kerim hakkında idi) 15 yaşında iken Sivas'ın bir yerel gazetesinde, tam sayfa olarak neşretmişim. O günlerde Seyyid Kutub'un "Fi Zilali'l-Kur'an"ı okuyordum ve bu makale, bu eseri okurken bende oluşan intibaları, yine bu kitaptan seçtiğim ifadelerle anlatma gayretinden doğmuştu.

3 Eğitim

Üniversite hariç eğitimim hep deniz kenarında, boğazı seyrederek geçti. İlk ve ortaokulu bugün Sabancı Öğretmen Evi olarak kullanılan Anadoluhisarı'nda okudum. O yıllarda 7 yaşını doldurmamaları okula kayıt etmezlerdi. Ben okuma yazma bilecek 6 yaşında, önce bir ay önlüksüz misafir öğrenci, bir ay sonrasında ise asil öğrenci olarak eğitim hayatıma başladım.

4 Çocukluk ideali

Çocukluğumda, 8-10 yaşlarında iken, kendimi bir dağ başında yüzbinlerce kitabın bulunduğu büyük bir kütüphanenin içinde, hayatımı kitap okuyarak geçiren birisi olarak hayal ederdim. Temel ihtiyaçlarımı karşıladıktan sonra okumak ve hep okumak isterdim. Benim bu hayalim İSAM'da tahakkuk etti; 1995 yılından itibaren Türkiye'nin en iyi kütüphanesinin bulunduğu İSAM'da çalışmak nasip oldu.

5 Elmalılı Hamdi Efendiyi tanıma

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ikinci sınıfında okurken, "Felsefeye Giriş" dersimize gelen hocam Süleyman Hayri Bolay, sınıfta Elmalılı'nın tefsirinde çok önemli felsefi fikirler olduğunu ve bu fikirleri çalışarak, bu konuda bir seminer yapmak isteyenler/gönüllüler olup olmadığını sormuştu. Sınıftan üç arkadaşımızla birlikte ben de bu vazifeye talip olmuşum. Dönemin sonunda diğer arkadaşlarımız, konuyu zor ve ağır bularak vazgeçmişlerdi. Ancak ben çalışmalarımı dönem sonunda bir seminerle arkadaşlarımızla paylaşmışım fakat yaptığım çalışmanın, konunun hakkını vermekten çok uzak kaldığını fark ettiğim için, sonraki yıllarda kesintisiz bir şekilde bu tefsiri ve Hamdi Yazır'ın diğer eserlerini araştırdım; bu konuda yaptığım çalışmaların küçük bir kısmını lisans bitirme tezi hâline getirdim. Bu tefsiri anlamak için yaptığım çalışmalar ve bu tefsirden öğrendiğim şeylerin, bir fakülte okumak kadar, belki daha fazla, benim hayatımı ve düşüncemi belirlediğini söyleyebilirim. Fakülteden mezun olduktan sonra, Elmalı'yı tanımış olmak benim, hiçbir düşünür ve düşünce karşısında şaşırmamamı temin ettiği gibi, klasik Türkçenin felsefi derinliğine de böylece vakıf olma fırsatı buldum.

6 Şahsi ideal

İlmin ve âlimin İslam medeniyeti içindeki yerini yeterince erken fark ettiğimi söyleyebilirim; devlet adamlarını ve diğer kahramanları takdir etmekle birlikte, onları hiçbir zaman âlimlerle mukayese bile etmedim. Benim gözümde ideal âlim, Ebu Hamid el-Gazzâlî idi. Seyyid Kutub'un tefsiri ile Gazzâlî'nin "İhya"sını hemen hemen aynı yıllarda, 14-15 yaşlarımda iken okumuştum. Aynı yıllarda okuduğum kitaplardan birisi, rahmetli Hilmi Ziya Ülken'in "Tarihi Maddeciliğe Reddiye'si, diğeri de Nihad Sami Banarlı'nın iki ciltlik "Resimli Türk Edebiyatı Tarihi" idi.

7 Felsefi ilgi

Birçoklarının Gazzâlî'nin felsefecileri tekfir ettiğine inanmaları, başından itibaren ve özellikle de Gazzâlî'yi tanıdıkça, bana sadece bazı insanların hakikaten felsefe ile ilgilenmemesi gerektiğini ve tabii bazı insanların da özellikle ilgilenmesi gerektiğini düşündürmekten başka bir şey ifade etmemişti. Kendimi ilgilenmesi gerekenler arasında görerek, meseleleri mümkün olan en derinlikli bir şekilde kavramadan, onlarla karşılaşamayacağını Gazzâlî'den öğrenmişim. Hâlâ değişen bir şey yok. Gazzâlî'nin "Tehafüt"ü benim için, günümüzde sorunlarla meşgul olmanın keyfiyeti hususunda bir ufuk teşkil etmişti.

8 Yurt dışında doktora

Yurt dışında doktora imkânı ortaya çıktığında bunu, oradan bir şeyler öğrenmekten çok, günümüzün "Tehafüt"ünü yazmak için iyi bir hazırlık imkânı olarak kabul ettim. "Tehafüt"ü "İhya" ile ikmal etmenin, sorunları halletmenin olmazsa olmazı olduğuna inanırım.

9 Batı düşüncesi ile gerçek anlamda karşılaşma

Batı düşüncesi ile gerçek anlamda karşılaşmamı, Almanya'da yaşamama ve orada yaşarken Habermas'ın eserlerini okurken farkına vardığım bir hususa borçluyum: O zamana kadar filozofların hayatla çok da fazla irtibatları olduğunu düşünmezdim. Habermas'ı bu şekilde okumaya çalışırken, onun yaşayan bir filozof olmakla birlikte, yazılarının benim için ölü olduğunu fark ettim. Habermas'ın yaşayan bir düşünür olarak, somut bir dünyanın, somut sorunlarına, bu somutlukları tecrit ederek cevap aradığını tespit ettiğimde, Batı düşüncesi ile karşılaştım. Batı düşüncesinin Batı hayatının bir mertebesi olduğunu fark etmem, onu neyse o olarak yani tarihsel ve bölgesel bir etkinlik olarak takdir etmemin de esasını teşkil etti.

10 Fıkah ve Fıkah Usulü ile irtibat

Sivas İmam Hatip Lisesinde okurken Fıkah Usulü dersi ile karşılaştığımda, bunun Müslümanca düşünmenin usulü olduğunu fark etmişim. Doktora tezimi hazırlarken, bir taraftan Batı felsefesinin dil, hukuk, ahlak ve siyaset alanları yanında bilim alanındaki çalışmalarını incelerken; diğer taraftan da, Fıkah Usulü ile daha yakından meşgul olma imkânı buldum. Fıkah Usulünün geçmişte olduğu gibi gelecekte de Müslümanca düşünmenin usulü olmaya devam edeceği hususunda hiçbir şüphem yoktur. Ancak Fıkah Usulünün, geçmişte olduğu gibi, günümüzde de geliştirilmesi gerekir. Fıkah Usulünün, hem dar anlamı ile muhafaza edilerek geliştirilmesi gerektiği gibi, ondan hareketle, belki ondan alınacak ilham ile manevî ilimlerin farklı alanlarını araştırmanın usullerini de oluşturmak mümkün gözükmektedir.

KISA KISA

Avni Özgürel

Çocukluk kahramanınız?

Bamsı Beyrek (*Dede Korkut'tan*)

En sevdiğiniz kelime?

Hayırlısı

Ne sizi heyecanlandırır?

Uzay

Hangi şehir?

İstanbul

Heyecanınızı ne öldürür?

Deneyememek

Bir müzik enstrümanı?

Ud

Başarı nedir?

Ulaşmak

Bize bir şarkı önerin?

Mazi kalbimde bir yaradır

Sizce üniversite?

Bilgi

En sevdiğiniz atasözü?

Sakla samanı gelir zamanı

Talebe deyince...

İnovasyon

Hangi renk?

Mavi

Gazeteci olmasaydınız ne olurdunuz?

Siyasetçi

Neye rağmen ne?

Yorgunluğa rağmen yürümek

Sizi sarsan kitap?

Türk'ün Ateşle İmtihanı (*Halide Edip Adıvar*)

En önemli kusurunuz?

İnatçılık

Hangi romanda olmak isterdiniz?

Karamazov Kardeşler (*Fyodor Mihayloviç Dostoyevski*)

Nasıl ölmek isterdiniz?

Apansız

Hangi şiirin şairi olmak isterdiniz?

Karadut (*Bedri Rahmi Eyüboğlu*)

Mutlaka görmemiz gereken film?

Rıhtımlar Üzerinde (*Yönetmen: Elia Kazan; Başrol: Marlon Brando*)

TIKA supports Ottoman cultural heritage in Algeria

The Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA) has provided material support to a center that produces carpets using local and Turkish motifs in the municipality of Kalaa in the Relizan province of Algeria.

TIKA provided 10 sewing machines, 1 ton of wool yarn and related carpet production materials to boost production at the workshop. The support will help more women gain employment at the center in the near future. Kalaa Municipality Mayor Keddar el-Hadj said the center was founded in the 1960s and it worked intensively, enough to export carpets at one time. However, it was shut down during the civil war the 1990s. He explained that the center was

reopened in 2018 with the opportunities of the municipality.

El-Hadj said they cannot work at full capacity yet and they will employ about 70 women over the next few weeks at the center, which currently employs eight women.

He said Kalaa carpets, on which local and Ottoman motifs were knotted, are an important cultural heritage. "We want to keep this heritage alive," said el-Hadj. Turkish presence in Kalaa began in the 16th century and continues even today. There are still many families with Turkish surnames such as Çavuş, Osman and Türkmen in the town. A mosque and a prayer hall, dating back to the Ottoman Empire, are still in use there.

İSTANBUL'UN KALBİNDE

İSTANBUL'U OKU!

Burası yalnızca bir kitabevi değil. Tarihten bir pencere, bir sanat sokağı, bir kıraathane, bir ağaç gölgesi... Burası Türkiye'nin en popüler camisinin yanı başı... Sizleri İstanbul'un kartpostalı olan Sultanahmet'e, İstanbul Kitapçısı'na bekliyoruz.

